
This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

<https://books.google.com>

FRANCISCI
CASONI OPITERGINI

IVRISCONSULTI CELEBER-

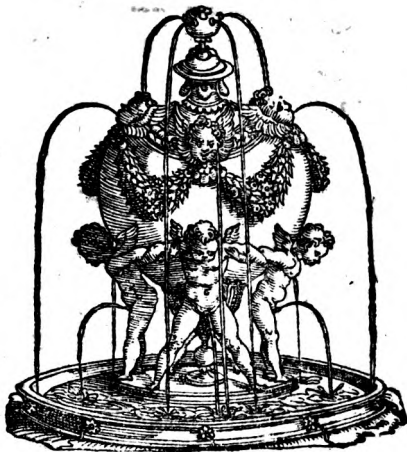
*rimi, atque criminalium rerum peritissimi de
indicijs, & tormentis tractatus duo.*

Quibus accesserunt.

DOCTISSIMA QVÆDAM
eiusdem de Accusationibus, & In-
quisitionibus singularia.

OMNIA NVNC PRIMVM
in lucem edita.

CVM PRIVILEGIO
Illust. Senatus Veneri.

VENETIIS. M D LVII.

BRITISH MUSEUM
CROSSING THE STRAIT
MUSEUM OF THE STRAIT
MUSEUM OF THE STRAIT

DOOR OF THE STRAIT

MUSEUM OF THE STRAIT

2
A M P L I S S I M O

VIRO AVGVSTINO BARBA-

dico patricio Veneto, ac aduocatori dignissi-
mo Franciscus Casonus. S. P. D.

Rbitror materiam indi-
ciorum esse omnium diffi-
cillimam, & sine mutuo
auxilio artis oratoriae sa-
tis percipi non posse: cuius artis, cæte-
rarumq; bonarum artium Iurisconsulti
non expertes fuerunt. Qua de re secun-
dum oratores responsitarunt. l. aut fa-
cta, & l. Cicero. ff. de poen. eaq; præ-
cipue scientia ad enodandos plerosque
turis laqueos utebatur Labeo Iurifa-
consultus secundum Gellium lib. xij.
Cap. x. & xij. Et licet apud crimia

A ij

nalia tractantes sit abundans rerum,
& indiciorum copia: est tamen rudis,
indigestaq; moles, nisi eam ars in ordi-
nem digestam disponat; nam secundum
22 glos. in s. igitur in proo. Institu. diui-
22 sio, siue partitio animum legentis inci-
22 tat, mentem intelligentis præparat, &
22 memoriam artificiose reformat. Un-
22 de lectio carens hac uirtute tumultues-
tur necesse est, et sine rectore fluctuet.
Quapropter totus hic tractatus ser-
uiet dispositioni, & hoc ordine mate-
riam indiciorum disponam; & aucto-
ritatibus tum ciuilibus, tum diuinis ex-
cuciam: disciplina enim Domini non
est abiicienda; & omne consilium, &
prudentia Dei sunt. Omnis enim ser-
mo Dei ignitus, & clipeus sperantis

3

bus in se, cap. iij. iij. & xxx. Prouerb.
Quare Dei Optimi Maximi, ut in-
fra aggredior, tibiq; peritissimo, opti-
moq; omnium patrono dedico, cæterosq;
tractatus meos non supprimam, si hunc
tibi placere sensero. Vale.

A iij

MAGNIFICO AC
PRÆSTANTISSIMO VIRO
LEONARDO DONATO

Patricio Veneto Gabriel Sarayna
Iurisconsultus. S. P. D.

Ebentur tibi eæ Francisci Casoni Iuris
consulti peritissimi de iudicijs & que-
stionibus doctissimæ lucubrationes ma-
gnifice Leonarde. Quid enim nobili ui-
ro, nunc criminalibus iudicijs occupa-
to; nunc uerò ad externas ciuitates gu-
bernandas delegato, grauissimisq; distri-
cto negotijs, gra-
tius afferri potest, quàm breue quoddam enchyridium,
quo is citrà laborem celeriter, ex sanctissimarum legum
præsripto fontes quidem ab insontibus, per indicia facile
dignoscere, actosq; reos (si ita res exposulet) uel æquis
questionibus subijcere; Vel confessos, conuictos uè meri-
ta pœna multare, prouinciamq; sibi commissam improbis
hominibus purgare possit? Equidem nec dignius quic-
quam, nec præclarus tanto uiro præstari posse censue-
rim. Quamobrem, cum in hunc uerè aureum libellum in-
cidissem, autoris doctrinam, methodum, atque dicendi ge-
nus admiratus, illum te dignū iudicaui, ad cuius normam
iudicia, tua in tantis tuis occupationibus exigas, posteaq;

cum advocatoria dignitate præfulseris (quod brevi futu-
 rum proculdubio speramus) inde, quasi ex promptuario
 ad agendos, defendendosq; reos, quam celerrimè haurias
 omnia. plurima equidem ea de re nostratum iurisconsul-
 torum volumina per ocium legi, ut uix, quæ legam, ali-
 qua amplius supersint: nullum tamen librum inueni, qui
 candidiore unquam eruditione, concinnioriue breuitate
 mihi ntaxis arriserit. hic enim ita omnia ex communibus
 Rhetorum locis eruta argumenta, legumq; autoritate
 comprobata, sunt à Casono in unum epithoma collecta, ut
 Gandini scientiam, Angell eruditionem, Bruni facilita-
 tem, Hippolyti demum copiam, atque ubertatem una hora
 cumulate præstiterit: iamq; inter oratores iurisconsul-
 tus, interq; iurisconsultos orator primum sibi locum uen-
 dicarit. Suscipe igitur libellum coniecturali tractatio-
 ne conspicuum, atque dicendi genere nouum: meeq; in te
 obseruantia perpetuò memor propensam hanc meam in
 te uoluntatem æqui, bonique consulas. Venetijs
 kalendis Aprilis. M D L V I I.

A iiij

TRACTATUS

MALEFICII PRÆMEDITATI

SECUNDVM ORATORES,

ius diuinum, et Ciuile Francisci

Casoni Iurisconsulti

Opitergini.

SVMMARIVM.

- 1 Indicia omnia oriuntur ex quatuor locis, et per tria tempora.
- 2 Personæ qualitas indicium in criminalibus præstat: quæ tamen sola, cum sit remota, non sufficit, nisi cum causis iungatur.
- 3 Causa in reo, ad indicia maleficii elicienda, est perquirenda, quam reus uel affuisse negabit, uel extenuabit, uel non sufficere dicet, nisi cum uicio personæ iungatur.
- 4 Facta aut consilio, & ratione geruntur: aut impetu, & affectione.
- 5 Indicium efficax ex consilio, & ratione habetur.
- 6 Indicia ex impetu et affectione ad non præmeditatum maleficium nascuntur.
- 7 Verborum qualitas animum demonstrat, unde is uidetur fecisse, qui prædixit facere.
- 8 Indicia propositi scire quare expediat?
- 9 Indicium omne, quod indicat propositum, indicat & in-

terfectorem, sed non e contra.

- 1 0 Indicia præmeditatum demonstrantia, propter affectum in non præmeditatum euadunt, ut quando rixantes sibi casu obuiant.
- 1 1 Prædicamenta, circa quæ uidetur uersari omnis questio, sunt decem.
- 1 2 Iudicare ualens quid probabile, aut non probabile habetur, idem acerrimè iudicabit, quid uerum, aut non uerum in singulis rebus sit.
- 1 3 Indiciorum an certa doctrina dari possit?
- 1 4 Indiciorum cognitio non solum ex nobis, sed ex rebus ipsis etiam prouenit.
- 1 5 Natura quædam in homine est, quæ ipsum cogit, aut fateri, aut aliter delictum manifestare, & hæc quo nomine uocetur?

Argumentum Tractatus, & locorum indiciorum omnium.

1 Ræferendum est, Tomnia indicia, & actiones humanas oriri ex quatuor locis, uidelicet: Persona, Causa, Facto, Dicto, et secundum aliquos Oratores, ex non Facto, ex non Dicto: et per tria tempora, ante, in, & post delictum: & habent locos suos, ut in tabula, quos dispersos collegi: & vim prædictorum, & quid accusatori, & quid accusato conueniat, dilucidè perstringam, & sine ijs omne ar-

2 **ificium, materia, & eloquentia desunt. Persona** t̄ **uenit necessario** vt cuiusmodi persona sit, eiusmodi actiones sequantur, vnde bene, seu male præsumitur: & qualitas personæ demonstrat animum fuisse, vel non fuisse offendendi. Sed reus dicet indicia personæ sola non sufficere, cum sint remota, & nisi cum causis iungantur.

3 **sa, attinet t̄ quærere quot, & quantæ sint in reo** causæ, vt earum gratia deliquisse videatur, cum nihil sine causa fiat. Reus autem negabit fuisse causam, si poterit: aut extenuabit. Deinde iniquum esse dicet, omnes, ad quos aliquid emolumentum ex aliqua re peruenerit, in suspicionem malefici deuocari. Item dicet causas non sufficere, nisi cum vicio personæ iungantur. Facto quæ-

4 **cunq; t̄ geruntur a nobis, aut consilio, & ratione** geruntur: aut impetu, & affectione. Ex consilio, & ratione t̄ habetur efficax argumentum ad præmeditatum; & caput erit propositi, si demonstrabitur quare, quo consilio, qua spe perficiendi, quidque factum sit, aut quid factum de industria, ante, in, & post delictum. Ex impetu,

6 **t̄ & affectione ad non præmeditatum argumen**ta nascuntur: & reus è contrario dicet, rem perspicere cum consilio, & cura non potuisse, & id, quod fecit, impetu quodam animi potius, quam cogitatione fecit. Quibus etiam rationibus demonstrari possit factam rem non fuisse, facile ex contrarijs suppetet facultas. Dicto nunquid:

7 † reus dixerit ante, in, seu post delictum: nam ex
 8 qualitate verborum animum metimur; & is vide
 9 tur fecisse, qui prædixit facere. Et expedit † sci
 re indicia propositi: quia per ea dupliciter quæri-
 tur, videlicet: quis fecerit, quando ignoratur; &
 9 quo animo fecerit. Nam omne, † quod indi-
 cat propositum, indicat & interfectorem; sed
 non è contra: is enim videtur fecisse, qui faciendi
 habuit voluntatem: quia omnes, quod volunt, et
 possunt, etiã exequuntur, et faciunt. Est enim
 maxime consentaneum; vt quod quis instituit fa-
 10 cere, fecisse etiam videatur. Sed licet † indicia
 orientia ex supradictis locis natura sua indicent
 præmeditatum, quandoquè tamen propter effe-
 ctum in non præmeditatum euadunt: & hoc eue-
 nit, quando rixantes obuiant sorte, & ca-
 su. De quibus omnibus singula-
 riter hoc opere dicetur, duce
 & auspice Christo.

Tabula indiciorū , et oīs actio. huma.

I Persona	Fama, Conuersatio, Consuetudo, Natio, Condicio, Fortuna, Ætas, Sexus, Nomen, Phisiognomia, Pallor.
II. Causæ delicti,	Ira, Odium, Metus, Spes, Cupiditas.
III. Facto ante delictum, seu con- silio cū delicto,	Vbi fuerit. Vbi visus sit, Quo cum visus sit, Nunquid appararit, Nunquem conuenērit, Nunquem habuerit de conscijs. De adiutoribus. De adiumentis, Nunquo in loco præter cōsuetu- dinem fuerit:
IIII. Facto in deli- cto, seu adiun- cto delicto,	Aut alieno tempore. Locus, Tempus, Modus, Occasio, Facultas.
V. Non factu.	Quid factū sit, qđ nō oportuerit, Aut non factū, qđ oportuerit, &c.
VI. Dicto,	Nunquid dixerit reus ante, in, seu post delictum, prout minæ, con- fessiones. Item fama, & reliqua.
VII. Non dicto,	Tacens delictum præsumitur par- ticeps, & non respondens torque- tur sine indicijs, &c.
VIII. Facto quodam cōsequenti deli- cto, indician- te de reo, sed nō de proposito,	Fuga, Cruor, Pallor, Trepidatio, repertus in loco de- licti, & reliqua.

Et supradicti loci sunt proprii Jurisconsulto-
 11 rum, & Oratorum; tamen Arist. ꝑ prædica-
 menta decem constituerit, circa quæ videtur ver-
 fari omnis quæstio: Sed secundum Quint. in
 lib. iij. tit. vnde ducatur, ex ijs prima quatuor ad
 status pertinere, cætera ad quosdam locos argu-
 mentorum videntur. Verum sine conuicio
 Quint. nõ solum prædicti loci, verum etiam om-
 nia, quæ sunt in Cælo, in Terra, et in Abisso sub
 prædicta prædicamenta cadunt.

Nota, ne oriatur confusio in tabula, q̄ consilia per
 Cicer: sunt attributa personæ; rectius tamen refe-
 runtur ad factum, licet personæ accidant. vide
 Quintil. lib. v. & l. sæpe s. fi. ff. de verb. sig. Item
 Fama, & Pallor bis legitur in tab. vide in cap. 1.
 & penult. tracta. primi; atque ex ijs locis omnis
 argumentatio inueniri poterit, & aut probabilis,
 aut necessaria erit. vide Cicer. lib. primo cap. v.
 de Inuent. Et secundum Aristot. Qui iudi-
 22 care ꝑ perspicienter potest quid probabile, aut
 non probabile habeatur: Idem acerrimè iudicabit
 quid verum, aut non verum in singulis rebus sit.
 vide in lib. 1. c. vi. Rhetor. De prædictis locis
 fit mentio in l. fin. ff. de actio. & obligatio. ibi. ex
 personis, causisq̄, & l. qui cum vno. ff. de re milita.
 23 ibi, examinantur causæ, cur, & vbi fuerit, &
 quid egerit. Prædicta ꝑ repugnant scribenti-
 bus de indicijs non posse dari certam doctri-
 nam, sed esse in arbitrio, quod tamen regulatur

secundum dispositionem iuris communis. Contra etiam praedictos est: quod natura hominum id patitur; ut veritatis capax sit, & res maiori ex parte veritatem sortiantur. Hoc amplius t ego dico, cognitionem indiciorum non solum ex nobis, sed ex rebus ipsis etiam provenire: etenim natura homini rerum plurimarum obscuras, & necessarias intelligentias enodavit. Supradicta probari possunt exemplo diuino: ut in c. iij. Genes. ibi: vox sanguinis fratris tui clamat post me de terra. Et in exemplo veneni, ut infra in c. iij. Et secundum aliquos t est quaedam natura in homine, quae ipsum cogit, aut fateri, aut aliter delictum manifestare. vnde legitur in lege diuina. fugit impius nemine persequente; Et hanc partem aliqui vocarunt Furiam; alij Conscientiam scelerum; alij dixerunt fieri natura communi ad manifestandum delictum. Et de praedictis ponentur exempla suis locis.

DE ATROCITATE

PRÆMEDITATI, ET

Q. VOMODO DIFFE-

rat à non præmeditato.

S V M M A R I V M.

- 1 Per indicia proceditur in tribus delictis, homicidio, furto, & homicidio.
- 2 Homicidium quæ modis committatur?
- 3 Homicidium præmeditatum est maxime detestabile, & in eo omnes tenentur.
- 4 Aggrediens animo occidendi, licet non occidat, an puniatur tamen ut homicida?
- 5 Pecuniam accipiens ut occidat, si ad proximum actum de-

P R Æ M I S S A .

ueniat, homicidij poena punitur, licet homicidium non sequatur; Idem in crimine seditionis, & in emente uenenum, ut alteri daret.

6 Bannitum ueneno occidere non licet, quamuis possit per leges impune occidi.

Cap. I.

1 **P**ER Indicia † proceditur in tri-
 2 bus delictis, uidelicet, homicidio,
 furto, & adulterio. Homi-
 3 cidium † autem committitur, aut
 4 præmeditatum, aut in pura rixa,
 aut casu. De ijs, maximè de præ-
 meditato legitur in l. Mosis, c. xxi. Exo. & adeo
 5 † detestabile est, ut delinquens auellatur ab alta-
 ri, ut moriatur; Et differt à puro, etiã secundum
 Iuriconsultos; nam si plures fuerint in rixa præ-
 meditata, omnes puniuntur de occiso; secus in
 pura rixa: quia tunc vniuscuiusque ictus confide-
 6 randus est, not. in l. fin. C. de sic. Idem secundum
 7 Cicer. primo officiorum. Interest utrum pertur-
 8 batione aliqua animi, an cõsulto, et cogitato fiat
 9 iniuria. Hoc amplius † secundum aliquos; si-
 quis animo occidendi aggressus sit aliquem, li-
 cèt non occiderit, aut vulnerauerit, punitur ta-
 men, ut homicida. Sed dic contra, qd punitur ar-
 bitrio Iudicis, non autem poena homicidij. In
 aliquibus tamen potest puniri ut homicida, ut
 10 pura, si quis, † accepta pecunia, causa occidendi,
 cum

cum deuenit ad actum proximum, punitur
 pœna homicidij, licet homicidium non sit secu-
 tum. Barto. in l. non solum. ff. de iniur. Idem in
 crimine seditionis, & in emente venenum, vt
 6 alteri daret. Dic etiam † secundum aliquos, non
 licere exulem veneno occidere, licet posset per le-
 ges impune occidi secundum Doc. in l. non ideo
 C. de accusa.

S V M M A R I V M.

- 1 Maleficium apparere prius debet, quàm de proposito, aut
 reo quæri debeat.
- 2 Cadauer prius est inspiciendum, eius qualitas in actis re-
 ferenda, quantitas uulnerum, & in qua parte corporis
 sint, & quo armorum genere illata fuerint, & quæ mor-
 tis causam præstiterint.
- 3 Propositum ex quibus indicijs arguatur?
- 4 Propositi coniectura ex loco, ubi quis offenditur, capitur.
- 5 Frequentans locum maleficij, habet indicium contra se.
- 6 Cadaueris inspectio fieri debet per peritos, & duo medici
 super ea requiri debent, & hæc si omittantur processus
 est nullus.
- 7 Contumax quando non habeatur pro confesso ex forma
 statuti.
- 8 Reus absens non damnatur si contra eum non fuerit pro-
 batum delictum.
- 9 Casus, in quibus proceditur, licet non constet de cadauere.
- 10 Vestigia in luto, niue, aut puluere reperta, seu uestimen-

B

PRÆMISSA.

tum, uel quod simile, in loco delicti inuentum, ad habenda indicia, contemplanda sunt.

De uiso, & reperto faciendo per peritos, & de errore iudicum. C. II.

- 1 **D**E proposito, † aut reo quæri non debet, nisi de facto constet: naturalis enim ordo est, ut prius probetur factum esse, deinde à quo, postea quo animo: cum uero de facto, et reo constat, de
- 2 animo quæri potest. Quare, † curent Iudices, ut inspiciatur cadauer, & referatur in actis qualitas, quantitas uulnerum, & in qua parte corporis sint, quo armorum genere illata fuerint, & quæ demum causam mortis uulnera præstiterint: quia
- 3 per multitudinem, † magnitudinem, geminationem uulnerum, et per modum uulnerandi arguitur propositum. Item apparere debet in quo loco
- 4 fuit occisus: nam † per locum, in quo quis offenditur, coniectatur de proposito, & de delinquente, quando de eo ignoratur: præsumitur
- 5 † enim contra frequentantem illum locum, siue contra uicinos, Bart. l. i. C. de ser. fugi. & Moyses. cap. xxi. Deuterono. Et animaduerten
- 6 dum † est, ut eiusmodi inspectio cadaueris fiat per peritos, licet aliqui Iudices consuerint uidere sine peritis. Sed auertant talem consuetudinem, cum sit contra religionem iudicandi, & pariat periculum damnandi in fonteis, sicut fonteis, præsertim

in rixis puris; cum vniuscuiusquè ictus animadu-
uertatur: & standum est in arte peritis. Hoc am-
plius duo requiruntur medici, licèt de consue-
tudine stetur dicto vnius. Bart. & Hippoly. l.
fin. C. ad l. Corn. de sicar. Conclufiue supra-
dicta in processu apparere debent, aliter per ta-
lem omissionem, tanquàm formam substantia-
lem processus redditur nullus. Vndè licet sta-
7 tuta † disponant, vt reus contumax habea-
tur pro confesso, non habebunt locum non ser-
uata supradicta. l. Raptores C. de Episc. & Cler.
8 ybi etiam dicitur, q̄ reus † licèt absens, non de-
bet tamen damnari, si contra eum non fuerit pro-
batum delictum; & ratio reddi potest: quia ab-
sentia potest contingere ex diuersis accidentibus.
9 Sunt tamen † casus, in quibus proceditur, licèt
non cōstet de cadauere; vt puta in latronibus, qui
abscondunt cadauera enjciendo in flumina, ac ma-
re vt dictū est in titu. de Tor. cap. ij. Curent etiam
10 Iudices † contemplari vestigia in luto reperta, si-
uè niue, aut puluere; & similiter si telum, si vesti-
mentum, siquid eiusmodi repertum sit, quod fue-
rit relictum in loco delicti: per hæc enim, & simi-
lia oriuntur indicia.

S V M M A R I V M.

1 *Cadauer si effundat sanguinem propter presentiam suspe-
ctorū, an magnū præstet indicatiū, saltē ad inquirendum?*

B ij

P R Æ M I S S A .

- 2 Sanguis clamat uindictam contra interfectorem.
- 3 Calor in cadauere seruari potest usq; ad septem horas, & ideo intrà illud tempus omnis experientia de suspecto fieri debet.

De sanguine profluente propter præsentiam suspectorum. C. III.

- 1 COnsequens locus est dicere de cadauere † effundente sanguinem propter præsentiam suspectorum; de quo indicio meminit Paris de puteo, dicens, q; magnum est indicium, & non est recedendum a tali experientia. vide eum in cap. Mandauit in fine. Hippo. quoque aliquantulum tractat, dicitq; nullibi legi de hoc, & posse inquiri tantum in .s. diligenter nu. cxviij. Attamen apud multos legitur de hoc indicio. Et Aristoteles respondit hoc esse opus diuinum, & naturale: quia
 - 2 sanguis † clamat uindictam contra interfectorem, & rationes multas affert. vide eum in problema. c. de naribus, & Lucretium li. iij. in illis versibus.
 - 3 Emicat in partem sanguis, unde icimur ictu.
- Vbi Ficinus multas adducit causas non dissentientes ab Aristotele. Et vbi Aristoteles dicit, si vulnera fuerint recentia, Ficinus ait calorem † seruari posse ad tempus, pura, ad horas septem: & tale indicium appellatur diuinum, et fit natura communi ad manifestandum homicidium: & iudex debet experiri infra dictum

tempus: quod nota, quia non legitur apud Iurif-
 consultos criminalia tractantes. Apud Moysen
 sunt pleraque, per quæ probatur sanguinem cla-
 mare vindictam; sed non propriè probant supra
 dictam opinionem, vt in c. iij. Genes. ibi. vox
 sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. Iose-
 phum de bello Iudaico lege, vbi loquitur de
 sanguine Zacchariæ. Sed de hoc nullibi legitur
 apud Civiles, Canonicosq; scriptores; licet Paris
 de puteo testetur, ac ponat capita quædam non
 tamen probantia. De hoc etiam apud Oratores
 nullum verbum reperitur; Sed tantum de san-
 guine in vestimentis, armisvè reperto ij memine-
 runt. Ideo existimo nullum oriri indicium, nisi ad
 inquirendum: nam talis effusio sanguinis emanat
 ex causis ignotis, quæ non sunt trahendæ ad con-
 sequentiã: & nullũ indicium sequi debet necessario,
 cum ex diuersis accidentibus proueniant, & se-
 cundum aliquos propter vniformem complexio-
 nem. Et contentus sit Iudex iudicare secundum
 prudentiam, quæ cadit in hominem, relinquendo
 cætera iudicio diuino: non enim oportet plus sa-
 pere, quàm oporteat secundum Apost. Et i. si resti-
 tuantur. ff. de iudi. Sed si fiet aliqua experientia
 fieri debet infra horas septem, vt supra, & ad in-
 quirendum tantum.

S V M M A R I V M.

1 Veneno quæ esse necatis indicat liuor, aut tumor cadaveris.

B ij

P R Æ M I S S A .

- 2 Cadauer inspici debet a peritis, & an ij deponere debeant de credulitate, an de ueritate in casu ueneficij?
- 3 Veneno quem esse mortuum ex quibus cognosci possit?

De uiso, & reperto faciendo per peritos in ueneficio, & noua experientia. C. IIII.

- 1 **C**ontingit hominem homini insidiari potius ueneno, quàm gladio. Iraque t̄ quæretur, si liuore, aut tumore decoloratum est corpus mortui, significat ueneno necatum. vide Austorem ad Herennium lib. ij. Tit. in constitutione coniecturali. Quare Iudices t̄ curent inspici cadauera per peritos, qui iuramento referant in actis. Sed ambigitur, an tales periti teneantur deponere de credulitate, an de ueritate? Vnde dic, q̄ in casibus, in quibus uerè cognosci potest ueneficium, tenentur deponere de ueritate, aliter de credulitate. Quare Oratores post Ciceronem dixerunt hoc factum aliquando simplicem quæstionem habere, uidelicet: an homo perierit: aliquando duplicem, uidelicet: ueneno, an cruditate perierit. Ideo q̄ utraque pars quod proposuerit, tuetur. Occurrit hic mirabilis experientia, de qua non legitur apud Iurisconsultos, q̄ mortuus t̄ ueneno cognoscitur tum ex liuoribus in toto corpore, & spumis ore fluentibus, tum si cremetur corpus, cor illæsum remanet a ueneno præseruatum. vi-

de Suetonium in Caligula in principio. Et ubi de hoc facto controuersia foret, a tali experientia non discederem. Animaduertendum tamen est, q̄ non solum ijs, qui veneno, sed qui etiam morbo cardiaco perierunt, euenisse legitur: quo argumento Plinius ait, Pisonem in iudicio defensum fuisse.

S V M M A R I V M .

- 1 Præmeditatum maleficium non præsumitur, nisi appareat de antecedenti proposito. Et quō id probari possit?
- 2 Indicia debent esse perfecta in genere suo, ut de reo questio haberi possit.
- 3 Indicia remota per duos testes probari debent, aliter non habebunt vires indiciorum: Et an testes debeant esse omni exceptione maiores?
- 4 Testes quando omni exceptione maiores ad probandum requirantur, et quando etiam non integri admittantur?
- 5 Præmeditatum an præsumatur, si non appareat de pura rixa. Et in quibus casibus fallat?
- 6 Cōsuetus cōmittere homicidia an ex hoc solo præsumatur ex proposito occidisse: et an possit pœna ordinaria puniri?

De non præsumendo proposito, nisi probetur, et quomodo probetur, et in quibus fallat. Cap. V.

- 1 Non præsumitur † præmeditatum, nisi appareat de antecedenti proposito, quod cum non

P R Æ M I S S A .

possit probari directè, cum sit intrinseca qualitas,
 probari debet per exteriores qualitates, de qui-
 bus in hoc tractatu differitur. Et in hoc notandum
 2 est, q̄ indicia t̄ debent esse perfecta in genere suo
 nam sicut probationes in criminalibus ad con-
 demnandum debent esse luce meridiana clario-
 res, ita & indicia in genere suo ad quæstionem ha-
 bendam debent esse clara, nam eadem est ratio
 de toto, quo ad totum, quæ est de parte, quo ad
 partem, & contra. vide not. in c. vi. de Tornè. Et
 3 temora, t̄ aut quæ ipsum maleficium consequun-
 tur, probari debent per duos testes, aliter non ha-
 bebunt vires indiciorum. Sed scriptores maxi-
 mè dissident, an testes debeant esse omni exce-
 4 ptione maiores? Et secundum t̄ opinionem mul-
 torum quando tractatur de inquirendo, siuè tor-
 quendo, testes non etiam integri admittuntur.
 Hippo. in s. diligenter nume. iiii. & vide quæ di-
 centur in ritu. per visum vnius testis. Sed aliqui
 5 t̄ senserunt præsumi cogitatū, quando non appa-
 ret de pura rixa: quia lex malè præsumit de ho-
 micidis. Sed dic, non præsumi cogitatum, nisi
 proberur, vtsupra. Fallit tamen in latronibus;
 quia de his semper malè præsumitur. Fallit etiam
 6 in eo, qui t̄ consuevit committere homicidia, li-
 cèt accusator non probauerit, & quando accusa-
 tus non ptobauit. & secundum Carrer. in tract.
 homici. potest puniri pœna ordinaria. Sed hæc
 opinio non placet, & sufficit ex hoc solo indicio

posse torqueri, dicitur in sequenti tit. c. iij.

S V M M A R I V M.

- 1 Accusator & accusatus in casu propositi possunt utrinque probare.
- 2 Probatio in directa in criminali causa sæpe conceditur.
- 3 Negatiua facti ubi habet annexam determinationem loci, uel temporis, uel alterius rei, indirectam habet probationem.
- 4 Testes deponentes de negatiua, præferuntur testibus affirmantibus etiam dignioribus.
- 5 Negatiua probatio non admittitur in probatione intuitiua, ut quando testes deponunt uidisse factum, & sunt in sufficienti numero, & quando qualitas testium est in iure approbata.
- 6 Negatiua coarctata loco et tempore potest probari, quia æquipollet affirmatiuæ.
- 7 Reus post didicita testificata, & conclusum in causa, potest super eisdem probare, secus accusator.

In causa propositi utrinque probatur etiam in contrarium. C. VI.

- 1 **I**N casu propositi tam accusatus, quam accusator possunt utrinque probare. Hoc tam amplius in qualibet causa criminali sæpè conceditur indirecta probatio, videlicet: quando reus negat interfuisse die, & loco probatis per testes, & vult

P R Æ M I S S A .

- probare se fuisse alibi. Iudex admittet reum ad
 3 probandam distam negatiuam: quia vbi t nega
 tiua facti habet annexam determinationem loci,
 vel temporis, vel alterius rei, tunc indirectam ha
 bet probationem. l. iij. & ibi Bal. ff. de probatio.
 Et secundum Collumba. in tractat. malefi. testes
 4 t deponentes de negatiua, vt supra, præferuntur
 testibus affirmantibus, etiam dignioribus. Atta
 men Bald. sibi contrarius in l. fin. C. de testi. di
 5 xit, qd t in probatione intuitiua quando testes de
 ponunt vidisse factum, & in sufficienti numero,
 & quando qualitas testium est approbata in iure,
 tunc non admittitur probatio negatiua in contra
 6 rium. Sed credo t qd quando negatiua est coar
 ctata, vt supra, possit probari; quia tunc æquipol
 let affirmatiuæ, & qd vtrinque possit probari, vi
 detur concedi, in l. Moyfis c. xxi. los. Sed reus
 7 t post didicita testificata licet sit conclusum in cau
 sa, potest tamen etiam super eisdem probare: se
 cus accusator. Hippo. in. s. sequens nu. vi.

S V M M A R I V M .

- 1 Indiciu uarie diffiniur, & diuersimodè nuncupatur.
- 2 Argumentum, signum, & præsumptio sunt minora, quàm
 indicium.
- 3 Indicia ad torturã sufficiētia quomodò cognosci possint
- 4 Indiciorum duo sunt genera.
- 5 Indiciu indicans propositum, indicat et interfectorem,

licet non semper puniatur de proposito.

- 6 *Indicium aliud est remotum & leue, aliud propinquum, & graue.*
- 7 *Indicium propinquum quodnam sit? & quod remotum?*
- 8 *Negotijs attributa quomodo considerentur?*
- 9 *Tempus præteritum maxime ualet, nam & quæ fiant, & quæ futura sint, ex præteritis colligantur.*
- 10 *Propositum indicantia qualia esse oporteat?*
- 11 *Præsumptio iuris & de iure non recipit probationes in contrarium, secus de præsumptione iuris.*
- 12 *Negotium omne per tria tempora certioribus argumentis arguitur.*
- 13 *Indicia ante delictum ex quibus capiuntur?*

De diffinitione, et genere indiciorum:

Cap. VII.

- 1 **I**ndicium † variè diffinitur, & dicitur signum alicuius malefici commissi, vel alterius rei, de qua agitur, & variè nominatur videlicet, argumentum, signum, & præsumptio. Sed hæc
- 2 † duo sunt minora, quam indicium. Et dicunt omnes, quod non potest dari certa doctrina. Sed secūdm Bart. in l. fin. ff. de quæstio. potest
- 3 dari † aliqua via ad cognoscendum indicia sufficientia ad torturam. Indiciorum † duo sunt genera, vnum quod indicat aliquem deliquisse, &
- 4 ex proposito, & omne quod † indicat propositum, indicat & interfectorem, licet non semper

P R Æ M I S S A .

punijatur de proposito, & hoc euenit, quando rixantes obuiant sorte, & casu. Aliud indicat deliquisse, sed non ex proposito, vt in tabula. Et in

6 prædictis † indicium aliud est remotum, & leue: aliud propinquum, & graue. Propinquum est,

7 quod † tangit negotium, vt vnus testis de visu, captus in loco delicti, & reliqua. Indicium vero remotum dicitur homo malæ conditionis, & similia. Et secundum Oratores † attributa negocijs, partim sunt continentia cum ipso negotio, partim in gestione negocij considerantur, partim adiuncta negotio sunt, partim gestum negocium

9 consequuntur. Sed præteritum † tempus maximè valet, nam & quæ fiunt, et quæ futura sint, 10 ex præteritis colliguntur: & ea, quæ † in delicto fiunt, siue post, ad hoc vt indicent propositum, oportet esse eiusmodi, vt consequantur ab ante delictum gestis, & de industria facta videantur, de qua industria loquitur *tex. in c. xxi. Exod. et l. militis agrum. ff. de re milita. Cice. in lib. ij. de Inuenti. tit. nunc ad causam coniecturalem.* In præ

11 dictis † duplex est præsumptio vna iuris, & de iure, & hæc non recipit probationes in contrarium, alia est iuris, & hæc recipit probationes in contrarium. Qualiter autem probentur indicia dicitur in titulo, de Indicijs per visum vnus te-

12 stis. Postremo † quia per tria tempora omne negocium arguitur certioribus argumentis, itaque per ea excutiam locos indiciorum in specie, de

P R Æ M I S S A. 15

13 quibus hactenus in genere dictum est; Ante Tigitur delictum capiuntur indicia a Persona, Causa, Consilijs. & is ordo est, facere voluerit, potuerit, fecerit. Sed quæstio, an fecerit, incipit a secundo tempore.

D E I N D I C I I S P R Æ M E D I T A T I A N T E D E L I C T V M E X P E R S O N A T R A C T A T V S P R I M V S.

S V M M A R I V M.

- 1 Persona rei qualis sit in omni delicto ante omnia intuentum est.
- 2 Personæ qualitas demonstrat animum fuisse, aut non fuisse offendendi.
- 3 Malitia, & Incōtinentia rei, indicia maleficij præstat, unde caput erunt accusationis, uel inquisitionis.

De Malitia, & Incontinentia.

Cap. I.

IN omni delicto ante omnia intuentum, qualis sit, de quo quæritur: quia secundum naturam incipiendum est a persona: licet Cic. causas sæpe prætulerit. Persona autem summitur, qua alijs ab

EX PERSONA

alio differt, tum in animo, tum in corpore, tum
 2 in extrâ positis, & qualitas † personæ demonstrat
 animū fuisse, aut non fuisse offendendi l. si mater,
 C. ne de stat. defunct. Sed q, qualesuē homines in
 iuriā faciant, et qualibus iniuria fiat, et quid cui q;
 rei, & quid cuique homini soleat accidere, scripsit
 Arist. in lib. i. & ij. de arte Rethor. Sed Oratores
 post eum non sunt exequuti: quia impossibile, ac
 potius infinitum est. vide Quint. de argumen.
 lib. v. c. x. At res, quarum causa homines consti-
 tuunt contra ius lædere, duæ ferè capitales haben-
 tur, videlicet, Malitia, & Incontinentia: nam qui-
 bus quisque affectus est vitij, siuè vno, siuè plu-
 ribus teneatur, in ea re, cuius gratia vitiosus est, in
 iurius quoquē, atquē iniustus euadit, malus enim
 malè cogitat, et cor iniqui inquirat mala c. xxvij.
 & xxix. Prouerbi. vide Arist. Rethori. i. cap.
 xxvij. Quarè Malitia, et Incōtinentia caput erunt
 accusationis, siuè inquisitionis.

S V M M A R I V M :

- 1 *Fama rei est à iudice examinanda.*
- 2 *Fama quid sit, & quomodò consideretur: & an faciat suf-
 ficiens indicium ad torturam?*
- 3 *Torqueri non potest reus ex indicio remoto à maleficio,
 sed alia simul requiruntur.*
- 4 *Fama mala an non solum in eo, in quo quis infamatur, sed
 etiam in alijs, rei opinionem grauet?*

- 5 *Fama mala ad hoc ut noceat, debet esse in eodem genere mali.*
- 6 *Fama, seu infamia præcedere debet inquisitionem, aliàs non proceditur, nisi in casibus exceptis.*
- 7 *Famæ malæ indicium cessat, si probetur a tribus annis citrà reum fuisse bonæ uitæ.*
- 8 *Fama mala non sufficit, nisi conuictus fuerit de infamia.*
- 9 *Fama bona tuetur reum à tortura.*
- 10 *Fama bona in genere tollit indicia in specie.*
- 11 *Testes specialiter examinati super mala fama an præferantur testibus deponentibus in genere de bona fama?*

De fama reorum. Cap. II.

- 1 **E**Xaminari debet † per Iudicem, cuius æstimta
tionis, & famæ sit reus, qualis etiam fuerit:
propter enim malam famam delinquentis, facile
præsumitur de insidijs, & dolo. cap. vi. lib. Iudi.
- 2 *l. iij. ff. de susp. tuto.* Et fama † est communis
opinio voce manifestata ex suspitione proueniens
l. de minore. ff. de quæstio. & ibi Bart. & cap. ij.
Reg. pri. Et variè consideratur, videlicet, in gene
re, & in specie: in genere quando fama est, q̄ ali
quis est bonus, vel. malus, vel etiam in aliquo ge
nere mali: & per hanc non oritur aliquod indi
cium ad torturam secundum Bart. in l. fin. ff. de
quæstio, est homo malæ conditionis, est indicium
quale quale, et non sufficit ad torturam sine alijs,
secus si esset vnitum. Et † est regula generalis,
q̄ ex indicio remoto a maleficio reus non tor-

EX PERSONA

quetur; sed requiruntur alia simul. Sed secundum Brun. fama generalis parit indicium ad torturam, quoties iungitur cum fama speciali; & vita præcedens magnam partem defert ad præsumendum quod, quid sit; Vnde t̄ caueat vnusquisq; quia non solum in eo, in quo quis infamatur, sed etiam in alijs grauatur eius opinio. Vide eundem in glo. circa tertiam, & quintam. Sed t̄ omnes dicunt, q̄ ad hoc, vt mala fama noceat reo, debet esse in eodem genere mali: quia ex dissimilibus non oritur coniectura. Fama, seu t̄ infamia præcedere debent inquisitionē, aliter non procedetur, nisi in casibus exceptis per Hippo. in §. constante num. xij. Item quando ex præsumptione hominis præsumitur contra aliquem propter malam famam in eodem genere malitiæ, potest admitti probatio in cōtrarium. Et indicium t̄ malæ famæ cessabit, si a tribus annis citrà probabitur fuisse bonæ vitæ cap. cum in tua. extra de sponsalib. Item fama t̄ mala probari debet, & nō sufficit, q̄ ita dicatur de aliquo, nisi fuerit conuictus de infamia. Et qualiter probetur vide in c. i. de Patenti. Et diffinitio prædicta declarat, quæ requirantur in fama: quæ etiam probari debet secundum Hippo. in §. constante nume. cxvi. idem secundum Oratores, quando dicunt, deinde de vita hominis ex ante factis spectabitur, in quo considerabit accusator, num quando simile quid fecerit, si id non reperiet, num quando venerit in simile ma

similem suspicionē de quo per auctor. ad Heren.
 lib.i.& Cic.lib.ij.de Inuēt.tit.ij. Quarè mala fama
 contra aliquem oriri non debet, nisi vtsupra', &
 nisi reus conuictus fuerit, & quando mala fama
 apparebit, vtsupra', non solū indicia summentur
 in eodem genere mali, sed etiam in diuerso secun-
 dum Brun.vtsupra', & ratio Oratorum reddi po-
 test. Deindè qui fecerit illud tā nequiter, eundem
 hoc tam perperam fecisse, non est mirandum.
 9 Econtra autem † propter bonam famam non
 torquebitur secundum Bal. in l. i. C. locati. vbi
 multa similia dicit. Sed aliqui limitant non tor-
 10 queri ita grauitate. Hoc amplius dixerunt Tali-
 qui per bonam famam in genere tolli indicia in
 specie. Sed multi contra dicunt, q̄ quando testes
 11 sunt † specialiter examinati super mala fama ali-
 cuius, tunc tales testes præferuntur testibus depo-
 nentibus in genere de bona fama, notatur in cap.
 cum oportet extra de accusa. Alia verò est fa-
 ma in specie de aliquo particulari facto, & q̄ tale
 quid sit, vel non: & differt a supradicta: quia re-
 spectat vitam hominum, vtsupra'. Hæc verò respicit
 negocium, de quo quis accusatur, et oritur ex
 circumstantijs negotij; ideo de ea dicetur in titu.
 post delictum.

S V M M A R I V M.

1 *Conuersatio mala est male actionis indicium.*

C

EX PERSONA

- 2 *Suspitiones mala trahuntur ex conuersatione, & victu.*
- 3 *Conuersus cum inimicis occisi præsumitur ex proposito occidisse.*

De conuersatione, & victu, C. III.

- 1 **M**ala t̄ conuersatio est malæ actionis indicium; nam qualis quisque est, tali consortio delectatur; & ideo si cõmissum sit homicidium, & Titius sit solitus conuersari cum homicidis, ex tali conuersatione habebit contra se indicium dicti homicidij. Guid. suzza, in tit. quæ, & quætia: Hippo. in s. expedita in fine. Idem in l. Mosis cap. iij. & xxij. prouerb. & xvi. Isaias, & xxi. Deus
- 2 ron. Idem t̄ secundum Oratores ex conuersatione, & victu multas trahuntur suspitiones. secundum Cic. lib. i. de inuent. tit. xij. & ij. tit. ij. Præterea
- 3 conuersatio t̄ sæpè accipitur in alio genere, videlicet, si occisor fuerit visus conuersari cum inimicis occisi; præsumetur q̄ ex proposito occiderit. Sed talis conuersatio non respicit personam, sicut supradicta; sed potius respicit tractatum, & consilium; ideo de ea dicetur in tit. ex consilio in versu. quo cum visus sit, vbi magis congruit.

S V M M A R I V M,

- 1 *Cõsuetus delinquere, ex hac solo indicio an torqueri possit?*
- 2 *Associans post delictum præsumitur occultè auxilium præbuisse.*

- 3 Indicia potiora quare requirantur quando queritur de
interfectore quam quando queritur de proposito?
- 4 Solitus delinquere quis dici possit?

De consuetudine delinquendi.

Cap. IIII.

2 **Q**uia assuevit t delinquere, potest torqueri ex
hoc solo indicio secundum Gand. in ritu. de
præsumptio. Idem secundum Oratores: est enim
consuetudinis vis naturæ perq̄ similis. Idem se-
cundum Moysen, is, cui mos est delinquendi, con-
ternit omnem correctionem, & poenæ commi-
nationem, cap. xviii. proverb. Sed Hippoly-
cum alijs contrarium tenet in s. diligenter num. 1
xcix. Circa prædicta dic, aut ignoratur de in-
terfectore, & de eo queritur, & tunc aliquis non
torquebitur ex hoc solo, aut constat de interfe-
ctore, sed queritur de proposito, & tunc tor-
quebitur, si constabit eum solere occidere, & hoc
quando nõ probabitur pura rixa. Sed Lud. Car-
rer. sentit in dicto casu. posse damnari sine tor-
tura in tract. homici. nu. xlviii. Sed hæc opinia
non placet, & potiora indicia requiruntur ad ex-
plorandum quis fecerit, quam ad explorandum
quo animo, cum de homicida constat: quia tunc
in dubio præsumitur occidisse propter talẽ præ-
sumptionem, q̄ sit solitus: & hoc casu queratur
probare contrarium, licet regulariter non præsumatur

EX CAUSIS

- matur propositum, nisi probetur, prout in simili dicitur, q̄ contra t̄ associantem post delictum oritur præsumptio de occulto auxilio, & reus cogitur probare contrariū secundum Hippo. in §. con-
 3 stante nu. lv. Quare autem t̄ potiora indicia requirantur, quando quæritur de interfectore, q̄ quando quæritur de proposito, ratio est, q̄ quando constat, quis fecerit, lex de eo præsumit omne malum, & iungitur cum alia præsumptione, q̄ consueverit, & sic duæ emergunt præsumptiones; & hoc casu affines delicto propter secutum effectum, secus quando quæritur de homicida: quia tunc q̄ assueverit, est solum indicium, & remotum a maleficio: quia non constat de effectu
 4 aliquo. Sciendum est, q̄ solitus t̄ dicitur quando quis est conuictus bis deliquisse, & secundum aliquos ter. vide Innocent. cap. i. de fideiuss. Idem secundum Oratores secundum Cic. ij. de Inuent. tit. ij. de cōstit. coniec. ibi. Si quo in part ante peccato conuictus sit. Et secundum Aristotelem consuetudine fieri videntur, quæ idcirco facimus, quia sæpe numero fecimus. vt per eundem Rhetoricorum primo cap. xxix.

S V M M A R I V M.

- 1 Progenies bona, uel mala, bonum, uel malum indicium præstat.
- 2 Natio præsumptionem de hominum natura præbet.

3 *Sexus, etas, animi natura, conditio, fortuna, amictus, risus, & ingressus suspitionem contra reum præstant.*

*De progenie, & natione, & talibus
similibus. Cap. V.*

1 **Q**UOD quis sit & natus de bona, seu mala progenie benè, seu malè præsumitur secundum Gād. in tit. de præsumptio. & indi. dubi. Moysen. cap. i. & xxvñ. & lxxv. Isaiæ. A natione, & similiter præsumitur de natura hominum: nam gentibus proprii mores sunt: sunt enim nationes, quæ homines facile interficiunt, & diuersis vicijis tenentur. Bald. in l. fin. C. de hæred. instituend. A post. ad Titum cap. i. ibi Cretenfes semper mendaces.

2 A sexu & aliud in viro, aliud in foemina creditur l. quisquis. C. ad l. Iulii. maie. Ab ætate, aliud alijs annis magis conuenit. l. qui cum vno. ff. de re milit. Ab animi natura: Et enim auaritia, iracundia, misericordia, crudelitas, aliaq; ijs similia afferunt frequenter fidem, ac detrahunt: nam quibus quisque obuolutus est virijs, quorum gratia vitiosus est, iniurius quoque, atque iniustus euadit, vide Arist. cap. xxvñ. Rhetori. lib. i. A conditione, & fortuna: distat enim an clarus, an obscurus quis sit l. capitalium. ff. de pœ. secundum Suzza. in tit. quæ, & qualia. Ab amictu, risu, ingressu. vt per Moysen c. xix. Ecclesias. in fi. Sed quæ supradicta sunt de natura hominis pariunt

EX PERSONA

tanrummodo aliquam suspicionem secundum Antiquos, quando dicunt, & de natura licet aliquantulum ducere suspensiones: Omnia enim hæc, vir, an mulier, huius an illius ciuitatis sit, quibus sit maioribus, quibus consanguineis, qua ætate, quo animo, quo corpore, quæ naturæ sunt attributa; ad aliquam coniecturam faciendam perhibent. Dico. lib. ij. de Inuentio. tit. ij. de constit. cont. scilicet. Et ratio prædictorum reddi potest: quia virtutes, & vicia in potestate nostra sunt, & non est quid posset in naturalibus causis, sed in voluntate, studio, disciplina, quæ tollunt omnia, cap. i. ij. & iij. prouerb. vide Cic. de fato in principio.

S V M M A R I V M.

1. Physiognomia mala facit præsumi in genere quem ad scelera procliuum, sicut à bona, bene præsumitur.
2. Tortura nichoanda est ab eo qui habet malam physiognomiam.
3. Hominum mores, naturasq; ex corpore, ocalis, uultu, fronte; Zopirus Physiognomus noscere profitebatur.
4. Chyromantia de homine præsumptionem probet.

De Physiognomia, & Chyromantia.

Cap. VI.

1. **E**X Physiognomia † mala præsumitur quem ad scelera procliuum, sicut etiam à bona be-

ne præsumitur secundū Bald. in l. ij. C. quorū ap-
 pel. non reci. Idem in l. Moyſis ca. xix. Eccleſiaſti-
 1 ibi, ex viſu cognoſcitur vir, & cap. iij. Iſaiæ, ibi,
 agnitione vultus eorum reſpondet eis. Sed ex ijs
 præſumi poteſt in genere, non autem in ſpecie
 de aliquo delicto, niſi alijs concurrentibus, licet
 Paris de Puteo dicat per Phyſiognomiā bis iu-
 dicaffe; vide eum in dicto tractatu, colum. viij.

2 Vnde dixerunt t̄ aliqui, q̄ ſi plures rei ſunt tor-
 quendi incipiendum eſt ab habente malam phy-
 3 ſiognomiā. Legitur etiam t̄ q̄ Zopirus phy-
 ſiognomus profitebatur hominum mores, natu-
 rasque ex corpore, oculis, vultu, fronte pernoſce-
 re. Sed dicit q̄ aliquantulum præſumitur per te-
 4 xtum c. xvi. Reg. i. ibi, ne reſpicias vultum eius,
 qm̄ abiecti eum, nec iuxta intuitum hominis ego
 iudico. A Chyromantia t̄ ſecundū multos
 præſumitur de homine, nullum tamen verbum
 legitur apud Iuriſconſultos. In l. Moſis legitur c.
 5 xxxvij. Iob, ibi, qui in manu omnium homi-
 6 num ſignat, vt nouerint ſinguli opera ſua. Vn-
 de elicitur, poſſe præſumi arte eā media, & illum
 textum Iudæi ſic fuerunt interpretati, aſſerētes li-
 neas eſſe naturales, & non fruſtra poſitas. Sed
 noſtri intelligunt in manu, id eſt, in poteſtate ho-
 minum. Verūm pro opinione Iudæorum eſt te-
 xtus cap. xij. Exo. vbi videtur probari lineas eſ-
 ſe poſitas ad aliquid ſignificandum de homine,
 & eſſe ſignum nature. Apud Oratores non le-

EX PERSONA

gitur de supradicto iudicio, sed de Physiognomia sæpè.

S V M M A R I V M.

- 1 *Iudicium oritur à nomine, si cum eo mala fama cõcurrat.*

De nomine. Cap. VII.

- 1 **A** Nomine † secundum scribentes oritur iudicium, si cum eo concurrat mala fama, ut puta q̄ quis esset malæ famæ, ut q̄ vocaretur Rampinus. Sed secundum Cicer. ij. de inuent. non nunquam aliquid suspicionis nascitur; & secundum Quint. lib. v. de argumentis Nomen in argumentum raro cadit; nisi cum aut ex causa datum est, aut & ipsum alicuius cogitationis attulit causam: & hæc est verior opinio. Idem in l. Mo-
3) sis primo Regum, cap. xxv. ibi, quoniam secun-
3) dum nomen suum stultus est.

S V M M A R I V M.

- 1 *Iudicium propositi à pallore oritur contra reum;*
- 2 *Affectus animi exterioribus indicijs cognoscitur.*
- 3 *Pudorem rubor, terrorem pallor, ac tremor, & detinens crepitus consequuntur.*
- 4 *Animus et corpus propter affectionem sapissime commutatur: quod ante, uel post delictum contingit.*
- 5 *Indicia ex animi et corporis cõmutatione ante delictum contingentia à quibus tractata, & an indicent propositum?*

6 Indicia ex animi et corporis cōmutatione contingunt ante delictum magis urgent ad indicandum propositum, quàm post delictum ad indicandum maleficium.

De pallore. Cap. VIII.

1 **A** Pallore et alijsque similibus oritur indicium: propter enim temporarios animi motus ante delictum apparentes malè præsumitur, & torquetur reus, ut putà, si quis visus fuerit pallere, pa-
 2 vere, aut aliter vultu moueri, et non appareat causa, si paruo interuallo aliquem occiderit, seu vulnerauerit, præsumitur proposito deliquisse: natura
 3 et enim comparatum est, ut si quis cogitet delinquere, sitque in actu proximo delinquendi, vultu moueatur, detque indicia qualitatis intrin-
 4 sicæ: vnde oriuntur signa conscientie: & sic exterioribus indicijs cognoscitur affectus animi. Et
 5 reuera et quid accidit diffuso sanguine, aut contracto: nam pudor extra sanguinem diffundit, timor vero
 6 contrahit. Et pallor eiusmodi secundum Philosophos accidere solet vehementi cogi-
 7 tatu, in subito motu, sanguine se ad interiora recipiente: Ex quo fit, ut pudorem rubor, sic terro-
 8 rem pallor, ac tremor, & dentium crepitus consequantur secundum Cic. iij. Tuscul. quæstio: & et
 9 euenit et propter affectionem, quæ est animi, aut corporis ex tempore aliqua de causa commutatio, ut Lætitia, Cupiditas, Metus, Molestia, et alia
 10 similia, quæ ponuntur a Cic. lib. i. de Inuentio. tit.

EX PERSONA

confirmatio. Et prædicta contingunt bifariè, videlicet, ante delictum, & post: De contingentibus post delictum fit mentio per omnes, maxime in l. de minore s. tormēra. ff. de quæstio: Sed de contingentibus ¶ ante delictum, & sic de supradicto indicio non, nisi per Græcos, & Quint. li. v. de argumentis cap. x. Sed in l. Mōis cap. xx. Neemlæ, 33 ibi, quare vultus tuus tristis est, cum te egrotum 33 non videam? non est hoc frustra, sed malum no 33 scio quod in corde tuo est. Item supradicta differunt, quia ante delictum indicant propositum, post autem delictum indicant solum deliquisse. 6 Item ¶ differunt, q̄ ante delictum magis vrgent ad indicandum de proposito, quam post delictum ad indicandum de delicto. De ratione diuersitatis dicitur infra in tit. post delictum.

S V M M A R I V M.

- 1 Reus p̄t probare contrarium etiam post didicita testificata, & potest retorquere: & an prædicta indicia sine alijs sufficiant?
- 2 Causa delicti debet ostendi, alijs indicia contra reum nullam vim habent.
- 3 Indicia personæ sine causis non valent.
- 4 Persona sicut indicat potestatem et uoluntatem fuisse reo, ita ex contrarijs non fuisse demonstratur.

Pro reo. Cap. IX.

Dictum est supra contra reum. Sed pro reo
Dex contrarijs facile suppetit contradicendi

1 facultas. Potest enim † in contrarium, & post di-
 dita testificata probare. Secundo potest retor-
 quere: quia indicia psonæ in diuersum trahuntur.
 secundum Quint. de coniec. Tertio prædicta in-
 dicia non sufficiunt sine alijs, cum sint remota.
 Barto. in l. fin. de quæstio. Quarto secundum
 2 † aliquos nullam vim habent, nisi aliquid quare
 factum sit, ostendatur: cum nihil sine causa fiat,
 vt in sequenti tit. in princ. vide Cic. de inuentio.
 „ lib. ij. tit. ij. ibi, vt enim animum alicuius improba-
 „ re nihil attinet, cum causa, quare peccarit, non in-
 „ tercesserit, si causam peccati intercedere leue est, si
 „ animū nulli minus honestæ rationi affinis osten-
 „ datur. Et per prædictam sententiam concludi-
 3 tur notabile, q̄ indicia † personæ non valent sine
 causis, & e contra. Demum nota pro reo non so-
 lum hic, sed in omni causa, & contra quælibet in-
 dicia locum habere. Arist. in lib. ij. c. xxxv. Rhe-
 „ tor. ibi, quibus autem rationibus demonstrari pos-
 „ sit, factam rem non fuisse facile ex contrarijs sup-
 4 petet facultas. Quare sicut † persona indicat po-
 testatem, & voluntatem fuisse reo; ita non fuisse
 demonstratur, & sic in reliquis.

D E I N D I C I I S
P R Æ M E D I T A T I A N T E
D E L I C T V M E X C A U S I S
T R A C T A T V S I I .
S V M M A R I V M .

- 1 *Indicia causarum quæ sint?*
- 2 *Quærendum est quot, & quante sint in reo cause, ut earum causa deliquisse uideatur.*
- 3 *Causa quæ proprie dicatur?*
- 4 *Causa in impulsionem, & ratiocinationem diuiditur.*
- 5 *Impulsio quid sit?*
- 6 *Rationatio quid sit? & quando interfuisse uideatur?*
- 7 *Propositum non arguitur, quando rixa fuerit inopinata, licet causæ præcedant, tam secundum legem Mosis, quam iura ciuilia.*
- 8 *Propositum non censetur, nisi industria, & insidiæ intercesserint.*

Quid sint causæ, & quomodo distribuuntur, & quòd ex ijs oriatur propositum. Cap. I.

- 2 **I** Ost supradicta indicia sequuntur indicia † causarum, quæ sunt, Impulsus
 „ ad aliquid agendum, cum nihil sine
 „ causa fiat: nam nihil factum esse cuiquam probatur, nisi aliquid quare factum sit,

2 offenditur. Iraque ꝑ decet quærere, quot, &
 quantæ sint in reo causæ, vt earum gratia deli-
 quisse videatur l. qui cū vno. ff. de re milit. in fine.
 „ Idem in l. Moysis c. xxi. Iosua, ibi, nec ante biduū,
 „ triduumue probatur inimicus. Idem secundum
 3 Oratores secundum Cic. lib. ij. de inuent. tit. ij. de
 constitu. coniectura. Causa ꝑ propriè dicitur id,
 ex quo, vel propter quod aliquid fit. Sed quan-
 do per causas oriatur propositum, ex infrascriptis
 4 locis Oratorū accipi. Causa distribuitur ꝑ in Im-
 5 pulsionem, & Ratiocinationem. Impulsio ꝑ est
 „ quæ sine cogitatione per quandam animi affe-
 „ ctionem aliquid hortatur, vt amor, iracundia,
 „ ægritudo, violentia, & omnia, in quibus animus
 „ ita videtur affectus fuisse, vt rem perspicere cum
 „ cura, & consilio non potuerit: & id quod fecit,
 „ impetu quodam animi potius, quàm cogitatione
 6 fecerit. Ratiocinatio ꝑ autem est diligens, & con-
 „ siderata faciendi excogitatio. Ea dicitur tunc inter
 „ fuisse, cum aliquid faciendum certa de causa vitali
 „ se, aut sequutus esse animus videtur, vt si amici-
 „ riæ quid causa factum dicitur, si inimici vlciscen-
 „ di, si metus, si gloriæ, si denique alicuius retinen-
 „ di, augendi, adipiscendi ue commodi, aut contra
 „ rapiendi, diminuendi, deuitandi ue incommodi
 „ causa. vt per Cicero loco quo supra. Idem apud
 7 Moysen, quis ꝑ non punitur de proposito, licet
 voluerit occidere, & sint causæ, dummodo non
 occiderit per industriam, & insidias. cap. xxi.

EX PERSONA

Exo. ibi, qui percusserit hominem volens occidere, & ibi, si quis per industriam. Idem apud Iuriconsultos, quando rixa fuit inopinata, licet causæ præcedant, non tamen erit propositum Bald. in l. prima. C. ad l. Corne. de sicar. Conclufiue

- secundum omnes, propositum t non censetur, nisi industria, & insidiæ intercesserint, vt in locis supra traditis. Nec mihi detur vicio integros locos Oratorum recitasse, eorumque verba vsurpasse: quia tanta vis est, vt nec syllaba quidem prætereunda sit.

S V M M A R I V M.

1. *Causæ, quas in maleficio quærere oportet, quot sint?*
2. *Causas in adulterio, uel furto quærere nihil attinet, quia illas ipsa crimina secum habent.*
3. *Competitorum, uel riualum altero interfecto, præsumitur contra alterum.*
4. *Phyltra amatoria ab amante propinata libidinis faciendæ gratia censentur.*
5. *Causæ ad hoc ut probent, debent esse in processu probatæ in specie, non in genere.*
6. *Testes deponentes in genere, & non in specie super causis non probant.*

*De causis quinq; per quas delinquitur,
& quomodo probentur. C. II.*

1. *Causæ, vnde t omnis humana oritur actio, et quas in maleficio quærere oportet, sunt se-*

ptem secundum Aris. lib. i. de arte Reth. c. xxvij.
 Sed secundum alios post ipsam hæc maxime spe-
 ctatur, Ira, Odium, Metus, Spes, Cupiditas; nam
 reliqua in has species cadunt, & de ijs in homici-
 dio præcipue quæritur: in alijs vero, T vt in adul-
 terio, & furto de causis frequenter quærere nihil
 attinet: quia illas per se ipsa crimina secum habent
 secundum Quint. de coniectura lib. vij. c. ij. De
 supradictis causis fit mentio in l. cum ratio. ff. de
 bo. damna. vbi pater interficiens eum, qui filium
 suum hæredem instituerat, propter istud commo-
 dum fecisse videtur. Idem de alijs causis l. si ob stu-
 pium. ff. de condi. ob tur. caus. l. vni. ff. de ambi.
 vbi potest T summi iudicium in duobus cõpetito-
 ribus eiusdem honoris, siue etiam in duobus ri-
 ualibus, vt vno interfecto præsumatur contra al-
 terum. Præterea ob libidinis faciendæ appetitum
 pocula T amatoria, quæ phyltra vocantur, cæte-
 raque huiusmodi flagitia commisisse homines de-
 prehensi sunt l. ij. & toto tit. C. de malef. Cau-
 sæ ad hoc T vt probent, debent esse probatæ in
 processu in specie, non autem in genere; & testes
 deponentes T in genere, & non in specie super di-
 ctis causis non probant. vide notata in cap. cum
 oporteat de accusatio.

S V M M A R I V M.

Cause quot circumstantias continere debeant?

EX CAUSIS

- 1 Occidisse ille præsumitur, qui occidendi causam habuit.
- 3 Deliquisse ille præsumitur, qui ex delicto commodum consequitur. uel incommodum euitat, uel cui ita forte uidetur.
- 4 Iudex animaduertit quo animo quid quisq; faciat, non quo euentu utatur.
- 5 Accusator reum ex causis demonstrabit.
- 6 Iudices per causas reum quærent, cum is ignoratur.
- 7 Cause non solum indicant propositum, sed etiam reum.
- 8 Cause debent esse grauiores, quotiens quæritur quis deli querit, quàm quando quæritur propositum, cum de reo constat.
- 9 Propositum ex leuibus causis præsumitur, non delictum.
- 10 Quando constat quis fecerit, lex de eo præsumit omne malum propter secutum effectum: secus quando quæritur quis fecerit, quia non præsumit pro leui causa occidere.
- 11 Animi uicium cum causa conglutinari ad indicandũ reum licet, atq; qbus sit uicijs subiectus reus ostẽdere oportet.
- 12 Malus qui semel fuit in eodem genere mali semper præsumitur malus.

*Quomodo causæ indicent propositum,
& reum, quando de eo ignoratur.*

Cap. III.

- 1 IN causis duæ † circumstantiæ insunt, uidelicet: Iquis fecerit, & quamobrem fecerit. Vnde
- 2 † si quis fuerit interfectus, & ignoratur à quo, quæretur

quæretur per supradictas causas: nam is præsumi-
 tur fecisse, qui faciendi causam habuerit. Idem se-
 cundum Oratores, probabile est, † quod proba-
 tur reo expedisse peccare, vt cum quæritur nun-
 quid commodum maleficio acquisierit, num ho-
 norem, num pecuniam, num dominationem,
 num aliquam cupiditatem amoris, aut nunquid
 incommodum vitarit, inimicitias, infamiam, do-
 lorem, supplicium. Nihil tamen refert non fuisse,
 aut non esse aliquid commodi, aut incommodi,
 dummodo ostendi possit ei visum esse, qui argui-
 tur: Iudex enim † animaduertit quo animo
 quid quisque faciat, non quo euentu vtatur. l. i. §.
 si quis instrumenta: C. de latina libert. tollenda, vi-
 de Auctor. ad Heren. lib. ij. tit. in causa coniectur-
 rali. Et secundum † Oratores in hoc loco caput
 illud erit accusatori, si demonstrare poterit alijs ne-
 mini fuisse causam faciendi, secundo loco cāram,
 aut tam idoneam nemini, sin fuisse alijs quoque
 causa faciendi videbitur, aut potestas alijs defuisse
 se demonstranda est, aut facultas, aut voluntas.
 Itaque † Iudices per supradictas causas reū quæ-
 rent, cum is ignoratur: quia causæ non solum † in-
 dicant propositum, sed etiam reum, quādo igno-
 ratur, vt supra. Et regulariter omne, quod indi-
 cat propositum, indicat & reum. Animaduer-
 tendum † est, qd causæ debent esse grauiores, quo-
 ties quæritur quis deliquerit, quā quādo quæ-
 ritur propositum, cum de reo constat, & ratio:

D

EX CAUSIS

est: quia nemo præsumitur leui causa hominem
 9 occidere. Secus quando constat de delinquente, sed quæritur propositum: tali enim casu præsumitur propositum etiam propter leues causas.
 10 Et ratio diuersitatis est: quia quando constat quis fecerit, lex de eo præsumit omne malum propter sequutum esse scilicet. qui coædem, C. de sicar. Secus quando quæritur quis fecerit: quia tunc lex non præsumit omne malum, imò non præsumit pro leui causa occidere, vide quæ dicta sunt in præcedenti tit. cap. iij. Præterea in
 11 si omni causa aliquid eorum, quæ personis attributa sunt, ad eam causam, qua commotus peccasse dicitur, adiungere licebit: & ita poterit animi virtutum cum causa conglutinari, hoc modo. Si dicitur pecunie causa fecisse, ostendet accusator eum semper auarum fuisse: si honoris, ambitiosum. Idem in cæteris, quibus obnoxij sint, animaduertere potest, uti in ijs rebus; & earum rerum causa, quæ singulis vitijs; cupiditatibusque subiectæ sunt, omnes immoderate, & impotenter versentur, Arist. lib. i. Rhetor. cap. xxvij. Sed Oratores post Arist. voluerunt, atque ex dispari genere culpæ, si ex pari summendi facultas non erit, improbare animum aduersarij oportere; & ratio est secundum eos, qui fecerit illud tam nequiter, eundem hoc tam perperam fecisse non est mirandum, vide Cic. in lib. ij. tit. de inuent. & lib. ij. ad Heren. tit. in causa coniect. Verum prædi-

12 etis repugnat regula Legistarum, semel t malus
 13 præsумitur malus in eodem genere mali.
 Quandoque tamen etiam per ipsos conceditur.

S V M M A R I V M.

1 Inimicus an poterit torqueri, quando quis fuit interfectus,
 2 & nescitur à quo, si inimicitia fuerit capitalis?

3 Inimicitia est indicium remotum à maleficio.

4 Pluribus rixantibus si quis fuerit occisus, contra inimicum
 5 si de individuo non constet præsумitur, & ex hoc is po-
 6 terit torqueri.

7 Nemo reperitur, qui non metuat, oderit, speret, & inasea-
 8 tur, per quas causas delinquitur.

9 Inimicus et suspectus quæ probare debeat ne torqueatur,

10 Reus suspectus debet interrogari, ubi fuerit, cum quibus
 11 comederit tempore delicti.

*An inimicitia sola, & sic aliæ causæ
 sufficientes ad torquendum.*

Cap. IIII.

12 Siquis est interfectus, & nescitur à quo, sed pro-
 13 batur t qd Petrus erat inimicus illius, ex tali
 14 presumptione poterit Petrus torqueri, secun-
 15 dum Spec in 1 species de presumptione, & secun-
 16 dum Roman in 1 ff de Sylla per textum ibi in
 17 suspicionem cordis, per quem text. multi consen-
 18 tiunt semel posse torqueri, dummodo inimicitia

D ij

EX CAUSIS

„ sit capitalis: Adde cap. xij. Ecclesiast. ibi. Nunquā
 „ credes inimico. Sed moderni contra tenent, Hip
 poly. in. §. diligenter nu. lxx. quem multi sequun
 2 tur per multas rationes; maxime q̄t inimicitia est
 indicium remotum; & dictum Speculat. intelli
 gunt quoties necesse est vnum ex pluribus homi
 nem interfecisse; & certum est delictum; & certae
 personae; sed incertum est de individuo; & tunc
 3 Tex illis pluribus poterit inimicus torqueri. Ora
 tores multi consentiunt: quia multae causae sunt,
 quae inducunt ad maleficium, etiam latentes, &
 4 ignotae; cum nemo t̄ reperiat, qui non metuat,
 oderit, speret, & irascatur, per quas causas delin
 quitur. Quare non consequitur, Petrus inimicus
 est, ergo occidit; cum alius potuerit occidere pro
 pter supradictas causas, etiam latentes. Ego in
 hac difficultate pro conciliandis opinionibus di
 stinguo. secundum Cic. in lib. ij. titu. ij. de Inuent.
 „ ibi. Maxime enim quaeri oportet in hac constitu
 „ tione. Primum potueritne aliquid fieri. deinde
 „ ecquo ab alio potuerit. Concluditur, t̄ q̄ si Pe
 trus probabit alium ecquo potuisse occidere,
 non torqueatur, aliter sic. Quare demonstrabit
 reus, aut alijs quoque bono fuisse; aut alios quoq;
 id, de quo ipse infimuletur, facere potuisse. vide
 Aucto. ad Heren. lib. ij. tit. collatio. Hac defen
 sione vsus est Cicero pro Murena in familiam
 Ancharianam, & pro Scauro circa mortem Bo
 staris in matrem auertens crimen. Maximum au-

tem est remedium diffiniendarum quaestionum
 6 hoc casu, & omni alio: videlicet, q̄ suspectus in-
 terrogetur, vbi fuit, & cum quibus comedit tem-
 pore delicti. de hac interrogatione vide Bart. in
 l. fin. ff. de quaestio: & ita per locum, & tempus
 Oratores diffiniebant omne negotium.

S V M M A R I V M.

- 1 Rei defensiones contra causas.
- 2 Cause non indicant nisi cum vitio persone iungantur.
- 3 Propositi suspitio ex quibus tollatur.

Pro reo contra causas.

Cap. V.

1 P Rimo reus negabit t̄ fuisse causam, si poterit:
 aut eam vehementer extenuabit, deinde in-
 2 quum esse dicet, omnes, ad quos aliquid emolu-
 menti ex aliqua re peruenerit, in suspicionem ma-
 leficij deuocari. Tertio Causæ t̄ non indicant,
 nisi cum vitio personæ iungantur: quia non in
 3 omnibus personis valent. Item dicet, aut com-
 modum nullum fuisse, aut paruum, aut alijs ma-
 4 gis fuisse, aut nihilo sibi magis, quàm alijs. Cic. in
 5 ñ. de inuenti. tit. ñ. Item t̄ monstratur, aut facul-
 6 tas, aut potestas, aut voluntas defuisse reo; per
 hæc enim videbitur reus aut non occidisse; & si
 occiderit, non ex proposito.

D iij

DE FACTO ANTE
 DELICTVM, SEV CON-
 TENTO CVM DELICTO
 INDICANTE CONSILIVM.
 TRACTATVS TERTIVS.

S V M M A R I V M.

- 1 Consilia post causas sunt intuentia.
- 2 Consilia quæ sint, & quomodo diffiniuntur?
- 3 Consilia ante delictum quomodo considerentur, & proponantur?
- 4 Animus præsumptione verbi, uel facti probatur.
- 5 Coniecturæ ex consilijs quæ uerè indicent reum delicti?
- 6 Consilia referuntur ad partem indiciorum, quæ ex causis dicuntur.
- 7 Propositæ ante delictum à quibus factis, dictisue indicatur.
- 8 Indicia dicti & facti, quibus non solum cognoscitur propositum, sed etiam reus, cum ignoratur.
- 9 Pacere qui instituit, & ponit, fecisse præsumitur.

- 1 Off causas t̄ intuentia sunt consilia nam sicut causæ sunt impulsus ad aliquid agendum, ita consilia secundum ordo gerendorum ex causis veniunt. l. sæpè. ff. de verb. & rerum sig. Et consilia
- 2 t̄ sunt aliquid faciendi, vel nō faciendi excogitata ratio, & sunt præterit, instantis, & futuri tempo-

3 ris. A præterito † consideratur quid ante deli-
 ctum factum sit, ex quo spes perficiendi nata, &
 4 facultas faciendi quaesita videatur. Ideo in reo
 5 consideratur, ut nihil actum, nihilque dictum,
 6 nusquam ventum, aut abitum, nihil denique fa-
 ctum siue causa putetur. Et Iurisconsulti con-
 7 sentiunt per regulam, animus † probatur præ-
 sumptione verbi, vel facti. Sed imprimis con-
 8 iectatur, an credibile sit reum sperasse † id a se scē
 lus effici posse, an ignorari, cum fecisset, an si igno-
 rarum esset absolui, vel poena leui transigi. Hoc
 iudicium fuit Arist. in. i. lib. Rhetor. c. xxxi. quod
 Quint. per eadem verba vsurpauit, in c. de conie-
 ctura lib. vij. Sed in hoc differt, q̄ per Aristote-
 lem refertur ad personam, Quint. vero refert ad
 9 consilia. Et secundum † eundem consilia refe-
 runtur ad hanc partem iudiciorum, quæ ex cau-
 sis ducuntur. Et ita loquuntur Iurisconsulti. Vn-
 10 de omnia † dicta, & facta, quæ indicant proposi-
 tum ante delictum, comprehenduntur sub ele-
 mentis xi. secundum Auctorem ad Heren. libr.
 ij. & ante eum Aristo. prædicamenta decem con-
 stituit, de quibus dictum est in tabula. Quare or-
 11 dine Auctoris executiam indicia † verbi, & facti:
 & hoc modo non solum cognoscetur proposi-
 tum, verum etiam reus, cum ignorabitur, Barc.
 12 in l. fin. ff. de quaestio. ibi, vel quia inimicus, vel
 13 quia fecerit apparatus. Idem secundum Orato-
 14 res: est enim maxime conscientium, atque pro-

D iij

EX FACTO ANTE DELIC.

- „ habile, vt qđ quis instituit facere, fecisse etiā videatur. Si statuit † facere, & potuit, fecit igitur: si attentauit, perpetravit igitur: quia omnes quod volunt, & possunt, etiam exequuntur, & faciunt. vt per Aristotelem lib. ij. Rhetor. c. xxxv.

S V M M A R I V M.

- 1 *Tractatus praesumi potest ex loco, ubi reus fuerit.*
- 2 *Reus ut de tractatu possit condemnari, tria concurrere debent, secreta locutio; inimicitiae capitales cum occiso, & quod homicidium sit secutum incontinenti.*
- 3 *Homicidium si noctu sequatur, quomodo iudex suspectum interrogare debeat?*
- 4 *Coniuria indicant propositum, & seditiones.*
- 5 *Locus quot modis accipiatur?*
- 6 *Tractatus initia, et consiliorum ex loco comprehenduntur.*

*Elementa autem, de quibus supra,
sunt ut infra.*

I.

- 1 **V**bi fuerit † videlicet, secundum textum in l. qui cum vno. §. fin. ibi, examinantur causae, & cur, & ubi fuerit, & quid egerit. ff. de re milit. Idem apud Cicer. in oratione. i. in Catilinam ibi, ubi fueris; quos conuocaueris, quod consilij caeperis, quem nostrum ignorare arbitraris? Vnde si qui secreto fuerint in aliqua domo, seu loco: si

- exierint, et occiderint, præsumetur de tractatu, & poterunt torqueri: notatur in l. i. C. de ser. fugi. Sed aliqui volunt, q̄ interueniat secreta locutio: sed credo sufficere, q̄ couenerint in illum locum: nam secreta locutio necessario subintelligitur.
- 3 Sed multi t̄ tenent posse damnari, si tria concurrant. Primo secreta locutio, secundo inimicitiae capitales cum occiso, tertio q̄ homicidium sit sequutum. incontinenti secundum Ias. in supradicta l. Sed de hoc dubitatur secundum Ioan. Andre. in additio. ad Specula. de præsumptio. vet. ff. xiiij. Iraque tutius erit torquere, quam damnare.
- 3 Item sequuto t̄ aliquo delicto noctu, Iudex interrogabit suspectum, ubi fuerit illa nocte: cum quo pransit, vel coenauit, et si reperietur mendax, oritur contra eum maxima præsumptio vide Bart. in l. fin. ff. de quæstio. & vt t̄ plurimum constituta conuiuia indicant proposita, seditiones, & similia, vt Catilinæ, Lentuli, Cæthegi. Scendum, t̄ locum diuersis modis cōcipi, & tanquam speciem dicetur infra in delicto: ex hoc autem
- 6 t̄ comprehenduntur initia tractatus, & consiliorum vt supra.

S V M M A R I V M.

- 1 Loci si sint diuersi, diuersa coniectura concipitur contra reum.
- 2 Frequentatio loci indicat propositum.

EX FACTO ANTE DELICT.

- 3 *Transitus per viam inconſuetā propoſiti indi- cium præbet.*
 4 *Propoſitum indicat, ſi quis viſus fuerit frequētare viam, qua illum, quem occidit, tranſiturum ſciebat.*

II.

- 1 **V**bi viſus ſit, videlicet, ob diuerſos ꝛ locos di-
 uerſa coniectura concipitur ſecundum Gan-
 2 di. in tit. de præſumptio. & indi. dubi. Vnde ꝛ ſi
 quis viſus fuerit ſæpè ire, & redire ex aliqua via,
 ſiue loco, vbi eo die, vel poſtero hominem inter-
 fecerit, præſumitur, q̄ ſæpè tranſierit cauſa com-
 mittendi tale delictum, argumē. Liuto. ff. de vſu-
 3 capio. Item ſiquis viſus ꝛ fuerit ire, vel venire per
 viam non conſuetam, ſi hominem poſtea interfe-
 ſerit, erit indicium propoſiti: nam præſumetur
 voluiſſe cogitare ſcelus perpetrandum, aut vt occi-
 dendum magis incautum inueniat. faciunt do-
 ctinæ in l. ſi. ff. de rerum diui. nam lex male præ-
 ſumit de ijs, iuxta illud Euangelij, qui non intrat
 4 per oſtium fur eſt, & latro. Item alij ꝛ dixerunt,
 vbi viſus eſt videlicet: ante delictum illic fuiſſe,
 qua' tranſiturum inimicum ſuſpicabatur: ſolent
 enim qui hoſtibus inſidiantur, ea loca inſidare,
 qua' illos iter facturos arbitrantur, vt incautos op-
 primant. Item oritur indictum præmeditati ſe-
 cundum Bru. in gloſ. circa tertiã ibi, & illo ſero,
 „ quo fuiſt factum homicidium, fuit viſus ire per
 „ aliqua loca, in quibus viciniã eum non conſueue-
 „ rat videre.

S V M M A R I V M.

- 1 Sociorū qualitas suspiciōē maleficij et propositi inducit.
- 2 Conuersatio cum malis hominibus inducit iudicium ad torturam contra delinquentem.
- 3 Associatio mali hominis inducit iudicium præmeditati, & consilij.

I I I.

- 1 **Q**UO cum visus sit. qualitas † sociorum inducit suspicionem maleficij: quare si delinquens visus fuerit conuersari cum inimicis occisi, orietur iudiciū, & de industria occiderit. Et secundum aliquos † per conuersationem cum malis hominibus oritur iudicium contra delinquentem ad torturam secundum Hippo. in. §. expedita nu. xcij. Sed de hoc dubitatur, dictum est supra de iudicijs ex persona. c. liij. Sed in l. Mosis vrgens est iudicium cap. xvi. Isaiaē. ibi, socij furum, & c. liij. prouerb. ibi, peruersi corde non inueniunt bonum. Item si sequatur † homicidium, si intercesserit associatio mali hominis, licet in ea nihil fecerit, præsumetur de malo consilio, & de præmeditato l. non ideo minus, & ibi doctores C. de accusa. & sic ex hoc simpli sociatu oritur iudicium, vt supra, propter qualitatē personæ: nam consilia impiorum sunt dolosa c. xij. & xliij. prouerb.

S V M M A R I V M.

- 1 Apparatus indicat propositum.

EX FACTO ANTE DELIC.

- 2 Arma ferens qui non assueuerit, præsimit præcogitasse, nisi contrariam causam ostenderit.
- 3 Arma euaginata portans præsimitur portasse ob facilitatem aggrediendi, & perficiendi delictum.
- 4 Exercens se in armis, cum non sit solitus, præsimitur de delicto præcogitare. Idem si acuerit arma, uel aliquam experientiam fecerit, uel in loco uicino arma reposuerit.
- 5 Præsumptio propositi insurgit contra illum, qui asportauit bona sua de loco, ubi homicidium commisit, ad locum, ad quem postea confugit. uel si bona, uel eorum maiorem partem alienauerit.
- 6 Apparatus non debet uideri frustra factus.

I I I I.

- 1 **N**unquid appararit, uidelicet, equos t ad eundem, arma ad cædem, & alia, quæuis instrumenta pro facinoris, quod obicitur, qualitate.
- 2 Vnde armans se non solitus: item ferens t arma, qui non assueuerit, præsimitur præcogitasse, nisi contrariam causam ostenderit, per quam tollatur prædicta præsumptio l. i. C. ad l. Corne. de sica.
- 3 Item portans t arma euaginata præsimitur portasse ob facilitatem aggrediendi, et perficiendi delictum. Item exercens t se in armis, cum non sit solitus. Item si acuerit arma, aut aliquam experientiam fecerit de illis. Item si reposuerit alicubi arma, ibi, uel etiam in loco uicino, postea deliquerit, præsimitur propositum. argumen. l. i. §. vi possidetis. ff. de vi, & vi armat. Quidam addiderunt nunquid fecerit, uidelicet, si asportauerit bo-

- 5 na t sua de loco, vbi postea commisit homicidium ad locum, ad quem postea confugit: vel si quis alienauerit bona, vel maiorem partem bonorum suorum, si postea hominem occiderit, præsumetur contra eum de proposito secundum Blan. in glo. alienatio nu. lxxxvi. Non enim
- 6 videri t debet frustra factus apparatus, cum nihil actum, nihilque dictum sine causa putetur l. qui cū vno. ff. de re mili. ibi, vbi fuerit, & quid egerit.

S V M M A R I V M.

- 1 Amicorum, vel sociorum certo loco et tempore conuentus, et adunatio, ut eos ducat ad maleficiū, indicat propositū.
- 2 Amicus secutus amicum cum ense, ut aliquò eum comitetur, si obuiam forte inimico fiat, an & quando de auxilio teneatur?
- 3 Ducens aliquem per locum, in quo scit inimicum offensus adesse, præsumitur particeps criminis.

V.

- 1 N Vnquem conuenerit, videlicet: cum aliquo t statuit perficere certo loco, aut tempore. Vel secundum aliquos, nunquem iuerit inuentum, vt ducat ad maleficium. vide Fulgo. in l. q si fugitiui. ff. de edili. edic. ibi, Amicus meus
- 2 venit t ad me, & dicit veni mecum, quia volo esse in vno negotio meo. Ego accipio ensem, & sequor eum: ipse autem fit obuiam inimico suo, &
- 3 occidit eum, an ego tenear quasi auxiliator? Dici

EX FACTO ANTE DELIC.

- „ tur, q̄ si ignorans sum sequutus eum, & cum ip-
„ se insultatus est illum, ego me retraxi, q̄ nullam
„ pati debeo poenam: idem etiam si discedere non
„ potuiffem; vbi autem cum potuiffem recedere,
„ stetiffem, tunc sine dubio non effem innocens.
3 Item sciens inimicum † offensi esse in certo loco,
conueniens, & ducens eum per dictum locum,
præsumitur particeps criminis l. pe. ff. vi bon. rap.

S V M M A R I V M.

- 1 *Associans delinquentem ante delictum uidetur socius criminis, licet nihil fecerit, modo armatus fuerit.*
- 2 *Conscijs qui sint, & qui teneantur de delicto?*

V I.

- N**Vnquem habuerit de conscijs, videlicet, aliquem de ijs, cum quibus præsumitur tractasse ab initio. Potest etiam † aliter intelligi videlicet: associans delinquentem ante delictum videtur conscius criminis, licet nihil fecerit, modo armatus fuerit, secundum Bal. in l. i. C. de ser. fug. Et hoc dicitur etiam in tit. post delictum. Alij etiam † sic intelligunt videlicet, hic, vel ille conscius fuit, vt in oratione pro Milone dicitur, Marcum Favonium fuisse conscium voluntatis Clodij, cui dixerat, Milonem triduo periturum.

S V M M A R I V M.

- 1 *Propositum indicatur, si ueteres hospites, aut clientes do-*

mè delinquentis fuerint, vel si delinquentē habuerit malos famulos.

- 2 Adiatorum conquisitio, & conuocatio, propositi consilij indicium præstat.
- 3 Adiatores narię considerantur.
- 4 Mutuus pecuniam ei, qui statim deliquit, præsumitur adiutor.
- 5 Delinquens si sit persona uilis, præsumitur cum auxilio fuisse.
- 6 Coniunctus, & multitudo adiutorum parit indicium deliberationis.
- 7 Coadiunatio quando plures occidunt, in dubio an præsumatur de industria facta.
- 8 Rixa quando causatur pura, & quando præmeditata.
- 9 Coadiunatio censetur malo animo facta, delicto fecato.
- 10 Præsentia si delicto adhibeatur, deliberationis indicium oritur, modo illa præsentia fiat animo se immiscendi, si opus esset. Sacus si forte fortuna, & quando quis dicatur adesse causa se immiscendi?

V I I.

2 **D**E adiutoribus, videlicet veteres & hospites, aut clientes domi delinquentis fuerunt, vel habuit malos famulos: qua de re præcogitasse videtur per text. in s. hoc autem in auct. de non alienan. Item & aliter si delinquens elegit idoneos, relinquendo inutiles domi: vel et potest dicere de potentibus amicis: hæc. n. præsidia non solū qui habet, plurimum posse videntur, sed etiam ij qui tales amicos habent, aut conscios: siquidem auxi-

EX FACTO ANTE DELICT.

- 3 līs nīs, ceu adimniculis, & instrumentis fracti de-
linquunt. Præterea varie t̄ considerantur adiu-
tores secundum Bal. in l. hæc verba. ff. de infa.
- 4 Vnde si quis mutuat pecuniam alicui, & is, t̄ cui
mutauit, statim conduxit gentes contra ciuita-
tem mutuantis, vel quid simile fecerit, præsumi-
tur mutuauisse tali causa, eritquæ præsumptio iu-
ris, & de iure secundum Brun. in glo. circa quar-
- 5 tam. Et simili t̄ modo quando delinquens est
persona seruilis, & magnum facinus commisit,
præsumitur cum auxilio fecisse l. quicumque. C.
- 6 de ser. fugi. Item aliter t̄ potest intelligi, sicut
apud Cic. spectatur comitatus Clodij, & Milo-
nis. Et multitudo adiutorum parit indicium deli-
- 7 berationis: licet secundum t̄ aliquos in dubia re
non præsumatur coadunatio in pluribus occi-
dentibus, nisi probeatur clare de industria coadu-
natos esse, secundum Bald. in l. non ideo. C. de ac-
cusa. Hippoly. in §. constante nu. xlv. Dicerem
- 8 t̄ tamen præsumi casu, quenisse rixam, nisi probe-
tur ante rixam coadunatos fuisse: nec est necesse,
(iudicio meo) probare q̄ coadunatio sit facta de
industria; sed iussicet probare, q̄ sit facta coadu-
- 9 natio: etenim t̄ præsumitur fieri malo animo ob-
effectum sequutum: nam si facta sunt ea, quæ po-
sterius fieri, ac sequi solent, facta esse priora, &
quæ illorum gratia instituebantur, existimandum
- 10 est. Per præsentiam t̄ adhibitam delicto oritur
iudiciū deliberationis, modo illæ præsentia fuerit:
animo

animo se immiscendi, si oporteret: secus si forte fortuna secundum Bald. in l. i. ff. de ser. corrup. & tunc dicitur adesse animo se immiscendi, cum fuerit quis coadunatus ante delictum.

S V M M A R I V M.

- 1 Armorum, ac ceterorum instrumentorum genus ad deliberationem ostendit.
- 2 Ambulans cum armis hastatis, arcu, balistis, & similibus indicat habere animum occidendi.
- 3 Adiuuenta diuersis modis considerantur.
- 4 Pecunie suggestæ, et alia similia accommodata sunt adiuuenta, & instrumenta ad aliquid agendum.

V I I I.

DE adiuuentis, videlicet, de ijs rebus quas delinquens auxilio fore arbitrabatur, vt puta, arma, et quælibet instrumenta: ex genere enim armorum, cæterorumque instrumentorum præsumitur animus, & atrocitas maleficij, secundum Bald. & Saly. in l. i. C. de emenda. ser. Quare si quis ambulauerit cum armis hastatis, arcu, balistis, & similibus indicat animum occidendi l. i. §. diuus. ff. de sic. Adiuuenta t quoque diuersis modis considerantur, sicut supra de adiutoriis: non pecunie t suggestæ, & alia similia accommodata sunt adiuuenta, & instrumenta ad aliquid agendum.

E

EX FACTO ANTE DELIC.

S V M M A R I V M .

- 1 **L**ocus, in quo quis præter cōsuetudinem fuerit, uel in quo uersari non consueuerat, uel non debebat, propositi indicium præbet.
- 2 **O**ccidens aliquem in loco, in quo uersari non solet, præsumitur consultò occidisse, & tale iter fecisse occidendi causa.

I X .

- 1 **N**unquam in loco † præter cōsuetudinem fuerit, videlicet: in quo suspectus erat; siue ubi uersari non consueuerat, nec debebat, notatur in
- 2 **l. i. §. diuus. ff. de sic.** Unde etiam † si quis hominem occiderit in aliqua ciuitate, siue loco, in quo non sit solitus uersari, præsumetur consulto occidisse, & tale iter fecisse occidendi causa, vide **Bald. in l. fin. ff. de quæstio. & in l. fin. C. eod.**

S V M M A R I V M .

- 1 **T**empus propositi argumenta præbere potest.
- 2 **T**emporis duplex est significatio, generaliter enim, & specialiter accipitur.
- 3 **T**empus speciale ad inditia magis confert, probationesq; afferri inexpugnabiles.
- 4 **T**empus ad indicia elicienda quomodo cōsiderari debeat?
- 5 **T**emporis longinquitas est inspicienda, nam sæpe oportet committi cum tempore negotium.

AUteno t̄ tempore videlicet, minus conue
 nienti, vt si noctu dicatur egressus domo, vel
 ex vrbe, & in aliquo loco eo tempore visus fuisse,
 & sic ex antecedentibus deducuntur argu-
 menta, videlicet: noctu exiisti, proficiscentem an
 recessisti, numquid etiam noctu, quod in die fieri
 commodius videbatur posse. Et temporis t̄ du-
 plex est significatio: generaliter enim, & speciali-
 ter accipitur, præteritum habens, instans, & futu-
 rum: & constituta discrimina, vt æstate, hyeme,
 noctu, interdiu, & fortuita, vt in pestilentia, in
 bello, in cōiūto. Speciale autem tempus t̄ ad in-
 dicia magis confert, probationesque affert inex-
 pugnales. Vnde t̄ considerari debet tempus,
 & anni, & mensis, & diei, & noctis, & vigiliæ, &
 horæ, & in aliqua parte alicuius horum, vt apud
 Cicer. in oratione pro Milone, dicitur Clodium
 pridie eius diei discessisse, quo discessurum scie-
 bat Milonem, cuius iter solennæ, & necessarium
 ignorari non poterat: Et Iurisconsulti consen-
 tiunt per tempus oriri indicium ante delictum,
 in delicto, & post delictum, in quibus potest con-
 siderari, quid ocysus, & quid serius futurum sit.
 Et communiter t̄ in tempore perspicendo lon-
 ginquitas eius est consideranda: nam sæpe oportet
 commeteri cum tempore negotium, vt in se-
 quenti titulo dicitur.

DE INDICIIS HOMICIDII PRÆMEDI- TATI IN DELICTO,

TRACTATUS III.

S V M M A R I V M.

- 1 *Indicia propositi ex quibus in delicto oriuntur, & deducantur?*
- 2 *Coadunati plures si delinquant, præsumuntur ex proposito delinquere.*
- 3 *Obuians sorte si occidat, nõ punietur de præmeditato, si et animum occidendi habuerit.*
- 4 *Accidentia, quæ in delicto spectentur, ut indicia deliberationis oriuntur?*

IN homicidio deducuntur indicia, cõsiderando, cur t̄ aliquid in delicto de industria, & data opera factum sit, ut spes perficiendi nata, & quæsita esse videatur: de qua industria legitur rex: cap. xxi. Exod. & l. fin. ff. de sic. & l. ij. ff. de vi bon. rapt. quibus iuribus probatur, q̄ si homines t̄ ducti, et coacti fuerint committere illud delictum, tunc præmeditatum censetur, secus quando id cum consilio, & cura perspicere non potuerunt, & impetu quodam animi potius, quam cogitatione fecerint, vide Cicer. lib. ij. de inuentio. tit. ij. de con-

fitu. coniectu. Idem secundum Bald. in homicidio ex aliqua causa, siue re non oritur indicium deliberationis, quando apparet q̄ rixantes sibi obuiauerint casu, vide eum in l. i. C. ad l. Cornel. de fidei. Quinimò si quis t̄ habuerit animum occidendi, modo sorte obuians occidat, non punietur de præmeditato per rex. in cap. xxi. Exod. de hoc diximus supra in titu. de causis cap. i. In delicto autem hæc spectantur, Locus, Tempus, Modus, & Facultas, & per hæc accidentia oritur indicium deliberationis. Et sicuti in intentione, & reliquæ causæ, atque consilia, pro vt supra, impellunt ad maleficia, ita per hæc ostenditur idonea perficiendi facultas esse quaesita.

S V M M A R I V M.

- 1 Locus in delicto deliberationis, indicium an præbere possit
- 2 Loci opportunitas ex quibus quaeratur?
- 3 Occidens hominem in prætorio, uel ecclesia, presumitur deliberate occidisse.

A Loco præcipuè coniectatur, cum euidentiâ loci t̄ sit vna ex quinque speciebus probationis, de quibus notatur extra de restit. spoliatio c. cum ad sedem, quare spectetur locus, in quo homicidium factum est ex opportunitate, q̄ reus vt̄ habuisse. Et vero t̄ opportunitas quaeritur ex magnitudine, in seruallo, longinquitate, propinquitate,

EX FACTO ANTE DELIC.

solitudine, celebritate, & demum natura ipsius loci opportuni, siue aduersi cōsilijs. Nūquid etiam eo loco occisus perspicui, aut exaudiri potuerit & num demum locus publicus, vel priuatus, an sacer fuerit. Vnde si quis † occiderit hominem in prætorio, vel ecclesia, præsumetur confulto, vel (vt aiunt) deliberate occidisse: quia nō est præsumendum, q̄ nisi magna causa voluerit in tali loco occidere. vide Alberi. in tract. iij. stat. ix. lxxij.

S V M M A R I V M.

1. *Tempus reddit graue delictum.*
2. *Noctu agens præsumitur male agere.*
3. *Temporis spacium quomodo consideretur?*

1. **A** Tempore præsumitur: quia † reddit graue delictū, aut facta, s. tempus. ff. de poen. nam
2. lex præsumit contra † agentē noctū iuxta euangelium, qui male agit, odit lucem. Qua de re si delictum fiat nocte, præsumitur deliberatum secundum Alberi. In tract. supradicto. Sed secundum Oratores latius dicitur, videlicet: qua parte anni, noctu, an interdiu, & quota diei ac noctis hora homicidium factum esse dicatur: nam etiam momenta valent, Tet eiusmodi temporibus spacium ita consideratur, satisne longum fuerit ad eam rem transigendam; & potueritne reus scire satis ad id perficiendum spacij futurum, et sæpe oportet

„ tet commetiri cum tempore negotium, & videre
 „ potuerit ne aut magnitudo negotij, aut multitu-
 „ do rerum in eo tempore transigi: nam parui re-
 fert satis spatij fuisse ad id perficiendum, si id ante
 sciri, & ratione prouideri non potuerit. Idem pro-
 batur per glos. & quæ ibi. nota in l. si ut allegas:
 C. de fidei.

S V M M A R I V M.

- 1 Occasio deliberationis indicium prebet. & quomodo ea consideretur?
- 2 Occasio quæ proprie fit? & ex quibus oriatur?
- 3 In tempore quæ considerari oporteat, et quæ in occasione?
- 4 Tempus, & occasio in quibus inter se differant?

1 **A**B occasione oritur † deliberatio: nam malus
 animus occasionem quærit. Sed dupliciter
 contingit, primo quæritur idoneæne satis fuerit
 ad delictum adoriendum; & hæc aliquid cogita-
 to factum ostendit. Secundo an alia melior, quæ
 præterita sit, aut non expectata, & hæc excusat.
 Exempla extant apud Cic. in oratione, pro Milo-
 ne, quem, fateretur habuisse occasionem occidendi
 Clodium. E contra autem, inquit, Clodium ca-
 ptasse occasionem occidendi Milonem. Sed oportet
 scire, † quæ proprie sit occasio; quare die, quæ est
 pars temporis habens in se alicuius rei faciendæ,
 aut non faciendæ opportunitatem. Et tempus
 actionis alicuius opportunum occasio est. Hæc

E iij

EX FACTO ANTE DELIC.

- oritur ex actionibus humanis non impediens
bus, ut puta servus dormiens dat furantibus oc-
3 casionem. Item in t tempore, mensura, & spa-
cium consideratur; in occasione qualitas tempo-
ris ex qua nascitur opportunitas, seu cōmoditas
4 faciendi, & non faciendi aliquid. Itaq; t hoc tan-
tum distant Tempus, & Occasio; genere autem
similia sunt.

S V M M A R I V M.

- 1 Modus delicti perpetrati, deliberationis indicium præstat.
- 2 Modus percutiendi præcogitationem ostendit.
- 3 Caput percipiens, videtur fecisse, ut certius offendat, & oc-
cidat: & quid si baculo percusserit?
- 4 Multitudo, magnitudo, multiplicatio, & geminatio vul-
nerum propositum indicat.
- 5 Proditorum propositum per modum percutiendi concipitur.

- A** Modo, quo quæritur quemadmodum quid
2 sit t factum, idque secundum Oratores tum
ad qualitatem pertinet, tum ad coniecturas, po-
test probari in l. aut facta s. qualitate. ff. de poenis.
2 Vnde si quis percusserit t aliquem post terga, vel
nullis dictis verbis in capite, seu pectore, per hæc
3 demonstrat præcogitasse; quia percutiendo t in ca-
pite videtur fecisse, ut certius offendat, secundum
docto. in c. significa. de homicidi. Vnde senserunt aliqui, qd
si quis percusserit aliquem super ca-
put baculo, sive alio simili instrumento, tamen,

quia percussit in capite præferat animum occidendi: secus si in alia parte corporis, vide Bald. in l. sed si quæcunque. §. si magister. ff. ad l. A qui.

- 4 Per multitudinem, † & magnitudinē vulnerum præsumitur præmeditatum. Idem per multiplicationem, aut per geminationem, & hoc quando non apparet pura rixa. Item per † modum concipitur propositum proditorium secūdum Bart. in l. respiciendum. §. delinquent. ff. de poen. videlicet, proposito antecedenti insultando, & alio modo proditorio videlicet, si sedens tecum in mensa, nulla interueniente rixa te offendero, vel quid simile fecero, vt ibi.

S V M M A R I V M.

- 1 *Facultas delinquendi quomodo consideretur?*
- 2 *Tractatus præsumitur quando homicidium committitur cum multitudine personarum, nisi ex accidenti, seu casuales persone supervenerint.*
- 3 *Facultas occidendi quando præstari uideatur, et unde indicium tractatus oriatur?*
- 4 *Astans armatus dum delictum committitur, licet aliquam demonstrationem non faciat, facultatem delinquendi præbere dicitur, modo delinquenti auxiliari potuisset.*
- 5 *Associans delinquentem post delictum, delinquendi facultatem præbuisse dicitur.*
- 6 *Auxilium præstare dicitur ille, qui contra eum, qui offenditur, acclamat.*

EX FACTO ANTE DELIC.

- 7 Auxiliari ille dicitur, per quem insultatus redditur timidi or, & insultans audacior.
- 8 Præsentia adhibita delicto facit indicium occulti auxilij, si personæ fuerint ante delictum congregatæ.
- 9 Prohibere potens si non prohibeat, præsumitur particeps criminis, & an hinc oriatur præsumptio occulti auxilij?
- 10 Prohibere ualeus, si non prohibeat, & quando particeps criminis, & auxiliator existimetur?
- 11 Personæ qualitas ad argumenta, & inditia habenda, est consideranda.
- 12 Personæ uicia sicut onerant delinquentem, ita contraria eleuant.
- 13 Qualitas offendentis inducit excusationem, sine accusatione, et demonstrat animū fuisse, uel nō fuisse offendēdi.
- 14 Atrocitas delicti ex quibus crescat?

1 **A** Facultate consideratur: copia, et potestas instrumentorum, aut earum rerum, ob quas aliquid facilius, aut sine quibus omnino confici non potest. facultates quoque præcipuè considerandæ sunt, credibilius est occisos a pluribus pauciores; a præparatis inopinantes. hinc illa apud Cicer. conlectura, insidiatus est Clodius Miloni, non Milo Clodio. ille cū seruis robustis, hic cum mulierum comitatu. ille equo, hic rheda. ille expeditus, hic penula irreatus. Idem secundum: Iurisperitos præsumitur tractatus, quando committitur homicidium cum multitudine personarum, nisi ex accidenti, seu casu tales personæ superue-

3 nerint, dic vt in antecedenti trac. in vers. de Adiu
 4 toribus. Item facultates t̄ occidendi præstari vi-
 5 dentur, & indicium oritur tractatus, quando t̄ all-
 quis aggreditur aliquem, si sibi vnus, vel plures
 fuerint armati, siue etiam remoti, modo potuis-
 sent auxiliari delinquenti; licet aliquam non fa-
 ciant demonstracionem secundum Bald. in l. i. C.
 de ser. fugi. Intellige tamen prædicta, si post de-
 6 lictum t̄ associant delinquentem secundum eun-
 dem in l. non ideo minus. C. de accusa. tollitur ta-
 7 men dictum indicium, si probauerint casu venis-
 se, vt in supradictis legibus. Quin etiam t̄ dicitur
 præstari auxilium acclamando contra eum, qui
 8 offenditur, & regula iuris est, q̄ ille dicitur t̄ auxi-
 liari, per quem insultatus redditur timidior, & in-
 sultans audacior secundum Bald. in supradicta
 non ideo minus. Demum t̄ præsentia adhibi-
 ta delicto facit indicium occulti auxiliij, si tales
 personæ fuerint congregatæ ante delictum. vide
 9 Hippo. in §. constante nu. xlv. Item cui potestas
 t̄ est prohibendi, ne quis offendatur, & non prohi-
 bet, præsumitur particeps criminis per regulam,
 videtur occidere, qui potest prohibere. & l. scien-
 tiam in principio. ff. ad l. A qui. vide Gandi. in tit.
 de præsumptio et indi. indubi. et quandoque ori-
 tur præsumptio occulti auxiliij. Sed secundum alii
 quos neque indicium; neque suspicio oritur, nisi
 alia concurrant, vt pura, si post delictum associa-
 uit delinquentem, aut aliæ insine causæ, & circun-

EX FACTO ANTE DELIC.

- stantiæ, aliter non præsumitur particeps. not. in l. vt vim. ff. de iust. & iur. Sed in hac materia est bona gl. in l. culpa caret. ff. de reg. iur. ibi. Sed quid
- 10 † si possum prohibere Titium iniuriari Sempromio, an debeam iuuare? Respondeo secundum canonicos doctores, q̄ sic, verbis interponēdo me honesto modo. Sed secundum Iuriscōsultos non, nisi in ijs, quos habeo corrigere, vt in permissis videlicet, filijs, & seruis. Circa prædicta vide Iason. in dicta l. vt vim. Aliqui tamen senserunt, q̄ si quis potuit sine periculo vitæ suæ prohibere, & non prohibuerit, tali casu præsumatur particeps criminis: quia quisque cogitur defendere bonam etiam inimici, tanto magis personam iux. tex. c.
- 11 † xxij. Exod. in principio. Haberi tamen debet ratio personæ: nam multi sunt ita natura timidi, q̄ ob timorem patiuntur verberari, licet possent verberare. Vnde ex qualitate personæ sæpe apud Iuriscōsultos arguitur, et fit consequentia:
- 12 & sicut t̄ vicia personæ premunt, & onerant delinquentem, ita contraria eleuant: nam qualitas
- 13 † offendentis inducit exculationem, siue accusationem, & demonstrat animum fuisse, aut non fuisse offendēdi, not. in l. si mater. C. ne de sta. de-
- 14 † func. Et demum t̄ atrocitas crescit ex ijs, videlicet, quid factum sit, a quo, in quem, quo animo, quo tempore, quo loco, quo modo.

DE INDICIIS
MALEFICII PRÆMEDI-
TATI POST DELICTVM,
TRACTATUS V,

SUMMARIUM.

- 1 Indicia post delictum ex quibus oriuntur?
- 2 Associans delinquentem ante, uel post delictum nunquid uideatur socius criminis?
- 3 Constat, uel occulti auxilij præsumptio oritur contra associantem post delictum.
- 4 Receptans scienter malefactorem in domo sua post delictum præsumitur particeps criminis, & poterit torqueri; nisi receptus sit recipientis consanguineus, uel aliqua alia iusta causa probetur.
- 5 Prohibens reamocipi uidetur conscius criminis, si affuit delicto, non si incidenter accurrit.

Post delictum t̄ oriuntur indicia, con-
siderando, quid postea factum sit, fa-
cta. n. quæ q̄ antecesserunt, quæ que
insequuta sunt, spectanda sunt. Oc-

- currunt hic nonnullæ quæstiones scribentium,
- 2 videlicet, si quis associatus t̄ fuerit delinquentem post delictum commissum, nunquid uideatur conscius criminis? Et multi tenent, q̄ sic. Conclu-
siue tamen dicendum est, & distinguendum, aut

SEU POST DELICTVM.

iste associatus est delinquentem ante delictum, et
 tali casu tenetur, & conuincitur : quia per præce-
 dentem, & subsequentem actum associationis ac-
 cusat se, atque propalat; sin autem post delictum
 tantum, tunc distinguendum, videlicet: si subito
 apparuit, tunc præsumitur sciuisse : aut ex mora,
 & interuallo apparuit, & tunc non præsumetur
 contra eum : quia tali casu præsumetur accurisse
 incidenter, et per rumorem. vide Salk. in l. vnica
 C. de rap. virgi. Bald. in l. non ideo minus. C. de
 accus. Hippo. in §. constante nu. lv. qui tenet con-
 3 tra associantē † post delictum oriri præsumptio-
 nem consiliij, vel occulti auxiliij, per quam cogi-
 4 tur probare contrarium, Siquis scienter † rece-
 perit malefactorem, seu delinquentem in domo
 sua post maleficium perpetratū præsumitur parti-
 ceps criminis, & poterit torqueri l. i. C. de hīs, qui
 latro. Fallit tamen, si receptus erat consanguini-
 5 neus recipientis, siue etiam aliqua alia iusta causa
 probabitur secundum not. in supradicta l. Prohi-
 bens reum † capi videtur conscius criminis. vide
 Blanc. nu. ccxciiij. Sed intellige quotiens prohi-
 bēs affuit delicto, secus si incidēter accurrit, quod
 cogitur probare. vide in simili Hippo. in suprad-
 icto §. constante, & in principio huius tract.

DE INDICIIS MALEFICII PRÆMEDI- TATI EX NON FACTO,

SEU CVR FACTO, ANTE,
in, & post delictum
tractatus VI.

S V M M A R I V M.

- 1 *Indicia secundum antiquos, ex quibus locis capiebantur ?*
- 2 *Solicitans, siue queritans quod ad eum non spectat, indicat contra se,*
- 3 *Faciens id, quod fieri non solet, nec debet: aut non faciens id, quod fieri solet, aut debet, contra se indicat.*

ET si apud Legistas supradicta videā-
tur comprehendi sub facto. Expedi-
tamen scire locos Antiquorū, ex qui-
bus capiebant indicia, quos Cicero
est sequutus in lib. ij. cap. ij. de inuent. cuius ver-
ba non sunt prætereunda: quia per ea totius ne-
gotij gestio pertractabitur.

- 1 *Quare, quo consilio, † qua spe perficiēdi, quid op-*
- „ *factum sit: cur hoc modo potius, quàm illo: cur*
- „ *ab hoc potius, quàm ab illo: cur nullo adiutore,*
- „ *aut cur hoc: cur nemo sit conscius, aut cur sit, aut*
- „ *cur hic sit: cur hoc ante factum sit, cur hoc ante fa-*
- „ *ctum non sit: cur hoc in ipso negotio: cur hoc*
- „ *post negotium: aut quid factum de industria: aut*

EX NON FACTO

- „ quid rem ipsam cōsequutum sit : constet ne ora-
„ tio, aut cum re, aut ipsa secum: hoc huiusne rei sit
„ signum, an illius, an huius, & illius, & vtrius po-
„ tius : quid factum sit, quod non oportuerit : aut
„ non factum, quod oportuerit. Solicitans, siue
2 † quæritans quod ad eum nō spectat, indicat con-
tra se. vide Hippo. §. diligenter nu. cl. Et suspitio
3 oritur † quotiēs quid facit quod fieri non solet,
neque oportet, neq; est ratio, quare hoc propter
hoc fiat; & econtra, quoties quis non facit, quod
fieri solet, aut debet.

DE INDICIIS

MALEFICII PRÆMEDI-

TATI EX DICTO

TRACTATVS VII:

S V M M A R I V M.

- 1 *Indicia maleficij præmeditati ex dicto.*
- 2 *Indicium propositi contra eum oritur, qui dixerit, quòd traberet occiso unam pennam de ala: Vel quòd faceret eum male capitare, uel quid simile.*
- 3 *Propositum præsumitur contra eum, qui dixit, non diligo talem, uel sum ei nociturus si. potero, si eum postea occiderit.*
- 4 *Occidisse ex proposito ille præsumetur, qui alicui prædixerit, quòd si senserit rumorem, non se moueat. Vel quòd*

quòd sentiet aliquid noui.

- 5 Mandatum seu consilium præsumitur si quis locutus fuerit cum aliquo, & ille statim iuit, & occidit.
- 6 Locutio in aure quando indicet mandatum, uel consilium?
- 7 Cause ni præcedant, nec causatum præsumitur.
- 8 Mandatum præsumitur contra dominum, qui famulo suo dixit, non redeas domum, nisi sentiam aliquid noui, si famulus aliquem occiderit.
- 9 Iactans se aliquem occisurum, si eum occidat, propositum præsumitur.
- 10 Minæ præcedentes indicant propositum, quando constat minantem occidisse eum, cui minatus est.
- 11 Indicia uerbi duplicem uim habent.
- 12 Is uidetur fecisse, qui prædixit facere.
- 13 Minans, & iactans de aliquem occidendo, an sit solitus minas exequi, quomodo consideretur?
- 14 Minatus si minantem occidat an præsumatur ex proposito occidisse?
- 15 Minatum fecisse ad sui defensionem quâdo præsumatur?
- 16 Factū quid ad defensionē fuisse per cōiecturas probatur.
- 17 Minans, quando non constat de interfectore, an possit torqueri?
- 18 Cause, quæ inducunt homines ad maleficia patrandā, ultra inimicitias sunt multæ.
- 19 Minans an possit impune offendi ab eo, cui minatus est, in illo actu minandi?

Dista, quæq; antecesserunt, quæque sequuta sunt, considerari oportet; nam ex qualitate

F

EX DICTO ANTE DELIC.

verborum animum metimur, & probatur præsumptione verbi. Quare capiemus indicia ante delictum. Et secundum Gandioritur indicium
2 propositi t̄ contra eum, qui dixerit, q̄ traheret
occiso vnam pennam de ala; vel q̄ faceret eum
male capitare, vel quid simile. Item si quis dixe-
3 ris, non t̄ diligo ralem, si eū postea occiderit, præ-
sumetur propositū. Et similiter si dixerit se nocti-
tūrum, si poterit, vide Alberi. in l. metus. C. quod
4 metus cau. Item si dixerit t̄ alicui, q̄ si senserit
rumorem, non se moueat, vel q̄ sentiet aliquid
noui, præsumetur ex proposito occidisse, vt per
5 Bart. in l. si ventre. ff. de priuileg. credi. Item t̄ si
quis locutus fuerit cum aliquo, & ille statim iuit,
& occidit (quàmuis nesciatur quid dixerit) præsu-
metur de mandato, siue consilio: sicut in domino
loquente in aurem famuli. Intellige tamē præ-
6 dicta, si incontinenti t̄ sequatur delictum; et quan-
do ille, quem alloquitur, pariter est inimicus capi-
talis; aliter illa loquutio, etiam cum facto subse-
quuto non facit indicium: nam si non p̄cesse-
7 runt t̄ causæ, nec causatum præsumitur secun-
dum Bru. in quæst. inci. circa tertiam. Item si do-
8 minus t̄ famulo dixerit, non redeas domum nisi
sentiam aliquid noui; si famulus aliquem occi-
9 derit, præsumetur de mandato. Item t̄ si quis ia-
ctauerit de occidendo aliquem, si eum occiderit,
præsumetur ex proposito occidisse, & poterit
damnari propter esequutum effectum: & hoc

casu non consideratur qualitas personæ: si vero non constabit de occisore, tunc spectabitur personæ qualitas secundum Guid. Suz. in gl. sed si præter famam. Idem propter f. minas præcedentes oritur indicium propositi, dummodo constet minantem occidisse eum, cui minatus est; nec distinguitur quando constat, an solitus sit exequi minas. Et in præmissis notandum est, qd indicia

1 1 t. verbi duplicem vim habent, sicut alia indicia, videlicet, quis fecerit, quando ignoratur, & quo

2 2 animo. Etenim t. is videtur fecisse, qui prædixit facere; sed in hoc differt, qd quando per supradicta

3 3 indicia t. quæritur quis fecerit; tunc distinguitur, an minans, et iactans sit solitus exequi minas, & sic de alijs: secus autem quando constat prædictos occidisse; quia tunc prædicta omnia indicia sunt graua, & sufficientia ad cognoscendum de proposito; Et per ea procedi potest ad torturam, siue in aliquibus ad condemnationem vt infra dicitur.

4 4 Scribentes dicunt præsumi t. de proposito contra minatum, si continget eum occidere minantem; quia metus est vna ex causis impellentibus ad maleficia. Sed ego dico præsumi contra minatum; quando constat ipsum cæpisse rixam;

5 5 aliter præsumi t. contra minantem; & qd minatus fecerit ad sui defensionem; quia in criminalibus, qd t. quis fecerit ad sui defensionem, probatur per coniecturas, vide las. in l. vt vim. ff. de iustis, & iu. Postremo maximū est certamen apud

EX DICTO ANTE DELIC.

17 doctores, an minans, † quando non cōstat de in-
terfectore, possit torqueri, Et secūdum Speculato-
rem potest, vide in tit. de præsump. §. fin. Sed cō-
tra notatur in l. fin. ff. de hære. insti. Alij distin-
guūt, q̄ si minans est potens, et solitus exequi mi-
nas, q̄ tunc possit torqueri: alij autem, q̄ possit
damnari. Hippo. in §. diligēter nu. lxxxii. Alij ve-
ro dixerunt posse damnari, quando tria concur-
runt, videlicet, inimicitiz, minaz, percussio cum
paruo interuallo. vide Brun. in tit. circa tertiam.
Sed hæc opinio non placet, maxime, quando of-
18 fensus habet alios inimicos, ac etiam, quia † plu-
res sunt causæ, quæ inducunt homines ad malefi-
cia, vltra inimicitias. Quare non consequitur ne-
cessario, q̄ sit occisus a tali, cum ab alijs potuerit.
19 occidi. Occurrit hic quæstio, q̄ minans † possit
impune offendi ab eo, cui minatus est in illo actu
minandi secundum Hippo. in d. §. diligenter. Sed
contra existimo: quia non dicitur factum cum
moderamine. not. in l. vt vim. ff. de iusti. & iu.
Non tamen punietur poena ordinaria.

EX DICTO IN DELI- CTO, SEV POST DELICTVM.

TRACTATVS VIII.

SVMMARIVM.

1 Clamor vulneratis exauditus an faciat inditiū ad torturā

- 2 *Vox hominum est fallax, quia reperiuntur multi consimilem habere uocem.*
- 3 *Vox clamantis exaudita non habet uim probationis, sed indicij, nisi alia concurrant.*
- 4 *Clamor uulnerati, dicentis se offendi a tali, an contra nominatum indicium faciat?*
- 5 *Offenso non creditur sine alijs qualitatibus, etiam quod haberet in manibus corpus Christi. Et quid si sit in articulo mortis, & id iuret?*
- 6 *Indicium ad torturam ex dicto offensi quando oriatur?*
- 7 *Offensi dicto quando non sit credendum? nec inde oriatur indicium ad torturam?*
- 8 *Offensi dictum, quando cognoscere non potest ob aliquas circumstantias offendentem, non facit indicium ad torturam.*
- 9 *Offensus quando non presumatur mentiri?*
- 10 *Mulier clamans sibi uim inferri, facit indicium, si reus fuit cognitus.*
- 11 *Clamans contra offensum, licet nihil agat, cęsetur cōsciens.*

De dicto offensi, & delinquentis.

Cap. I.

- 1 **Q**uæritur, an per clamorem uulnerantis sine alijs oriatur indicium ad torturam: uidelicet, quando testes deponunt audiuisse delinquentem, & cognouisse ad uocem? Et secundum aliquos testimonium eiusmodi ualeat, & probat, uel delictum, quando quis audiuit uocem alicuius, licet non uiderit loquentem, ut puta, q̄ sit paries de

EX DICTO IN DELIC.

medio; vel aliqua alia res inter loquentem, & te-
 stem: & de hoc est glos. notab. in l. ij. §. idem La-
 beo, & in l. ij. in vers. audierunt. ff. de aqua pluvia
 arcen. & Bal. in l. couenticulam. C. de epis. et cler.
 Idem in l. Mosis cap. xxij. Exod. et Iudicium cap.
 xvij. ibi agnoscentes vocem adolescentis, & lib.
 i. Regum c. xxvij. circa finem, ibi, cognouit Saul
 vocem David. Sed prædicta credo non esse ve-
 ra, nisi alia concurrant, prout in dictis iuribus: &
 2 re vera † vox hominum fallax est: quia reperiu-
 tur multi consimilem habere vocem; & simili
 3 modo potest dissimulari. Vnde alijs † non con-
 currentibus (iudicio meo) non habebit vim pro-
 bationis, sed indicij, & ita semel iudicauit. Econ-
 4 tra autem † per clamorem vulnerati, & offensi
 clamantis se offendi a tali, potest oriri aliquod in-
 dicium, licet variæ sint opiniones scribentium:
 nam secundum aliquos dicto offensi, etiam in
 mortis articulo constituti non creditur, neque ori-
 tur aliquod indicium ad torturam, nisi fuerit val-
 latum alijs circumstantijs, vt puta inimicitijs, & si-
 milibus. vide Alex. consi. xiiij. tertij vol. vbi di-
 5 ct, † non creditur offenso sine alijs qualitatibus,
 etiam q̄ haberet in manibus corpus Christi. Alj
 autem senserunt, vt credatur offenso etiam ad
 torquendum: limitando tamen, vt is offensus il-
 lud dicat in articulo mortis, & cum iuramento
 Bald. in au. §. si dicatur. C. testa. Hippolytus in §.
 diligenter nu. cxvij. sensit, q̄ si offensus in mortis

- articulo est in plenitudine sui intellectus, homo bonæ conditionis, ac famæ, et tale delictum non possit per alios probari, tali casu Toritur indicium ad torturā contra criminatum. Hanc opinionem multi Recentiores mordēt, & refellunt: Mihi autem Hippoly. opinio æqua videtur: nō est enim existimandum offensum velle excusare offendentem, & alijs imputare, cum non sit maius odium, quàm contra vulnerantem, & occidentem.
- 7 Limito tamen dictum Hippo. hoc pacto videlicet: si delictum sequutum fuit nocte, tempore obscuro, tunc tali dicto non est credendum: quia verisimile est offensum scire non posse certe offendentem, argument. l. hac consultissima. s. cum humana fragi. C. qui testamen. fac. possunt.
- 8 Idem in alijs t casibus, in quibus similes circumstantiæ resistunt, & contradicunt, vt puta, licet foret in meridie: sed offendentes erant personati: quia similiter dicto casu offensus non potest cognoscere offendentē. Et hunc casum semel iudicauit. Et in duobus t temporibus offensus nō præsumitur mentiri. videlicet, in articulo mortis, & subito quando fuit offensus, nam tempore medio per suggestionem plures mentiri deprehensi sunt. Mulier t clamans sibi inferri vim, facit indicium; si reus fuerit cognitus. Item si quis t clamer contra offensum, licet nil agat, censetur conscius.

S V M M A R I V M.

- 1 Fame, seu dicto gentium an & quando sit credendum.

F iij

EX DICTO IN DELIC.

- 2 *Fama quando faciat indicium ad torturam?*
- 3 *Fama sola quis torqueri non debet.*
- 4 *Fama quid sit, & quomodo diffiniatur?*
- 5 *Credulitas testium etiam fidedignorum non condemnat, & multominus uulgi, aut populi.*
- 6 *Voces populi uanae nō sunt audiendae: nec eis est credendū.*
- 7 *Fama est solum preparatorium inquisitionis, non autem fundamentum torquendi reum.*
- 8 *Deo explorata sunt omnia, & intuetur cor.*
- 9 *Fama unde originem traxerit, an sufficiat inspicere, ad hoc, ut ex ea possit ad torturam procedi?*
- 10 *Fama sola non debet parere aliquod indicium ad torquendum, sed ad inquirendum tantum, siue ad coadiuandas alias probationes.*
- 11 *Intellectus l. de minore. §. tormenta. ff. de questio.*
- 12 *Fama uehemens an faciat indicium ad torturam?*
- 13 *Testibus non testimonijs creditur.*
- 14 *Christus ob uoces populi fuit crucifixus.*
- 15 *Intellectus l. decurio C. de pœnis.*

De fama, seu dicto gentium. Cap. II.

- 1 **D**E fama apud Oratores, sicut apud nos exempla non desunt: Alij enim t̄ dixerunt non temere famam nasci solere, quin subsit aliquid. Sed alij dixerunt famæ non credi, quando est sine certo auctore dispersa, cui malignitas initiū dedit, incrementum credulitas, q̄ nulli non, etiam innocētissimo possit accidere fraude inimicorum falsa vulgantium. Sed secundum Grandi, in tit. de

2 quæstio. publica vox, † & fama orta contra aliquem statim commisso delicto in loco commissi criminis a personis fidedignis parit indicium ad torturam: & ratio est; quia fama orta subito commisso crimine, crimini inesse videtur. Propter tamen † solam famam quis torqueri non debet; & ratio est; quia dictum vnus multitudo facile sequitur. qua de re fama, & infamia cōtra aliquem facile oriuntur; & ita fere omnes sentiunt, vt in l. admonendi. ff. de iureiuran. Et arguendo a diffinitione famæ, nullum affert indicium: nam fama non † est aliud, nisi dictum gentium, siue vulgi ex imaginaria opinione, siue credulitate procedens: et sub tali diffinitione comprehenditur tam bona, quàm mala fama l. iij. §. Idem diuus. ff. de testi. Et tali famæ, siue dicto Iudex non debet fide-
 5 re, cum credulitas † testium quàmuis fidedignorum non condemnet l. testium. C. de testi. tanto minus vulgi, aut populi, iuxta illud.

„ Scinditur incertum studia in contraria vulgus.

6 Idē in l. decurio. C. de poen. ibi. Vanæ voces † populi non sunt audiendæ; nec enim vocibus eorum credi oportet. Quamobrem existimo † famam esse præparatorium tantum inquisitionis, non autem fundamētum torquendi reum. Idem videtur probari sententia diuina, iuxta illud: descendam, & videbo si clamorem, qui venit ad me, opere perfecit, vbi Deus per clamorem non aliquid iudicauit. Qua de re dixit, descendam, &

EX DICTO IN DELIC.

videbo; & intellige q̄ dixit tanquam Iudex, non
 8 tanq̄ Deus: quia † Deo explorata sunt omnia,
 & intuetur cor. cap. xvi. Regum primo. Alij
 dixerunt oportere cōsiderari, vnde fama habuit
 9 † originem, & sic per originem procedetur ad
 torturam, florigo erit talis, vt per eam procedi
 possit. Istud non satisfacit (quāuis origo famæ
 sit semper habenda) nam considerata origine
 procedetur secundum eam, & consequenter se-
 cundum indicia præcedentia famam. vtiq̄ eri-
 mus in casu indiciorum, per quæ procedetur ad
 torturam, si erunt alia, non tamen propter so-
 10 lam famam, quæ † sola nō debet parere aliquod
 indicium ad torquendum, sed ad inquirendum
 tantum, siue ad coadiuuandas alias probationes:
 11 & ita iudicio † meo intelligitur l. de minore s. tor-
 menta. ff. de quæstio. Secus secundum Hippo. in
 vehementi fama in. s. diligenter nu. xvij. ibi. q̄ fa-
 12 ma † non faciat indicium ad torturam, non ha-
 „ bet locum in vehementi fama. Nam vehemens
 „ fama est sufficiens indicium ad torturam secun-
 „ dum Bart. in cōsi. cxcij. Hæc autem opinio non
 placet: quia Iudex non debet considerare, quia
 dicitur sic, sed vnde, & quid, & quale dicitur, & a
 13 quibus, testibu † senim nō testimonijs creditur l.
 iij. ver. tu magis scire. ff. de testi. Et pro hac opinio-
 „ ne vide tex. c. xxij. Exod. ibi, nec in iudicio pluri-
 „ morum acquiesces sententiæ, vta vero deuiet.
 Exemplo etiam perniciosum est cum magni, san-

Etique viri vulgi opinione perierint, & trucidati sunt. Omitto antiquos, & in vnum finio; Christus enim per voces populi crucifixus est, quare etc. Et lex Decurio supra allegata loquitur de hac fama.

S V M M A R I V M.

- 1 Confessio extraiudicialis facit iudiciū ad torturam, dummodo sit verisimilis, & sit probata per duos testes.
- 2 Confessio facta ab irato, ebrio, uel stolido non ualet.
- 3 Confessio extraiudicialis sine causa non ualet ad obligandum, inducit tamen semiplenam probationem, licet sit facta sine scriptura.
- 4 Confessus legitime in iudicio, potest ad totū id, super quo proceditur contra eum ciuilitur uel criminaliter cōdemnari, licet processus sit ineptus.
- 5 Indiciū oritur cōtra eum, qui dicit se primò occisum inuenisse, uel primò homicidium uidisse.
- 6 Ingerens se est suspectus.

Ex dicto post delictum. Cap. III.

- 1 **P**ropter confessionem extra iudicalem potest torqueri, dummodo sit verisimilis, & sit probata per duos testes. Item confessio facta ab irato non ualet glo. est in cap. ex literis de diuor. Idem ab ebrio, siue aliter stolido. Item confessio extra iudicium sine causa, secundū omnes non ualet ad obligandum. inducit tamē semiple-

EX DICTO POST DELIC:

- nam probationem, licet sit facta sine scriptura. vide Matthesil. in singul. xij. secus facta in iudicio; quia tunc calor iudicij supplet defectum not. in l. 4 i. C. de confes. Item quotiens apparet t reum in iudicio legitime confessum totum id, super quo proceditur contra eum criminaliter, seu ciuilitur potest condemnari; quamuis totus processus sit ineptus. Sed de confessione, ne bis reperatur, vide in cap. viij. & fin. de tormentis. Item indicium 5 t aliquando summitur contra aliquem, qui primo dicit occisum inuenisse, & contra aliquem, qui primo dicit vidisse homicidium secundum Paridem de put. in verb. tortura in fin. Et ratio 6 est, qd qui t se ingerit suspectus est, vide Hippo. 6. diligenter nu. cl. Sed dic contra, nisi alia concurrant, vt inimicitia, & similia.

EX NON DICTO

TRACTATUS IX.

S V M M A R I V M.

- 1 Taciturnitas imitatur confessionem.
- 2 Taciturnitas domestici parit indicium ad torturam. exemplum hic ponitur.
- 3 Reus interrogatus per iudicem, si non respondeat, potest etiam sine indicij torqueri.
- 4 Recipiens literas debiti, si nihil dicat, videtur debitum sa-

teri. & quomodo id procedat? Et an id in criminalibus habeat locum?

- 5 Positioni duo continenti respondens, si dicat de uno non credere, an de alio fateri credatur?
- 6 Tacens habetur pro contradicente in onerosis, et obligantibus personam, nisi ultra taciturnitatem fecerit aliquem actum, qui uideatur uenire ad probationem actus.
- 7 Taciturnitas nocet, quotiens reus tenetur respondere negando, aut confitendo.
- 8 Constitutio si fiat tertio præsente, & tacente, ille non dicitur consentire.

LXtremum autem, aut taceatur oportet, aut concedatur, aut negetur. Si tacebitur, aut elicienda est responsio, aut, quoniam † taciturnitas imitatur

confessionē, ac si confessum sis, concludere oportebit, vide Cic. in primo de inuent. cap. viij. Ta-

- 2 citurnitas † domestici parit indicium ad torturam. & dicit Paris de puteo, q̄ quædam mulier diu tacuit mortem viri sui, & quadam die clamauit reperisse eum mortuum. quæ fuit capta, & torta confessa fuit interfici fecisse virum. vide eum in verb. tortura col. iij. Sed hæc conclusio non est tuta; & requiruntur alia simul secundū Hip. in
- 3 s. expedita. Item reus † interrogatus per iudicem non respondens potest torqueri, etiam sine indicij. vide in tract. de tormen. cap. iij. Item si
- 4 scribis † alicui, q̄ reddat tibi centum ei mutuos,

EX NON DICTO

- recepit literas, nihil dicit, videtur fateri, Bart. in l. quo enim. ff. rem rat. hab. Sed limita, q̄ testes, quibus præsentibus dabitur litera habeant copiam, & q̄ adsint quãdo aperitur. vide Matthesi. in sing. xxij. Item si scribetur tibi, q̄ sunt testes, qui dicunt; te per insidias occidisse Gaium, si accipis literas, & nihil dicis, oritur indicium ad torturam, licet multi contra sentiant. vide Hippo. in s. diligenter nu. cxxxviij. & Blanc. nu. ccxxiij.
- 5 Item si quis † respondet positioni, quæ continet duo, videlicet, q̄ commodavi tibi Codicem, & Volumen. tu respondes, non credo de Codice, videris fateri de Volumine. Idem etiã si quis interrogetur extra judicialiter secundum glos. in c. non ne. de præsumptio. Sed secundum aliquos. ex supradicta confessione tacita solum oritur semiplena probatio. vide Roma. in singul. lxxviij.
- 6 Et secundum † multos in onerosis & obligantibus personam tacens habetur pro contradicente, nisi ultra taciturnitatem fecerit aliquem actum, qui videatur venire ad probationem actus. not. in l. qui patitur. ff. mand. Sed in prædictis † credo taciturnitatem nocere, quoties reus tenetur respondere negando, aut cõfitemdo, prout criminaliter, quando interrogatur per Iudicem: & civiliter, quando monetur respondere positionibus, siue alijs actibus. argumen. l. ij. s. quod observari. C. de lur. calum. Et dicit Rom. in singul. cccclxxxij.
- 8 q̄ si est facta † constitutio, tertio præsentem, & ra-

cente non dicitur consentire: quod est notandum in hac materia.

S V M M A R I V M .

- 1 Mendaciter respondens an possit torqueri?
- 2 Variatio, seu mendacium in quibus & circa quæ noceat?
- 3 Mentiri in quibus liceat propter salutem?
- 4 Accusatus de homicidio, si negauerit, si postea probetur occidisse, poterit dicere fecisse ad sui defensionem.
- 5 Delictum quo casu per mendacium approbari uideatur?

*Mendacium an faciat indicium ad
torturam? Cap. II.*

REUS mendaciter ⁊ respōdens potest torqueri: quia tacendo veritatem, videtur esse in dolo. l. seruus. ff. de dolo. Alij contra, quia licet reo contraria dicere propter salutem. Propterea aliqui distinguunt, q̄ quando mendacium est circa negocium principale, seu circumstantias, tunc facit indicium ad torturam, vt puta, si esset varius circa locum delicti, vel tempus, tūc variatio ⁊ seu mendacium nocet, vt in exemplo Bart. in l. fin. ff. de quæstio. vbi propter delictum de nocte, Iudex interrogat suspectum vbi, & cum quibus fuit illa nocte; & si reperitur mendax, oritur maxima præsumptio. Secus autem ⁊ si mendacium fuerit circa diuersa: vt puta, circa nomen loci, & originis, & alterius rei similis; tunc, n. licet men-

EX NON DICTO

- tiri propter salutem. Ommitto alias distinctiones scribentium; et dico, quotiens tractatur de aliquo facto, quod habet annexam determinationem loci, vel temporis, vel alterius rei, de qua agitur; tunc mendacium nocet, ut in exemplo Bart. quoniam dicto casu reus videtur deliquisse: quia non apparet alibi fuisse; & reperitur mēdax: quia de re reus potest torqueri. Itaque si accusatus
- 4 † de homicidio negauerit occidisse, si probabitur, poterit tamen dicere fecisse ad sui defensionem: licet mentitus sit, secundum Bart. in l. cum de indebito. ff. de proba. quia mēdacium non est
 - 5 circa negotium principale; vel quia † non approbat delictum terminatum per locum, & tempus; ubi reus videtur fuisse: quoties alibi se fuisse dicit, & mētitur; & sic approbat delictū per mendaciū.

DE INDICIIS INDICANTIBVS DE REO, SED NON DE PROPOSITO. TRACTATUS X.

S V M M A R I V M.

- 1 Indicia, per que arguitur de delicto, sed nō de proposito.
- 2 Querendum non est de animo, nisi ubi de reo constat.
- 3 Probatio coniecturalis est triplex, circa ea que indicant delictum, sed non propositum.

Dictum

Dictum est supra per quæ cognoscitur de delicto, & proposito simul. Superest videre de alijs indicijs † per quæ arguitur de delicto, sed non æque de proposito sine alijs; & hæc etiam scire oportet: quia (vt sæpe dictum est) quæri † non debet de animo; nisi vbi de reo constat. Et in ijs triplex est coniecturalis probatio. Prima † per visum. Secunda per auditum. Tertia per tactum, quibus tamē adijciunt Oratores gustum, et odoratum: sed hæc duo ad venena pertinent; vt infra diceretur.

S V M M A R I V M.

1. Probatio quæ fit per visum, omnibus alijs est maior. Et tunc dicitur plena probatio, quando fit per duos testes de visu omni exceptione maiores.
2. Torqueri an possit reus ex dicto unius testis de visu, maxime si testis sit omni exceptione maior?
3. Testis de visu ut faciat indicium ad torturam debet deponere, quod interfuerit maleficio, aliàs secus.
4. Testes duo requiruntur ad probandum indicia remota à maleficio.
5. Testis unus de visu facit indicium, nisi aliæ circumstantiæ resistant.
6. Testis, qui nō est omni exceptione maior, in quibus probet?
7. Testis non idoneus per aliquod privilegium idoneus fieri non potest.
8. Testis debet esse omni exceptione maior, quando tracta-

G

DE VISU VNIVS TEST.

tur de condemnando, secus de torquendo.

- 9 Testes non idonei in casu inquisitionis admittuntur, quia tunc cessat periculum corruptionis.
- 10 Testes etiam infames non nisi instigati falsum deponunt.
- 11 Testi inimico etiã in casu inquisitionis credendum non est.
- 12 Testes inhabiles in casu accusationis admitti non debent etiam ad torquendum.
- 13 Iudex videns delictum committi, non potest tamen sine alijs probationibus reum torquere.
- 14 Visus uibrare gladium contra uulneratum, licet non sit uisus uulnerare, poterit torqueri.
- 15 Testes si dixerint uidisse duos solos rixari, & uidisse in fine rixæ uulneratum, ex hoc poterit ad condemnationem procedi.
- 16 Inimicus interfecti, si uisus fuerit solus ambulare in loco delicti cum gladio euaginato, reperto interfecto, poterit condemnari.

De indicatijs per uisum unius testis, seu Iudicis. Cap. I.

- 1 **P**ROBATIO, quæ fit per uisum secundum omnes est maior omnibus alijs; & tunc dicitur plena probatio, quando fit per duos testes de visu, & omni exceptione maiores. Sed dubitatur, an per t solum dictum unius testis de visu possit torqueri reus? Et nõ est minus indicium isto; unde secundum multos potest torqueri; dummodo testis sit omni exceptione maior. vide Bart. in l.

admonendi, ff. de iurciuran. Item debet t̄ depo-
 nere, q̄ interfuerit; aliter nō facit indicium ad tor-
 quendum; nam quando t̄ deponeret super remo-
 tis a maleficio; et his, quæ consequuntur, requirun-
 tur duo testes vt not. in l. fin. C. fam. ercisc. Adde
 secundum Bald. q̄ vnus testis t̄ de visu facit indi-
 cium; nisi aliæ circumstantiæ resistent, vt per eum
 in l. ij. C. quorum appella. Volunt tamen aliqui,
 q̄ licet t̄ testis non sit omni exceptione maior,
 probet tamē in aliquibus videlicet, quando con-
 currit leuitas vitæ rei. Item in criminibus excep-
 ptis vide glos. in l. iij. ff. de testam. Hoc tamen
 multi respuunt. vt Alex. in consi. xi. primi vol.
 quia testis t̄ nō idoneus per aliquod priuilegium
 non potest fieri idoneus. Alij sentiunt, q̄ talis te-
 stis, licet non maior omni exceptione, probet ta-
 men quando alia merita processus concurrunt.
 Demum restringunt, q̄ testis t̄ debet esse omni
 exceptione maior, quando tractatur de condem-
 nando, secus de torquendo: & ratio est, quia ma-
 ius versatur periculum in condemnando, quàm
 in torquendo, vt tradit Hippo. §. diligēter nu. iij.
 In prædictis t̄ distingo, q̄ in casu inquisitionis
 testes etiam non idonei admittantur secundum
 Bal. in l. i. C. de summa trinita. Et ratio reddi po-
 test, q̄ hoc casu cessat periculum corruptionis;
 quia t̄ licet testes sint infames, non nisi instigati
 falso deponunt, quod non accidit in supradicto
 casu: Limitarem t̄ tamen non esse credendum in-

DE VISU VNIVS TEST.

- mico, licet in casu inquisitionis per regulam, q̄
inimici de inimicis semper male cogitant; & faci-
1 2 le mentiuntur. In casu vero accusationis † testes
inhabiles admitti non debent neque ad torquen-
dum, quamuis sint in contrarium supradictæ au-
ctoritates: Et si velis sequi opinionem prædicto-
rum, saltem refringe, q̄ ex natura negotij non
possint haberi alij testes, & aliter veritas haberi
nequeat, & q̄ tractetur de torquendo tantum.
1 3 Iudex quamuis † viderit cōmitti delictum, non
potest tamen sine alijs probationibus torquere
reum, vt per Spec. tit. de sent. §. qualiter. Visus
1 4 vibrare † & iacere gladium contra vulneratum,
licet non sit visus vulnerare, poterit tamen tor-
queri secundum Speculat. titu. de probat. §. & si.
1 5 Si testes † dixerint vidisse duos solos rixari, &
vidisse in fine rixæ vulneratum, ex hoc poterit
procedi ad condemnationem; & ratio est, q̄ non
est defensio in contrarium. Reperto interfecto,
1 6 inimicus † interfecti visus ambulare solus in lo-
co delicti cum gladio euaginato, poterit con-
demnari. vide Ange. de indicij. indubit.

S V M M A R I V M.

- 1 Reperti in crimine an ex hoc solo conuincantur, ut de fa-
cto puniri possint?
- 2 Reperti in domo, ubi perpetratum est maleficium, & ne-
scitur à quo, poterunt torqueri, & an ex hoc possint
damnari?

- 3 Tortura incipienda est ab eo, qui solitus est delinquere.
 4 Reperti in loco delicti, vel in loco proximo possunt torqueri, maxime si fuerint inimici interfecti, & reperti cum armis.
 5 Repertus propè mortuum cum gladio poterit torqueri, & an damnari?
 6 Vicini habent indicia contra se, quando rei non reperiuntur, maxime in furtis, quia saltem scire præsumuntur.

De repertis in crimine, siue in loco criminis. Cap. II.

Reperti in crimine ex hoc solo conuincuntur, & de facto possunt puniri secundum glo. in l. i. ctus fustium. ff. de hīs, qui not. infam. Sed hæc opinio non placet: quia quamuis reus fateatur crimen (quod est maius) monetur tamen, ut suas faciat defensiones not. in l. i. §. si quis in villa ff. ad Syl. & cap. xxij. Exod. Si in aliqua domo perpetratum est maleficiū, & nescitur a quo, reperti in illa domo tempore delicti torquebuntur: & ratio est: quia præsumuntur scire, & secundum aliquos possunt damnari: Sed dic, ut tit. fin. ne quis per aliqua indicia conuincatur. Et supra dicto casu tortura incipiet a solito delinquere secundum Rom. l. i. ff. ad Syl. Reperti in loco delicti possunt torqueri, Idem si in loco proximo l. i. §. qui tergo. ff. ad Syl. Prædicta multi limitant, quod inuentus sit inimicus interfecti, vel quod aliæ ad-

DE VISU VNIVS TEST.

sine causæ. Alij addiderunt, q̄ sic inuentus cum armis. Sed ego credo sufficere, vt inuentus sit inimicus interfecti, licet non inuentatur cum armis: quia post delictum potuisset celare arma. Conclufiue distinguendo, vt supra, procedetur ad torturam, & non aliter: quia potest quilibet obuiare sorte, & casu. Repertus † prope mortuum cum gladio poterit torqueri; sed secundum alios damari ob manifestum indicium. vide Bart. in l. manifestus. ff. de furt. Sciendum est † q̄ si non reperiuntur rei, vt supra dictum est, capientur indicia contra vicinos, qui saltem præsumuntur scire, maxime in furtis Bal. l. i. C. locati, & in l. diuina Deuteron. cap. xxi. in principio.

S V M M A R I V M.

- 1. *Indicia, quæ trahuntur ex his, quæ cōsequuntur delictum, quæ sint?*
- 2. *Arma, uestes & similia in loco delicti reperta, an faciant indicium ad torturam?*

De armis, ueste, & similibus repertis.

Cap. III.

Post supradicta indicia visus, & reperorum in loco delicti, quæ per omnes appellantur propinqua, superest videre † de alijs, quæ reperiuntur in loco delicti, seu consequuntur

delictum ut per aucto. ad Heren. lib. ij. titu. vi.
 „ ibi, in consequenti tempore spectabitur, a quo fa-
 „ ctum sit, hoc modo, si telum, si vestimentum, si-
 „ quid eiusmodi relictum sit, aut vestigium reper-
 tum fuerit, et cætera, de quo etiã vide Quint. lib.
 v. cap. ix. & x. Cic. de Inuent. tit. xij. in l. Diuina
 cap. xxxix. Gene. Paris de Pur. de Syndi. col. vi.
 2 Sed per hæc indicia proceditur ad torturam, ni-
 si aliæ circumstantiæ resistant, & nisi accusatus ali-
 quam iustam causam ostenderit, ut puta, q̄ vesti-
 mentum, siue aliud repperitum vendiderit, aut
 quid simile.

S V M M A R I V M.

- 1 Fuga sola an præstet sufficiens indicium ad torturam, vel tantum faciat suspicionem, nisi cum alijs iungatur?
- 2 Intrinseca in criminalibus probantur per extrinseca.
- 3 Fuga quando tantum pariat indicium ad torturam?
- 4 Reus præsumitur discorsisse ob causam, per quam accusatur, siue inquiritur, nisi aliam iustam causam probet.
- 5 Fugiens post querelam, seu inquisitionem formatam, contra se non indicat.
- 6 Fuga quotiens potest aliqua probabili causa colorari non facit indicium.
- 7 Fugiens post commissum homicidium, an excusetur, si dicat se fugisse, quia timebat, ne consanguinei occisi, ipsum offenderent?
- 8 Fugiens ob suspicionem accusationis, vel inquisitionis, an excusetur? vel si aliquod indicium inde oriatur, an iu-

ramento rei tollatur.

- 9 Iuramento probantur ea, quæ in animo consistunt.
- 10 Suspicio non est iusta causa fugæ, sed per eam arguitur, quod reus deliquerit.
- 11 Conscientia scelerum mille testes.
- 12 Criminales quæstiones iuramento reorum nõ deciduntur.
- 13 Iuramentum aliquod in criminalibus non præstatum causa purgandi aliquas suspiciones, siue indicia.
- 14 Tortura datur in supplementum in causis criminalibus, quando ueritas haberi non potest.
- 15 Tortura in criminalibus succedit loco iuramenti.
- 16 Iuramentum purgationis est quoddam remedium extraordinarium.
- 17 Fuga probata in aliquibus casibus dicitur probatum delictum.
- 18 Fuga si alicui obijciatur in crimen, probata fuga, probatum etiam crimen dicitur.
- 19 Fuga probata, probata etiam dicitur suspicio.
- 20 Fuga per duos testes probari potest, sicut quodlibet aliud indicium.
- 21 Famulus fugiens a domino, an præsumatur domini res, si non adsint, furto subtraxisse?
- 22 Fuga famuli an contra eum faciat indicium ad torturam pro furto.
- 23 Fuga an aliquo casu faciat probationem.
- 24 Innocentia rei etiam confessi & condemnati omni tempore est quærenda.
- 25 Indicia quæ oriuntur ex fuga, oriuntur etiam ex præparamento fugæ.

- 26 Fuga in promptu idem operatur, quod fuga in actu.
 27 Probandi onus incumbit accusatori & accusato, quando quis fugit, sed quando quis non aufugit, incumbit solum accusatori.

De fuga. Cap. IIII.

- 1 **P**ropter solam t fugam quis torqueri non debet: quia non facit indicium, sed suspicionem secundum Bart. in l. fin. ff. de quaestio. Secus si fuerit iuncta cum alijs, vt fama, inimicitijs, & similibus circumstantijs. Alij autem senserunt per solam fugam posse torqueri reum: quia est animi indicium, & accusat fugientem; & in t criminalibus per extrinseca probantur intrinseca l. fin. ff. de diuort. Idem in l. Moysis cap. xxvij. prouerb. Sed conclusiue dic, qd quando constas iudici, qd reus abest ob causam, qua accusatur, siue inquiritur, tunc fuga t parit indicium ad torturam. Et
 2 notandum est, qd reus t praesumitur discessisse ob causam, per quam accusatur, siue inquiritur, nisi
 3 aliam iustam causam probet l. de minore. & ibi
 4 Bald. C. de adulte. Limitant tamen praedicta
 5 scribentes, qd quis non possit torqueri, quando aufugit post querelam, siue inquisitionem formatam: quia quilibet rationabiliter sciens se esse accusatum, licet sit innocens, quaerit fugam, & tunc fuga non potest dici animi indicium, siue conscientiae signum, ex quo provenit ex diuersa causa, & timore iudicij, Et similiter limitant si alia

D E F U G A

simili causa iusta fugerit, & sic succedit regula generalis, quoties † fuga potest aliqua probabili causa celari, aut colorari, non facit indicium, ut puta, si ille, qui aufugit, est solitus transcurrere per diuersas ciuitates. Occurrit hic exemplum Bru. videlicet: si quis commisso homicidio † aufugerit, dixeritq; aufugisse, ne consanguinei occisi ipsum offendant, non videbitur suspectus, & excusatur, vide eum in quaestio. incip. circa tertiam. Hoc tamen non placet, quia si tale concederetur, nunquam fuga faceret indicium: nam quilibet per praedicta se excusaret. Item non est aequa excusatio: quia non debet quis timere consanguineos, si delictum non commisit, imo ex tali excusatione oritur indicium: quia propalat se, & dat signa certa conscientiae. Quare dic, ut supra, nisi probaretur consanguineos defuncti ante fugam minatos esse accusato, quia tunc recte potest dici ob praecedentes minas fugisse. Item secundum Hip.

8 suspicio q; sit formata † accusatio, siue inquisitio
 „ excusat fugientem, & si ex fuga aliquod oritur
 „ indicium, illud tollitur per iuramentum, et sic fuga
 „ nunquam faciet indicium; quia fugiens poterit
 „ semper dicere, & iurare q; aufugit propter suspicionem, vide eum in §. diligenter nu. xliij. quem
 „ omnes recentiores sequuntur defendendo eum,

9 q; ea, † quae in animo consistunt, directe per alios probari non possunt, nisi solo iuramento, cui creditur secundum glo. in §. sed istae insti. de actioni-

bus vbi Iason multa ait. Sed contra teneo per
 10 infra scripta, primò quia suspicio † non est iusta
 causa fugæ, imò per eam arguitur, q̄ reus deli-
 querit iuxta regulam diuinam: fugit impius, ne-
 mine persequente: suspicio enim rei, q̄ proceda-
 tur contra se, dat signa conscientiaë iuxta illud,
 11 conscientia † scelerum mille testes. Et dum Hip-
 dicit tale indicium tolli per iuramentum, respon-
 12 deo, q̄ non probatur aliqua lege, imò † quæstio-
 nes criminales non deciduntur iuramento reo-
 rum, not. in l. admonendi. ff. de iureiuran. Idem
 tenuit Hip. in §. postquam in princ. Et iure merito
 13 in criminalibus nõ datur † iuramentum aliquod
 causa purgandi aliquas suspiciones, siue indicia:
 14 quia tortura † datur in supplementum in causis
 criminalibus, quando veritas haberi non potest
 15 secundum Bart. in l. fin. ff. de quæstio. & sic † lo-
 co iuramenti succedit tortura, quæ etiã quia
 plures gradus habet, potest dari secundum qua-
 litatem indicatorum. Et notandum est q̄ doctri-
 16 nae, quas citauit Hippo. loquuntur de † quo-
 dam iuramento, quod a scribentibus purgatio-
 nis dicitur, & est remedium extraordinarium, &
 affertur exemplũ per prædictos de aduena con-
 querente sibi sublata esse aliqua bona in hospi-
 tio, nulla tamen habente indicia, aut suspicionem
 contra hospitem, tunc & simili casu potest ludex
 deferre iuramentum. Hoc idem in l. Moyſis c.
 22 xxij. & xxij. Exod. ibi, si latet fur dominus do-

„ mus applicabitur ad Deos, & iurabit, q̄ non ex-
 „ tenderit manum in rem proximi sui ad perpe-
 17 trandum fraudem. Sunt t̄ quidam casus, in qui-
 bus probata fuga probatur delictum, qui cogno-
 scuntur per regulam generalem, videlicet: quan-
 18 do t̄ fuga obijcitur alicui, tanquam crimen, tunc
 probata fuga, probatum est crimē: quia lex tunc
 ponit ipsam fugam, tanquam specificum crimen,
 non autem tanquam signum criminis l. deserto-
 rem. ff. de re milit. Idem in cœnobia fugiente ex
 19 cœnobia. Idem t̄ quando agitur, an quis sit
 suspectus, vel non, probata fuga, probatur & su-
 20 spicio. Item fuga probari t̄ debet per duos te-
 stes, sicut quodlibet aliud indicium, est gl. de hoc
 in l. fin. C. fami. -ercisc. Multos alios casus ponit
 21 Hip. in. §. diligenter vt puta de famulo t̄ fugiente
 a domino; nam si reperiuntur amissæ aliquæ res
 domini, videbitur talis famulus subtraxisse; Sed
 multi hanc opinionem respuunt, & refellunt.
 22 Hoc amplius t̄ sentiunt, per tale indicium non
 posse torqueri, cum exigantur alia indicia cum fu-
 ga. nor. in l. i. in princ. ff. de quæstio. vide Brun. in
 tract. de indic. col. iij. Sed in hac difficultate sen-
 tio, q̄ ex fuga famuli oriatur indicium ad tortu-
 ram, quando hæc concurrunt, videlicet, domi-
 num habuisse dicta bona, & seruum verissimili-
 ter potuisse auferre. Item q̄ dominus sit bonæ
 fidei, & e contra seruus sit aliquantulum suspe-
 ctus: Aliter enim non est procedendum ad tortu-

ram: quia contingit sæpe famulos fugere propter
 timorem domini, siue aliam similem causam, &
 domini sæpe mentiuntur contra seruos. Item di-
 23 cit fugam † facere probationem, videlicet, si sunt
 duo exules eiusdē nominis, & nescitur vere vter
 ipsorum sit exul, tunc ille, qui aufugit, iudicabitur
 esse ille, qui est exul. Prædicta opinio non placet:
 quia fuga potest contingere ex diuersis accidenti-
 bus, vide quæ not. in l. i. ff. de in ius vocan.

Qua de re ob solam fugam non damnarē: quia
 24 omni † tempore de innocentia rei etiam confessi,
 & condemnati quærendum est, si de innocentia
 25 constat. Et indicia, quæ oriuntur † contra fu-
 gientem extenduntur contra parantem aufuge-
 26 re per regul. idem † operatur fuga in actu, sicut
 fuga in promptu secundum Bald. in l. pignoris
 gratia. C. de pignor. actio. Postremo notandum
 est, quod tradit Brun. in glo. circa tertiam in vers. s
 adde notabilem effectum fugæ, & absentia; q
 27 licet † quando quis fugit, incumbit onus pro-
 bandi accusatori, & accusato, tamen quādo quis
 non aufugit, incumbit solum accusatori.

S V M M A R I V M.

2 Vestigia, seu forma pedis in niue, luto, aut puluere relictā
 an faciant indicium ad torturam, uel ad condēnationem?

De forma pedum. Cap. V.

2 **P**er vestigia † seu formam pedum relictam in
 niue, luto, seu puluere oritur indicium ad cor-

DE FORMA PED.

demnandum, vide Alberi. in l. Indicia col. ij. C. de rei vendi. vbi dicit, q̄ cum quidam criminaretur de vis ablati a vinea, adductus fuit reus ad locum vestigiorum; & quia iudex reperit formam pedum conformem, condemnauit eum. Sed dico hoc non sufficere ad torquendum, & minus ad condemnandum: contingit enim inter homines quædam similitudo, & forma pedū; vnde facile iudex potest errare; Quæ obrem tale indicium, nisi fuerit vallatum non sufficit: accedentibus vero alijs poterit reus torqueri, vide Bal. in l. non hoc C. vnde legit. in l. diuina de simili indicio in psalmo Dauid nu. li. lbi. in me
” dio ipsi calcaneum obseruauerunt.

S V M M A R I V M.

- 1 Cruor si in uestimentis, aut armis alicuius appareat, an oriatur indicium ad torturam?
- 2 Visus si aliquis sit exire cum gladio sanguinolento, uel visus fuerit fugere uersus nemora, delicti indicium manifestum habere dicitur.

De cruore in uestimentis. Cap. VI.

- 1 **S**I cruor † in uestimentis, aut armis alicuius apparebit, oritur indicium ad torturam secundum multos. Credo tamen hoc non sufficere: quia talis sanguis potest accidere ex diuersis accidentibus; et secundum Quint. lib. iij. cap. ix. ibi,

„ sanguis, vel ex hostia resperxisse vestem potest,
 „ vel è naribus profluxisse: non vri, qui vestè cruen-
 „ tam habuit, homicidium fecerit. Sed, vt per se
 „ hoc indicium non sufficit, ita cæteris adiunctum
 „ testimonij loco ducitur, vt puta, si reus fuerit ini-
 „ micus interfecti: si ante minatus: si eodem in loco
 „ fuit, vbi de delicto constat: ijs enim & similibus
 „ cruori additis, orietur manifestum indicium, vt
 „ de Quint. lib. v. de signis c. ix. & Cic. lib. i. de in-
 „ uent. tit. xij. vbi de prædicto, & similibus fit men-
 „ tio. Apud iurisperitos id indicium est mani-
 „ festum, vt puta visus transire cum gladio cruento
 „ a loco delicti, vel visus fugere versus nemora: de
 „ ijs dicitur in tit. ne reus per aliqua indicia conuin-
 „ catur.

S V M M A R I V M.

- 1 Pallor an indicium faciat ad torturam.
 - 2 Cordis dispositio magis apparet in facie, quam magis in-
gent omnes sensus, quàm alias partes.
 - 3 Pallore in reo superueniente, quando interrogatur à iudi-
se, ob id reus non torquetur.
 - 4 Sapientis animum paulisper moueri & contrahi, & pal-
lescere necesse est, non opinione mali percepta, sed qui-
busdam motibus rapidis, & inconsultis officium mentis
atque rationis peruertentibus.
- Confidentie signum est non pallescere, & non expaues-
scere, cum naturaliter quis expauescere debeat.
- 6 Intellectus l. de minore. s. tormenta. ff. de questio.

De pallore, & trepidatione, &
similibus. Cap. VII.

- 1 **A** Pallore, † & similibus oritur indicium ad
torram secundum Bart. in l. de minore. ff.
de q^o estio. & ratio est secundum Philosophos:
- 2 q^o † cordis dispositio magis apparet in facie,
quam magis urgent omnes sensus, quam alias
partes. Et vere quid accidit diffuso sanguine, aut
contracto, vide Gel. lib. xix. cap. vi. Idem in lege
3 diuina cap. ij. Neemiae, ibi, quare vultus tuus tri-
4 stis est, non est hoc frustra; sed malū nescio quod
in corde tuo est. Et cap. iij. Gene. ibi, cur concidit
facies tua. Sed ex prædictis secundum Bru. non
oritur indicium ad torturam vt per eum in glos.
circa tertiam, quem multi scribentes sequuntur.
Vnde distinguo si ante delictum quæretur, de
hoc dictum est in tra. primo in c. viij. Si autem
post delictum subito quis appareat ex accidenti
pallidus, & non appareat de causa, poterit tor-
queri; dummodo sint inimicitiae, vel alia, ex qui-
bus possit ultra pallorem coniectari. Secus quan-
do reus † interrogatur a Iudice, aut alijs perso-
nis, tunc enim licet palleat, trepidetque; non ta-
men torquetur; & ratio est; quia pallor, et simi-
lia contingunt ob diuersa accidentia. Et primo
4 ob magnitudinem periculi: sapientis enim † ani-
mum paulisper moueri, & contrahi, & palle-
scere

scere necesse est, non opinione alicuius mali percepta, sed quibusdam motibus rapidis, & inconsultis officium mentis, atque rationis præuertentibus. vide Gel. lib. xvij. cap. 1. Et licet prædicta possint contingere, etiam conscientia peccati, tamen in causis nõ vere apparentibus non præsumitur causatum: Immo secundũ † Oratores, & Philosophos potest dici eum, qui nõ expauescit, vsque adeo præmeditatum fuisse quid sibi esset vlti futurum, vt confidentissime resistens responderet, quæ signa confidentiæ, non innocentiae sunt, de quo ad Herẽ. lib. ij. tit. vij. & Gel. in libris, & cap. vt supra. Et ratio est secundũ supradictos auctores, q̃ quoties homo non expauescit, cum naturaliter expauescere debeat, & soleat, præcogitasse, & præsciuisse credi oportet. & ita potest intelligi. l. de minore. s. tormenta. licet doctores aliter intelligant. ff. de quæstio.

S V M M A R I V M.

Tactus indicium affert, sed fallax. Idem de odore, gustatu, & simili alio sensu. possunt tamen facere suspicionem.

Ex tactu, odore, gustatu. Cap. IX.

EX tactu oritur indicium, cũ reus cognitus est: quia ei tacta sunt arma, vel alia instrumẽta, q̃ sub pallio gestasset: vel q̃ manus, & alia pars cor

H

DE ODORE ET GVST.

poris tacta sit. Sed iudicium huiusmodi fallax est, vt in cap. xxvij. Gene. ibi, vox iacob est, sed manus sunt Esau. Idē ex odore, & gustatu, & simili aliquo sensu: nam quiuis horū sensus potest conflare suspiciōē. vide autō. ad Heren. lib. ij. tit. vi.

S V M M A R I V M.

- 1 Bannitus per contumaciam si se presentet, an ob id tantum, sine alijs in licijs possit torqueri?
- 2 Absentię iudicium tollitur per spontaneā presentationem rei.
- 3 Iudex non debet plus oneris imponere, quam lex, imō mens iudicis debet esse conformis legi.
- 4 Absentia rei potest contingere ex diuersis causis, & accidētibus.
- 5 Iudex non debet male pręsumere de his, quę lege conceduntur.
- 6 Contumacia sola quis torqueri non debet.
- 7 Absens non damnatur, si contra eum delictum probatum non fuerit.
- 8 Cōtumax reus si capiatur, ex hoc solo poterit torqueri.

De absentia exulū ad inquirendū. Ca. x.

Secundum Brun. in tract. v. principaliter per supradicta oritur iudicium ad torturā, vbi dicit. Addo alium casum, in quo potest ad torturam perueniri sine iudicijs, videlicet: quando accusatus † vel inquisitus: quia non comparuit positus

fuit in banno: nam si postea cōparet; q̄ vult pur-
 gare contumaciā, & respondere, quod forte et a
 statuto permittitur, poterit torqueri sine alijs in-
 dicijs. vide Hip. §. diligēter nu. cxxxvi. Sed præ
 dicta non sunt vera: Primo quia iudicium t̄ ab-
 sentiaē tollitur per præsentationē rei. argumē l.
 diuus. ff. de in d. e. restitutio. Secūdo quod lege p-
 mittente fit, iure fieri videtur: Iudex enim t̄ non
 debet plus oneris imponere, quā lex: & mens iu-
 dicis debet esse conformis legi. vi per Bal. in l. ij.
 C. si penden. appella. vide cap. xij. Deute. Terrio
 quia absentia t̄ potest contingere ex diuersis acci-
 dentibus, & de absente (lege concedente) non est
 male præsumendum: quia de ijs, t̄ quæ conce-
 duntur iudex non debet male præsumere. l. si tu-
 tor C. de priuileg. tuto. Postremo t̄ nō debet quis
 per solam contumaciā torqueri, cum nec pos-
 sit exulare. l. raptor. C. de epilc. & cleric. vbi plus
 dicitur, q̄ licet t̄ reus absit, non damnatur tamē,
 si contra eum non fuerit probatum delictum. Ec-
 ce intellige in t̄ reo se præsentante in termino legis:
 secus quando reus fuerit captus, quia tunc pote-
 rit torqueri.

S V M M A R I V M.

*Sortilegijs, & diuinationibus multi ad tormenta pro-
 cedunt.*

*Maleficium tollere licet etiam per incantationes demo-
 um, dummodo animus non recedat à Deo.*

H ij

DE SORTILEGIIS

- 3 Sortilegia nec etiã ad inquirendum indicium præstant.
- 4 Sortilegijs nec uitæ salus est quærenda, uel recuperãda.
- 5 Iudex per sortilegia inquirens potest puniri, quamuis reus reperiatur culpabilis.
- 6 Illicitum cõmittens ab illiciti pœna non excusatur, quãuis tale illicitum ad optimum finem peruenierit.
- 7 Sortilegijs & diuinationibus Caldei præcipuè usi sunt in syria.

De Sortilegijs. Cap. XI.

- 1 **P**ER sortilegia, † siue diuinationes multi procedunt ad torturam, freti credo consilio Baldi incipiente; quia quæstio ista, vbi dicit † licere maleficio tolli etiam per incantationes Dæmonũ, dũmodo animus non recedat à Deo. Sed Hip. tenet per prædicta posse inquire, in .s. diligenter n. clxxx. Cæterum prædicta confutari oportet, cum intersit religionis Christianæ. Vnde dico, nec etiam posse inquire per prædicta: quia ab orbe condito fuerunt prohibita, vt in cap. xiiij. Deuter. Deinde per ius Canonicũ, & Civile, vt in suis tit. Quomodo ergo potest inquire, & torqueri lege prohibete? Et horresco à supradictis literis esse traditum hæc prophana; cum nõ liceat recedere à Deo, nec ore, nec corde. iuxta verbũ Dñi; Qui negauerit me coram hominibus &c.
- 4 Nec licet etiam pro salute recuperanda quærere talia; licet aliter sanitas recuperari nõ possit; ita dicit tex. in cap. admonedi dis. xxvij. Hoc amplius

- 5 sentio; q̄ Iudex † inquirens per similia possit puniri: quāuis reus reperiat̄ culpabilis; ex quo Iudex delinquit in legem, & contra naturam legis.
- 6 & quoties † aliquis committit illicitum, ab illiciti poena non excusatur, quāuis tale illicitum peruenit ad optimum finem secundū Bald. in. l. obseruare .s. proficisci. ff. de offici. præsid. De talibus indicijs Oratores non meminerunt: quia pro nihilo habita sunt: quāuis tūc temporis multa oraculis, somnijs, & portentis declararentur: vsus tamen prædictorū ad exploranda delicta renuerunt; Imo eo tempore multi prophana existimarunt. de quo Horat. 1. carmi. ibi.
- » Tu ne quæsieris, scire nefas, quem mihi, quem tibi
- » Finem Di dederint LEV CONOE: nec Babylonios
- » Tentaris numeros: ut melius quicquid erit pati.
- 7 Hac arte † præcipue Caldei vsi sunt in Syria, & Babylon caput olim Caldeorum, vt tradit Cice. de Diuinat. Et vide Valer. lib. 1. de Ausoi. loquētem de C. Cor. Hyspalo: et Soly. & Diod. li. ij. Sed prædicta omnia, vt supra dictū est, per omnes leges fuerunt prohibita: quia † tales malefici sunt, & appellantur per leges hostes humani generis. l. fi. C. de malefi. cap. vij. Exod. Reliquum est ergo, vt non solum Iudices a prædictis abstineant, nec etiam inquirendo: licet Hippo. inquiri posse tradiderit. Sed tales hostes humani generis & Christianæ religionis p̄sequatur (dicēte Domino) maleficos non sinas viuere. cap. xij. Deut.

H in

NE REVS PER ALI
QVA INDICIA CONVIN-
catur vt pœna capitali damnetur
tractatus XI.

S V M M A R I V M.

- 1 Reus non conuincitur ob aliqua indicia, ut pœna capitali damnetur.
- 2 Indicia aliqua non sufficiunt ad procedendum ad aliquam pœnam capitalem.
- 3 Nemo debet ex pœsumptionibus damnari, sed probationibus luce clarioribus, cum de hominis uita agitur.
- 4 Indicia indubitata, non sunt adeo indubitata, quin aduersus ea probari possit.
- 5 Visus exire cum gladio sanguinolento non habet tam indubitatum contra se indicium, ut ex eo damnari possit, cum esse possit, quod eo non obstante non solum non occisor, sed nec uulnerator fuerit.
- 6 Indicia necessario non concludunt, quando ueritas potest aliter se habere.
- 7 Probatio contra indicia etiam indubitata admittitur.
- 8 Iudices ex indicijs etiam indubitatis quempiam condemnare non debent.
- 9 Conuictus quis aliqua lege dici non potest ex indicijs etiam indubitatis.
- 10 Iudices non nisi auditis, et pensatis defensionibus, reorum iudicare meminerint.

NE REVS PER INDI. CONVİN. 60

- 1 1 Dominus dat sapientiam, & consilium, & qui negligit legem, et consilium eius, perdetur a paruulis, & a stultis.
- 1 2 Iudex ex seipso etiam nemine petente debet quærere defensiones reorum.
- 1 3 Iudices debent esse solliciti, & curiosi in explorando facto, & defensionibus reorum, et non debent quærere ius ante factum.
- 1 4 Reus captus an debeat audiri, an uero possit statim de crimine condemnari?
- 1 5 Testes non publicati nõ inducunt aliquam probationem.
- 1 6 Captus ex hoc solo, quia captus, non debet de crimine damnari nisi aliter de maleficio conuincatur.
- 1 7 Quilibet admittitur ad defendendos reos.
- 1 8 Iudices cauere debent, ne homicidas quærendo, homicidæ fiant, & ne alios iudicando, seipsos condemnent.
- 1 9 Defensio reorum non potest lege Pontificis, aut Imperatoris tolli, cum sit de iure naturali.
- 1 10 Defensionem reus non potest renuntiare.
- 1 11 Nemo est dominus membrorum suorum.
- 1 12 Iudicis interest ratione humanitatis, & intuitu religionis iustum non occidere.
- 1 13 Defensionis renunciatio à reo facta, quando à iudice sit admittenda?
- 1 14 Reus repertus in flagranti crimine, an de facto puniri possit?
- 1 15 Confessus crimen debet tamen moneri ad faciendum suas defensiones.
- 1 16 Indicia quamuis urgentissima non sufficiunt ad damnandum reum in crimine capitali, etiam si sint talia, quæ

N E R E V S

- mentē iudicis adeo coerceant, ut aliter credere nō possit,
- 27 Iudex licet uiderit homicidium committi, damnare tamen non potest delinquentem, nisi de homicidio fuerit legitime probatum.
- 28 Iudices scire debent per aliqua indicia hominem non posse damnari.
- 29 Indicia, quæ uim plenæ probationis habent in ciuilibus, non sufficiunt ad condemnandum in criminalibus.
- 30 Iudices non nisi per probationes luce meridiana clariores debent reum condemnare ad mortem, cum in occultis uersetur iudicium Dei tantum.
- 31 Iudices huius mundi debent iudicare secundum prudentiā, quæ cadit in hominē, relinquēdo cætera iudicio Dei.
- 32 Iudex debet iudicare ea quæ certo scit, non autem per indicia, quamuis urgentissima.
- 33 Indicijs hominem iudicare exemplo perniciosum est, cum sæpe per ea innocentes fuerint damnati.
- 34 Indicijs etiam urgentissimis quis non est damnandus capitalier, sed est torquendus potius, ut possit super certo iudicari.
- 35 Torquendum esse neminem nisi in subsidium probationum, quomodo intelligatur?
- 36 Indubitata legi, debent esse indubitata iudici.

Ictum est supra de indicijs, per quæ torquetur reus, & per quæ non dicendum foret ordine scribentium de indicijs manifestis, ob quæ non torquentur rei, sed damnantur, de quibus indicijs sic

1 mentio ab omnibus. Sed quia sentio † ob aliqua
 2 indicia reos non conuinci, vt pœna capitali dam-
 3 nentur, propterea omitto, excutiens propter ali-
 4 qua † indicia non esse procedendum ad pœnam
 5 capitalem: quia nemo debet † ex præsumptio-
 nibus condemnari, sed ex probationibus luce
 clarioribus, cum de hominis vita agatur l. fin.
 C. de proba. Et alia ratio est in promptu: quia
 6 indicia, † quæ scriptores indubitata appellant,
 non sunt adeo indubitata, quin aduersus ea possit
 probari, vt in exemplo, si quis visus fuerit exire
 de loco, qui solum aditum habet, cum ense san-
 guinolento, quod exemplum apud scribentes
 maximum est, & indubitatum, vide Gaudi. in
 tit. de indic. indubit. Sed in contrarium † potest
 argui, q̄ ille vulnerauit tantum, & alius exanima-
 uerit; sed fortius esse potest, q̄ neque vulneraue-
 rit, prout nostris temporibus euenit, q̄ quidam
 occidit quendam cum ense: relicto ense fugit: su-
 peruenit amicus interfecti, & apprehendit ensem
 cruentum sequens homicidam, captus fuit, fuitq̄
 liberatus, quia in contrarium probauit: Et re ve-
 6 ra indicia † non concludunt necessario, quando
 veritas potest aliter se habere, vt supra, vtiq̄ per
 indicia huiusmodi rei condemnari non debent.
 Idem in l. Moysis cap. xxix. Genes. in fine. Ve-
 rum in supradictis dupliciter consideratur, vno
 modo, quando † reus vult aliquid probare, &
 tunc sine dubio audiendus est: quia prædicta in-

8 **dicia nō sunt adeo indubitata, vt supra, licet mul-
ti iudices t̄ contra ius, & fas aliter obseruent, &
reos tanquam conuictos condemnent, quibus
potest obijci.**

„ *Quod genus hoc hominū? quæ eū hunc tā barbara morē
„ Committit patria?*

Abhorreant igitur hanc op̄inionem Christiani
iudices, tanquā prophanam: Nam exordiendo
9 **T̄ ab orbe condito iudicia dei repugnant, & pri-
mo nunquid Adam de peccato conuictus fuit
apud Deū? Nunquid Cain de homicidio? Nun-
quid villicus de iniqua villicatione apud CHRIS-
TVM? cui dictum fuit, redde rationē. Nunquid
lex vestra iudicat hominem, & non prius audi-
10 uit, seu cognouit eum? Meminerint t̄ itaque iu-
dices non nisi auditis, & pensatis defensionibus
reorum iudicare exemplis vt supra, quia maiora
tradi non possunt, cum Dei sint, & homines ea
imitari oporteat, iuxta illud, ne innitaris pruden-
11 t̄ iæ ruæ, quia t̄ dominus dat sapientiam, &
consilium; & qui negligit legem, & consilia eius,
perdetur a paruulis, & a stultis, et qui detrahit, aut
addit, mētur c. i. ij. viij. & xij. Prouerbiorum.**
12 **Hoc etiam t̄ apud multos Iurisperitos certi iuris
est: quippe fatentur omnes iudicis esse ex se ipso
nemine p̄tente quærere defensiones reorum l. si
non defen. ff. de p̄cn. Quo pacto ergo iudices
volunt condemnare reos, aut conuincere per ea,
quæ necessario non concludunt? Et probari po-**

test quid tale, quo probato non damnarentur: ex
 13 facto enim ius oritur. Quare Iudices t oportet
 esse sollicitos, & curiosos in explorando facto, &
 defensionibus reorum; & non debent quærere
 14 ius ante factum. Occurrit t hic glos. in c. fin. de
 hære. lib. vi. quæ contra religionem iudicantium
 tradit reum captum non audiri, sed posse con-
 demnari: quam glos. multi Iudices sequuntur,
 Contra quos tamen est ratio cõcludens, q̄ testes
 15 t nō publicati nō afferunt, siue inducunt aliquam
 probationem, per regulam, nō dicitur quicquam
 probatum, nisi publicato processu l. solam C. de
 test. nec sequitur, captus est, ergo dampari debet:
 quia in contrarium est iuris regula, q̄ ex eo, q̄
 16 quis sit captus t non debet de crimine damnari,
 nisi aliter de maleficio conuincatur: Interest enim
 17 reip. ne innocens puniatur. Vnde t quilibet
 admittitur ad defendendos reos: quia cuilibet
 propria debet esse humanitas vt per Paul. de Ca-
 18 stro in cons. clxviij. Quanto magis interest t Iu-
 dicum quærere defensiones reorum, ne homici-
 das quærendo homicidæ fiant, & iudicando se
 19 ipsos condemnent: Sciant t cuncti non Ponti-
 ficem, non Imperatorem posse reorum defensio-
 nes tollere per suas leges: etenim defensiones sunt
 de iure naturali. clemen. pastoralis de re iudi. l.
 20 defensionis facul. C. de iure fisci lib. x. Hoc tam-
 plius rei non possunt renunciare propriæ defen-
 sioni. est glos. in l. pactum inter hæredem. ff. de

N E R E V S

- 21 pact. Ratio reddi potest, quia nemo est t̄ domi-
 nus membrorum suorum. l. i §. vsque adeo. ff. de
 Iniu. Aut aliter insigniter dici potest: quia interest
 22 t̄ Iudicis ratione humanitatis, & intuitu religio-
 nis nō occidere iustum cap. xxij. Exo. Nec aliud
 23 genus t̄ renuntiæ Iudex admittet, nisi reus dicat
 se alias non habere defensiones, & Iudex cognos-
 cat reum carere defensionibus. Bald. in l. seruum
 24 quoque. ff. de Procur. Fallit tamen t̄ secundum
 aliquos in reo reperto in crimine, qui de facto po-
 test puniri, vt in gl. l. i. ctus fustiū. ff. de ijs qui not.
 infam. Quæ tamen opinio non placet: quia licet
 25 quis confiteatur t̄ crimen (quod maius est) de-
 bet tamen moneri suas facere defensiones. not. in
 l. i §. si quis in villa. ff. ad Syl. dicetur in tit. de con-
 fess. Altero modo considerandum est, quando
 sumus in supradictis indicijs, & reus non potest
 26 in contrarium probare. Similiter t̄ dicitur in su-
 pradicto casu ad damnandum reum in crimine
 capitali non sufficere argumenta quamuis vrgen-
 tissima. Et si sint talia, quæ mentem iudicantis
 adeo coerceant, vt aliter credere non possit, ita
 dixit Paul. de Castro in cons. cxcvij. quem recitat
 Cepo. in consi. vi. & xxxij. criminali: vbi reddi-
 27 tur pulchra ratio, q̄ licet Iudex t̄ viderit commit-
 ti homicidium, damnare tamen non potest delin-
 quentem, nisi de homicidio fuerit legitime pro-
 batum; minus potest damnare, quia credit ita esse
 per indicia. Hanc opinionem tenuit Brun. in v.

quæstio. quasi in fine dicens esse potuisse, fugien-
 tem cum gladios sanguinolento fecisse ad sui de-
 fensionem. Contra tamen rationem Brun. te-
 neo; quia solum tractatur per supradicta indicia
 de convincendo reo de delicto commisso, & sic
 an occiderit? non autem si potuit impune occi-
 dere. Primo enim quæritur si occiderit, postea
 si occidere potuit: nam per prædicta indicia am-
 bigitur an occiderit: an potuerit iure occidere, al-
 terius est speculationis. Vnde licet opinio Brun.
 sit bona, non tamen per prædictam rationem,
 quæ non congruit quæstioni. Sciunt etiam lu-
 28 dices ¶ per aliqua indicia hominem non posse
 damnari exemplo Salomonis, qui licet iudica-
 verit vni mulieri filium, non tamen voluit aliam
 ad mortem condemnare, tametsi essent indicia
 29 contra eam: quia indicia ¶ quæ vim plenæ pro-
 bationis habent in ciuilibus, non sufficiunt ad
 condemnandum in criminalibus, vt per Innoc. in
 c. afferte. de præsumptio. & Bald. in l. fin. C. cod.
 30 Et ratio reddi potest; quia iudices nõ ¶ nisi per pro-
 bationes luce clariores debent reum condemna-
 re ad mortem, cum in occultis versetur iudicium
 31 Dei tantum. Et iudices orbis ¶ debent iudicare
 secundum prudentiam, quæ cadit in hominem
 relinquendo cætera iudicio Dei. cap. xxi. Exod.
 & iuxta illud, descendam, inquit Deus, & vide-
 bo: dixit enim videbo, tanquam iudex, non tan-
 quam Deus, ita intelligunt omnes. Vnde elicitur

NE REVS PER INDI. CONVIN.

32 iudicem debere iudicare † quia certo scit, & per probata legitime ita vt videat, & cognoscat sic esse, non autem per indicia, quāuis, vt supra, vr-

33 gentissima. Exemplo enim † perniciosum est per talia indicia hominem condemnare: quia contingunt contra homines quædam verisimilia indicia, quæ etiam inficiari non possunt, & multi per ea damnati fuerunt, quos per superuenientiam delinquentium cognitum fuit innocentes damnatos esse. Vnde propter † periculum iudicij tutius esse existimo reum torqueri, vt possit super certo iudicari. Nec obstant, quæ apparent in contrarium, neminem torqueri nisi in subsidium probationum: quia respondeo prædictam † regulam habere locum, quando constat de delicto per aliud genus probationis, quā p indicia supradicta, vt puta si p testes fuerit legitime probatum, siue in ijs, per quæ lex vult condemnare exemplo l. si

36 quæ. C. de Adulter. nam quæ † sunt indubitata legi, debent esse indubitata iudici. l. si tutor. C. de pri. tutor.

64
CLARISSIMO G⁶⁴

brieli Gradenico patritio Veneto.

Franciscus Casonus, S. D.

INTER humana facinora maximum est facinus iniuste iudicantis. Quam ob rem obijcitur per deum Diuinum. Nolite iudicare, & non iudicabimini. Etenim ratione humanitatis, & religionis inter est Iudicium querere ne innocentem con-

dempnent. Sed quia causa, & materia tormentorum difficilima est, quam rem fragilem, & periculosam Iurisperiti appellant, & lex diuina refellit. Ideo de ijs pauca, & laconice scripsi, quae tum ab Oratoribus, & Iurisperitis, tum praecipue diuinis praecipis accepi, quae maxime spectari, & obseruari oportet. Nam consilium, & equitas, & prudentia Dei sunt, per quem Legum conditores iusta constituunt, & Potentes decernunt ueritatem. Itaque Dei optimi maximi auxilio opusculum hoc auctoritatibus diuinis uallatum tibi benignissimo, ac piensissimo, optimoque patrono dicatum edere non sum uertus, certo sciens defensum iri clipeo candoris, prudentiae, & eloquentiae tuae. Vale.

TRACTATUS DE

TORMENTIS SE-

CVNDVM ORATORES, IVS

diuinum, & Ciuile, Francisci Ca-
loni Iuriconsulti Opitergini.

S V M M A R I V M.

- 1 Tormentis, humanitatis, religionis & Iuriconsultorum
argumenta repugnant.
- 2 Tormentis & questionibus non semper fides est adhi-
benda.
- 3 Tormenta multi populi renuerunt, quia plus mali, qua
boni ciuitatibus attulerunt.
- 4 Tormenta & questiones nisi certis in rebus interponit
antiqui uoluerunt.
- 5 Iudices abhorrere debent tormenta, nec facile ad ea pro-
silire, nec in omni causa, nec in omni persona, nec qui-
buslibet indicijs.
- 6 Indicia sufficientia ad torturam cognosci possunt, licet
de eis non possit tradi certa doctrina.
- 7 Indiciorum loci, & origo, remissiuè.
- 8 Indicia ad torturam debent esse talia, ut suspectus sit
reus, & alijs argumentis, ita probationi admoueat,ur,
ut sola confessio deesse uideatur.

9 Confessione

- 9 Confessione rei ne credant iudices licet. sepius ratifica-
 ta, nisi ipsa confessio fuerit per signa declarata.
- 10 Torquendi arbitrium iudices. sibi arrogare non debent,
 quia nullum arbitrium habere possunt, nisi pro reo.
- 11 Intellectus l. questionis modum. ff. de questio.

De periculo tormentorum & de errore Iudicum. Cap. I.

- 1 **T**ormentis† & humanitatis, religionis,
 nec non Iuriconsultorū argumenta
 repugnant. In primis exordiendo ab
 orbe condito exempla fori diuini nō
 desunt. Et enim absq; tortura reos, aut condem-
 2 natos, aut liberatos fuisse constat. Deinde † secun-
 dum Iurifeōsultos quæstionibus fidem non sem-
 3 per, non tamen nunquā habendam, constitutio-
 nibus declaratur: etenim res fragilis est, atque pe-
 4 riculosa, & quæ veritatem fallit. Nam plerique
 patientia, siue duritia tormentorū, ita tormenta
 contemnunt, vt veritas ab eis exprimi nullo mo-
 do possit. Alij tanta sunt impatientia, vt in quo-
 uis mentiri, quàm pati tormenta velint. Et ita fit,
 vt etiā vario modo fateantur, & non tantum se,
 verumetiam alios crimentur. l. i. ff. eod. Quam-
 obrem † multi populi tormenta renuerunt: quia
 plus mali, quàm boni ciuitatibus attulerint, & to-
 rum pernicie plures Innocētes, quàm nocentes dā-
 nauerint. Et hodie in regno Aragoniæ non tor-
 quentur rei. Præterea † legitur maiores voluisse

D E T O R M E N T I S

„ nisi certis in rebus interponi quæstiones : cum ,
 „ quæ vere dicerentur sciri : quæ falso in quæstione
 „ pronunciarentur, refelli possent hoc modo. Quo
 „ in loco quid positum sit : & siquid esset simile :
 „ quod videri , aut aliquo simili signo percipi pos-
 „ sit, vide aut. lib. i. ad Heren. Quamuis supradictæ
 „ sententiæ verba vetustis in codicibus aliter ac in
 5 nouis legantur. Reliquum † est ergo, vt Iudices
 „ non abhorreant tormenta, aut nō facile ad ea pro-
 „ filiant, nec in omni causa, nec in omni persona,
 „ nec quibuslibet indicijs : Et licet (vt dicunt om-
 „ nes) non possit dari certa doctrina, potest tamen
 6 † dari aliqua via ad cognoscendū indicia sufficien-
 7 tia ad torturam. Bart. in l. fin. ff. eod. De locis, † &
 „ origine indiciorum dictum est in opere de indi-
 „ cijs, per quos locos videre est, quid in quacunq;
 „ re verum sit, & quid verisimile, atque probabile:
 „ Et maiori ex parte vnusquisque coniector est ve-
 8 ri. Sed vltra prædicta, indicia † debent esse talia
 „ ad torturam, cum suspectus est reus, & alijs argu-
 „ mentis, ita probationi admoueat, vt sola con-
 9 fessio deesse videatur. Et confessioni † ne credāt
 „ Iudices, licet sæpius ratificatæ, nisi dicta confessio
 „ fuerit per signa declarata. de quibus signis dice-
 „ tur in c. xx. quod est maxime notandum in hac
 10 materia. Est & cōmunis † error Iudicum putan-
 „ tium torturam esse arbitralem, quasi natura cor-
 „ pora reorum arbitrio suo ad lacerandum crearit;
 „ Contra quos dico, q̄ quādo esset simpliciter ar-

bitrium (quod tamen non conceditur) tale arbitrium reduceretur ad ius commune, secundum Ange. in l. i. ff. de testa. milit. Et omnes scribentes consentiunt. Vltimus dico, quod iura loquentia de arbitrio intelliguntur contra accusatorem, non contra reum, videlicet, Iudicem posse desistere, & supersedere a tortura propter periculum; & fragilitatem torturæ, non autem excedere modum, de quo modo lex disposuit, ut in l. i. ibi, quando, vel quatenus faciendum sit videamus. ff. eod.

- 1 i Et ita intelligitur lex quæstionis modum eiusdem tit. dicente Iuriconsulto, ibi. Itaque quæstionem haberi oportet, ut seruus saluus sit innocentia, vel supplicio.

S V M M A R I V M.

- 1 Ad tormenta non est deueniendum, nisi constet de homine mortuo, & de cadauere, & de uulneribus.
- 2 Cadaueris & eius uulnerum inspectio spectat ad peritos, & non ad iudices propter periculum iudicandi.
- 3 De ictu & uulnere standum est in arte peritis. Et ad hoc duo requiruntur medici, licet de consuetudine stetur dicto unius.
- 4 Contra latrones proceditur ad torturam, licet de delicto non constet. Et quæ sit ratio?
- 5 Confitens occidisse aliquem an sit damnandus, si non constet de corpore, uel id non sit uerisimile?
- 6 Torquere aliquem si non constet delictum, exemplo per-

DE TORMENTIS.

*nitiosum est, quod etiam procedit in accusatis de furto,
& ueneficio.*

De non torquendo reo nisi constet de delicto. Cap. II.

- 1 **I**mprimis sciendum est non t̄ deueniri ad tormenta, nisi constet de homine mortuo, & cadauere, nec non de vulneribus, & quæ mortifera sint, & quæ non, & in qua parte corporis, et quo
- 2 genere armorum. Et talis t̄ inspectio spectat ad peritos, licet a multis Iudicibus fiat, quæ tamen fieri non debet propter periculum iudicādi; cum rei damnentur secundum iētum suum, in puris
- 3 tamen rixis: & de iētū t̄ standum est in arte peritis. Hoc amplius duo requiruntur medici, licet de consuetudine stetur dicto vnus, vide Bart. & Hippoly: l. fin. ad l. Corn. de sic. Abstineant igitur Iudices maleficiorum a tali prophana consuetudine, vt dictum est in opere de iudicijs c. ij.
- 4 In quibusdam t̄ tamen casibus, licet regulariter torqueri, nec etiam inquiri possit, nisi constet de delicto, proceditur ad torturam, vt puta in latrones, qui abscondunt cadauera eñciendo in flumina, aut mare. Vnde si t̄ Reus confiteatur occidisse aliquos ignotos, damnabitur, licet non appareat corpora fuisse interempta, vide Brun. in glo. sexto principaliter, vbi dicit fuisse iudicatū in ciuitate Senensi. Limitat tamē hoc non obseruari,
- 5

quando non esset verisimile propter distantiam loci, vel bonam famam criminati. Sed ego in hoc casu dico, reum non damnari, nisi constet de certa persona, & indiuiduo, vel saltem constet de certis signis: quia delictum debet verificari, ut infra dicetur, de verificanda confessione, ut puta de vestimentis, vel pecunijs ademptis occiso. Exemplo Tenim perniciosum est torquere, nisi constet delictum. Legitur enim seruum. M. Agrij argentarij insimulatum occidisse Alexandrum Fiti Fannij seruum, eoque nomine tortum, confessum facinus, supplicio affectum, paruulo tamen tempore interiecto, ille, cuius de nece creditum erat, domum redijt. vide Valerium Max. lib. viij. de Quæst. cap. iij. Et quod dictum est de homicidio, extende ad furta, licet hoc tempore Iudices statim, q̄ aliquis dicit, sibi aliquid furto subtractum, torqueant suspectos. De tali errore vide Brun. in glo. circa quartam. Idem si quæstio erit veneficij, cōstare debet veneno necatum. De hoc dictum est in opere de indicatijs. cap. iij.

S V M M A R I V M .

- 1 Processu non formato non deuenitur ad tormenta, & an id procedat in manifesto, & notorio criminoso, & in inuento in flagranti crimine?
- 2 Accusatus, uel inquisitus si recuset respondere accusationi, uel inquisitioni potest torqueri etiam sine indicatijs ad

DE TORMENTIS

eruendam responsionem, ut possit procedi.

- 3 Reos ter interrogatos non respondentes accusationi, perinde ac confessos Brutus damnauit, cuius tamen opinio non est seruanda.
- 4 Rei ad torturam ducti, & interrogati quid sciant de tali re, si respondeant dixisse. Et interrogati, quid dixerint, respondeant, esse scriptum, & aliud responsum dare nolint, an possint torqueri, donec iudici aliter respondeant?

De non torquendo reo nisi formato processu, & de errore Iudicum.

Cap. III.

- 1 Non formato processu non deuenitur ad tormenta, nisi in manifesto, et notorio criminoso; et inuento in flagranti crimine, quo casu de facto proceditur. Et secundum multos scribentes ex hoc solo dicuntur esse conuicti, et de facto posunt puniri. argu. l. vnicae. s. i. & quæ ibi not. C. de rapt. virg. & glos. in l. i. ctus fustium. ff. de his qui not. in fa. Sed hæc opinio non placet, quia licet quis confiteatur crimen, debet tamen moneri suas facere defensiones, prout dicitur infra de confessione spontanea. Eo magis in supradicto casu, & in quocunque alio oportet formare processum, antequam deueniatur ad torturam. Fallit tamen quando Reus inquisitus, siue accusatus recusat respondere accusationi, siue inquisitioni: tunc enim torquetur, etiam sine indicijs non ad eliciendam
- 2

confessionem; quia non formato processu nihil
 agi oportet, sed ad eruendam responsionem affir-
 matiuam, siue negatiuam, ut possit procedi, vide
 Bal. in l. si accusare. C. qui accusare non poss. Sed
 volunt aliqui reos recusantes respondere, tanquā
 3 confessos damnari. Legitur Brutum t̄ reos per
 interrogatos non respōdentes accusationi perin-
 de ac cōfessos damnasse, vide Plutarchum in vi-
 ta Publi. in principio. Sed hæc Bruti opinio non
 est obseruanda, nisi forte in reo criminoso, vel in
 inuento in flagranti crimine. Sed aliquando
 contingit q̄ postquam acceptum est constitutum
 4 t̄ a reis de plano, si ducuntur ad torturam, & in-
 terrogantur, quid sciant de tali re, respondent,
 dixisse. Interrogati, quid dixerint, respondent,
 esse scriptum, & aliud responsum nolunt dare.
 Hoc casu quamuis indicia sint leuia, poterunt ta-
 men torqueri, donec respondeant iudici, quia te-
 nentur respondere, & replicare. Simile conti-
 git hoc anno in quibusdam incendiarijs, ex quo-
 rum responsione, accedentibus quoque alijs non
 leuibus indicijs, extraordinaria pœna condem-
 nati fuerunt Prætorē M A R C O Antonio Geno,
 patritio Veneto, ac præclaræ indolis iuvene, ut
 de eo omne bonum sperari, ac expectari possit.

S V M M A R I V M.

1 Torqueri non debet reus non publicato processu.

I iij

DE TORMENTIS.

1. Testes non publicati non inducunt aliquam probationem concludentem, quia eorum dicta possunt per oppositiones mimi, ac tolli per aliam probationem etiam contrariam.
2. Indictorum copia debet dari à iudice ante torturam; licet iudices captos statim torqueri hodie iubeant, quorum obsequantia nulla lege mittitur.
3. Reus ex eo quia captus, non debet de crimine damnari, nisi aliter de maleficio convincatur.
4. Reus ante torturam est audiendus, quia potest tale quid probare, quo probato non deueniretur ad torturam.
5. Cautius est agendum in causis criminalibus quam in civilibus; & in eis forma iudicij est fortius obseruanda.
6. Iudex tenetur inquirere de conditione testis, licet pars non dicat.
7. Indictorum exemplum dari debet reo opponere nolenti.
8. Papa, aut Imperator non potest facere aliquam legem, per quam tollantur defensiones reorum.
9. Iudex tenetur ex officio dare copiam indictorum reo, licet ipse eam non petat.
10. Iudicis interest ratione humanitatis, & intuitu religionis, indefensum non occidere.
11. Iudex non admittet aliquod genus renuntie defensioni factae per reum, nisi uere index cognoscat reum nullas habere defensiones.

De non torquendo, nisi publicato processu et exhibita copia indiciorum

de errore Iudicum.

Cap. IIII.

Non publicato processu non torquetur reus, quia non dicitur quicquam probatum, nisi publicato processu l. solam. C. de testi. Nam testes non publicati non inducunt aliquam probationem concludentem: quia dicta eorum possunt per oppositiones minui, aut tolli per aliam probationem, etiam contrariam. Quare secundum omnes Iudex tenetur dare exemplum indiciorum ante torturam. Hodie vero Iudices reos captis non exhibent indiciorum exemplum, & procedunt ad torturam. Sed hæc opinio in iure vndique refellitur, et ego sum senio confectus, & nunquam inveni aliquam legem, siue rationem pro tali obseruantia: nam non consequitur, captus est ergo torqueri, siue damnari debet, imo ex eo quod quis sit captus, non debet de crimine damnari, nisi aliter de maleficio conuincatur. Quamobrem tenetur reus audiri debet: quia potest quid tale probare, quo probato non deueniretur ad torturam: potest enim reus opponere, siue in contrarium probare: utique audiendus est: quia sequeretur absurdum, quod substantialis modus, et forma

DE TORMENTIS

6 indicij opponēdi testibus nō seruaretur in causis
 criminalibus, in quibus tamen t̄cautius est agen
 dūm, quā in ciuilibus; & secundum ipsos Iudices
 tolli debet de corpore iuris supradicta l. solam
 C. de testi. vbi est casus, q̄ ex dictis testium ante
 7 publicationem nō sit probatio. Præterea t̄ Iudex
 tenetur inquirere de cōditione testis, licet pars nō
 dicat, notatur in c. per tuas. extra de testi. Eo ma
 8 gis t̄ debet dari exemplum indiciorum reo oppo
 nere volenti; quia tam testes, quā dicta testium
 debent esse explorata reo, cum oppositiones sint
 de iure Diuino. & audacter dixi nullam reperiri
 9 legem pro dictis Iudicibus: quia t̄ nec Pontifex,
 nec Imperator potest aliquā legem condere, per
 quam tollantur defensiones reorum; cum defen
 siones sint de iure naturali, vide in opere de Indi
 cīs in titu. nequis per aliqua indicia: vbi teneo, Iu
 10 dicem t̄ teneri ex officio dare exemplum indicio
 rum, licet pars non petat. quia reus nō potest re
 nunciare propriæ defensionī. vide glo. in l. pactū
 11 ff. de pact. Et interest t̄ Iudicis ratione humanita
 tis, & intuitu religionis indefensum nō occidere.
 12 c. xxij. Exo. Quare Iudex t̄ nō admittet aliquod
 genus renuntiaē, nisi reus dicat se alias nō habere
 defensiones, & reuera Iudex cognoscat eum ca
 rere defensionibus. Et hæc obseruantia multum
 placet, vide Bald. in l. seruum quoque. ff. de pro
 curato.

- 1 Torqueri non debet reus non præcedētibz indicijs, aliàs iudex punitur, licet per talem torturam reus repertus fuerit commisisse crimen obiectum.
- 2 Illicitum si quis committat, ab illiciti pœna non excusatur, licet tale illicitum ad optimum finem peruenerit.
- 3 Indicijs non præcedentibus si inquisitio formetur, & reus confiteatur, & ratificet, damnari tamen non poterit.
- 4 Confessio nulla non confirmatur per indicia superuenientia post quæstionem habitam. secus si sponte confiteatur, nam tunc sine indicijs damnabitur.
- 5 Iudex debet esse præprior ad torturam in delictis, quæ occultè cõmittuntur, præcedētibz tamē aliquilibz indicijs.
- 6 Casus, in quibus deueniri potest ad torturam sine plenis indicijs.
- 7 Reus ob contumaciam bannitus, si postea capiatur, poterit sine alijs indicijs torqueri.
- 8 Torqueri licet reus consentiat, iudex eum torquere non debet sine indicijs.
- 9 Rei terreri possunt in casibus, in quibus possunt torqueri.
- 10 Iudices an quando desunt indicia contra aliquem, procedere possint per sortilegia?

De non torquendo sine indicijs etiam in crimine lesæ maiestatis, & de errore

Iudicum.

Cap. V.

Ine indicijs † non torquetur reus. Vnde iudex, qui non præcedētibz indicijs reum tor

DE TORMENTIS

- quet, puniri debet, licet per talem torturam reus repertus sit cōmisisse crimen obiectū: et ratio est; quia Iudex delinquit in officium, & contra naturam officij: & quādo † aliquis cōmittit illicitum, ab illiciti pœna non excusatur, quāuis tale illicitum peruenerit ad optimum finem. vide Bald. in l. obseruare. §. proficisci. ff. de offic. præsi. Et simile legitur exemplum Torquati: quoniam bello aduersus latinos cum esset Consul filium suum securi percuti iussit, qui speculatum ab eo missus ne pugnaret interdictus, hostem a quo prouocatus fuerat, occidit, & ipsi naturæ prætulit ius interdicti Maiestatis, atque Imperij. vide Ciceronē de finibus in vers. accurate. Item † quando indicia non præcedunt, & inquisitio formatur, licet reus confessus fuerit, & postea ratificauerit, nō poterit tamen damnari: quia ab initio fuit illicitum.
- 4 Et † confessio non confirmatur per indicia superuenientia post quæstionem habitam. glo. est in. l. maritus. ff. eod. de qua gaudet Bal. in. l. fina. C. de accus. Secus autem si reus sponte, & sine tortura confessus fuerit: quia tunc sine indicijs damnabitur. dicetur infra de spontanea confessione. Sed secundum aliquos in prodimentis, & tractatibus qui fiunt secreto, propter probationis difficultatem deuenitur ad torturā sine indicijs. vide Br. tracta. v. Conclusiue dic, q̄ in † supradictis casibus, & generaliter in delictis, quæ occulto cōmittuntur, & de sui natura secreto perpetrantur, vt

puta' adulterium, simonia, sodomia, veneno aliquem necare, monetam falsificare, & maleficijs de nocte cōmissis, Iudex debet esse promptior ad torturam, præcedentibus tamen aliquilibus indicijs, sed sine indicijs nunquã: & ratio est: quia in dictis casibus non inveniuntur testes. l. si cum exceptio. ff. q. metus causa. At apud Plutarchū in vita Marcelli legitur Capitolinum condemnatū fuisse ob sodomiam, licet nullus testis adfuisset: sed solum animaduersione pudoris, lachrimarū iuuenis ad iudices acciti. Sunt t̄ & aliij casus, in quibus torquetur sine indicijs, vt puta' si de furto cōstat, possunt custodēs torqueri. Item si hospitanti in aliquo hospitiō aliquid sublatum erit, & ignoratur a quo, familia hospitis poterit torqueri, nisi hospes fuerit bonæ famæ. vide Bart. in. l. i. ff. de p̄sec. vigi. Sed considerando prædictos casus, omnino non carent indicijs, licet non sint plena, & talibus casibus proceditur per qualia indicia, vt supra dictum est. Est & alius casus secundū scriptores, in quo torquetur reus, etiã sine indicijs, quorum verba sunt videlicet, quando t̄ accusatus, vel inquisitus, quia non comparuit, fuit positus in banno propter contumaciam: nam si postea comparet, quando vult purgare contumaciam, & respondere, q̄ forte hoc ei a statuto permittitur, poterit tunc quæstio haberi sine alijs indicijs. vide Brun. in glos. quinto' principaliter. & Hipp. in. s. diligenter nu. cxxxvi. Sed animaduer

DE TORMENTIS

- te hanc opinionem esse falsam, & solum habere locum in reo capto, secus in se sponte presentante, vide de Indicijs exul. ad inquirendum. Vlt-
- 8 rius licet t̄ reus consentiat se torqueri, Iudex tamen non debet eum torquere sine indicij. vide infra in ca. quæ personæ torqueri possunt et quæ nō.
- 9 In casibus tamen in quibus torqueri rei nō possunt, terreri tamen possunt, vide Bal. in. l. ij. C. de
- 10 custo. reo. Sed aliqui Iudices t̄ quādo defunt indicia, procedunt per sortilegia, & similia t̄ per hæc nec est inquirei possit, vide in opere de indicij in titu. de Sortileg. Legitur t̄n Claudium Cæsarem mori iussisse Appianum; quia Messalina fornicasset ei intulisse vim. vide Suetonio lib. v. capit. de pœnis per eum innocentibus ob leues suspensiones illatis, Quod iudicium tanquam prophanum non est dignum foro principum.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

- 1 Indicia debent esse probata in genere suo, aliter per ea non proceditur ad torturam.
- 2 Indicia in genere suo debent esse clara & perfecta, & plene probata.
- 3 Signa leuia in hæresi sufficiunt ad torturam, ea tamen debent plene probari.
- 4 Indicia debent esse plene probata per testes reddentes rationem dicti sui etiam nō interrogatos, qui testes etiam de circumstantijs sunt percunctandi.

- 5 Interrogatoria in criminibus sunt à Iudice ex se testibus deponentibus facienda, nec debent omitti, cum sint de iure Diuino.
- 6 Iudex examinans testes ad offensam, eos debet interrogare de toto negotio, unde possit explorare reorum innocentiam, nam testes debent deponere pro utraq; parte.
- 7 Indiciu remotum à maleficio per duos testes probari debet, proximum uero & immediatum per unum. quod si per duos probetur, non indicium, sed plenam faceret probationem.
- 8 Indiciu propriu non est, quod facit unus testis de visu, sed semiplena probatio.
- 9 Testes inducti ad probandum indicia an debeant esse omni exceptione maiores?
- 10 Indiciorum gradus ut cognoscantur, non est recedendum à locis Oratorum.
- 11 Testes plures singulares super diuersis indicijs deponentes an coniungantur ad faciendam probationem, ut oriatur indicium ad torturam?
- 12 Indicia imperfecta ubi tendunt ad diuersa tota, non coniunguntur ad probationem faciendam, secus si tendant ad unum totum.

De non torquendo per indicia, nisi plene probata, & quomodo probentur, & de errore iudicum. Cap. V I.

Indicia t debent esse probata in genere suo, aliter per ea non proceditur ad torturam, nam si

DE TORMENTIS

- cuti in criminalibus probationes debent esse luce
 2 clariores ad condēnandum, ita & iudicia. In ge-
 nere suo debent esse clara, & perfecta, & plene
 probata, per regulam, q̄ eadem est ratio de toto
 quo ad totum, quæ est de parte quo ad partem,
 & e contra. l. quæ de tota. ff. de rei vendi. Quare
 3 licet in aliquibus leuia signa sufficiant, vt in hæ-
 rest, oportet tamen illa plene probari. vide Inno.
 4 in c. sicut de simp. Item debent esse probata per
 testes reddentes rationem dicti sui, etiam non in-
 terrogatos; licet multi contradicant. Item per te-
 stes bene interrogatos a Iudice de circūstantiis,
 per quas veritas haberi possit: quia Iudex debet
 formare interrogatoria ex seipso. vide Bal. conf.
 5 et lxxvi. Et ego t̄ consueui dicere, interrogatoria
 esse de iure diuino, & non omittenda a Iudice,
 vt in exemplo Danielis in testibus contra Susan-
 6 nam. Occurrit hic t̄ maximum vitium Iudicum,
 qui in examinando ad offensam non interrogāt
 testes totum negotium, vnde possent explorare
 innocentiam reorū, cum testes debeant interro-
 gari, & deponere pro vtraque parte, vt supra di-
 7 ctum est. Sciendum est etiam t̄ q̄ duo requirun-
 tur testes pro quolibet iudicio remoto a malefi-
 cio, siue mediato ipsi maleficio: secus in iis, quæ
 ex maleficio oriuntur, in quibus sufficit vnus te-
 8 stis: quæ si probarentur per duos, non facerēt in-
 dicitum, sed plenā probationē. vnde t̄ secundū al-
 quos id, quod scribentes iudicium appellant, vt
 puta

puta' vnus testis de visu non est proprie iudiciū ;
 sed semiplena probatio : quia directe probat ma-
 lesicium. Hæc opinio placet, licet qđ Iuriscōsulci
 9 dixere, sit idem re ipsa. Sed difficultas est, an te-
 stes ad probandum supradicta, debeant esse om-
 ni exceptione maiores? vide in opere de Indicijs
 10 vnus testis. Ad cognoscendum t' autem gradus
 iudiciorum non est recedendum a' locis Orato-
 rum, videlicet, quæ sunt attributa negotio, par-
 tim sunt cōtinentia cum ipso negotio, partim in
 gestione negotij considerantur, partim adiuncta
 negotio sunt, partim gestum negotium conse-
 quuntur. Dictū est supra iudicia probari per du-
 12 os testes. Sed sæpe quæritur tan testes plures sin-
 gulares super diuersis iudicijs deponentes cōiun-
 gantur ad faciendam probationē, vt oritur iudi-
 cium ad torturam? Vnde primo cōsiderandum
 est, si species probationum sunt in sua specie im-
 perfecta, vt puta' vnus testis deponit de veritate,
 vnus de fama, vnus de iudicio, hæc probatio nō
 valet; quia non est in sua specie perfecta. Secūdo
 quotiēs fiat probatio iudicij per vnum testem, si
 fiat probatio de alio iudicio per vnum testē, vbi
 requiruntur duo, ex ijs, non oritur aliquod iudi-
 cium perfectum: quia vnumquodq; per se est im-
 perfectū, & diuersæ species imperfectæ non pro-
 bant: quia ex pluribus nō augetur effectus, cum
 non veniant ad integrationem vnus speciei. Sed
 alij senserunt contra, vide Hippo. in. s. diligenter.

K

DE TORMENTIS

1. nu. cxlix. Sed conclusiue et quando indicia imperfecta tendunt ad diuersa tota, non coniunguntur, ut supra. Sed quoties tendunt ad vnum totum, tunc coniunguntur, ut puta vnus testis deponit Titium percussisse Seium, hic est vnus testis super indicio. Alius dicit vidisse eundem Titium sanguine aspersum, & eundem euaginato ense. Alius inquit vidisse exeuntem recto tramite, & gradientem nemora versus. Per hæc enim & similia oritur indicium sufficiens ad torturam. vide Bru. glo. circa secundum. Sed secundum aliquos ex supra dicto exemplo Bruni oritur plena probatio ad condennandum: quia vnus testis de visu est semiplena probatio, & reliqua coniuncta faciunt aliam semiplenam. Quare exempla dari debent indiciorum per se imperfectorum, ut coniuncta faciant vnum indicium perfectum ad torturam. Idem secundum
2. Oratores, tum ex singulis, tum ex coniunctis argumenta certa nascuntur. vide Cicer. ij. de inuentu. ij. de cau. coniec. in fine. Sed aliqui dixerunt tunc coniungi, quando testes singulares sunt personæ condignæ, & quoties dicta indicia si essent probata per duos testes, sufficerent ad torquendum, aliter non coniungi, licet dicta indicia tendant ad vnum totum, quia sunt imperfecta numero, & qualitate testium.

S V M M A R I V M.

2. Tormenta haberi non debent, si alia leuiori, uel ueriori uia ueritas haberi potest, licet indicia præcedant.

- 2 Tortura grauior est poena, quā utriusq; manus abscissio.
- 3 Iudex, antequam torqueat reum, tenetur declarare, ueritatem aliter haberi non posse.
- 4 Appellari non potest ab interlocutoria in criminalibus, nisi quotiēs ad torturam proceditur, nam ad eam stante appellatione non procedetur.

De non torquendo licet sint indicia probata, si aliter ueritas haberi potest, & de errore Iudicum. Cap. VII.

- 1 **N**on est deueniendum † ad tormenta, si alia leuiori, vel ueriori via potest haberi ueritas, licet præcedant indicia: Iudicem enim omnia experiri oportet, antequā ad tormenta ipse perueniat; namque † Tortura grauior est poena, quam utriusque manus abscissio. Præterea secundum
- 2 † multos antequā Iudex torqueat reum, tenetur declarare, ueritatem aliter haberi non posse. uide
- 3 Gandi. de qō. in prin. Et notandū † est in criminalibus ab interlocutoria appellari non posse, nisi quotiēs ad torturam proceditur; & stante appellatione non procedetur, Lante sententiam. ff. de appella. recip. Vnde valde errant Iudices, qui nō seruata supradicta forma procedunt ad torturā. Et omnis confessio erit nulla.

S V M M A R I V M.

- 1 Tortura utrum in causis ciuilibus adhiberi possit?
- 2 Mercatores falliti possunt torqueri, ut indicēt pecunias

K ij

DE TORMENTIS

- pecunias, scripta, & alia credita.
- 3 Tortura non adhibetur in causis criminalibus leuis præiudicij, licet legitima præcedant indicia; & an pro talibus uilis persona possit torqueri.
 - 4 Viles personæ pro re parua torqueri non possunt.
 - 5 Leuia delicta quæ dicantur?
 - 6 Fur an possit occidi pro parua re.

De non torquendo in causis ciuilibus, nisi in casibus, neq; in criminalibus pro parua re, & de errore Iudicum.

Cap. VIII.

- 1 IN causis † ciuilibus non torquetur, nisi quando causa continet in se turpitudinem, & crimē annexū habet, Vel q̄ agatur ciuilitè ex aliquo delicto, & q̄ aliter veritas haberi non possit.
- 2 Quare mercatores † fugitiui, seu decoctores, & (vt ita dicam) falliti possunt torqueri, vt indicent pecunias, scripta, & alia credita. vide Bald. capit.
- 3 cum delictus de appel. In causis † criminalibus leuis momenti non torquetur, licet legitima præcedant indicia. Limitant tamen aliqui, vilem personam pro leui re posse torqueri. testatur. s. oportet in auc. vt Iudi. sine quoquo suffra. Sed hæc opinio non placet, cum pœna non debeat esse maior delicto. & licet † Ius præsumat contra viles personas, non propterea consequitur pro re parua

torqueri posse. Nec doctrina, quā testantur, hoc
 5 dicit. Quæ autem dicantur delicta leuia, notatur
 in l. leuia. ff. de accusa. Conclussive delictum dicitur
 leue, quando de re parui momenti agitur. &
 6 iurat quæ dicunt furem posse occidi, non habent
 locum in parua re. l. si ex plagis. ff. ad. l. Aquil.

S V M M A R I V M.

- 1 Iudex si habeat plenas probationes, uel manifesta indicia
 reum damnat, & non torquet.
- 2 Iudex si torqueat reum testibus conuictum, & ille negan-
 do perseueret, postea propter aliquas probationes non
 poterit damnari, licet aliqui Veterum contrarium obser-
 uauerint.

*De non torquendo reo quando sint plenas
 probationes, & de errore Iudicis.
 Cap. IX.*

Dictum est supra reum non torqueri causa in-
 dicioꝝ non legitime constantium. Super
 1 est scire reum non torqueri, sed damnari, quan-
 do Iudex habet plenas probationes, uel manife-
 sta indicia contra eum. Sed de his indicijis dictum est in
 ope de iudic. tit. ne reus p aliqua indicia couincat,
 ut poena capitali danetur. Et supradicta intellige,
 quando probationes sunt luce clariores, & non
 2 sunt sublatae p defensiones rei. Sed si Iudex tor-

K in

DE TORMENTIS

ferit reum, qui perseuerauerit negando, non poterit eum postea cōdemnare propter aliquas probatione, squāuis luce clariores. & ratio reddi potest, quia rei constantia in tortura dictas probationes debilitauit. vide Alberi. de Rosa. in. l. edito. ff. eod. At apud antiquos aliter obseruabatur: nam legitur Alexādrum Fanniū seruum septies tortum pernegasse, sed perinde atque confessum a Iudicibus fuisse damnatum. Idem legitur de Philippo seruo Fuluij Flacci octies torto, quem nullum emisisse verbum constat. vide Valerium lib. viij. de quæst. cap. liij. Sed antiquorum opinio non est obseruanda, & opinionem Alberici omnes obseruant in Italia. Quidam tamen Iudices extraordinarie punierunt.

S V M M A R I V M.

- 1 Torqueri possunt tam mares, quàm foeminae, & omnes, qui non sint iure excepti.
- 2 Minor. xxv. annis non potest torqueri, nisi ei sit datus curator.
- 3 Contra minorem doli capacem sine curatore de obseruantia communi proceditur.
- 4 Vtilis reipu. non torquetur, nisi in criminibus atrocibus.
- 5 Surdus, & mutus, à natura nõ possunt torqueri, nec etiã damnari, nisi ex dictis testium.
- 6 Mulier prægnans non torquetur, sed expectatur, ut pe-

riat, & post partū super sedetur per quadraginta dies,
& si dubitetur, an sit prægna, obstetrices & medici
sunt cōsulendi, quos sufficit de credulitate deponere.

- 7 Medici quando in criminalibus examinati debeant deponere de ueritate, & quando de credulitate?
- 8 Valetudinarij torqueri non possunt, si morbus talis sit, ut torturā pati nequeant sine periculo uitæ, uel corporis.
- 9 Minor. xiiij. annis non torquetur, sed ferula ceditur, ut ueritas sciatur, non ut damnetur.
- 10 Minor ætas in quibus casibus non excuset, quin reus torqueatur?
- 11 Senes, seu decrepiti non torquentur, nec aliàs corpore imbecilles. & nu. 12.
- 12 Aetas senilis, & decrepita quæ dicatur?
- 13 Decuriones, & eorum liberi, milites, doctores, & aduocati propter dignitatem torqueri non possunt. hodie tamen hoc non obseruatur.
- 14 Rei sponte se tormentis supponentes, siue indicatijs torqueri non debent. Idem si accusator & reus petant se torqueri subijci.
- 15 testis uacillans torquetur, aliàs secus. & quando dicatur uacillare?
- 16 testis uacillans, seu aliter de falso conuictus in causa. ciuili æque punitur, ac in causa criminali.
- 17 Viles personæ, & exercentes uiles artes an non admittantur in testes, nisi cum tortura?
- 18 Testes celeriter respondentes, antequam totus articulus eis legatur præsumuntur falsi. & an ex hoc possint torqueri?

DE TORMENTIS

- 19 Testis qui dicit unum in iudicio, & aliud extrà iudiciũ, incidit in falsum, ut saltem torqueri possit.
- 20 Testis si unum dicat in iudicio, & aliud extrà iudicium cui dicto standum sit?
- 21 Mercatores fugitivi, & decoctores torquetur, ut indicent scripta, & pecunias sibi datas ad negociandum.
- 22 Accusator, & accusatus in crimine falsi possunt torqueri, modo sint indicia.

Quæ personæ torqueri possint, & quæ non. Cap. X.

- 1 **T**orqueri t̄ possunt tam mares, quàm foeminae, & demum omnes, nisi sint a iure excepti. l. edicto. ff. de quæst. Infrascriptas autem personas per leges exceptas accepi, & hoc ordine intelligemus, quæ personæ torqueri possint. Minor t̄ natus vigintiquinque annis, licet sint indicia legitima ad torturam contra eum, non poterit torqueri, nisi ei fuerit datus curator. Hoc amplius, non cogetur respondere inquisitioni sine curatore: & si responderit, processus erit nullus. Ulterius confessio facta per eum sine curatore erit nulla, vide Hip s. nunc videndum nu. xxxi. Gandi. sub rubri. de alijs quæstionibus vari. et ita dicunt observari. Hodie vero per Illustrissimos Venetos, multaque Italiae loca non observatur.
- 3 Et t̄ quando delinquens est doli capax, proceditur contra eum sine curatore. Prædicta observan

- 4 *ta defenditur bonis iuribus, vide Bal. cap. i. §. sacramenta de pace iura. fir. Vtilis reip. † non torquetur, vide Hippo. l. edicto. ff. de quaestio. vbi multos ponit casus. Limita tamen, q̄ aliquod privilegium non habet locum in criminibus atrocibus, sicuti in crimine læsæ Maiestatis, siue veneficij. Surdus, † & mutus a natura, licet indicia sint contra eos, non possunt torqueri, nec etiam damnari, nisi ex dictis testium, vide Bru. in glo. Quarto principaliter. Mulier † prægnans non torquetur, sed expectatur vt pariat, et post partum non potest torqueri infra dies xl. Et si ante torquetur, confessio non valet, vide Hippo. §. nunc videndum nu. xlviij. Et iudex quoties dubitatur an sit prægnans, debet consulere obstetrices, & medicos, quos sufficiat deponere de credulitate, licet secundum aliquos debeant deponere de veritate.*
- 7 Sed dic, † q̄ in morbis, qui vere cognosci possunt, vt puta in febre, quæ ex pulsu, & vrina cognosci potest, tunc periti tenentur deponere de veritate, aliter de credulitate, vide Par. de puteo
- 8 trac. de syndi. c. officialis. Valetudinarij, † siue qui morbo aliquo laborant, torqueri non possunt, si talis est morbus, vt torturâ pari nequeant sine periculo vitæ, seu corporis, vide Bald. consi. cclxxv. in quo consulit per medicos videri torquendum, cum iura exigant tale moderamen, vt tortus sanus, seu saluus innocentie siue supplicio conseruetur. Minor † natu xiiij. an, non torque-

DE TORMENTIS

- tur, ferula autem potest terri, vt veritas sciatur,
10 non autem vt damnetur. Sed in quibusdam ca-
sibus minor ætas nõ excusat, quin torqueatur, vt
in crimine læsæ Maiestatis, & in proditoribus, &
similibus l. fi. C. ad Sylla. & l. desertorem. ff. de re
11 mili. Senes, † seu decrepiti non torquentur l. iij.
12 §. ignoscitur. ff. ad Sylla. Quæ autem † dicatur
senilis ætas, & decrepita scriptores se remittunt
ad supradictam legem, ex qua tamen nihil elici-
tur de prædicta ætate. Imo aliqui interpretando
eam tenent contrariū. Sed dic, q̄ sicut impuberes
propter minorem ætatem torqueri non possunt,
æque & senes propter imbecillitatem torqueri
non debent. Simile supradictum est de muliere
prægnante, & similibus. Et hæc conclusio satis
probat in l. i. C. qui ætate liberantur lib. x. Et
conclusiue senes dicuntur qui sunt annorum lxx.
qui excusantur a tutela l. ij. C. de excusa. tuto. Spe-
cul. in tit. de test. §. nunc tractandum. Sed iudicio
meo in hac materia tormentorum spectanda est
qualitas personæ torquendæ: multi enim ante
supradictum tempus propter corporis imbecilli-
tatem, senescunt: quare concurrente supradicta,
aut simili causa etiam infra dictum tempus non
torquebitur reus, nam multi propter imbecillita-
tem, & infirmitatem in tormentis perierunt.
13 Decuriones, † & eorum liberi, milites, doctores,
et aduocati propter dignitatem torqueri non pos-
sunt, vide Hipp. §. expedita. Hodie vero per illu-

striffimos Venetos, & per totam Italiam prædicta privilegia non obseruantur, & consuevit aliter iudicari. De tali consuetudine vide Odo. fre.

14 tracta. de quæstio. Rei licet t̄ sponte se supponant tormentis, non debent tamen sine iudicijs torqueri: Et quia sæpe accusatores, quando nequeunt probare, instant se, et accusatos torqueri, non debent tamen torqueri, licet ambæ partes consentiant: & rationes non desunt, primo quia nemo est dominus membrorum suorum, & per consequens non potest quis committere se percutiendum, siue torquendum. Secundo quia ea, quæ sunt meri imperij, non possunt factis priuatorum dirimi, & concedi l. priuatorum. C. de iurisdic.

15 omnium iudi. Testis t̄ non torquetur, nisi vacillet: & dicitur vacillare, quando modo ait, modo negat, seu quando conuincitur per alios testes contrarium deponentes l. is, cui. ff. de quæstio. Nihilque refert an causa sit ciuilib, vel criminalis:

16 quia testis t̄ vacillans siue aliter de falso conuictus in causa ciuili æque punitur, ac in causa cri-

17 minali. Viles t̄ personæ & exercentes viles artes non admittuntur in testes, nisi cum tortura, vide Azo. in auct. de testi. §. si vero ignoti. Sed hæc opinio non est vera l. diuus. ff. de quæst. Possunt tamen torqueri, quando vacillant, seu quando in mendacio conuincuntur, seu quando tentant corrumpere veritatem, vel quando sponte eunt ad testandum. Sed hoc postremum obseruandum in

DE TORMENTIS.

qualibet persona per regulam diuinam, testis spon-
 taneus concinnat linguam suam mendacio. Præ-
 18 terea testes † qui repentine & celeriter respondēt
 antequam totus articulus eis legatur præsumun-
 tur falsi, & alij testes eis præferuntur, casus est sin-
 gularis. ij. q. v. Sed an possint torqueri ambiguntur.
 & sentio ex hoc solo non possit torqueri. Et se-
 19 cundum sententiam diuinam. qui prius respon-
 det, quam audiat, iustum se esse demonstrat, &
 20 confusione dignum. c. xvij. Prouerb. Item testis,
 qui dicit † vnum in iudicio, & aliud extra, incidit
 in falsum, & saltem potest torqueri per doctrinam
 Bart. in l. eos. ff. de fal. Sed dic contra, nam
 standum est secundo † dicto in iudicio facto
 cum iuramento, non autem primo sine iuramen-
 to. Bald. in l. fin. C. de testi. Secus, quando tum
 primo concurrat aliqua præsumptio: quia tunc
 statur primo dicto. Roma. in consi. ccccv. Sed, &
 hæc opinio non placet, absurdum enim est, pri-
 mum dictum sine iuramento præualere secundo
 dicto cum iuramento, Et sentio hoc casu neutrum
 dictum valere, primum dictum non valet, quia
 non iuratum. Secundum dictum non valet pro-
 21 pter præsumptionem contrariam, & propter va-
 riationem testis. Mercatores † fugitiui, & deco-
 ctiores, id est falliti torquentur, vt indicēt pecunias
 sibi datas ad negociandum. Item vt indicent scri-
 pta, & alia similia, vide Alexandrū consi. lxxvij.
 Paridē de puteo in vers. in causa nu. ij. fol. ccxcij.

12 Accusator † & accusatus in crimine falsi possunt torqueri, modo sint indicia ad torquendum, vide Bal. l. penultima. C. de falsis. vbi dicit hoc esse notandum.

S V M M A R I V M.

- 1 Clerici multa habent priuilegia in materia torture.
- 2 Clerici infames, uel deprehensi in delicto torquentur, aliàs secus.
- 3 Mutilati membris, uel aliqua parte corporis uitiati in criminali causa an contra clericos admittantur?
- 4 Testis non idoneus dicitur, qui laborat morbo animi, non corporis.
- 5 Tortura in clericos an non debeat esse ita seuera, sicut contra laicos?
- 6 Testis clericus uacillans nõ torquetur propter dignitatem.
- 7 Clerici in omni delicto sunt fauorabiliores laicis, & indicia, per quæ conuincuntur laici, contra clericos nihil operantur.
- 8 Per quæ male præsumitur de laicis, bene præsumitur de clericis.
- 9 Laycus deprehensus domi pulchræ mulieris, est manifestus adulter, maxime si probetur aliquod signum uenerum, secus in sacerdote.
- 0 Sacerdos amplexans mulierem, præsumitur facere causa benedicendi.
- 1 Religiosis magis creditur, quàm laicis in omni probatione faciendâ, & in quocunque alio negotio.
- 2 Testes inhabiles inhabilitate iuris positiui ut periuri, &

DE TORMENTIS :

- criminosi possunt à Papa ad testificandum habilitari.*
23 *Papa, uel Imperator non potest concedere priuilegia, uel
condere legem contra dispositionem iuris naturalis.*

De non torquendis clericis, & de priuilegijs eorum. Cap. XI.

- 1 **C**Lerici t̄ infinita habent priuilegia in hac ma-
2 **C**teria torturæ, & hæc pauca ex pluribus col-
3 **l**egi. Primo t̄ non possunt torqueri, etiam exi-
4 **s**tentibus quibuscunq; uigentibus indicijs contra
5 **t** ipsos, nisi ipsi sint aliàs infames secūdum Alex. l.
6 **f**in. ff. de quæsti. Sed deprehensi in delicto pos-
7 **s**unt torqueri, uide Panor. c. cum non ab homi-
8 **n**e. de Iudi. Secundo t̄ in causis criminalibus
9 **m**utilati membris uel aliqua parte corporis vi-
10 **t** iati non sunt idonei testes, nec possunt testificari
11 **c**ontra ipsos, uide Hippo. §. nunc uidentium nu.
12 **l**ij. Sed animaduertendum est hoc nullibi legi. Et
13 **q**uod lex non dicit, nec nos dicere debemus. Et te-
14 **s**tis t̄ non idoneus dicitur, qui laborat morbo ani-
15 **m**i, non autem corporis. Tertio t̄ clerici non sunt
16 **t**orquendi, & si torquentur, tortura non debet
17 **e**sse ita seuera contra eos, sicut in laicos, ut per Al-
18 **b**er. in cap. in contemplatione extra de reg. iur.
19 **S**ed supradicta opinio nulla bona lege proba-
20 **t**ur, & non est auribus hominum digna. Quarto
21 **t̄** clericus testis inductus si vacillat in dicto suo
22 **n**on torquebitur propter dignitatem, licet laicus

torqueatur l. præsbyteri. C. de Episcopis et Clericis.

- 7 Quinto ¶ in omni delicto clerici sunt fauorabiliores, quàm laici, & sæpe indicia per quæ conuincuntur laici, nihil operantur contra clericos. Hoc
- 8 amplius, per quæ ¶ male præsumitur de laicis, bene præsumitur de clericis, & exempla nō desunt:
- 9 nam si laicus ¶ deprehenditur domi pulchræ mulieris, est manifestus adulter, licet secundum recentiores debeat probari aliquod signū venereum.
- 10 Hoc tamen fallit in ¶ sacerdote, siue præsbytero, qui si amplectetur mulierem, præsumitur facere causa benedicendi. Sed ab hac benedictione liberet nos Deus, vide glo. circa quartam apud Bru.
- 11 In omni ¶ probatione facienda, & quocunque alio negotio magis creditur religiosis, quàm laicis. tex. est, & ibi Abba. in cap. in nostra. de procura. Bald. in dicto c. in fine. Et secundum communem opinionem doctorum Papa non solum potest concedere supradicta priuilegia, sed etiam potest ¶ habilitare inhabiles, vt puta periuros & criminosos ad testificandum, ita per omnes not. in c. testimonium. de test. Qua de re præscripserunt sibi priuilegia ampliora, quàm laici in cœlo, & in terra. Aduerte tamē & sic limita supradictam conclusionem non habere locum, quando inhabilitas prouenit ex dispositione iuris naturalis:
- 12 quoniā nec ¶ Papa, nec Imperator possunt conuincere leges contra dispositionem iuris naturalis. c. per tuas. de simo. facit & singulare dictum Inno.

DE TORMENTIS :

in c. sciscitatus de rescrip. quod dictū refert Ang.
in l. cum prætor. ff. de iudic. dictum est in trac. de
indi titu. ne reus per aliqua indicia conuincatur,
vt poena capitali damnetur, vbi indistincte tenui
contrarium, videlicet, q̄ inhabiles non possint
habilitari per Papam, siue Imperatorem ad testi-
ficandum.

S V M M A R I V M .

- 1 Reus non debet à iudice torqueri, nisi ad instantiam accu-
satoris, sed de consuetudine contrarium obseruatur.
- 2 Iudex abstinere debet à nouis tormentis.
- 3 Iudex quando reum torquere uult, debet tria cōsiderare,
qualitatē criminis, tormentorum, & personæ rei.
- 4 Iudex debet ostendere torquendum medicis, ut moderate
eum torqueat.
- 5 Tormenta sunt moderate adhibenda.
- 6 Iudex immoderate torquens, an excusetur, si tortus ad in-
stantiam ipsius Iudicis confessus fuerit, se fuisse legiti-
me tortum.
- 7 Tortura debet constare in processu, aliter ex brachijs rei
cognoscetur.
- 8 Carcer est species torture.

Quomodo, & quo moderamine proces-
datur ad tormenta, & de errore
Iudicum. Cap. XII.

- 1 A Ntequam reus † torqueatur, debet Iudex
per accusatorem requiri, ad cuius instantiam
habenda

habenda est quæstio, aliter non potest reum torquere, vide Bal. c. i. §. Iudices. de pace fir. Et omnes scribentes in hac materia consentiunt. Attamen hoc tempore per totam Italiam Iudex non expectata requisitione accusatoris reum torquet, & ratio reddi potest, quia Iudex ex officio potest prosequi, & facere ea, quæ accusator facere posset. Bart. l. i. ff. de pub. ludi. Imprimis abstineat Iudex a nouis tormentis: nam plerique angunt reos siti, fame: quidam immittunt aquam per nares: quidam ponunt taxillum in pede. De his, & alijs vide Bru. de quæst. in principio. Item Iudex debet tria considerare, primo qualitatē causæ, seu criminis. secundo qualitatē tormentorum, nam si sufficiunt tormenta leuia, non sunt inferenda grauia. Tertio qualitatē personæ: aliter enim torquentur robusti, aliter imbecilles. Et secundum aliquos debet ostendere torquendum medicis: quia debet vti tali moderamine, vt reus tortus, sanus, seu saluus innocentiae seu supplicio conseruetur, vide Bald. consi. cclxxi. Demum consideret Iudex quod hominem torquet, pro quo (vt Apostolico vtar verbo) non metuit mori Christus. Et adhibeantur tormenta moderate, vt rationis temperamenta desiderant: nam Iudex immoderate torquens grauiter punitur. Occurrit hic cautela Bru. dicentis, si Iudex indebitè torserit aliquem, faciat reum confiteri, quod fuit legitime tortus, de qua confessione faciat nota-

L

DE TORMENTIS.

- rum rogatum, vide eam glo. in fine. Contra ta-
7 men teneo. Primo in t̄ processu constare debet
de tortura, & si non constabit, ex brachijs rei co-
gnoscetur: Deinde confessio rei in potestate Iudi-
cis, vbi agitur de interesse eiusdem, non præiudi-
cat: quia carcere detenti vt liberarētur locis atris,
omnia bona verba faterentur; & confessio eius-
modi æquipollet confessioni metu tormētorum:
8 cum t̄ carcer sit species torturæ. Quare Iudex
non excusabitur cautela prædicta si immoderate
torserit reum. Quia vltra prædicta præsumptio
est contra ipsum iudicem; q̄ sicut reum illicite, &
immoderate torserit, ita, & illicite fecerit eundem
confiteri tex. est bonus in l. penul. ff. de quæsti
secundum vnam lectionem quam tenet Bart. ibi.

S V M M A R I V M.

- 1 Tortura inferri potest omni tempore, dummodo delictum sit atrox.
- 2 Tormentorum ordo quis sit?
- 3 Tortura an sit incipienda à debiliore, an vero ab eo qui ne- risimiliter scit veritatem?
- 4 Pater et filius si sint correi, a filio incipienda est questio.
- 5 Nomen turpe habens primò est torquendus.

*Quo tempore, et a quibus incipiat tor-
tura, et de errore Iudicum. C. xij.*

- 1 **O** mni t̄ tempore rei torqueri possunt, etiam diebus feriatis, & in honorem Dei, dummo-

do delictum sit atrox, vide Bald. l. i. C. de episc. & clericis. Tormentorum autem Tordo est eiusmodi secundum multos, videlicet: si plures sunt rei incipiendum ¶ est a debiliore, vide Ange. de quæstio. Sed contra incipiendum est ab eo, qui magis scit veritatem, & qui verissimiliter dicet eam, deuenitur enim ad torturam, pro habenda veritate: utique qui magis scit, debet primo torqueri, licet Iudices consueuerint incipere a debiliore. Vnde euenit q̄d habetur confessio incertum ob non plenā scientiam facti, tum ob debilitatem torti: verum si rei pares erunt in delicto, tunc incipiendum est a debiliore: Et ita intelliguntur iura loquentia de hac materia l. quotiēs. C. de Naufra. lib. x. l. i. §. Idem diuus. ff. de quæstio. & l. vnius facinoris. ff. eodem. Item ¶ quotiens pater, & filius sunt correi, a filio, incipiendum est, & torqueatur in cōspectu patris l. isti, quidē. ff. quod metus causa. Vnde trāsiit in prouerbiū apud Oratores, torque filium, fatebitur pater. Et dicunt ¶ aliqui, q̄d quando sunt plures torquendi, & vnus eorum habet turpe nomen, initium potest ab eo fieri, vide Hippo. in l. i. ff. de quæst. Et licet varie loquantur scribētes in similibus, dic esse incipiendum vt supra conclusum est.

S V M M A R I V M.

1 Tortura an & quando possit repeti:

2 Tormentorum modus erit iuxta qualitatem indiciorum.

L ij

DE TORMENTIS

- 3 Reus pro quolibet sufficenti inditio an possit ter quassari?
- 4 Torturæ repetitio non debet excedere tres uices, ne in infinitum procedatur.
- 5 Tortura reduci debet ad tres dies separatos, & pro quolibet uice reus debet habere tres eleuationes, & depositiones.
- 6 Tortus ultra tres uices, dicitur tortus immoderate, & uidebitur fateri uel & cruciatu tormentorum.
- 7 Repetere reum in tortura si Iudex intendat, debet in actis interloqui, quòd supersedet à tortura incepta, sed non perfecte data.
- 8 Indicia noua quæ dicantur?
- 9 Tortus relaxatur, si accusator, dato sibi termino ad probandum, et deducendū quicquid intendit, nil probauerit.
- 10 Reus ter solum debet in tortura repeti, sed antiquitus, ex causa octies repetebatur.
- 11 Confessio facta in tormentis sine legitimis indicijs, sicut non ualet, ita confessio facta ob tormenta repetita, quæ repeti non debuerunt, non ualet.

Per quot dies, & quanta tortura afficiatur reus, et de errore Iudicum.

Cap. XIII.

- 1 SI reus primo fuerit satis tortus, nunquam potest repeti, nisi superueniant indicia de nouo, uide Aret. in uerbo fama publi. colum. xij. Sed alij dicunt quæstionem toties repeti, quoties Iudici uidebitur, uide Bart. l. vnus s. i. ff. de quæ

2. **Ratio.** Sed dicitur quod iuxta qualitatem indiciorum erit tormentorum modus: nam sicut indicia suos gradus habent, prout in opere de iudicijs dixi, ita et tortura plures gradus habet, ut supra dictum est.
3. **Vnde** dixerunt aliqui, pro quolibet sufficienti indicio posse reum ter quassari, & sic observari per totam Italiam, vide Hippoly. §. nunc videndum nu. liij. Sed recentiores dicunt, quod quando indicia sunt urgentia Iudex semel torquebit reum: Sed si essent multum urgentia, tunc fieret repetitio.
4. **Sed** haec repetitio non debet excedere tres vices, ne in infinitum procedatur, & sic quaestio
5. **reducetur** ad ternarium numerum, videlicet, ad tres dies separatos, & pro vice qualibet debet habere reus tres (ut ita dicam) facturas, seu elevationes, et depositiones: Et rei torti ultra ternarium numerum dicuntur torti immoderate, & videbuntur fateri vi & cruciatu tormentorum, ut l. repetitio. ff. de quaestio. Et quoties Iudex intendit repetere reum in tortura, debet interloqui in actis, quod supersedet a tortura incepta, sed non perfecte data, vide Bru. q. v. in fine, ubi tractat quando superuenientibus novis iudicijs torqueatur
8. **reus.** Indicia autem nova differunt specie, vel substantia, sicuti dicitur in materia probationum, quod super novis licet probare, etiam post didicita, testificata. Et nova indicia sunt, siue procedatur ex dicto torti, siue aliter: notatur in l. per hanc. C. de
9. **tempora. appella.** Item quoties Iudex torserit

DE TORMENTIS

reum, si non superuenerint indicia aliqua noua, dabit terminum accusatori, in quo probare, & deducere debeat: aliter elapso ipso termino, & accusatore aliud non probante, ipsum reum relaxabit. De hoc stilo vide Ange. in ver. fama pub. co lum. vltima. Dicitur t̄ est reum ter solum in tortura repeti debere. Antiqui vero octies torquebant. Legitur seruum Fannij septies, & Philippum Fuluij Flacci octies fuisse tortum: lege Valerium lib. viij. de quaest. Sed dic vt supra. Et hoc t̄ amplius, sicut confessio facta in tormentis sine legitimis indicijs non valet, ita confessio facta ob tormenta repetita, quæ repeti non debuerunt, non valet, notatur l. penul. ff. de quaest.

S V M M A R I V M.

- 1 Index quo pacto debeat interrogare reum in tormentis, ne uideatur suggerere, siue procedatur super inquisitione, siue super accusatione?
- 2 Reus in tortura est de se interrogandus, non de alijs.
- 3 Reus in tortura si de facto proprio interrogetur, aliquæ circumstantiæ an sint exprimendæ?

De interrogationibus faciendis in tormentis, & de errore Iudicum.

Cap. XV.

- 1 Considerare t̄ debet Iudex, quo pacto interroget reum in tormentis, cum agatur de vita

hominis, & ne videatur suggere. Imprimis a reo peti debet secundum multos, quis maleficium fecerit, non autem, si maleficium fecerit, vide Gaudi. de tormētis. Sed in hac materia varie scriptum est: Vnde distinguendum esse existimo: Aut Iudex processit ad torturam super generali inquisitione, videlicet, super inquisitione generali quo ad personā, quando proprie nescitur delinquens, & tunc Iudex debet interrogare reum, quis maleficium fecit, non nominando aliquam personam; quia foret suggestio, & ita intelligitur lex prima ff. de quaestio. Aut Iudex procedit per specialem Inquisitionem, vel accusationem contra certam personam, & tunc si torquetur quis vt testis, interrogetur, si inquisitus, aut alius maleficium commiserit, quomodo, & quando, & in qua parte corporis, quo loco, & quo die. Sed Iudex interrogando eum, non exprimat aliquam circumstantiam, aut qualitatem, nec dicat quicquid de commisso maleficio; nec in qua parte corporis, percussit, nec quicquam de facto, seu dicto, pro quo dicto, seu facto torquetur reus, alioquin non dicetur Iudex interrogare, sed suggerere. Sin autem torquebitur vt principalis, debet interrogari de se, & non de alijs, & similiter debet interrogari in genere, postea ad speciem descendendo, videlicet, ad nomen tantum offensi, non vterius quicquam interrogando, nec ad alias facti circumstantias procedendo: nam si Iudex in-

DE TORMENTIS.

interrogaret, si percussit talem in tali loco, & tali via, & tali parte corporis, foret suggestio. Multi quoque dixerunt propter periculum suggerendi Iudices rectius procedere, si interrogabunt, si aliquid maleficium commisit, non aliquem nominando, vel ulterius interrogando, vide *Arret. in verb. fama publica. Cyn. l. fin. C. de accusa. Idem* „ *l. Mosis cap. iij. Geneseos, ibi, ubi est Abel frater* „ *tuus & cap. vij. Iosue, ibi, atque indicia quod feceris.* Sed de consuetudine, quando rei interrogantur de facto suo proprio, possunt interrogari de homine mortuo, dummodo non exprimentur aliquæ circumstantiæ, videlicet, non exprimendo aliquod dictum, seu factum, pro quo dicto, seu facto torquetur reus, ut supra dictum est.

S V M M A R I V M.

1. Tortus & confessus de se, an & in quibus casibus possit interrogari de socijs sine indicijs?
2. Latrones, falsatores monetae, & mandatarij, possunt in tortura interrogari de confocijs, idq; procedit etiam in sex alijs casibus.
3. Latrones de se confessi interrogantur de socijs mandatoribus, & receptatoribus.
4. Servus torquetur ut indicet confocios, maxime quando sumus in atrocioribus, vel in nece domini, nam interrogatur, quo mandante, id fecerit, & qui sint participes.
5. Tortus confessus de se potest interrogari de socijs in om-

nibus delictis, quæ uerisimiliter non committuntur sine socijs.

- 6 Torti & confessi de se, de consuetudine totius Italie in omni casu de socijs interrogantur.
- 7 Iudex nõ expectata requisitione accusatoris bodiè reum torquet.
- 8 Confessus crimen, de quo erant indicia, an possit interrogari de delictis etiam eiusdem generis, de quibus non extant indicia contra eum?

De interrogationibus faciendis in tormentis reo confesso, & de errore Iudicum. Cap. XVI.

- Q**uæritur tan tortus, & confessus de se possit interrogari de socijs sine indiçijs. Dic nõ
- 1 interrogari, nisi latrones, & monetæ falsatores, & mandatarii, qui etiam torquentur, ut manifestent socios, seu mandantes, & sic in reliquis casibus, qui sunt sex secundũ Gandi. in titu. de quæ-
 - 2 stio. uidelicet. primo latrones & de se confessi interrogantur de socijs mandatoribus, & recepta-
 - 3 toribus. Secũdo falsatores monetæ. Tertio & seruus torquetur ut indicet consocios. Quarto propter atrocitatem, malefici interrogantur ut supra. Quinto seruus de nece domini de se confessus interrogatur quo mandante. Sexto seruus qui magnas fraudes cõmisit in rationibus domini potest interrogari, qui sint participes. Sed & præ-

DE TORMENTIS

dictis addo regulam generalem, q̄ tortus cōfessus de se potest interrogari de socijs in omnibus delictis, quæ verisimiliter non cōmittuntur sine socijs. Sed de cōsuetudine totius Italiæ rei interrogatur de socijs in omni casu. vide Belui. in tit. de quæst. col. ij. Sed Neoterici limitant habere locum prædicta in inquisitione, secus in accusatione: quia Iudex non debet onerare accusatorem, ad cuius instantiam torquet accusatum. Sed hæc opinio nō placet: quia hodie Iudex non expectata requisitione accusatoris reum torquet. vide Bart. l. i. ff. de publi. Iudi. Postremo t̄ quæritur an confessus crimen, de quo erant indicia, possit interrogari de delictis etiam eiusdem generis, de quibus non extant indicia contra eum? Et secundum omnes interrogari nequit. At ijs temporibus per totam Italiam aliter obseruatur, præsertim in furtis, vide Ange. in titu. de tortura. Prædictam tamen cōsuetudinem multi limitant, videlicet, si non præcessit infamia generalis, vt puta, q̄ sit magnus latro, tunc non posset interrogari. vide Bru. q. v. in fine. Et hæc opinio est obseruanda.

S V M M A R I V M.

- 1 Nominatus per tortum ex hoc solo non torquebitur, sed solum inquiretur, fallit in casibus, in quibus reus interrogari potest.
- 2 Indicium quādo oriatur ex dicto torti sine alijs indicijs?

- 3 Homo male famæ an alijs nõ concurrentibus possit torqueri, ex solo dicto torti?
- 4 Nominati per tortum quando sine alijs indicijs possint torqueri, & quando non?
- 5 Tortus an irrare debeat facta nominatione in tortura?
- 6 Nominatio debet esse in tortura, aut statim deposito reo de tortura aliter ea non ualet.

De nominato per tortum torquendo, uel non, & de errore Iudicum.

Cap. XVII.

NOminatus tper tortum ex hoc solo non torquetur, sed solum inquiretur: & ratio reddi potest, quia rei imputatio cogitant habere subsidium. Fallit tamen in casibus, in quibus potest reus interrogari: quia in dictis casibus crimen oblectum satis est ad torquendū criminatum. vide Ange. in verb. fama publica, Hippo. §. diligenter nu. lix. Sed nõnulli asserunt, etiam in prædictis casibus nõ procedi ad torturam, nisi præcedant aliqua indicia, saltem præsumptiua contra criminatum, ut puta conuersatio cum torto, & similes qualitates. Item q̄ ex qualitate torti siue ex persona criminati verisimile sit non mentiri, & similia. In casibus tamen in quibus versatur probationis difficultas, oritur indicium ex dicto torti sine alijs indicijs, dūmodo is, cui crimen obijctur, sit malæ vitæ, intelligendo etiam q̄ ex dicto

DE TORMENTIS

- torti oritur indicium cōtra crīminatū, quando est malæ famæ etiam vltra casus exceptos. Sed
- 3 † de hoc dubitatur: quia licet quis sit malæ famæ, alijs tamen non concurrentibus non torquetur: & ratio est, criminis obiectiōem per tortum de eo factam indicium inducere nullum, cum interrogari non debuerit. Ergo quod inde sequitur, lege prohibente nō valet. Sed de cōsuetudine aliter obseruatur. vide Gandi. titu. de quæstio. Ex supradictis autem scribentes videntur potius cōfundere, quā concludere: quia non videtur differentia inter casus exceptos, & nō exceptos. Quare dicitur q̄ in casibus exceptis, in quibus interrogatur rei de socijs etiam sine indicijs, & de quibus casibus dictum est in antecedenti cap. In dictis casibus nominati per tortum possunt torqueri secundum scribentes, etiam q̄ nulla extēt indicia. Sed tu dic q̄ torquetur, dūmodo sint qualia qualia indicia. In alijs vero casibus nō torquentur nominati, nisi fuerint indicia idonea & sufficientia.
 - 5 Quæritur etiam tan reus debeat iurare facta nominatione in tortura? & multi consentiunt. vide Hippo. s. diligenter nu. lxxij. Sed hæc opinio non
 - 6 placet. vide Blan. nu. cclxxxij. & notat q̄ nominatio debet esse in tortura, aut statim deposito reo de tortura, aliter non valet. vide, vt supra.

S V M M A R I V M.

- 1 Confessiones reorum pro exploratis facinoribus haberi non oportet, si alia non concurrant.

- 2 Confessionum alia spontanea, alia metu tormentorum, alia in tormentis
- 3 Confessio quando dicatur spontanea, & quomodo debeat ratificari?
- 4 Notarius non debet scribere reum sponte fuisse confessum, quando adest aliquis terror.
- 5 Cōfessus sponte an possit statim sine ulla defensione damnari?
- 6 Confessus sponte potest damnari ex quolibet etiam inordinato processu, & sine indicij præcedentibus.
- 7 Confessus sponte in aliquibus casibus non damnatur.
- 8 Reus non torquetur si de corpore non constet, nec procedere potest per inquisitionem, aut accusationem, nec sponte confessus hoc casu damnatur.
- 9 Casus, in quibus reus torquetur, licet de corpore non constet.
- 10 Confessio facta eorum iudice incompetenti, licet non plene probet, facit tamen indicium ad torturam coram suo iudice.
- 11 Confessio extra iudicialis, licet non sufficiat ad condemnandum, sed solum ad torquendū, tamen cōfitemens potest extraordinarie puniri, tanquam de delicto se glorians.
- 12 Confessus per stoliditatem nō dicitur comuctus, nisi per seuerauerit: idem in confessione nuda, & sine causa, uel ab irato facta.
- 13 Confitemens se occidisse ad sui defensionem, si id non probet, an ad mortem damnari possit?
- 14 Offendentis qualitas demonstrat animum fuisse, uel non fuisse offendendi.

DE TORMENTIS

- 15 *Mores boni faciunt præsumi pro reo, mali uerò mores contra reum.*
- 16 *Responsio rei dicentis, si feci, feci ad meam defensionem in criminalibus non est admittenda.*
- 17 *Responsio rei dubia parit indicia contra eum, quia uidetur uelle iudicem fallere.*
- 18 *Confessio spontanea an ratificetur?*

De confessione spontanea, & de errore Iudicum. Cap. XVIII.

- 1 **C**onfessiones reorum pro exploratis facinoribus haberi non oportet, si alia iudicis religionē probatio instruat nulla. l. i. ff. de quæstio. Sed sciendum est confessionem varie concipi: est
- 2 Tenim alia spontanea, alia metu tormentorum, alia in tormentis, de quibus singulariter dicitur.
- 3 Spontanea confessio dicitur, quando reus sine tormentis, & minis, alioq; actu fatetur contenta in inquisitione, & tunc notarius scribet eum sponte confessum, & aliter non: nam quando est aliquis terror, nō debet scribere, reum fuisse sponte confessum. Postea post triduum ducatur reus ad bāchum iuris, ubi legetur confessio rei, & interrogabitur, si dictam suam confessionem ratificare velit, monendō eum de sui uita agi. Contra tamen ferè omnes sentiunt cōfessionem eam non ratam haberi, imo reum sine alia perseuerantia damnari, secus in confessione facta in tormentis, siue metu tormentorū. vide in. l. die. C. de custo.

5 reo. Vltorius secundū alios sponte confessus po-
 test sine vlla defensione statim damnari. Tamen
 tutius est reum monere, vt seipsum defendat, &
 sic dari terminum. Et ratio est: quia reus potest re-
 uocare confessionem, vel eam declarare. vide in
6 c. cum dilectus de accusa. Et confessionis t̄sponta-
 neæ vis erit eiusmodi, vt reus possit damnari ex
 quolibet quāuis inordinato processu. Item licet
 nulla præcedant indicia, tamen ob sponte con-
 fessionem factam poterit reus damnari: secus au-
 tem si per torturam, siue etiam aliquem torturæ
 metum reus confessus fuerit: tunc enim quando
 desunt indicia, nullo modo dānabitur, licet per-
 seuerauerit. In cōfessione t̄sponte facta in aliqui-
 bus casibus Iudex nō damnat. Primò quādo nō
 constat de corpore, de quo in primis cōstare de-
7 bet Iudici, aliter t̄ reus non torquetur, imò non
 proceditur nec per inquisitionem, nec per accu-
 sationem: quia talis solennitas requiritur ab ini-
 tio: quæ ommissa omnia, quæ sequuntur sunt ipso
 iure nulla ob omissionem substantialis modi: nā
 quotiēs solennitas datur pro forma, eius omis-
 sio etiam si esset leuis. tamen viciat actum. vide
 in c. quoniam frequenter. vt lite non contestata.
9 Sunt t̄tamen casus, in quibus torquetur, licet nō
 constet de corpore. vide supra cap. i. Secundo in
 confessione impossibili, siue non verisimili. Ter-
 tio in confessione incidenter, & nō principaliter:
 facta. Quarto in confessione tempore inhabili,

DE TORMENTIS

videlicet, quando lapsus est tempus, post quod non inquiritur, siue accusatur, quod est post annos. xx. nisi in partu supposito, vel quando falsis medicaminibus partū impediuit. vide Sing. iij. de accusa. Quinto quando contra cōfessionē aliter iudicatum fuit. Sexto in confessione facta coram Iudice carente iurisdictione. & differt à

10 Iudice incompetenti: namq; † cōfessio coram eo Iudice, licet non plenè probet, facit tamen indicium ad torturam coram suo Iudice. vide Bald. l. magistratibus. ff. de iurisd. omnium Iudicum. Et ratio est, quia confessio extraiudicialis facit indicium ad torturam. ergo confessio coram Iudice incompetenti, tanquā confessio extraiudicialis debet facere indicium coram suo Iudice, licet Bart. tenuerit cōtrarium. l. diuus. ff. de custo. reo-

12 rum. Notandum est, † q; licet confessio extraiudicialis nō sufficiat ad condemnandū, sed solum ad torquendum. Attamen cōfitens potest puniri extraordinarie, tanquā de delicto se glorians. Hippo. in. §. postquā. Septimò in confessione facta virtute gratiæ sibi promissæ per Iudicem. Octauo in confessione coram notario non habente commissionem à Iudice, vel coram Iudice solo non in figura iudicij, & hoc casu non plenè probat, facit tamen indicium ad torturam. vide Iaso. in supradicta. l. magistratibus. Nono si quis

13 † vltro, sponteq; confitetur per quandam ito-
ditatem, non conuincitur per talem confessionē,
nisi

nisi perseverauerit : & ratio esse potest, confitenti non videri esse in plenitudine intellectus, cum ira sponte, & sine villo metu ipse confiteatur. Idem in confessione nuda, & sine causa. Item in confessione facta ab irato, quæ calore iracundia non valet. Secundo verum. Tertio iuramentum præstitum ab irato non obligat, & ita intelligitur l. quicquid calore. ff. de regul. jur. Hipp. in §. postquam nu. vi. Occurrit hic quæstio, quam ibi ponit Hippo. videlicet: si quis confiteatur occidisse, sed ad sui defensionem, non probato eo, quod ad sui defensionem spectauerit, si non erunt alia probationes contra eum, propter talem confessionem non damnabitur ad mortem. Contrarium tenuit Bart. l. Aurelius, ff. de libera. legat. vide Iason. l. vi. vim. ff. de iust. & lu. Sed ipse in prædictis distinguit, videlicet, si talis confitens non consueuerit delinquere, neque habuerit causam se vlciscendi, tali casu tenerem cum Hippo. quia ex prædictis lex bene præsumit pro reo: sed prædictis non concurrentibus tenerem cum Bart. Et præcipue considerandum est, si occisus erat offensus: nam eo casu videtur contra eum præsumptio culpæ, et sic existimabitur voluisse vlcisci se, licet fuerit occisus, concurrente maxime qualitate personæ, Nam qualitas offendentis demonstrat animum fuisse, aut non fuisse offendendi. l. si occisus. C. ne de stat. def. Quare reit curent pba re de moribus: nam sicut ob malos mores oritur

DE TORMENTIS.

- sinistra suspicio, ita ob bonos bene præsumitur
l. desertorem. s. is, cui. ff. de re mil. l. si militari. ff.
16 de ijs, quibus ut indi. Obuia fit hic cautela Iaso.
in dicta. l. vt vim, videlicet, vt reus respondeat, si
feci, feci ad meam defensionem. Sed ego teneo,
q̄ talis respõsio non debeat admitti per Iudices:
quia reus debet certè respõdere negando, aut cõ
fitendo, cum etiam possit torqueri ad responden
dum, quando respondere recusat, vt dictum est
supra cap. ij. Et cautela Iaso, locum habet in cau
sis ciuilibus, quando respõdetur inter ipsas par
tes, secus in criminalibus, vbi respõdetur Iudici:
tunc enim propter religionem iudicis reus debet
certo respondere, cum interrogetur, quid fecerit.
vide text. cap. vij. Iosue, ibi, atq; indica quod fe
ceris. Adde q̄ etiã in ciuilibus, vt positionibus,
respondetur clare, nota. in. l. i. ff. de vulg. & pup.
17 Hoc amplius t̄ teneo reum in dubio respõden
tem parere indicia cõtra se, quia videtur vere de
liquisse, & velle iudicem fallere. An confessio
18 t̄ spontanea ratificetur, vide in sequenti titulo in
fine.

S V M M A R I V M.

- 1 Confessio metu tormentorum diuersis sumitur modis.
- 2 Tortura et metus equipollet tortura.
- 3 Terror leuis non indicat metum, nisi cadat in constantem uirum.
- 4 Torquendi qualitas, circa tormentorũ metum est confi-

deranda.

- 5 Notarius non debet scribere reum sponte confessum, si aliquo terrore fateatur.
- 6 Confessio facta à carcerato fame, & frigore laborante; dicitur facta metu tormentorum.
- 7 Carceratus si aliquid confiteatur sine alia tortura; confessio non dicitur spontanea, quia carcer est species tormenti.
- 8 Confessio ut dicatur facta metu tormentorum an sufficiat probare quem fuisse detentum?
- 9 Notarius non potest nec debet scribere reum sponte confessum, sed sufficit ut scribat, quo loco, quo tempore, quibus uerbis confiteatur.
- 10 Confessio etiam spontanea an debeat ratificari?
- 11 Confessus sponte debet saltem moneri ad faciendum suas defensiones rationibus, de quibus hic.

De confessione metu tormentorum, & de errore Iudicum. Cap. XIX.

CONFESSIO metu tormentorum diuersis sumitur modis. Primo quando fit in tormentis, seu prope tormenta reo ligato, minante Iudice torturâ. vide Bart. l. i. §. diuus. ff. de quæst. Sed alij dicunt, si quis ducatur ad funem, licet non habeat manus ligatas retro, si confitetur, dicitur confiteri metu tormentorû. Idem etiam si quis apud torturam fuerit tantummodo spoliatus, & non ligatus, dicitur fateri metu tormentorû; quia licet

M ij

DE TORMENTIS

Iudex non torqueat hominem, sed eum spoliat, ut torqueat, inducitur iustus metus, ac si fuisset tortus, & secundum Taliquos suspicio, seu metus torturæ æquipollet torturæ. Hoc amplius dixerunt aliqui cōfessionem factam propter vehementes minas Iudicis, licet extra tormenta intelligi tamen metu tormentorum, & posse reuocari perinde ac facta fuisset prope tormenta. De hoc, & supradictis, vide Bar. l. nouissime ff. qd fals. tut. Guid. de Suza. sub rub. de q̄st. Sed cōtrariū ferè omnes tenent, q̄ solat ductio ad funem sit leuis terror, sed ductio, & ligatio indicant metū: quia debet esse terror cadens inconstantē virum. l. interposita. C. de transac. Circa prædicta, ego t̄ dico considerandam esse personam torquendi, ut puta si est foemina, quia naturaliter timida, siue etiam vir, dūmodo sit persona timida, & tali casu tenerem cum Guido. metus enim tormentorum cōsideratur respectu personarum argumento auct. multo magis. C. de sacro san. eccl. In hac etiam materia considerandum est, q̄ quando t̄ reus aliquo terrore fatetur, notarius nō debet scribere eum sponte cōfessum esse, & in hoc multi iudices errant. Ideo etiam si esset t̄ in carcere, in quo fame, & frigore multum patiebatur reus, formidine tormentorum videtur facta cōfessio secundum Bart. in. l. i. §. diuus. ff. eod. Ego extendo dictum Bart. ad cōfessionem factam, ~~etiam~~ lum metu tormentorum, sed etiam aliqua alia de

causa, vt in dicta. l. i. §. si quis vltro. Et dixerunt alii
 7 qui, q̄ si carceratus aliquid cōfiteatur, etiam sine
 alia tortura, talis cōfessio non dicitur spontanea,
 8 cum carcer sit species tormenti. Hoc amplius dī
 xerunt sufficere probare quem fuisse detentum,
 vt eius cōfessio dicatur facta metu tormentorū.
 vide Hippo. in. §. expedita. nu. ix. Sed hæc opinio
 nō placet, quia metus tormētorum cōsideratur,
 vt supra conclusum est. Sed quia metus torturæ
 potest cōtingere ex diuersis accidentibus. Item
 quia cōsistit in animo delinquentis. Ideo iudicio
 9 meo t̄ notarius propter periculum falsitatis nō de
 bet, aut potest scribere sponte cōfessus, & sufficit
 scribere quo loco, quo tempore, quibus verbis
 cōfiteatur reus, & an fuerit sponte, vel metu cō
 fessus, ex circumstantiis processus Iudex cogno
 scet, & esse debet potius speculatio iudicis, quā
 10 assertio notarij. Propterea t̄ cōfessio quāuis spō
 tanea debet ratificari per supradictas rationes, &
 alias, quas dicit Hipp. in. §. postquā. nu. xxij. & ta
 lis opinio fuit antiquorū, quā Gandi. impugnat,
 dicens etiam, cum quis cōfiteatur crimen se cōmi
 sisse illico, & absq; aliqua perseueratione, & cō
 fessione damnandus est. vide eum de quæst. nu.
 xv. Sed aduerte, q̄ licet dubium sit, nunquid cō
 fessio spontanea ratificari debeat, sentiunt tamen
 omnes, q̄ sponte cōfessus t̄ debet moneri suas fa
 cere defensiones. Primò quia potest cognosci de
 invaliditate cōfessionis vt supra. Secundò, quia

DE TORMENTIS

potest reuocare cōfessionem, vel eam declarare. Tertio, quia conceditur posse probari falsitas cōfessionis. vide Bald. in l. si quis, C. de epis. & cler.

S V M M A R I V M.

- 1 Confessio in tormentis facta tunc demum fidem faciet, quando per certa signa uerificabitur.
- 2 Confessionis in tormentis factæ uerificatio ex quibus haberi possit?
- 3 Innocentia rei quandoq; per causas cognoscitur.
- 4 Signa maleficij à reo sunt per iudicē petenda ad confessionis uerificationem.
- 5 Confessione non uerificata reos damnare exemplo pernitiosum est.

De confessione in tormentis uerificanda, & de errore Iudicū. Ca. XX.

- 1 **D**ictum est supra, cōfessiones reorum nō haberi pro exploratis facinoribus, si nulla alia probatio Iudicis religionē instruat: Etenim res est fragilis, & periculosa, & quæ veritatem fallit: quia aliqui tanta sunt impatientia, vt in quouis mentiri, quàm pati tormenta uelint. l. i. ff. de quæst. Quare Rhetores disputant, & vtrinq; argumenta nō defunt. Proinde altera pars tormenta testimoniorum loco habet. At altera pars damnat, cum tormētorum mentiri sæpe faciat dolor.

vide Arist. lib. i. de arte rhet. Quint. lib. v. Cōfessio itaq; in tormentis tunc demum fidem faciet, quando per certa signa verificabitur, & hoc modo tolletur certamen, an reus sit verè cōfessus, an mentitus cruciatu tormentorū. Et iudicis interest quærere ratione humanitatis, ne innocentem occidat, & ne quærendo homicidam homicida fiat cap. xxi. Exod. Verificatio igitur dupliciter cōsideratur. Primo q; delictum sit cōmissum, unde cōstare debet de cadauere, aliter non proceditur ad torturam, dictum est supra cap. i. Est autē alia verificatio magis necessaria ad cognoscendū verum delinquentem, & q; reus non sit cōfessus cruciatu tormentorum. Quare licet confiteatur reus, Iudex tamen debet quærere, & verificare infra scripto modo. In primis petatur a reo, cur fecerit, & cur occiderit: nam per t causas quandoq; cognoscitur innocentia rei: etenim si causæ nō sunt verisimiles, rei non damnātur. vide Iaso. l. magistratibus. ff. de iurisd. omnium iudi. l. i. C. ad. l. cornel. de fidei. Secūdo Iudex petet t a reo aliquod certum signū, videlicet, si agatur de homicidio, interrogabit quid factum sit de armis, & de qualitate armorū: nam ex ijs, & similibus veritas elucescit. Sin autem de furto agatur, interrogetur quibus vendiderit, & si reus aliquos nominauerit, nominati examinentur, & ab eis exploretur, an sit verum. vide Bru. trac. vi. ibi. principaliter quæritur. Si in causa veneficij quis tor-

DE TORMENTIS

quebitur, interrogetur, venenū vbi emissa' quof
 quando? quanti? per quem dedit? Supradictō igi
 tur modo, & simili, & in supradictis, & simili
 bus delictis interrogando reū, delicta sient ex
 plorata Iudici certis signis, quæ ad veritatem ad
 ducunt, & non sola cōfessione, vt dictum est su
 pra. De supradictis signis, vide. l. Mosis cap. viij.
 Iosu. i fine. Apud Rhetores, auctore Cornificio,
 legitur, maiores voluisse certis in rebus interpo
 ni quæstiones; cum quæ vere dicerentur sciri,
 quæ falso in quæstione pronunciarentur, refelli
 possent: hoc modo. Quo in loco quid positū sit,
 & siquid esset simile, quod videri aut aliquo simi
 li signo percipi possset, vide eundem. ij. ad Herō
 nium titulo in causa coniecturali. Exemplo per
 nitiosum est nō verificata confessione reos dam
 nare, & exempla nō desunt. vide Valerium Ma
 ximum lib. viij. de quæst. in principio.

S V M M A R I V M.

1. Perseuerare in confessione quando & quō reus dicatur?
2. Confessione facta an statim reus ducendus sit ad eam rati
 ficandam? uel quantum tempus sit interponendum?
3. Confessus debet per tres dies conuiescere antequam di
 catur ad ratificandum ipsam confessionem, aliter si fue
 rit ratificata paruo momento; dicitur ratificata metu
 tormentorum.
4. Confessio facta in tormentis et legitime ratificata nō pre

cedentibus legitimis indicijs, an ualeat, & ex ea an iudex possit reum damnare?

5 Inquisitio non præcedentibus legitimis indicijs est ipso iure nulla, & quæcunque ab ea sequuntur corruunt.

6 Confessio facta in tormentis licet non satis sit ad damnandum nisi ratificetur, an fallat quando præcessit confessio extraiudicialis?

7 Confessus si non perseveret, an repetatur in tormentis ut perseveret?

8 Confessus sapius in tormentis, & ad perseverandum ductus semper negans, an & quot uicibus possit torqueri, ut perseveret.

9 Confessus aliquando potest dānari absq; ratificatione, quando signa sunt talia, ut non sit probatio in contrarium.

10 Indicijs indubitatis non potest quis damnari, sed tantum torqueri.

11 Confessus si in confessione perseverare nolit, sed uelit probare contrarium, an non sit amplius torquendus, sed audiendus?

12 De innocentia rei omni tempore queri potest.

13 Confessio in ciuili an præiudicet in criminali, si per principalem facta fuerit.

Confessio facta in uno iudicio nocet inter easdem personas in alio, nisi contra confessionem in primo iudicio iudicatum fuerit.

Tortus Bononiæ pro delicto ibi commisso, ob quod non est corporaliter puniendus, si in tormentis confessus fuerit se plura maleficia extra Bononiense territorium perpetrasse, an à potestate Bononiæ possit ultimo supplicia

DE TORMENTIS.

- condemnari?
- 26 Confessio de pluribus delictis licet sepe ratificata non nocet, nisi constet de illis.
 - 27 Confessio licet legitime habita fuerit per tormenta, et fuerit ratificata, non erit tamen sufficiens ad condemnandum, nisi fuerit declarata à reo per signa, per quæ uerificetur iudex reum uera esse confessum.
 - 28 Confessio etiam ratificata non habet uim ueritatis sine alijs signis.
 - 29 Iudex malefactorum temere, & rei ueritate indiscussa iudicare, aut reum condemnare non debet.
 - 30 Aduocati & defensores dandi sunt reis carceratis, se defendere ob inopiam nequeuntibus, ne innocens indefensus pereat.
 - 31 Renuntiare defensionis sue an reus possit? & an iudex id admittere debeat?
 - 32 Iudex querere debet defensiones rei, etiam post latam sententiam, si ratio innocentie constiterit.

De confessione ratificanda, et quando reus ratificare recusat, et de errore Iudicum. Cap. XXI.

- Confessiones reorum non habentur pro exploratis facinoribus, nisi rei perseverauerint.
- 1 Perseuerare t̄ autem dicitur, quando reus ducitur ad banchum Iuris, prout duci omnino debet, ubi palam moneatur de uita sua agi, ideo bene consideret, si uult perseverare in confessione sua,

et eam ratificari, legente ei notario vulgari sermone dictam suam confessionem. Qui si responderit cōtenta vera esse, tali casu dicetur perseverare.

Et notandum † est, reum non statim habita confessione duci debere ad ratificandum eam: quia non dicitur perseverare, quando aliquo temporis spacio non quieverit. Vnde Iudex supersedere debet per aliquod spacium, quod esse debet secundum aliquos per diem, & noctem. Sed secundum † alios per dies tres, et ita observandum est: nam per solam diem, & noctem reus animo confusus, doloris impaciens facile nō resipiscit, & adhuc dicitur esse in cruciatu, nisi aliquo bono spacio cōquiescat, saltem per dies tres: aliter enim si fuerit ratificata paruo momento, dicetur ratificata metu tormentorum. Animaduertendum † est Bal. tenuisse confessionem præcedentibus indicijs factam maxime valere, quando ea ratificatur. Si vero fuerit facta non præcedentibus indicijs legitimis, si fuerit ratificata, valebit, aliter non, vide eum l.i.C. de confess. Sed caue, & contrarium tene, q̄ per confessionem factam in tormentis licet legitime ratificatam non præcedentibus legitimis indicijs Iudex non poterit damnare: & ratio est, quia accusatio, siue inquisitio caruit suis præcedentibus substantialibus a iure requisitis, videlicet, vt præcedant legitima iudicia, antequam deueniatur ad tormenta, aliter inquisitio † non præcedentibus legitimis indicijs est ipso iure nulla, & quæcunque ab ea sequuntur, cor

DE TORMENTIS

- ruunt propter ommissionē, & defectum modi,
- 6 & formæ substantialis. Notandum est, † q̄ licet confessio facta in tormentis non satis sit ad dam-
nandum, nisi ratificetur ad banchum, vt supra, fallit tamen, quando præcessit confessio extraiudicialis, vide Iason l. Magistratibus. ff. de iurid. omnium iudi. Sed hæc opinio non placet: nam ex confessione extraiudiciali oritur indicium ad torturam, sicut ex alijs indicijs l. ictus. ff. de ijs, qui not. infam. At tamen confessio facta in tormentis ex alijs indicijs ratificatur, cur diuersum in hac
- 7 extraiudiciali confessione? Quid si reus † confes-
sus nō perseverauerit? dic, q̄ repetetur in tormen-
tis, modo præcedant legitima indicia, & hoc casu repetetur non ad confitendū, sed ad perseveran-
- 8 dum. Quid si sæpenumero † in tormentis con-
fessus est, & toties ad banchum iuris negavit, an possit torqueri vt perseveret? Dic torqueri ter posse secundum Hippo. l. repeti. ff. de quæsti. Sed alij post eum dixerunt, si indicia sint leuia, non posse, nisi semel torqueri. Sed ego sentio, si confessio fuerit verificata signis, vt supra de verifi-
canda confess. posse torqueri arbitrio iudicis. Et ratio est, q̄ hoc casu Iudex factus est certus. Et
- 9 alias † tenui reum posse damnari absque ratifica-
tione, dummodo signa sint talia, et non sit proba-
tio in contrarium. Et ratio reddi potest, q̄ Iudex
certior factus non debet amplius certiorari. Dein-
de quia vbi sunt probationes, & secundum ali-
quos indicia indubitata contra reum proceditur.

ad condemnationem absque confessione, & ratificatione. Sed per indicia, † licet indubitata sentio non posse damnari, sed torqueri. Non obstat, q̄ dici posset, q̄ modus, & forma torturæ exigunt, q̄ confessio in tortura, siue metu torturæ ratificetur. Respōdetur, q̄ hoc casu reus damnatur propter signa mediante confessione, non propter confessionem. Quid si reus † non perseverauerit in confessione, & vult probare in contrarium? Dic q̄ non torquebitur, sed audietur, licet sit confessus. Et nō solum post confessionem sed etiam post ratificationem, & sententiā latam.

2 Nam † omni tempore ratione humanitatis quæri oportet de innocentia rei. Nonnunquam enim aut metu, aut aliqua alia de causa in se confitetur, & sæpe falsa demonstratione damnatur l. i. §. fin. ff. eodem. Quamobrem Iudex bene ager, si in omni casu confessionis dabit terminum reo ad se defendendum, & dabit aduocatos & defensores ne innocentem condemnet, vt sæpe dictum est.

3 Occurrunt hic aliquæ quæstiones in materia confessionis. Primo † confessio in civili præiudicat in criminali, si facta fuerit per principalem, secus per procuratorem, vide Pau. de Lizar. in c. fin. de confessis.

4 Secundo, confessio † facta in vno iudicio nocet inter easdem personas in alio, nisi contra confessionem in primo iudicio iudicatum fuerit, notatur in l. i. C. quando ciui. actio præiud. crimi. Tertio, si tortus † Bononiæ pro delicto ibi commisso, ob quod non debet pari corpo

DE TORMENTIS

raliter, in tormentis confessus etiam perpetrasse furta, & alia maleficia extra comitatum Bononiæ, quæritur nunquid potestas Bononiæ possit eum ultimo supplicio condemnare propter talia maleficia alibi commissa, et digna morte? Conclufiue dicitur non posse, vide Gād. de quæstio. nu. 16 xxij. Quarto, confessio † de pluribus delictis licet sæpe ratificata non nocet, nisi constet de illis, 17 dictum est supra in c. ij. Hoc † amplius notandum est, q̄ licet constet de delictis, & licet confessio sit legitimè habita per torturam, esto etiam q̄ sit ratificata, non erit tamen sufficiens ad condemnandum, nisi fuerit declarata a reo per signa, per quæ verificetur Iudex reum vera esse confessum, vide Bru. in glo. Sexto principaliter nu. xij. vide supra in c. xx. Et ratio reddi potest, q̄ confessio 18 † quamuis ratificata non habet vim veritatis sine signis, dicente Iurssconsulto. Siquis vltro de maleficio fateatur non semper ei fides habenda 19 est. Nonnunquam enim aut metu, aut aliqua alia de causa in se confitetur l. i. ff. eodem. Itaque Iudices ne † præcipites, aut temere, indigenterq; probata, aut quouis modo indiscussa indicent, dicente Veritatis voce, nolite iudicare & non iudicabimini, in quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabimini. Maximum quidem, † memorabile, mentique tenendum haud prætermittendum esse duxi. Quoniam miserabilibus, maximeque circumuentis succurrendum esse censeo.

20 Quare Illustrissimus Iulius Gabriel patritius V.

netus, Comes sancti Pauli, & Aulani cum quendam pro homicidio reum conuentum in carceribus detrusum teneret, qui maxima angebatur inopia, adeo vt se defendere non posset, Prædictus Illustrissimus dominus Comes suis proprijs (quod est notandū) sumptibus Eximios vtriusq; Iuris doctores dominum Alexandrum Federicum nobilem Taruisinum, & Ioannē Baptistam Rotā Serrauallensem, ab ipso reo nominatos, in aduocatos, ac huiusmodi causæ defensores assumpsit. Istud quidem maximū misericordiæ opus, et liberalitatis exemplum Illustrissimus dominus ipse Comes ab Illustrissimis, & pietissimis dominis Venetis, orbis terrarum virtutis specimen habuit. Quorum iustitia plena est terra. Et qui vna cum Dauide incessabili voce misericordias domini in æternum cantare, ac eam miserabilibus, & inopia ductis impertiri non desinunt. Postremo aliqui vt videntur hac cautela, videlicet q̄ rei renuncient defensionibus, siue dicant se alias non habere defensiones: et sic ratificare faciunt confessionem, & non amplius audiunt reum. Sed dic, q̄ rei non possunt renunciare, nec Iudex admitteat aliquod genus renuntiaē, nisi certo sciat reum carere defensionibus, & omni tempore audiat, & ipse Iudex quæret defensiones cap. xxij. Exod. Bald. in l. seruum quoq; ff. de procur. & l. i. in fi. ~~Sic~~ Quæstio. vbi etiam post latam sententiam quærit iudex si ratio innocentiaē constitit.

FRAN. CASONVS

Bonifacio Pasolo Iuriconsulto Feltrensi. S.

DVM apud uos fui, opusculum hoc singulare (licet multis negocijs, & infinitis causis fori uestri districtus forem) composui; quod cum alijs edere haecenus sum reluctatus, non ignorans multos clarissimos, & innumerabiles auctores, tum antiquos, tum nostrates multa diligentissime scripta posteris reliquisse. Deinde quia non satis maturasse opinabar iuxta consilium Horatii, qui in arte poetica suadet, ne precipitetur editio, ut non nisi emendatissima in manus hominum ueniat.

- „ Pompilius sanguis carmen reprehendite, quod non
- „ Multa dies, & multa litura coercuit, atque
- „ Perfectam decies non castigauit ad unguem.

Attamen quia multi summopere efflagitarunt, ut tractatus, quos antea de indicijs, & tormētis, scripserā, emittere eorū precibus exoratus illos edere non recusauī, quibus haec singularia addidi. Et ne tu cum alijs studiosis tædio afficiaris in recitādis scriptoribus, qui innumerabiles sunt, multa praetermisi, eiusdem Horatii consilio usus.

- „ Quicquid praecipies, esto breuis, ut citò dicta
- „ Percipiant animi dociles, teneantq; fideles.

Hunc itaq; tractatum Bonifaci tibi tum nobis amicissimo, tum eximio amore literarū flagranti dicamus, quæ pro tua humanitate, et benignitate, quæ in te maxime pollet, & ualet, & pro mutua nostra beneuolentia tibi suscipies.

Vale.

SING V.

SINGVLARIA QVAESTIONVM

CRIMINALIVM SVB

proprios titulos digesta, & redacta per Franciscum Casonum Iurisconsultum.

S V M M A R I V M .

- 1 Accusare quilibet potest, qui non prohibetur, & qui sint prohibiti?
- 2 Frater non admittitur contra fratrem, nisi suam, suorumve iniuriam prosequatur.
- 3 Maritus non potest accusare uxorem de adulterio, si ipse de adulterio, uel lenocinio cõvincatur, hodie tamen hoc corrigitur.
- 4 Maritus & pater uxoris post quadraginta dies accusare prohibentur, multasque ob alias causas ab uxoris accusatione repellitur.
- 5 Accusare uolentes, debent id sine mora facere.
- 6 Calumniae suspitio ab accusando repellit.
- 7 Personae quae ab accusando arceantur?
- 8 Iudex potest procedere ex officio super accusatione proposita accusatore desistente.
- 9 Accusare in crimine priuato quis non potest, nisi sua inter sit, uel poena fisco sit applicanda.
- 10 Accusatus an possit accusatorem suum accusare.

N

1 1 *Pauper prohibetur accusare, nisi sit fidedignus.*

1 2 *Minor xxv. annis accusare prohibetur.*

Qui accusare possunt, uel non. Cap. I.

- 1 **R**egulariter t̄ quilibet potest accusare, qui non prohibetur, itaque prohibentur accusare, alij propter sexum, vt mulier propter fragilitatem sexus, Vel ætatem, vt pupillus; nisi suam, vel suorum prosequantur iniuriam; et nisi in crimine læsæ Maiestatis, annonæ, & suspecti tutoris, & pro testamento patris. Alij propter sacramentum. Alij propter magistratum. Alij propter delictum proprium, vt infames, vel qui nummos acceperunt ob accusandum, vel nō accusandum.
- 2 **F**rater t̄ non admittitur cōtra fratrem, nisi suam, vel suorum iniuriam prosequatur l. qui accusare ff. de accus. & ibi glos. & glos. in rub. C. eod. vbi
- 3 multi enumerantur casus. Maritus t̄ nō potest accusare vxorē suā de adulterio, si ipse maritus de adulterio, siue lenocinio ante conuincatur, per vulgatam regulam doli cum dolo compensantur l. si vxor. §. Iudex. ff. de adult. vide Gandi. in tit. qui accusare possunt. Et cum prædictis auctoritatibus aduocati consueuerunt defendere mulieres, vel poenam diminuere. Sed aduerte, q̄ supra dicta lex (licet, Gandi. nihil dicat) hodie est correct. per auct. vt nulli iudic. §. adulterium col. viij.
- 4 **M**aritus t̄ prohibetur accusare vxorem suam de adulterio post dies xl. & pater vxoris etiam te-

pellitur iure mariti. C. ad l. Iuliam de adult. Item
 repellitur maritus accusare vxorē suam de adul-
 terio, si primo repudiavit eam, & mox approba-
 vit mores eius l. si vxor. ff. de adult. quod nota
 5 pro muliere. Qui accusare t̄ volunt, debent si-
 ne mora accusare: aliter enim propter tardita-
 tem Iudex præsumet pro reo, pro quo etiam reo
 orietur indicium secundum Iaso. s. fuerat insti. de
 6 actio. Præterea t̄ propter suspicionem calumniæ
 7 quis repellitur ab accusando. Item t̄ qui pacem
 fecerunt de vulneribus sibi illatis. Item qui semel
 destiterunt ab accusatione similiter repelluntur,
 8 prout not. in rub. C. eodem. In prædictis t̄ ta-
 men casibus Iudex procedet ex officio: quia Iu-
 dex, producta accusatione, potest ex officio suo
 prosequi, & facere ea, quæ accusator facere pos-
 9 set, prout dicitur in c. sequenti. In crimine t̄ pri-
 uato regulariter quis non admittitur ad accusan-
 dum, nisi cuius interest, & nisi delictum sit tale,
 ex quo veniret pœna applicāda fisco not. in rub.
 10 ff. de popu. act. Accusatus an t̄ possit accusare
 accusatorem suum, quæritur per scribentes, &
 adhuc sub Iudice lis est. not. per Bart. Bald. Ang.
 Imol. in l. is, quis reus. ff. de pub. ludi. Sed in hoc
 casu animaduertendum est, & distinguendum:
 quando accusatus accusat accusatorem suum de
 maiori, & tunc, aut de tali crimine, quod si esset
 verum crimen contra se obiectum non esset ve-
 rum, & tunc audietur, & plus tunc supersedeb-

QVI ACCVS. POS. VEL NON.

tur super primo, donec secundum fuerit discussum, & ex euentu causæ procedetur super primo, vel non. Aut non opponitur tale crimen, sed aliud, & primum, et secundum delictum possunt esse, & tunc super vtraque accusatione procedetur, & discutietur. Limita si talis accusantus accusans accusatorem suum vt supra, non expectauerit nomen suum recipi inter reos, siue iudicem commisisse contra se citationem: quia tunc propter tarditatem accusandi præsumitur facere animo differendi primam accusationem. not. in l. qui accusare. ff. de accusat. Gaudi. in tit. qui possunt accusare, & qui non, in versi. sed ego forma

- 1 1 bo talem quæstionem. Pauper † prohibetur accusare nisi sit fidelis l. nonnulli. de accusa. Minor
- 1 2 viginti annis † similiter prohibetur, sicut testificari. Sed secundum Bart. potest l. accusare. ff. de accusa.

S V M M A R I V M.

- 1 Accusari quæ personæ possint, & quæ non?
- 2 Mortui quando possint accusari, & quando non?
- 3 Appellatione pendente si reus moriatur, an accusatio extinguatur?
- 4 Operarij conducti ad laborandum in alieno loco accusari non possunt, nisi per dominum eis fuerit protestatum, vel nisi sint ei loco, de quo agitur, vicini.
- 5 Clerici per laycos accusari non possunt, quantumvis sint primæ tonsuræ: hodie tamen seculæ est.

- 6 Sacerdotes committentes delicta facinorosa, seu atrociora possunt accusari, & puniri per iudicem laycum.
- 7 Accusatus ab aliquo de uno crimine non potest de eodem ab alio accusari, nisi primus accusator decesserit, vel pro cedere impediatur.
- 8 Intellectus l. libellorum. ff. de accusatio.
- 9 Accusari non potest quis post lapsum uiginti annorum, fallit in casibus hic positis.
- 10 Accusandi post mortem ius durat per quinquennium.

Qui accusari possunt, & infra quod tempus. Cap. II.

- 1 Accusari possunt tam mares, quam foeminae, & demum omnes, nisi sint a iure excepti
- 2 l. ij. C. de reis exhib. Accusari non possunt mortui: quia mortuo reo omnis criminatio extinguitur: fallit tamen in crimine laesae Maiestatis, Repetundarum, Peculatus, & Haereseos, quibus casibus propter enormitatem delicti accusatio de iam mortuo recipitur l. Iudiciorum. ff. de accus. Item fallit, si accusatus sibi mortem consciuerit, Vel etiam, si post litem contestatam, Vel postquam fuerit in scelere deprehensus mortuus fuerit not.
- 3 in supradicta l. Iudiciorum. Quid autem accusato conuicto, & condemnato, si ab illa condemnatione appellatum fuerit, & pendente appellatione moriatur: respondent scribes, criminationem extingui quoad crimen, sed quoad bona

QVI ACCVS. POS.

- appellationem perficiendam esse, si in illa sententia bona erant adempta, Gand.in. §. Sed pone tit.
- 4 eod. Accusari † non possunt operarij conducti ad laborandum in alieno loco, sed conducentes accusari debent: fallit tamen, si talibus operarijs fuerit protestatum per dominum loci, vel si operarij fuerint vicini loci, de quo agitur, tali enim casu præsumuntur scire locum esse alienum not. per Imo. & alios scribentes l. de pupillo. ff. de operis no. nunciat.
- 5 Clerici † per laycum non possunt accusari, quamuis sint primæ tonsuræ secundum Domin. de sanct. Gemi. in c. cum in nouella de accus. vbi dicit perpetuo notandum contra Iudices laycos: sed priuilegium tale clericorum primæ tonsuræ in desuetudinem abiit, & per Iudices laycos hoc tempore puniuntur, & talis obseruantia defendi potest per suasmet leges, vt in c. clerici si in tonsura extra de vita, & honest. cleri.
- 6 Hoc † amplius sacerdotes committentes delicta facinorosa, vt puta, raptum virginum, et alia similia delicta atrocita possunt accusari, & puniri per iudicem laycum l. ij. & ibi glo. & Cyn. C. de ijs, qui ad ecclesia confug. & ratio est, quia ecclesia odit, & repellit tales delinquentes c. xxi. Exod. ibi. Siquis insidiatus fuerit, ab altari meo repellatur.
- 7 Accusatus † ab aliquo de vno crimine non potest de eodem ab alio accusari, nisi primus accusator decesserit, vel impediatur procedere, nam tunc admittitur accusator de eo.

dem l. libellorum. ff. de accus. Sed multi intelligunt accusatorem admitti ad persequendum accusationem, non autem ad instituendam de nouo, & hoc quia accusatus non debet de eodem crimine pluries vexari l. licet. §. fin. ff. Naut. Caup. Stabu. Item quia Iudex succedit loco accusatoris, potest enim prosequi, et ea facere, quæ accusator facere potuisset Bart. in l. i. ff. de pub. Iudi. Sed quoties t̄ propter ineptitudinem, aut aliam malam formam processus formati conditio secundi accusatoris foret facta deterior, tali casu licet transcendere ad aliam accusationem, & ita intelligitur supradicta l. libellorum. Accusari t̄ quis non potest post lapsum annorum viginti. quære. C. de fal. Fallit tamen in partu supposito. Item quando falsis medicamentis partum impediuit. Item in crimine læsæ Maiestatis. Item hæreseos, & peculatus l. si cum eo. ff. de poen. & l. Iudicij. ff. de accus. Item in stupro admissio per vim in masculino, siue foemina l. mariti §. per quinquennium. ff. ad l. Corne. de sica. Dicitur est hoc tit. prædictis casibus posse accusari delinquentes etiam post mortem; Sed t̄ tale ius accusandi post mortem durat per quinquennium l. qui Manicheos. C. de hæret. Et ibi glo.

S V M M A R I V M.

1. Accusatio quid sit?

2. Accusatione non precedente quis regulariter non puni-

N iiij

DE ACCVSATIONE

- tur, nec contra eum proceditur, nisi in certis casibus, in quibus proceditur officio iudicis.
- 3 Inquisitio est de iure diuino.
 - 4 Accusatio non admittitur, nisi constet de delicto, nisi in certis casibus.
 - 5 Contumax ex dispositione statuti non habebitur pro confesso, quoties iudici non constiterit de delicto.
 - 6 Libellus est per accusatorem adendus, hodie talem per Italiam accusatio fit simpliciter.
 - 7 Accusatio quid continere debeat?
 - 8 Dies an exprimendus sit in accusatione?
 - 9 Accusator petere non debet reum puniri certa poena, sed sufficit, quod petat eum puniri secundum formam iuris & statutorum.
 - 10 Ciuilitur & criminaliter an eodem libello agi possit?
 - 11 Accusari an plures possint in uno libello de eodem delicto?
 - 12 Accusari an unus possit in uno libello de pluribus delictis?
 - 13 Accusari quis ex eodem delicto simul et semel diuersis legibus nequit.
 - 14 Accusari quis quando possit de pluribus delictis solo libello?
 - 15 Accusari quis quando possit à pluribus eodem libello?
 - 16 Libello eodem potest agi contra producentem falsos testes, & contra falsarios testes.
 - 17 Accusator debet subscribere accusationem ad poenam talionis, & an hodie hæc subscriptio habeat locum?
 - 18 Calumniosus accusator arbitrio iudicis punitur, & in eadem sententia, qua absolvitur reus.

19 Accusatione per calumniam fuisse institutam quomodo cognoscatur?

20 Accusatione pendente reus ad honores non admittitur, et propter atrocitatem delicti concurrente infamia fit suspensio beneficij, & officij, donec causa finiatur.

De accusatione, siue libello. Ca. III.

TRactaturis de accusatione nota debet esse vis, definitio istius, sequendo ordinem iuriconsulti in. l. i. ff. de contrahen. emp. & in. l. i. ff. de furtis. Accusatio est aliquem reum criminis deferre. l. libellorū, ibi, reum deferre. ff. eod. Et regulariter sine accusatione non proceditur ad criminis cognitionē, nisi in quibusdam casibus, in quibus proceditur offō Iudicis. l. ij. ff. de adulter. Hodie vero in quibuscunq; delictis (dummodo grauibus) proceditur per inquisitionem, ne propter defectum accusatoris delicta remaneāt impunita. Hoc amplius dico, q̄ inquisitio est de iure Diuino, prout dicitur in titu. de inquisitione.

4 Accusatio non admittitur, nisi constet de delicto: nisi in casibus, de quibus dictum est in tractatu meo de tormentis. c. ij. Et nota, t̄ q̄ vbi statuta illustrissimorū Venetorū disponunt contumacem haberi pro confesso, seu non audiri, non habebunt locum, quotiēs Iudici non constiterit de delicto: quia officium suū est ante omnia quæ rere de delicto, postea de reo. l. ij. C. de iura. calū. & ibi Bart. l. raptor. C. de epis. & cler. vbi fortius

DE ACCVSATIONE

- probatum reum conuinci debere de delicto. Libellus est edendus, per accusatorē, licet diuersimode concipiatur. l. si. C. qui accus. non possunt. Sed hodie, per totam Italiam accusatio fit simpliciter, & ita obseruatur, Gan. in titu. qualiter fiat accusatio. Sed talis accusatio continere debet nomē accusatoris, & accusati, crimen cōmissum, cum qua persona, quo loco, quo anno, & quo mēse, & quo die. Fallit tamen in crimine falsi. Verum secundum Specul. in. s. ij. de accus. non est necesse apponi diem, neq; horam: Alij t̄ autē post eum dixerunt; q̄ si accusator scit, aut verisimiliter scire potest diem, tūc tenetur exprimere: & si dies, aut aliud tempus necessariū obmissum fuerit in libello, poterit postea probari, & conuadabitur libellus; Sed si de alio loco, et tempore vltra positum in libello, fuerit probatum, an reus absolui debeat ab obseruatione iudicij: dicitur in cap. v.
- 9 **C**auet̄ accusator, ne petat reū puniri certa poena: quia sufficit accusatori petere reum puniri secundum formā iuris, & statutorū. l. i. ff. ad Turp. & ibi Bart. Si autem accusator expresserit poenā in libello, quæ nō cōuenit, reijcietur libellus propter talem ineptitudinem, sicuti propter aliam omissionem modi, & formæ substantialis. Sed alij conradicunt: quia suppletur per iudicem tali defectui, not. in cap. examinata de ludi. & ratio reddi potest: q̄ ubi aliquis actus non est necessarius, licet fiat, & inepte, propter hoc non viciatur

procesus, & in hoc differt a' causis ciuilibus. Sed
 1. o Tnunquid agi ciuilater, & criminaliter in eodem
 libello, siue accusatione contra aliquem possit?
 respondent scribentes q̄ non, nisi agatur de re fa
 miliari, vt furri, vel de talibus exhibendis, vel in
 terdico: vnde vi, vel crimine falsi, &c. Sed vna in
 tentata & finita, altera poterit intentari, vt not.
 2. i insti. ad. l. Aquil. §. liberorū. At nunquid t̄ plures
 possint accusari in vna accusatione, siue libello?
 respondent scribentes, posse de eodem delicto,
 vt. C. si re, vel accusa. mortuus fuerit. Sed de di
 uersis delictis non, nisi suam, vel suorū iniuriam
 prosequantur, & nō aliter. l. cum rationibus. vbi
 not. per scribentes. C. eodem, fallit in adulterio,
 vbi plures rei accusari non possunt, licet de ince
 stu accusari possint. l. res. C. eodem. Sed nunquid
 3. t̄ vnum solum possim accusare in vno libello de
 diuersis delictis? respondetur, posse: sed delicta
 sunt clarè specificanda, & sigillatim, vt accusa
 tus certificetur, vt in. c. vt circa. extra de dec. Sed
 4. pro eodem t̄ delicto non potest aliquis accusari
 diuersis legibus simul, & semel: ratio reddi po
 test: q̄ nō debet bis puniri, siue affici duplici pœ
 na pro eodem delicto. c. at si clerici extra de iudi.
 & l. senatus. ff. de accusa. Circa prædicta t̄ est ad
 uertendum, aliquem posse accusari de pluribus
 delictis solo libello, si dicta delicta simul veniūt
 punienda vna, & eadem lege, aliter est si delicta
 veniunt punienda diuersis legibus, tunc enim dī

QVANDO ET QVO. ACCVS.

- uerfis, & pluribus libellis accusari oportet. l. non
15 est nouū. ff. de act. emp. Accusari quis potest à
pluribus eodē libello, si interest illorum: si autem
non interest, magis idoneus ipsorū per Iudicem
eligi debet. l. licet. §. fin. ff. nau. caup. stabul. verum
hoc habet locum a principio, aliter prosequendū
16 est. l. si plures. ff. de accusa. Libello eodē, siue in
quisitione eadem potest agi contra producētem
falsos testes, & contra falsarios testes. l. hos accusa
17 re. ff. de accus. Postremò accusator debet subscri
bere libellum, siue accusationē ad pœnam talio
nis. l. libellorū. ff. eodem. Sed hodie hæc subscri
ptio est sublata rationibus dictis per Bart. in di
18 cta. l. Sed quotiēs t̄ expresse apparet de calumnia
accusatoris pōt puniri arbitrio Iudicis, & in eadē
sententia, qua absoluitur reus: Verū tutius erit,
q̄ reus admonetur, vt se defendat occasione ca
lumniæ secundum Bart. in. l. athletas. ff. de fal. Et
19 difficultas est cognoscere, quando t̄ quis per calū
niam accusauit dicetur in cap. v. Nota, & limita
20 t̄ regulam q̄ lite, & accusatione pendente, accusa
tus non admittitur ad honores, & per atrocitatē
delicti concurrente infamia fit suspensio benefi
cij, & officij donec causa finiatur. Innocen. in. c. i.
de accusa. lib. vi.

S V M M A R I V M.

- 1 Testes examinantur citato reo, & existente contradicto
re, aliàs repetuntur, & an hodie id obseruetur?

2 *Iudex debet examinare, & interrogare testes, perinde ac si reus contradictor adesset.*

3 *Testes semel examinati non debent iterum super eodem examinari: & quid si iterum examinati contrarium primo deposuerint utrum dictum ualeat?*

4 *Testis unum dicens extra iudicium, contrarium uero in iudicio, an de falso puniatur?*

5 *Testes in criminalibus nunquid debeant esse omni exceptione maiores?*

Quando, & quomodo accusator probare debet. Cap. IIII.

PRODUCTA accusatione, deuenitur ad examinationem, & testes examinantur citato ipso reo, & existente contradictore, ut possit dare sua interrogatoria: & si fuerint examinati testes non citato reo, iterum examinabuntur: & iudices, qui examinant testes reo non citato, errant, secundum opinionem Salyc. in l. fi. C. de quæst. Ang. in verb. fama publica vers. quæro. Hip. in l. i. ff. de quæst. Aduerte, quod stylus Italiæ est in contrarium, & testes examinantur absque citatione partis, & testes non examinantur iterum, prout examinari non debent. Et hæc consuetudo examinandi absque citatione rei utilis est in puniendis delinquentibus, quoniam citati, aut fugiunt, aut testes corrumpunt: Et licet omnes scribentes dicant testes examinari debere reo citato, ut supra: attamen hæc consuetudo defenditur, nec est de iure noui: quod quando

DE ACCVSATORE

- proceditur in criminalibus ex argumentis, & indicijs, eo casu testes examinari absque citatione partis possunt, text. est in c. i. de homici. lib. vi. & ibi scribes. Sed in hac materia aduertant Iudices, q̄ debent examinare, & interrogare testes, perinde ac si reus contradictor foret: cum Iudex teneatur ex seipso facere debita interrogatoria, sicuti dictum est in tract. meo de tormentis in. c. de non torquendo reo per indicia, nisi plene probata, & quomodo probetur. Et testes semel examinati non debent iterum examinari super eodem, quia si testis semel examinatus cum iuramento deposuerit, si iterum examinetur, & contrarium, seu quid diuersum deponat, neutrum dictum valebit Bart. in. l. eos. C. de fal. Imò plus tenet Bar. q̄ si testis dixerit vnum extra iudiciũ, cõtrarium vero in iudicio, punitur de falso. Sed hæc opinio est reprobata per omnes scribes: quia licet testis aliter in iudicio, ac extra iudiciũ dicat non videtur mentiri. Nunquid autem testes debeant esse omni exceptione maiores dictũ est in tract. meo de indicijs p̄ vñum vnus testis.

S V M M A R I V M.

- 1 *Accusatore non probante reus absoluitur, & quid si probatum sit de diuerso, quàm positus sit in libello, an reus absoluat, uel puniatur de eo quod probatum est?*
- 2 *Accusator deficiens in probatione, an eo ipso calumniatus?*

ri videatur?

*Calumniosus accusator, ante litem contestatā ab accusatio-
ne desistens, an possit puniri? & quid de accusante per
modum exceptionis?*

*Occidens eum, quem tempore illatorum vulnerum banni-
tum fuisse asserit, utrum si in processu non appareat an
antea uel post uulnera fuerit bannitus, pro uulneribus
sit condemnandus?*

*Probatio semiplena releuat accusatorem à calumnia, nisi
reus contrarium plene probet.*

*De accusatore non probante, seu per
calumniam accusante. Cap. V.*

Accusatore non probante, reus venit absol-
uendus. Quid si de alio loco, & tēpore ultra
positum in libello fuerit probatū, an reus absolui
debeat ab obseruatione iudicij, an vero debeat
condēnari de eo, quod probatum est? & secun-
dum Bart. absolui debet reus ab obseruatione iu-
dicij, & de nouo poterit accusari. vide eum in l.
penult. C. de priuil. Alij dixerunt posse condēna-
ri de eo, quod probatū est, ne delicta remaneant
impunita. l. si a reo. ff. de fideiuf. In hoc distinguē-
dum esse existimo, uidelicet, si accusator accusa-
uerit de facto proprio, seu de facto, quod non
ignoret, propter quod reus passus est graues ex-
pensas, seu carcerem, tunc dico reum absolui de-
bere ab obseruatione iudicij, & posse de nouo ac-

DE ACCUSATORE

- cusari secundum doctrinam Bart. quia dicto casu accusator videtur accusasse potius per iniuriam, quā ius: si vero reus non fuerit passus grauiores expensas, vt supra, & accusator potuit ignorare factum: tunc dico posse condemnari de eo, quod fuerit probatum ultra positum in libello.
2. Quid accusator: ¶ deficiens in probatione eo ipso calumniari videatur? & videtur, q̄ sic, secundū Speculum titulus de accus. nu. xxiiij. Sed hæc opinio non placet: quia potest contingere, q̄ iusto errore accusauerit, Bart. in l. athleta. §. calūniator. ff. de infami. quare in hoc standū est cōscientiæ iudicis, qui cōsiderabit, qua mente ad accusationē accusator processerit, & si in euidenti calūnia reperiet eum, legitima poena afficiet. l. i. ff. ad turpil.
3. Et si ¶ quis per calūniam accusauerit, licet ante litem cōtestatā desistat, poterit tñ puniri, licet multi teneant contrarium per regulā, q̄ qui accusat, & subito desistit, non videtur accusare: Sed dic posse puniri: quia iam iniuria est illata accusato, vt supra in dictis iuribus. Sed si quis accusauerit per modum exceptionis, licet expresse appareat de calūnia, non poterit tñ condēnari: quia ignoscitur illi, qui prouocatus ē, dicitur in sequēti ca.
4. Quid si accuso te, ¶ q̄ vulnerasti Titium de mense Nouembris, & probatum est: sed excipitur, q̄ Titius fuit bannitus de dicto mense, & secundum leges cōtra exules potest impune offendi? vertitur in dubium: quia in processu non apparet, an
ante

ante, vel post vulnera fuerit bannitus, Nunquid pro vulneribus venias condénandus? Et licet opinioniones, & authoritates sint vtrinq;, dico te accusatum absolui debere: quia in delictis probationes in condénando debeat necessariò concludere Ange. in verb. de anno præsentis, nu. vi. vbi vtrinq; allegat. Postremò notandum est † qd semiplena probatio releuat accusatorem a calumnia nisi reus contrarium plenè probet. Bald. in. l. fi. C. de proba.

S V M M A R I V M.

- 1 *Accusatio per modum exceptionis quando habent locũ, & per quæ inducatur?*
- 2 *Accusatus excipiens contra accusantem de crimine, & petens illum de eo condemnari, videtur accusare, & super ea tanquã super accusatione procedendum erit, & in hoc accusationis substantialia erunt obseruanda.*
- 3 *Accusatus non potest opponere crimen in modum exceptionis lite contestata.*
- 4 *Accusatione per exceptionem proposita contra quẽ prius procedendum sit ad capturã, an contra accusatorem, uel accusatum excipientem?*
- 5 *Exceptio accusatoria in quibus ab accusatione differat?*
- 6 *Excipiens de crimine, & non probans, an puniatur ut calumniosus accusator?*
- 7 *Prouocato ignoscitur.*

DE MODO ACCVSANDI

De modo accusandi per exceptio-

nem.

Cap. VI.

- 1 **E**st & alius ^tmodus accusandi per exceptionē, per quem proceditur, & cognoscitur de maleficio vitra supradictū modum. l. quoniam. C. ad. l. lul. de adul. quo casu qñq; crimina obijciuntur per accusatum via exceptionis, qñq; contra producentes falsa, vel suspecta instrumenta, siue testes, & similia: & tunc animaduertendū, & distinguendū est, videlicet, si accusatus excipit contra accusatorē solum ad repellēdum eundem accusatorem ab accusatione sua, siue ad derogandū fidei testium, siue fidei instrumentorū: tunc tales exceptiones non habent vim accusationis per regulam. qui excipit nō accusat. l. rescriptum .ff. de mune. & honor. Si vero crimen ^tfuerit obiectum per accusatum non solum per exceptionem: sed etiam fuerit petitum: q̄ accusator condemnatur: tunc accusatus non solum excipere, verum accusare videtur: & tali casu per Iudicem procedetur tanquam super accusatione. l. vna. ff. vi bo. rap. l. ij. ff. de tab. exhib. Et notandum est, q̄ in tali casu debet, & tenetur excipiens portare locum, annū, & mensem cōmissi delicti perinde, ac in accusatione. Bart. in. l. i. ff. de excep. & est ratio, qui excipit accusare videtur vt supra. Limita prædicta, ^t q̄ lite contestata accusatus nō potest opponere crimen in modū exceptionis. l. i. §. ex-
- 2
- 3

4 traneis. ff. de adult. & quia plerunq; contingit in
 facto: q̄ p̄posita suprascripta exceptione in mo-
 dum accusationis incertus est Iudex cōtra quem
 procedere debeat ad capturā, & tali casu si pœ-
 na corporalis venit imponenda propter grāuita-
 tem, & qualitatem delicti accusatus, & accusator
 carcerabuntur, vt verius cognoscatur de delin-
 quente: nec relaxabuntur, nisi cognito delicto: et
 est ratio, quia in tali casu vtraq; pars est accusata:
 Si vero non erit pœna corporalis imponenda Iu-
 dex relaxari permittet, datis tñ fideiussoribus.
 vide Cin. l. fin. C. de accu. Quid si isti relaxati nō
 paruerint foro, & Iudici, quō procedetur? dice-
 tur infra in titu. de captura, & carcere. Postremo
 animaduertendum est: q̄ exceptio supradicta, &
 proposita modo, quo supra pro accusatione ha-
 betur, sed tamen differt t̄ ab accusatione, de qua
 6 in titulo præcedenti: quia t̄ quando crimen obie-
 ctum accusatori per modum, & viam exceptio-
 nis non probatur, non proceditur contra ipsum
 excipientem ad aliquam pœnam, vt putā de ca-
 lumnia, siue in alijs pœnis, in quibus proceditur
 contra accusantes de calumnia conuictos: Et ra-
 tio diuersitatis reddi potest: quia parçitur accusa-
 to, qui prouocatus est: ignoscitur t̄ enim illi, qui
 prouocatus est. l. si adulterium. §. Imperatores. ff.
 ad. l. Iul. de adul. vnde accusatus per exceptionē
 accusans excusatur: quia quouis modo licet san-
 guinem proprium redimere.

O ñ

**DE DENUNTIATIONE
S V M M A R I V M.**

- 1 Denuntiator est ad instar accusatoris, fallit in his, qui ratione officij ad id tenentur.
- 2 Denuntiare quis teneatur maleficium commissum in consensibus duarum uillarum?
- 3 Iuratus tenetur denuntiare delictum si nullo officio suo, de quo non habuit ante notitiam.
- 4 Chyrurgi, siue Syndici, qui tenetur uulnera denuntiare, an leues percussiones denuntiare teneatur, uel eos qui cum unguibus offenderint?
- 5 Denuntiantes malitiose non aggravantes delictum, tenentur de falso.
- 6 Denuntiantes aliquem qui non deliquit, an & quando excusentur?
- 7 Denuntiantes ratione officij, an ad expensas teneantur?
- 8 Denuntiantibus officialibus, quando & in quibus casibus credatur?
- 9 Denuntiare qui tenentur sub poena, an excusentur si accusator praevenerit?
- 10 Iurati an teneantur denuntiare delicta, quae de iure non sunt punienda?
- 11 Denuntians an possit recipi in testem.
- 12 Denuntians an consequatur beneficiũ statuti praemium proponentis indicanti delictum, uel accusatori?
- 13 Absolutus à denuntia an perinde sit, ac si absolutus foret ab accusatione?
- 14 Denuntiatione facta per saltuarium, non dicitur de delicto constare.

- 15 Denuntiatio sola non facit aliquam probationem vel iudicium, sed tantum sufficit ad inquirendum.
- 16 Denuntians an teneatur edere libellum, sicut accusator?
- 17 Denuntiatio quando sapiat accusationē, vel instigationē?
- 18 Iurati, qui tenentur denunciare, etiam casus fortuitos notorie impunitos denunciare debent.

De denuntiatione. Cap. VII.

DICTUM EST supra de accusatione, hic videndum est de denuntiatione, per quam Iudices procedūt. l. ea quidem. C. de accusationibus. Denuntiator t̄ est ad instar accusatoris, & debet assistere denuntiationi, sicut accusator accusationi suæ. Fallit tamē in officialibus, & Iuratis, seu Margis uillarum, & alijs personis, quæ per statuta locorū, seu per leges principum tenentur denunciare: tali enim casu Iudex procedit ex officio, ut in supradicta. l. ea quidem. Si delictum t̄ cōmittetur in confinibus duarum uillarū Iurati utriusq; villæ tenentur denunciare. l. i. C. ubi de crim. agi. opor. Iuratus t̄ tenetur finito officio suo denunciare delictū, de quo non habuit ante notitiam. l. nam & si seruus. ff. de nego. ges. Chyrurgi, siue t̄ Syndici uillarū, qui tenentur denunciare vulnera, non tenentur denunciare leues percussiones, nec etiam denunciare eos, qui offenderint cum uinguibus: cum tales offendentes non incurrant pœnam statutorū prohibentium offendere cum armis. Ang. in. l. armatos. ff. de vi pub. Idem in. l.

DE DENUNTIATIONE

- 5 **p**ignore. §. qui furem. ff. de furt. Prædicti t̄ Iurati si denunciauerint delicta, & non aggrauauerint contra veritatem malitiose, siue certa pecunia, siue ad suggestionē alicuius tenentur de falso, Bal. in. l. duobus. §. si. ff. de iureiuran. Idem etiam habet locum in eo, qui induxerit ad denunciandum inique aliquod maleficiū æqualiter punietur de falso. Lex Cornelia. §. si. ff. de fal. & ibi Bar. Sindi
- 6 **c**i denunciantes t̄ aliquē deliquisse, qui tamen non deliquit, excusantur, si crediderunt personis, quibus quislibet alius credidisset, aliter puniuntur, siue saltem condemnantur in expensis, Bart. in. l. athletas. §. si. ff. de infam. Prædicti t̄ autem omnes qui per officium denunciant non tenentur ad aliquas expensas, Bar. in rub. de offic. asses. C. sed si prædicti assistent denunciationi suæ, condemnabuntur in expensis: quia tunc funguntur officio accusatoris, & non denūciantis, cum talibus sufficiat denuntiare tantum. Supradictis t̄ officialibus regulariter nō creditur si crimen est graue, aliter sic, dūmodo denuncient de visu Bart. in. l. diuus
- 9 **.ff. de custo. reo.** Iurati, qui t̄ tenentur denunciare delicta sub certa pœna, non excusantur à pœna, licet alius præuenerit accusator. Et ratio esse potest: q̄ interest reip̄. quoniam potest contingere: q̄ per accusatorē leuiter accusarētur. l. ij. ad Ter-
- 10 **tul.** Item t̄ tenentur denunciare delicta, quæ non sunt punienda de iure, nec excusantur: quia non spectas ad ipsos Iuratos cognoscere, sed ad iudi-

ces, & ipsi Iurati possent semper se excusare. Prædicta multi limitant nō habere locum in delicto notorie non punibili, vt puta in occiso, qui erat bānitus, & erat notorium, Ange. in. l. nequis. C. vt nemo priua. sed dic, vt supra dictum est. De-

nunciāns regulariter nō potest recipi in testem, imo ipse debet testes idoneos producere, licet non teneatur assistere, l. diuus. §. denuncia. ff. de quæstio. potest tamen recipi in testem: quando Iudex procedit non ad denunciā, sed procedit per inquisitionē, & sic cauti assessores præuidēt, q̄ quando nō habent alios testes, procedunt per inquisitionem, & examinant tales deputatos ad denunciandum, & tali casu creditur prædictis vi-

de Bart. in dicta. l. diuus. Si per statutum datur præmium indicanti delictū, an denunciāns possit consequi beneficium talis statuti perinde, ac si accusaret: dic, q̄ sic. Idem etiam tene, quando statutum daret præmium accusatori: q̄ haberet locum in denunciatore Ang. in. l. diuus. ff. de cust. reorum. Et ratio reddi potest, q̄ interest Reip. vt quanto citius possit, manifestentur delinquentes. Item, qui. ff. de iniur. Deinde etiam alia ratio reddi potest: q̄ idem effectus quo ad dilationē pœnæ, sequitur ex denunciā, qui sequitur ex accusatione. l. qui sepulchrum. ff. de sepul. viol. Absolutus t̄ a denuncia, perinde est, ac si absolutus foret ab accusatione, licet multi tenuerint contrarium: q̄ æque deducitur, et proceditur cōtra reū

DE DENUNTIATIONE

per denunciantem, sicut per accusatorem: isti etiã plus dicunt: q̄ iudex absoluendo a denuncia debet dicere, denūciationem minus bene delatam, ad hoc allegāt text. in l. diuus supra allegata: Tene tamen, vt in principio dictum est, nisi non legitime fuisset processum, prout supra dictum est de
14 absoluto ab accusatione. Denunciatio facta per Saltuarium, siue Iuratū, siue aliter ad hoc deputatum de aliquo maleficio per dictam denunciationem, non dicitur constare Iudici delictum esse commissum, quemadmodum de delicto ante omnia constare debet Iudici prout supra dictum est sub titulo accusationis: Itaque Iudex debet se informare de maleficio vltra talem denunciationem, quæ vt supra non sufficit Ant. de bur. in c.
5 vestra de coh. cleri. & mulie. Denūciatio etiam sola non facit aliquam probationē, vel indicium, nisi in leuibus Bart. in l. diuus. ff. de cust. reo. Denunciatio de per se est sufficiens indicium ad inquirendū Bart. in dicta l. diuus Denūcians t̄ non tenetur edere libellum, sicut accusator: quia qui denunciat expedite agere videtur c. nouit in fine extra de Iud. Intellige tamen prædicta habere locum in personis denunciantibus vigore statutorum, siue consuetudinis, quæ etiam vt supra non tenentur assistere denunciationi suæ, & intuitu, & ratione talium personarum differt denunciatio ab accusatione nomine, & effectu, secus autem in alijs denunciantibus: quia tunc t̄ denun-

ciatio plus sapit accusationē , siue instigationem, quam inquisitionem, & tali casu tales denunciantes possunt in expensis condemnari, vt supra, & infra dicetur sub titu. Inquisitionis. Iurati villarum, † qui tenentur denunciare maleficia, tenentur etiam denunciare casus fortuitos : quia an sit punibile, vel ne, spectat ad Iudicem cognoscere Ange. in verb. cōtra Gaiū homici. Extende q̄ licet : maleficia essent impunita etiam propter aliquod statutum seu consuetudinem, attamen tenentur denunciare, fallit tamen secundum Ang. in l. ne quis. C. vt nemo priuat quando notorium esset occisum esse bannitum, qui per statutum offendendi potest impune.

S V M M A R I V M .

- 1 Index quando & quibus precedentibus ad inquisitionem procedat.
- 2 Clausula, sepe et sepius etc. quare in inquisitione ponatur?
- 3 Iudex licet cognoscat aliquod delictum, tamen non procedet, nisi precedant super eo clamor & diffamatio.
- 4 Inquisitio formari non debet nisi pro grauioribus criminibus.
- 5 Iudex indebite inquirens tenere ad omnes expensas, & interesse partis indebite uexat e.
- 6 Inquisitio loco libelli succedit, & est remedium in defectum accusationis.
- 7 Inquisitio formari non potest post lapsum annorum ni-

DE INQUISITIONE

- ginti, nec etiam accusatio admittitur.
- 8 Statutum prohibens accusatorem, uidetur etiam prohibere iudicem inquirentem.
 - 9 Inquisitio quotuplex sit? & que dicatur generalis?
 - 10 Iudici ante omnia constare debet de delicto.
 - 11 Inquisitio quid continere debeat? & an idem quod accusatio?
 - 12 Inquisitio in quibus differat ab accusatione?
 - 13 Statutum tribuens beneficium inquisitioni an extendatur ad accusationem, & e contra?
 - 14 Testes post didicita testificata in inquisitione ex officio formata recipiuntur, secus in accusatione.
 - 15 Inquisitio facta aliquo instigante sapit accusationem, unde instigator ad expensas condemnatur, si inquisitus absoluitur.
 - 16 Minor uiginti quinque annis pro accusatore regulariter examinari non potest, secus in inquisitione.
 - 17 Testes non idonei in inquisitione admittuntur, secus in accusatione.
 - 18 Inquisitione pendente si superueniat accusator quando audiatur?
 - 19 Accusator superueniens quando a iudice inquirente repellatur?
 - 20 Inquisitio an formari possit per iudicem originis contra subditum pro delictis commissis extra territorium?

De inquisitione. Cap. VIII.

Supra dictum est de diuerso modo accusandi, superest videre, quo pacto deficiente accu-

satore pro purgandis ciuitatibus malis homini-
 bus per Iudices procedatur. Imprimis sciendum
 est: q̄ tunc † Iudex ad inquisitionem procedit,
 cum clamor validus ad eum peruenit, & a perso-
 nis honestis, & non suspectis, & sæpe, & sæpius.
 Qua de re † in inquisitione ponuntur illa verba.
 Sæpe, & Sæpius, Ange. in verb. non semel, &
 hæc sunt de iure diuino, vt ibi. Descendam in-
 quit Deus, & videbo, si clamorem, qui venit ad
 me, opere perfecit. Et dixit omnipotens Deus de-
 scendam, & videbo tanquam Iudex, alioquin
 tanquam Deo omnia certa explorata, & in con-
 spectu sunt. Vnde elicitur, quòd licet, † Iu-
 dex cognouerit aliquod delictum, non tamen
 procedet, nisi præcedant super ea clamor, &
 diffamatio, vt supra, iuxta etiam dictum euange-
 licum, mulier quis te accusat? Et sic intelligitur
 prædicta sententia euangelica: vt non prohibeat
 inquisitionem simpliciter. Sed quando non præ-
 cessit clamor, licet dicta sententia per Gandi. &
 alios scribentes in principio suæ practicæ aliter
 intelligatur. Caueant etiam Iudices, vt non, † nisi
 pro grauibus criminibus inquirent: non enim est
 inquirendum de leuibus, quia tunc magis inqui-
 runtur marsupia, quàm delicta. Deus perdat Iu-
 dices auaros. Et tales † Iudices indebite inquiren-
 tes tenentur ad omnes expensas, & interesse par-
 tis indebite vexatæ, & maxime quando apparet
 de culpa Iudicum l. filiusfamilias. ff. de Iudi. In-

DE INQUISITIONE

- 6 quisiſtio ꝑ loco libelli ſuccedit, & inquiſitio eſt re-
medium in defectum accuſationis, ne delicta re-
maneat impunita Innoc. in c. ſuper literis de re-
- 7 ſcriptis. Iudex non ꝑ inquirere poſt lapſum an-
norum viginti, quo elapſo quis non admittitur
ad accuſandum, ſicut dictum eſt ſupra. Qua-
- 8 re ꝑ statutum prohibens accuſatorem, videtur
etiam prohibere Iudicem inquirentem l. non ſo-
lum in.ꝑ. quamque. ff. de Iniur. Inquiſitio duplex
- 9 ꝑ Test, vna generalis, alia ſpecialis, Generalis diuidi-
tur, in quatuor, primo cum prætor inquitur quo
ad delicta, et perſonas, videlicet, ſi ſunt aliqui pœ-
na digni in ſua prouincia. Alia etiam generalis
quoad perſonas, ſpecialis ad delicta, videlicet,
quando delictum eſt notorium, ſed ignoratur de
linquens. Tertia generalis ad delicta, ſpecialis ad
perſonas, videlicet, quando ſyndici inquirunt con-
tra poteſtatem, & familiam. Quarta eſt generalis
contra perſonas, videlicet, cum inquitur contra
ciuitatem, ſpecialis eſt contra delicta, et perſonas.
Supradicta probantur l. congruit. ff. de offi. Præ-
ſi. c. per inquisitionem de accuſa. l. aliud. ff. de reg.
- 10 lu. Iudici ante omnia ꝑ conſtare debet de deli-
cto, ſicut dictum eſt in c. de accuſatione, & ſolen-
nitas, quæ requiritur in ea, requiritur & in inqui-
ſitione, licet in aliquibus fallat, & infra dicetur.
- 11 Inquiſitio ꝑ debet continere certum tempus, &
locum, prout de accuſatione dictum eſt: Nō vi-
ciatur propter aliquam falſam adiectionem, vt

puta cognomen: dummodo aliæ demonstratio-
 nes sint veræ, notatur in l. In ijs. ff. de Here. insti-
 tu. Inquisitio † differt ab accusatione: quia fit
 ex mero officio, & est magis fauorabilis. Vnde
 statutum, † tribuens beneficium inquisitioni,
 non extenditur ad accusationem, e contra vero
 sic. glo. in c. in fidei de Hæreti. Inquisitio differt
 etiam in formando processu: quoniam † post di-
 dicta testificata possunt recipi testes, in accusa-
 tione non vti que. Intellego prædicta in inquisi-
 tione facta ex officio tantum, secus vbi inquiri-
 tur aliquo promouente. not. in auct. qui semel
 C. de test. Et ratio est, quia inquisitio † facta ali-
 quo promouente, siue instigante sapit potius ac-
 cusationem, & tales personæ condemnantur in
 expensis, si inquisitus fuerit absolutus. Bald. in l.
 obseruare. ff. de officio Procō. Ideo datur cautela,
 ne tales instigatores sinant se nominare in actis.
 Minor † viginti quinque annis regulariter pro ac-
 cusatore examinari non potest, secus in inquisi-
 tione, quo casu etiam testes † non idonei admit-
 tuntur, qui in accusatione non admitterentur.
 Bald. in l. i. C. de sum. trinit. & fid. cat. Et ratio es-
 se potest, q̄ testes examinati ex officio non præ-
 sumuntur falso deponere: quoniam carent insti-
 gatione. Limita tamen dictum Bald. vt in tract.
 meo de Indicijs per visum vnius testis. Item pœ-
 na legis mutari potest, secus in accusatione l. non
 solum. §. quanquam. ff. de Iniur. Inquisitione pen-

DE INQUISITIONE

- 18 dente † si superueniat accusator, audietur quando-
docunque ante sententiam: quia per accusatio-
nem cessat inquisitio, & acta facta Iudice inqui-
rente valebunt in accusatione: quia tendunt ad
vnum finem. Assessores autem intimare possunt
hæredibus occisi, si intendunt aliquo suo iure vti,
quibus existentibus in mora, inquisitio procedet,
& accusator non audietur. Limita etiam prædi-
cta, q̄ Iudex † repellat accusatorem superue-
nientem, si certus erit de collusione, siue de præ-
uaricatione, not. in l. iij. ff. de lib. hom. exhib. Item
repellet accusatorem, quando est negligens: fallit
tamen secundum aliquos, quando suam, vel suo-
rum prosequitur iniuriã l. ij. §. si. ff. de adul. Quid
si interfectus non habuerit hæredes? Iudex pro-
clamari curabit, si quis accusare intendit, statuen-
do terminum accusare volentibus: Sed aduerte,
q̄ consulitur Iudicem prius inquirere, quam pro-
clamare, & hoc propter periculũ collusionis accu-
satoris cum accusato. Item pp negligentiam quia
tarde examinare posset testes, qui testes interim
facile corrumpi possent; Paul. de Castro confi.
20 xxijj. primi vol. Postremo † quæritur an inqui-
sitio formari possit per Iudicem originis contra
subditum pro delictis commissis extra territo-
rium? Respondetur vtrinque esse magnas autho-
ritates, & communem opinionem reputari, q̄ Iu-
dex originis possit formare inquisitionem, & pu-
nire. Secundum tamen statuta loci delicti. Ang.

In ver. hæc est quædam inquisitio.

S V M M A R I V M.

- 1 Index quando ad capturam procedere possit?
- 2 Relaxatio rei capti quando statim fieri debeat absque expensis non expectata sententia?
- 3 Captura rei an & quando fieri possit sine auctoritate iudicis?
- 4 Repertus in flagrante crimine potest à quocunque capi, sed non detineri, nisi per viginti horas.
- 5 Commissio rectoris de capiendo aliquo, durat etiam in tempore successoris si facta fuerit cum causæ cognitione.
- 6 Capi potest in ecclesia reus propter atrocem delictum, & quid in alijs delictis.
- 7 Captus pro leui crimine pro quo non ingeritur poena sanguinis relaxari debet fideiussoribus, aliàs index tenetur in syndicatu.
- 8 Carcer est species tormenti.
- 9 Fideiussores non sunt recipiendi ubi poena corporalis, aut banni ingeritur.
- 10 Membrorum suorum nemo est dominus.
- 11 Relaxari fideiussoribus quibus casibus reus minime debeat, licet poena corporalis non ingeratur?
- 12 Relaxatus cum fideiussoribus non idoneis potest iterum capi, & cogitur idonee fideiubere, nec fideiussores ob talem capturam liberantur.
- 13 Capi se à familia non permittens, si occidatur, homicidium erit impunitum, fallit quando quis capitur pro delicto civili.

DE CAPTURA,

- 14 Familia an reum se defendentē impune possit occidere.
- 15 Capti gaudent priuilegio miserabilium personarum.
- 16 Carceratus si est pauper, & egenus debet ab eo ali, qui eum detineri fecit.
- 17 Carceratus an possit citari ad aliquem actum. Et an contrabere possit, saltē cum eo, qui illum fecit carcerare, ad hoc ut se liberet?
- 18 Carceratus iuste pro uno debito uel delicto potest recommendari pro alio.
- 19 Captus à iudice incompetenti debet transmitti ad suum iudicem, & is non tenere stare processui formato per iudicem transmittentem.
- 20 Bannitus captus à familia, nō potest ab ea impune occidit.
- 21 Carceratus frangens carceres & fugiens habetur pro confesso, si constet de delicto.
- 22 Carceratus iniuste potest ex carcere fugere, & resistentes custodes impune offendere, & occidere.
- 23 Carceratio dicitur iniusta quando per iudicem non fuit seruatus iuris ordo in capiēdo.
- 24 Custodes an teneantur, si carceratus pro delicto è carcere aufugiat.

De captura, & carcere. Cap. IX.

- 1 Regulariter non t̄ proceditur ad capturam sine indicij, procedi tamen potest habita aliqua i formatione. Potest etiam incipi a captura, quando periculum est, ne reus fugiat, vel quando reus reperitur in crimine: & in supradictis non expectatur, q̄ constet de delicto. Verum

• t̄ fi

si reus non deliquerit, relaxari debet statim, &
 absq; expensis, si ex officio captus fuerit, non ex-
 pe statata aliqua sententia l. ij. C. de exhib. re. Sali. in
 l. nullus. C. eod. Sine Iudicis t autoritate nemo ca-
 pitur: fallit in falsatore monetae, desertore militiae
 latrone publico, agrorū depopulatore, fure, virgi-
 num raptore, not. l. vnica. C. de rap. vir. Item tre-
 pertus in flagrāti crimine pōt capi vt supra a qua-
 libet persona, Capti tñ supradicti nō possunt de-
 tineri, nisi per spatium horarum viginti, intra quō
 spatium debent ad Iudicē mitti; Bart. cum gl. in l.
 capite quinto. ff. de adult. Cōmissio Rectorū t de
 capiēdo aliquem, durat ēt in tēpus successorum,
 si talis cōmissio fuerit facta cū causae cognitione
 Ange. in l. fundū. ff. de acqui. pos. Propter atrox
 delictum t detinetur reus in ecclesia c. xxi. Exod.
 l. ij. C. de ijs, qui ad eccle. confug. Et ibi Cyn. &
 Bart. Pro alijs vero criminibus detineri non pōt
 in ecclesia, cymiterio, et hoc amplius in hospita-
 li ab episcopo constituto Bald. in l. si quis ad ec-
 clesiam. C. de epis. & clericis, sed de hoc vltimo
 dubitatur. Captus t pro leui crimine, pro quo nō
 ingeritur poena sanguinis, relaxatur sūdeiusso-
 ribus, secus si aliqua poena corporalis ingeratur, et
 si Iudex non relaxabit vbi non ingeritur poena
 corporis tenetur in syndicatu: et est rō: quia t car-
 cer est species tormenti Bart. in l. si vero. ff. qui sa-
 tis d. cog. et in l. i. ff. de custod. reo. Et aduertēdum
 est, qd sūdeiussores t vbi ingeritur poena corpora-
 lis, aut bāni, nō debēt recipi per Iudices: quia licet,

DE CAPTURA

fideiussores expresse se obligassent ad poenā cor-
 poralē, siue banni, pp talē obligationē nō possent
 10 puniri, & est rō, quia nemo t̄ est dñs mēbrorum
 suorū l. liber homo. et ibi Bart. ff. ad l. Aquil. Præ-
 terea nota, q̄ sunt casus, in quibus licet nō ingera-
 tur poena corporalis, reus tñ nō relaxatur. Primo
 1 qñ t̄ reus aufugit de carcere alias, pdit privilegiū.
 scdm Ang. in verb. Fama publica: Sed æquitas
 est in contrariū dūmodo idonee fideiubeat. Se-
 cundo qñ reus a principio recusauit fideiubere.
 Tertio si cōfiteretur spōte delictū. Quarto si reper-
 tus est in flagranti crimine, siue cū armis. De p̄di-
 ctis, & alijs, vide Hip. in. 6. attingā in prin. Sed ho-
 2 die p̄dicta sunt ad libitū iudicantiū. Captus si t̄ re-
 laxabitur cū fideiussoribus nō idoneis, poterit ite-
 rū capi, & cogetur idonee fideiubere Bal. in l. i. ff.
 si quis in ius voc. nec pp capturam rei principalis
 liberantur fideiussores Bart. in l. si hæres a debito-
 re. ff. de fideiuf. Et rō est: q̄ licet sis deuentū ad ca-
 pturā, non tñ est satisfactū: respicitur. n. ad ipsam
 satisfactionē tanq̄ causam finalē, quamobrē fide-
 3 iussores capi poterunt. Siquis se defendēdo t̄ non
 p̄mittit capi a familia Prætoris, q̄ ipsum iuste cape-
 re pōt, si interficiatur a familia, homicidiū tale erit
 impunitū licet: multi tenuerint contrariū Paul. de
 Castro in cōf. au. cxviii. incipiente. Viso supradi-
 cto puncto. Jac. But. in l. ij. C. de ijs, qui latro. Su-
 pradieta limita non habere locū, qñ quis capitur
 pro debito ciuili. Item limita, q̄ in causa criminali
 oportet, q̄ ligdo constet in processu contra reum

- ¶ **1** ut supra interfectū Ang. in l. si quis virginē. ff. de
 iniur. Caueant ¶ Ita q̄ iudices: ne delinquētes capi
 curēt cū periculo vitæ, nisi liquido cōstet cōtra ip
 sos delinquentes, aliter puniūtur in syndicato. Ca
 ¶ **2** 5 p̄t̄ gaudent priuilegio miserabiliū personarū, &
 legatū factū carceraris d̄r ad pias causas Bald. in l.
 si id, q̄d. C. de sacros. eccle. Quare Iudex tenetur
 ¶ **3** 6 visitare, & curare carceratos, & si ¶ carceratus est
 pauper, q̄ nō possit se sustētare, ille, qui carcerari
 fecit, debet eū alere. not. in l. iij. & l. iudices. C. de
 ¶ **4** 7 epis. aud. Carceratus ¶ non pōt citari ad aliquem
 actū, & p̄cessus formatus est ipso iure nullus. Itē
 regulariter cōtrahere non pōt Bal. in l. vnica. C.
 de cōfes. Aliqui ponunt cautelā ridiculā t̄n, uc 3:
 q̄ carcerati extrahantur de carcere cū custodia t̄n
 officialiū, & tali casu volunt, carceratos posse con
 trahere. Carceratus pōt cōtrahere cū illo, qui fecit
 carcerari, dūmodo sit rite, & debite carceratus, et
 est rō: quia aliter se liberare nō posset l. qui in car
 cere. ff. q̄d metus caus. Aduerte, q̄ multi tenent:
 q̄ carceratus possit citari Hip. in. §. attingam. vbi
 multa allegat. Ego distinguo, q̄ si carceratus est
 diues, & potens, q̄ possit citari, aliter non, rex. est
 cū gl. in l. ij. C. ex q̄bus cau. mai. Carceratus pro
 ¶ **5** 8 vno ¶ debito, pōt recomendarī pro alio, sicuti car
 ceratus pro vno delicto pōt recomēdari pro alio,
 licet sint multæ opinionēs in cōtrariū; Hip. in. §.
 diligēter. Si carceratus fuerit quis indebite nō po
 terit recomendarī pro alio debito. Alexā. in cōs.
 ¶ **6** 9 clviij. Captus a Iudice non competenti, debet

DE CAPTVRA, ET CARC.

- transmitti ad suum iudicem, & iudex, ad quem transmittitur, non tenetur stare processui formato per iudicem transmittentem. Si exul captus est a familia Prætoris, quamuis statuta locorum ditionum sponant, bannitos t̄ posse impune offendi, & occidi, non poterit tamen ab ipsa familia impune occidi propter reuerentiam magistratus, & religionem iudicandi. Carceratus t̄ fugiens de carcere habetur pro confesso, & potest procedi contra eum tanquam confessum delictum, pro quo fuit captus, quod nota propter aliquas leges disponentes, absentes non posse diffinitive exulare, nam dictæ leges non habebunt locum in capto fugiente l. qui in carcerem. ff. quod metus cau. Limita tamen prædicta, si constet de delicto l. raptor. C. de Epif. & cleri. Item limita, si reus fugit fractis carceribus, aliter enim si aperto carcere.
- 22 Item quando t̄ carceratio est iusta, nam quando est iniusta, licet, reo fugere, & adeo licita est fuga: q̄ licet custodes impune offendere, & occidere, Bart. in l. prohibitum. C. de iure fis. Et carceratio
- 23 t̄ tunc dicitur iniusta, quando per iudicem non fuit seruatus iuris ordo in capiendo. Si carceratus
- 24 t̄ pro aliquo debito aufugerit de carceribus an custodes teneatur t̄ respondeo q̄ quando captura est iniusta non tenentur, quia captura iniusta est ipso iure nulla. Idem dic de potestate. Bald. in l. obseruare. §. proficisci. ff. de offi. Proconsu. & in l. si bonæ fidei. ff. de rei vendi. vbi de multis, & similibus quæstionibus quæritur.

**INDEX RVBRICARVM, TRACTATVVM,
& titulorum in hoc opere de Indicijs contentorum.**

Argumentum tractatus; & locorum indiciorum omnium. cart. 9

De atrocitate præmeditati, & quomodo differat a non præmeditato. cap. 1. car. 8

De viso & reperto faciendo per peritos, & de errore iudicum, cap. 2. car. 9

De sanguine profluente propter præsentiam suspectorum. Cap. 3. car. 10

De viso & reperto faciēdo per peritos in veneficio, & noua experientia. Cap. 4. car. 11

De non præsumendo proposito, nisi probetur, & quō probetur, & in quibus fallat. Cap. 5. car. 12

In causa propositi vtrinq; probatur etiam in cōtrarium. Cap. 6. car. 13

De diffinitione, & genere indiciorū. Cap. 7. car. 14

DE INDICIIS PRAEMEDITATI
ante delictum ex persona Tractatus primus.

De malitia, & incontinentia. cap. 1. car. 15

De fama reorum. Cap. 2. car. 16

De conuersatione, & victu. Cap. 3. car. 17

De consuetudine delinquendi. Cap. 4. car. 18

De progenie & natiōe, & talibus similibus. Cap. 5. car. 19.

De physiognomia, & chyromantia. Cap. 6.	car. 19
De nomine. Cap. 7.	car. 20
De pallore. Cap. 8.	car. 21
Pro reo. Cap. 9.	car. 22

DE INDICIIS PRÆMEDITATI ante delictum ex causis Tractatus secundus.

Quid sint causæ, & quomodo distribuuntur, & quæ ex eis oriatur propositum. Cap. 1.	car. 12
De causis quinque, per quas delinquitur, & quomodo probentur? Cap. 2.	car. 13
Quomodo causæ indicent propositum, & reum quando de eo ignoratur. Cap. 3.	car. 24
An inimicitia sola, & sic aliæ causæ sufficiant ad torquendum? Cap. 4.	car. 26
Pro reo contra causas. Cap. 5.	car. 27

DE FACTO ANTE DELICTVM seu contentio cum delicto indicante consilium Tractatus tertius.

Vbi fuerit. Cap. 1.	car. 28
Vbi visus sit. Cap. 2.	car. 29
Quo cum visus sit. Cap. 3.	car. 30
Nunquid appararit. Cap. 4.	car. 30
Nunquem conuenerit. Cap. 5.	car. 31
Nunquem habuerit de consensu. Cap. 6.	car. 31
De adiutoribus. Cap. 7.	car. 32
De adiumentis. Cap. 8.	car. 33

Nunquo in loco præter consuetudinem fuerit.

Cap. 9.

car. 33

Aut alieno tempore fuerit. Cap. 10.

car. 34

DE INDICIIS HOMICIDII PRÆ

meditati in delicto Tractatus quartus. car. 34.

A loco.

car. 35

A tempore.

car. 35

Ab occasione.

car. 36

A modo.

car. 36

A facultate.

car. 37

DE INDICIIS MALEFICII PRÆ

meditati post delictū Tractatus quintus. car. 39.

DE INDICIIS MALEFICII PRÆ

meditati ex non facto, seu cur facto, ante, in, & post delictum Tractatus sextus. car. 40

DE INDICIIS MALEFICII PRÆ

meditati ex dicto Tractatus septimus, car. 41.

EX DICTO IN DELICTO SEV

post delictum Tractatus octavus.

De dicto offensi & delinquentis. Cap. 1.

car. 43

De fama, seu dicto gentium. Cap. 2.

car. 44

Ex dicto post delictum, Cap. 3.

car. 46.

P iij

EX NON DICTO TRACTATUS

nonus. Cap. 1.

car. 47

Mendacium an faciat indicium ad torturā? Cap. 8.

car. 48

DE INDICIIS INDICANTIBVS

de reo, sed non de proposito Tractatus

Decimus. car. 49.

De indicijis per visum vnius testis, seu indicis. Ca. 1.

car. 49.

De repertis in crimine, siue in loco criminis. Cap. 2.

car. 51.

De armis, veste, & similibus repertis. Cap. 3. car. 51

De fuga. Cap. 4. car. 53

De forma pedum. Cap. 5. car. 55

De cruore in vestimentis. Cap. 6. car. 55

De pallore, & trepidatione, & similibus. Cap. 7.

car. 56.

Ex tactu, odore, & gustatu. Cap. 8. car. 57

De absentia exulum ad inquirendum. Cap. 9.

car. 57.

De sortilegijs. Cap. 10. car. 58

NE REVS PER ALIQUA INDI-

cia conuincatur, vt poena capitali dam-

netur. car. 60.

INDEX RUBRICARUM ET TITVLORVM
contentorum in tractatu de
Tormentis.

DE periculo tormentorum, & de errore iudicū.
Cap. 1. car. 65

De non torquendo reo nisi constet de delicto.
Cap. 2. car. 66

De non torquendo reo nisi formato processu, et de
errore iudicium. Cap. 3. car. 67

De non torquendo nisi publicato processu, & exhi
bita copia indiciorum, & de errore iudicium.
Cap. 4. car. 69

De non torquendo sine indicijis etiam in crimine læ
sæ maiestatis: & de errore iudicū. Cap. 5. car. 70

De non torquendo per indicia nisi plene probata,
& quomodo probentur, & de errore iudicium.
Cap. 6. car. 72

De non torquendo licet sint indicia probata, si ali
ter veritas haberi potest, & de errore iudicium.
Cap. 7. car. 74

De non torquendo in causis ciuilibus, nisi in casibus,
neque in criminalibus pro parua re, & de errore
iudicium. Cap. 8. car. 74

De non torquendo reo quando sunt plenæ proba
tiones, & de errore iudicium. Cap. 9. car. 75

Quæ personæ torqueri possint, & quæ nō, Ca. 10.
car. 76.

- De non torquendis clericis, & de privilegijs eorū:
 cap. 11. car. 79
- Quomodo, et quo moderamine procedatur ad tormenta, & de errore iudicum. cap. 12. car. 80
- Quo tempore, & à quibus incipiat tortura, & de errore iudicum. cap. 13. car. 81
- Per quot dies, & quanta tortura afficiatur reus, & de errore iudicum. cap. 14. car. 82
- De interrogationibus faciendis in tormentis, & de errore iudicum. cap. 15. car. 83
- De interrogationibus faciendis in tormentis reo cōfesso, & de errore iudicum. cap. 16. car. 85
- De nominato per tortum torquendo, vel non, & de errore iudicum. cap. 17. car. 86
- De confessione spontanea, & de errore iudicum. cap. 18. car. 87
- De confessione metu tormentorum, & de errore iudicum. cap. 19. car. 90
- De confessione in tormentis verificanda, & de errore iudicum. cap. 20. car. 91
- De confessione ratificanda, & quando reus ratificare recusat, & de errore iudicum. cap. 21. car. 93

INDEX RVBRICARVM ET TITULORVM contentorū in tracta. Singularium quæstionum criminalium.

Qui accusare possunt vel non. cap. 1. car. 97

Qui accusari possunt, & infra quod tempus. cap. 2. car. 99

De accusatione, siue libello. cap. 3. car. 101

Quando, & quomodo accusator probare debet. cap. 4. car. 103.

De accusatore non probante, seu per calumniam accusante. cap. 5. car. 104

De modo accusandi p exceptionē. cap. 6. car. 105

De denuntiatione. cap. 7. car. 107

De inquisitione. cap. 8. car. 109

De captura & carcere. cap. 9. car. 112

EO R V M O M N I V M Q V Æ I N H O C O P E R E D.

FRANCISCI CASONI

Opitergini iuriconsulti celeberrimi con-
tinentur locupletissimus index.

DE L I T E R A A.

- A**bsens non damnatur, si contra eum delictum probatum non fuerit. car. 58. nu. 7
- Absentiae indicium tollitur per spontaneam praesentationem rei. car. 58. nu. 2
- Absentia rei potest contingere ex diuersis causis, et accidentibus. car. 58. nu. 4
- Absolutus a denuntia an perinde sit, ac si absolutus foret ab accusatione? car. 108. nu. 13
- Accidentia, quae in delicto spectentur, ut indicia deliberationis orientur? car. 35. nu. 4
- Accusandi post mortem ius durat per quinquennium. c. 100. n. 10
- Accusare in crimine priuato quis non potest, nisi sua interfit, uel poena fisco sit applicanda. car. 98. nu. 9
- Accusare quilibet potest, qui non prohibetur, et qui sint prohibiti? car. 97. nu. 1
- Accusare uolentes, debent id sine mora facere. car. 98. nu. 5
- Accusari an plures possint in uno libello de eodem delicto? car. 102. nu. 11
- Accusari an unus possit in uno libello de pluribus delictis? car. 102. nu. 12

I N D E X.

- Accusari non potest quis post lapsum uiginti annorum, fallit in casibus ibi positis.** car. 100. nu. 9
- Accusari quæ personæ possint, & quæ non?** car. 99. nu. 1
- Accusari quis ex eodem delicto simul & semel diuersis legibus nequit.** car. 102. nu. 13
- Accusari quis quando possit de pluribus delictis solo libello?** car. 102. nu. 14
- Accusari quis quādo possit à pluribus eodē libello.** car. 102. n. 15
- Accusatio quid sit?** car. 101. nu. 1
- Accusatio quid continere debeat?** car. 101. nu. 7
- Accusatio per modum exceptionis quando habeat locum, & per quæ inducatur?** car. 105. nu. 1
- Accusatio non admittitur, nisi constet de delicto, nisi in certis casibus.** car. 101. nu. 4
- Accusatione non præcedente. quis regulariter non punitur, nec contra eum proceditur, nisi in certis casibus, in quibus proceditur officio iudicis.** car. 101. nu. 2
- Accusatione pendente reus ad honores non admittitur, et propter atrocitatem delicti concurrente infamia fit suspensio beneficii, & officii, donec causa finiatur.** car. 102. nu. 20
- Accusationē per calumniam fuisse institutam quomodo cognoscatur?** car. 102. nu. 19
- Accusatione per exceptionem proposita contra quem prius procedendum sit ad capturam, an contra accusatorem, uel accusatum excipientem?** car. 106. nu. 4
- Accusator debet subscribere accusationem ad poenam talionis, et an hodie hæc subscriptio habeat locū.** car. 102. n. 17
- Accusator deficiens in probatione, an eo ipso calumniari uideatur?** car. 104. nu. 2

I N D E X.

- Accusator et accusatus in casu propositi possunt utrinque probare.** CAR. 13. NU. 1
- Accusator, & accusatus in crimine falsi possunt torqueri, modo sint indicia.** CAR. 79. NU. 22
- Accusator petere non debet reum puniri certa poena, sed sufficit, quod petat eum puniri secundum formam iuris & statutorum.** CAR. 101. NU. 9
- Accusator reum ex causis demonstrabit.** CAR. 25. NU. 5
- Accusatore non probante reus absoluitur, & quid si probatum sit de diverso, quam positum sit in libello, an reus absoluitur, uel puniatur de eo, quod probatum est.** C. 104. N. 1
- Accusator superueniens quando à iudice inquirente repellatur?** CAR. 111. NU. 29
- Accusatus ab aliquo de uno crimine non potest de eodem ab alio accusari, nisi primus accusator decesserit, uel procedere impediatur.** CAR. 99. N. 7
- Accusatus an possit accusatorem suum accusare?** C. 98. N. 10
- Accusatus de homicidio, si negauerit, si postea probetur occidisse, poterit dicere fecisse ad sui defensionem.** C. 48. NU. 4
- Accusatus excipiens contra accusantem de crimine, & petens illum de eo condemnari, uidetur accusare, & super ea tanquam super accusatione procedendum erit, & in hoc accusationis substantialia erunt obseruanda.** CAR. 105. NU. 2
- Accusatus non potest opponere crimen in modum exceptionis lite contestata.** CAR. 105. NU. 3
- Accusatus, uel inquisitus si retuset respondere accusationi, uel inquisitioni, potest torqueri etiam sine indicijs ad eructandam responsionem, ut possit procedi.** CAR. 67. NU. 2
- Adumenta diuersis modis considerantur.** CAR. 33. NU. 2

I N D E X .

- Adiutores varie considerantur.** car. 32. nu. 3
- Adiutorum conquisitio, & conuocatio, propositi consilij indicium præstat.** car. 32. nu. 2
- Aduocati & defensores dandi sunt reis carceratis, se defendere ob inopiam nequeuntibus, ne innocens indefensus pereat.** car. 95. nu. 20
- Ætas senilis, & decrepita quæ dicatur?** car. 77. nu. 12
- Affectus animi exterioribus indicijs cognoscitur.** c. 22. n. 7
- Aggrediens animo occidendi, licet non occidat, an puniatur tamen ut homicida?** car. 8. nu. 4
- Ambulans cum armis hastatis, arcu, balistis, & similibus indicat habere animum occidendi.** car. 33. nu. 2
- Amicorum, uel sociorum certo loco & tempore conuentus, & adunatio, ut eos ducat ad maleficium, indicat propositum.** car. 31. nu. 50
- Amicus secutus amicum cum ense, ut aliquò eum comitetur, si obuiam forte inimico fiat; an & quando de auxilio teneatur?** car. 31. nu. 32
- Animi uicium cum causa conglutinari ad indicandum reum licet, atque quibus sit uicij subiectus reus, ostendere oportet.** car. 25. nu. 11
- Animus, & corpus propter affectionem sæpissime commutatur: quod ante, uel post delictum contingit.** car. 21. nu. 4
- Animus præsumptione uerbi, uel facti probatur.** car. 28. n. 4
- Apparatus indicat propositum.** car. 30. nu. 1
- Apparatus non debet uideri frustra factus.** car. 31. nu. 6
- Appellari non potest ab interlocutoria in criminalibus, nisi quotiens ad torturam proceditur, nam ad eam stante appellatione non procedatur.** car. 74. nu. 4

I N D E X

- Appellatione pendente si reus moriatur, an accusatio extinguatur?* car. 99. nu. 3
- Argumentum, signum, & presumpcio sunt minora, quam indicium.* car. 14. nu. 2
- Arma euaginata portans presumitur portasse ob facilitatem aggrendendi, & perficiendi delictum.* car. 30. nu. 3
- Arma ferens qui non assueuerit, presumitur precogitasse, nisi contrariam causam ostenderit.* car. 30. nu. 2
- Armorum, ac ceterorum instrumentorum genus deliberationem ostendit.* car. 33. nu. 1
- Arma, uestes & similia in loco delicti reperta, an faciant indicium ad torturam?* car. 52. nu. 2
- Associans delinquentem ante, uel post delictum nunquid uideatur socius criminis?* car. 39. nu. 2
- Associans delinquentem ante delictum uidetur socius criminis, licet nihil fecerit, modo armatus fuerit.* car. 31. nu. 1
- Associans delinquentem post delictum, an delinquendi facultatem prebuisse dicatur?* car. 38. nu. 5.
- Associans post delictum presumitur occulte auxilium prebuisse.* car. 18. nu. 2
- Associatio mali hominis inducit indicium premeditati, & consilij.* car. 30. nu. 3
- Astans armatus dum delictum committitur, licet aliquam demonstrationem non faciat, facultatem delinquendi prebere dicitur, modo delinquenti auxiliari potuisset.* c. 38. n. 4
- Atrocitas delicti ex quibus crescat?* car. 38. nu. 14
- Auxiliari ille dicitur, per quem insultatus reddimur timidior, & insultans audacior.* car. 36. nu. 7
- Auxilium prestare dicitur ille, qui contra eum, qui offenditur,*

I N D E X

acclamat.

CAR. 38. NU. 6

D E L I T E R A B.

Bannitum ueneno occidere nō licet, licet posset per leges impunene occidi.

CAR. 9. NU. 6

Bannitus captus à familia, non potest ab ea impune occidi.

CAR. 214. NU. 20

Bannitus per cōtumaciam si se presentet, an ob id tantum, si ne alijs indicijs possit torqueri?

CAR. 57. NU. 2

D E L I T E R A C.

Cadaver inspici debet à peritis, & an ij deponere debeant de credulitate, an de ueritate in casu ueneficij?

CAR. 21. NU. 2

Cadaveris & eius uulnerum inspectio spectat ad peritos, & non ad iudices propter periculū iudicandi.

CAR. 66. NU. 2

Cadaveris inspectio fieri debet per peritos, & duo medici super ea requiri debent, & hæc si omittantur processus est nullus.

CAR. 9. NU. 6

Cadaver prius est inspiciendum, eius qualitas in actis referenda, quantitas uulnerum, & in qua parte corporis sint, & quo armorū genere illata fuerint, & quæ mortis causam præstiterint.

CAR. 9. NU. 2

Cadaver si effundat sanguinem propter præsentiam suspectorum, an magnum præstet indicium, saltem ad inquirendum?

CAR. 20. NU. 2

Calor in cadauere seruari potest usque ad septem horas, & ideo intra illud tempus omnis experientia de suspecto fieri debet.

CAR. 20. NU. 3

Q

I N D E X

- Calumniæ fuffitio ab accusando repellit.* car. 98. nu. 6
- Calumniosus accusator, ante litem contestatam ab accusatione desistens, an possit puniri? Et quid de accusante per modum exceptionis?* car. 104. nu. 3
- Calumniosus accusator arbitrio iudicis punitur, Et in eadem sententia, qua absolvitur reus.* car. 102. nu. 18
- Capi potest in ecclesia reus propter atrox delictum, Et quid in alijs delictis?* car. 113. nu. 6
- Capi se à familia non permittens, si occidatur, homicidium erit impunitum, fallit quando quis capitur pro delicto civili.* car. 113. nu. 13
- Capti gaudēt privilegio miserabiliū psonarū. c. 114. n. 15*
- Captura rei an Et quando fieri possit sine auctoritate iudicis?* car. 113. nu. 3
- Captus à iudice incompetenti debet transmitti ad suum iudicem, Et is non tenetur stare processui formato per iudicem transmittentem.* car. 114. nu. 19
- Captus ex hoc solo, quia captus, non debet de crimine damnari, nisi aliter de maleficio conuincatur.* car. 62. nu. 16
- Captus pro leui crimine, pro quo non ingeritur pœna sanguinis relaxari debet fideiussoribus, aliàs iudex tenetur in syndicatu.* car. 113. nu. 7
- Caput percutiens, videtur fecisse, ut certius offendat, Et occidat: Et quid si baculo percusserit?* car. 36. nu. 3
- Carcer est species tormenti.* car. 113. nu. 8
- Carcer est species torture.* car. 81. nu. 8
- Carceratio dicitur iniusta quando per iudicem non fuit seruatus iuris ordo in capiendo.* car. 114. nu. 23
- Carceratus an possit citari ad aliquem actum. Et an contra-*

I N D E X

- bere possit, saltem cū eo, qui illum fecit carcerare, ad hoc ut se liberet?* CAR. 114. NU. 17
- Carceratus frangens carceres & fagiens habetur pro confesso, si constet de delicto.* CAR. 114. NU. 21
- Carceratus iniuste potest ex carcere fugere, & resistentes custodes impune offendere, & occidere.* CAR. 114. NU. 22
- Carceratus iuste pro uno debito uel delicto potest recomendarı pro alio.* CAR. 114. NU. 28
- Carceratus si aliquid confiteatur sine alia tortura, confessio non dicitur spontanea, quia carcer est species tormenti.* CAR. 91. NU. 7
- Carceratus si est pauper, & egenus debet ab eo ali, qui eum detineri fecit.* CAR. 114. NU. 16
- Casus in quibus deueniri potest ad torturam sine plenis indicijs.* CAR. 71. NU. 6
- Casus, in quibus proceditur, licet non constet de cadauere.* CAR. 10. NU. 9
- Casus, in quibus reus torquetur, licet de corpore non constet.* CAR. 88. NU. 9
- Causa delicti debet ostendi, aliàs indicia contrā reum nullam uim habent.* CAR. 22. NU. 2
- Causa in impulsione, & ratiocinatione diuiditur.* C. 23. N. 4
- Causa in reo, ad indicia maleficij elicienda, est perquirenda, quam reus uel affuisse negabit, uel extenuabit, uel non sufficere dicet, nisi cum uicio personæ iungatur.* CAR. 5. NU. 3
- Causa quæ proprie dicatur?* CAR. 23. NU. 3
- Causæ ad hoc ut probent, debent esse in processu probatæ in specie, non in genere.* CAR. 23. NU. 5
- Causæ debent esse grauiores, quotiens queritur quis deliquit*

I N D E X

- rit, quàm quando queritur propositum, cum de reo constat. car. 25. nu. 8
- Causæ ni præcedant, nec causatū præsumitur. car. 41. nu. 7
- Causæ non indicant nisi cum uitio personæ iungantur. car. 27. nu. 2
- Causæ non solū indicant propositū, sed etiā reū. c. 25. nu. 7
- Causæ, quæ inducunt homines ad maleficia patranda, ultra inimicitias sunt multæ. car. 42. nu. 18
- Causæ, quas in maleficio querere oportet, quot sint. car. 23. nu. 1.
- Causæ quot circumstantias continere debeant. car. 24. nu. 7
- Causas in adulterio, uel furto querere nihil attinet, quia illas ipsa crimina secum habent. car. 24. nu. 2
- Cautius est agendū in causis criminalibus quàm in ciuilibus, & in eis forma iudicij est fortius obseruanda. c. 69. nu. 6
- Ciuiliter & criminaliter an eodem libello agi possit. car. 102. nu. 10.
- Christus ob uoces populi fuit crucifixus. car. 46. nu. 14
- Chyromantia de homine præsumptionem probet. c. 20. n. 4
- Chyurgi, siue Syndici, qui tenetur uulnera denuntiare, an leues percussiones denuntiare teneantur, uel eos qui cum unguibus offenderint? car. 108. nu. 4
- Clamans contra offensum, licet nihil agat, censetur conscius. car. 44. nu. 11
- Clamor uulnerantis exauditus an faciat indicium ad torturā. car. 43. nu. 1
- Clamor uulnerati, dicētis se offendi à tali, an contra nomen indicium faciat? car. 43. nu. 4
- Clausula, sepe & sepius &c. quare in inquisitione ponatur.

- CAR. 110. NU. 2
**Clerici infames, uel deprehensi in delicto torquentur, aliàs se-
 cus,** CAR. 79. NU. 2
**Clerici in omni delicto sunt fauorabiliores laycis, & indi-
 cia, per quæ conuincuntur layci, contra clericos nihil ope-
 rantur.** CAR. 80. NU. 7
Clerici multa habet priuilegia in materia torturæ. c. 79. n. 2
**Clerici per laycos accusari non possunt, quamuis sint primæ
 tonsuræ: hodie tamen secus est.** CAR. 99. NU. 5
**Coadunati plures si delinquant, presuntur ex proposito
 delinquere.** CAR. 34. NU. 2
**Coadunatio quando plures occidunt, in dubio an presuma-
 tur de industria facta.** CAR. 32. NU. 7
Coadunatio censetur malo animo facta, delicto secuto. CAR.
 32. NU. 9
**Comitatus, & multitudo adiutorum parit indicium delibera-
 tionis.** CAR. 32. NU. 6
**Commissio rectoris de capiendo aliquo, durat etiã in tẽpus suc-
 cessoris, si facta fuerit cum causæ cognitione. c. 113. n. 5**
**Competitorum, uel riuorum altero interfecto, presumitur cõ-
 tra alterum.** CAR. 24. NU. 3
**Confessio de pluribus delictis licet sæpe ratificata non nocet,
 nisi constet de illis.** CAR. 95. NU. 16
**Confessio etiam ratificata non habet uim ueritatis sine alijs
 signis.** CAR. 95. NU. 18
Confessio etiam spontanea an debeat ratificari. c. 91. nu. 10
**Confessio extraiudicialis facit indicium ad torturã, dũmodò sit
 uerisimilis, & sit probata per duos testes.** CAR. 46. NU. 2
Confessio extraiudicialis, licet non sufficiat ad condemnandum.

Q iij

I N D E X

dum, sed solum ad torquendum, tamen cōfitens potest extraordinarie puniri, tanquam de delicto se glorians.

car. 88. nu. 11

Confessio extraiudicialis sine causa non ualet ad obligandū, inducit tamen semiplenam probationem, licet sit facta sine scriptura.

car. 46. nu. 3

Confessio facta ab irato, ebrio, uel stolido nō ualet. c. 46. n. 2

Confessio facta à carcerato, fame, & frigore laborante, dicitur facta metu tormentorum.

car. 90. nu. 6

Confessio facta coram iudice incompetenti, licet non plene probet, facit tamen indicium ad torturam coram suo iudice.

car. 88. nu. 20

Confessio facta in tormentis & legitime ratificata non precedentibus legitimis indicijs, an ualeat, & ex ea an iudex possit reum damnare?

car. 94. nu. 4

Confessio facta in tormentis licet non satis sit ad damnandum nisi ratificetur, an fallat quando præcessit confessio extraiudicialis?

car. 94. nu. 6

Confessio facta in tormentis sine legitimis indicijs, sicut non ualet, ita confessio facta ob tormenta repetita, quæ repeti non debuerunt, non ualet.

car. 83. nu. 11

Confessio facta in uno iudicio nocet inter easdem personas in alio, nisi contra confessionem in primo iudicio iudicatum fuerit.

car. 95. nu. 14

Confessio in ciuili an præiudicet in criminali, si per principalem facta fuerit.

car. 91. nu. 13

Confessio in tormentis facta tunc demum fidem faciet, quando per certa signa uerificabitur.

car. 91. nu. 1

Confessio licet legitime habita fuerit per tormenta, & fuerit

I N D E X

ratificata, non erit tamen sufficiens ad condemnandum, nisi fuerit declarata à reo per signa, per quæ uerificetur Index reum uera esse confessum. car. 95. nu. 17

Cōfessio metu tormentorū diuersis sumitur modis. c. 90. n. 2

Confessio nulla non confirmatur per indicia superuenientia post questionem habitam, secus si sponte confiteatur, nam tunc sine indiçijs damnabitur. car. 70. nu. 4

Confessio quando dicatur spontanea, & quomodo debeat ratificari? car. 87. nu. 3

Confessio spontanea an ratificetur? car. 89. nu. 18

Confessio ut dicatur facta metu tormentorum an sufficiat probare quem fuisse detentum? car. 91. nu. 8

Confessione facta an statim reus ducendus sit ad eam ratificandam? uel quantum tempus sit interponendū? c. 94. n. 2

Confessione non uerificata reos damnare exemplo perniciosum est. car. 92. nu. 9

Confessiones reorum pro exploratis facinoribus haberi non oportet, si alia non concurrant. car. 87. nu. 2

Confessioni rei ne credant iudices licet sepius ratificata, nisi ipsa confessio fuerit per signa declarata. car. 65. nu. 9

Confessionis in tormentis factæ uerificatio ex quibus haberi possit. car. 92. nu. 2

Confessionum alia spontanea, alia metu tormentorum, alia in tormentis. car. 87. nu. 2

Confessus aliquñ potest dānari absq; ratificatione, qñ signa sunt talia, ut non sit probatio in contrariū. car. 94. nu. 9

Confessus crimen debet tamen moneri ad faciendum suas defensiones. car. 62. nu. 29

Confessus crimen, de quo erant indicia, an possit interrogari.

Q iij

I N D E X

- de delictis etiam eiusdem generis, de quibus non extant
indicia contra eum? car. 85. nu. 8
- Confessus debet per tres dies conquiescere antequam duca-
tur ad ratificandum ipsam confessionem, aliter si fuerit
ratificata paruo momento, dicitur ratificata metu tormen-
torum. car. 94. nu. 3
- Confessus legitimè in iudicio, potest ad totum id, super quo
proceditur contra eum ciuilitè uel criminalitè condèna-
ri, licet processus sit ineptus. car. 46. nu. 4
- Confessus per stoliditatem non dicitur conuictus, nisi perseue-
rauerit: idè in confessione nuda, & sine causa, uel ab irato
facta. car. 88. nu. 12
- Confessus sepius in tormentis, & ad perseuerandum ductus
semper negans, an & quot uicibus possit torqueri, ut per-
seueret? car. 94. nu. 8
- Confessus si in confessione perseuerare nolit, sed uelit proba-
re contrarium, an non sit amplius torquendus, sed audien-
dus? car. 95. nu. 12
- Confessus si non perseueret, an repetatur in tormētis ut per-
seueret? car. 94. nu. 7
- Confessus sponte an possit statim sine ulla defensione dam-
nari? car. 68. nu. 5
- Confessus sponte debet saltem moneri ad faciendum suas de-
fensiones rationibus, de quibus ibi. car. 91. nu. 12
- Confessus sponte in aliquibus casibus nō dānatur. c. 88. n. 7
- Confessus sponte potest damnari ex quolibet etiam inordina-
to processu, & sine indicijs præcedentibus. car. 88. nu. 6
- Confidentie signum est non pallefcere, & non expauescere,
cum naturaliter quis expauescere debeat. car. 57. nu. 5

- Confitens occidisse aliquem an sit damnandus, si non constet de corpore, uel id non sit uerimibile?** car. 66. nu. 9
- Confitens se occidisse ad sui defensionem, si id non probet, an ad mortem damnari possit?** car. 89. nu. 13
- Coniecturæ ex consilijs quæ uere indicant reum delicti?** car. 28. nu. 5
- Conscientia scelerum mille testes,** car. 54. nu. 11
- Conscij qui sint, & qui teneantur de delicto.** car. 31. nu. 2
- Consilia ante delictum quomodo considerentur, & proponantur?** car. 28. nu. 3
- Consilia post causas sunt intuenda.** car. 27. nu. 1
- Consilia quæ sint, & quomodo definiantur?** car. 27. nu. 2
- Consilia referuntur ad partem indiciorum, quæ ex causis ducuntur.** car. 28. nu. 6
- Consilij, uel occulti auxiliij præsumptio oritur contra associantem post delictum.** car. 39. nu. 3
- Constitutio si fiat tertio præsentem, & tacente, ille non dicitur consentire.** car. 47. nu. 8
- Consuetus delinquere, ex hoc solo indicio an torqueri possit?** car. 18. nu. 1.
- Consuetus committere homicidia an ex hoc solo præsumatur ex proposito occidisse, & an possit pœna ordinaria puniri?** car. 12. nu. 6
- Contra latrones proceditur ad torturam, licet de delicto non constet. Et quæ sit ratio?** car. 66. nu. 4
- Contra minorem doli capacem sine curatore de obseruantia communi proceditur.** car. 76. nu. 3
- Contumacia sola quis torqueri non debet.** car. 58. nu. 6
- Contumax ex dispositione statuti nõ habebitur pro confesso,**

I N D E X.

- quotiens iudici non constiterit de delicto. car. 101. nu. 5
- Contumax quando non habeatur pro confesso ex forma statuti. car. 10. nu. 7
- Contumax reus si capiatur, ex hoc solo poterit torqueri. car. 58. nu. 8.
- Conuersans cum inimicis occisi praesumitur ex proposito occidisse. car. 17. nu. 3
- Conuersatio cum malis hominibus inducit inditium ad torturam contra delinquentem. car. 30. nu. 2
- Conuersatio mala est malae actionis indicium. car. 17. nu. 1
- Conuictus quis aliqua lege dici non potest ex indicij etiam in dubitatis. car. 61. nu. 9
- Conuiuia indicant propofita, et seditiones. car. 29. nu. 4
- Cordis dispositio magis apparet in facie, quam magis urgent omnes sensus, quam alias partes. car. 56. nu. 2
- Credulitas testium etiam fidedignorum non condemnat, et multominus uulgi, aut populi. car. 45. nu. 5
- Criminales quaestiones iuramento reorum non deciduntur. car. 54. nu. 12
- Cruor si in uestimentis, aut armis alicuius appareat, an oritur indicium ad torturam? car. 55. nu. 1
- Custodes an teneantur, si carceratus pro delicto e carcere au- fugiat. car. 114. nu. 24

D E L I T E R A D.

- Decuriones, et eorum liberi, milites, doctores, et aduocati propter dignitatem torqueri non possunt. hodie tamen hoc non obseruatur. car. 77. nu. 13
- Defensioni reus non potest renuntiare. car. 62. nu. 29

I N D E X.

- Defensionis renunciatio à reo facta , quando à iudice sit admittenda?** car. 62. nu. 23
- Defensio reorum non potest lege Pontificis , aut Imperatoris tolli , cum sit de iure naturali.** car. 62. nu. 19
- Delictum quo casu per mendacium approbari uideatur?** car. 48. nu. 5
- Delinquens si sit persona uilis , præsumitur cum auxilio fecisse.** car. 32. nu. 5
- Deliquisse ille præsumitur , qui ex delicto commodum consequitur , uel incommodum euitat , uel cui ita forte uidetur.** car. 25. nu. 3
- Denuntians an consequatur beneficium statuti præmium proponentis indicanti delictum , uel accusatori?** c. 108. n. 12
- Denuntians an possit recipi in testem.** car. 108. nu. 11
- Denuntians an teneatur edere libellū , sicut accusator?** c. 108. numero. 16
- Denuntiantes aliquem qui non deliquit , an & quando excusentur?** car. 107 nu. 6
- Denuntiantes malitiose non aggravantes delictum , tenentur de falso.** car. 107. nu. 5
- Denuntiantes ratione officij , an ad expensas teneantur?** c. 107 numero. 7
- Denuntiantibus officialibus , quando & in quibus casibus creditur?** car. 107. nu. 8
- Denuntiare quis teneatur maleficium commissum in confinibus duarum uillarum?** car. 107. nu. 2
- Denuntiare qui tenentur sub pœna , an excusentur si accusator præuenerit?** car. 107. nu. 9
- Denuntiatione facta per saltuarium , non dicetur de delicto**

I N D E X.

- constare. car. 108. nu. 14
- Denuntiatio quando sapiat accusationem, uel instigationem?
nu. 17
- Denunciatio sola non facit aliquam probationem uel indicium,
 sed tantum sufficit ad inquirendum. car. 108. nu. 15
- Denunciator est ad instar accusatoris, fallit in his, qui ratione
 officij ad id tenentur. car. 107. nu. 2
- Deo explorata sunt omnia, & intuetur cor. car. 45. nu. 8
- Dies an exprimendus sit in accusatione? car. 101. nu. 8
- Dominus dat sapientiam, & consilium, et qui negligit legem,
 et cōsiliū eius, perdetur à paruulis, et à stultis. c. 61. n. 21
- Ducens aliquem per locum, in quo scit inimicum offensi adese,
 præsimitur particeps criminis. car. 31. nu. 3

D E L I T E R A E.

- Exceptio accusatoria in quibus ab accusatione differat?
nu. 5
- Excipiens de crimine, & non probans, an puniatur ut calum-
 niosus accusator? car. 106. nu. 16
- Exercens se in armis, cum non sit solitus, præsimitur de deli-
 cto prægogitare. Idem si acuerit arma, uel aliquam expe-
 rientiam fecerit, uel in loco uicino arma reposuerit. c. 30.
 numero. 4

D E L I T E R A F.

- Facere qui instituit, & potuit, fecisse præsimitur. c. 28. n. 9
- Faciens id, quod fieri non solet, nec debet: aut non faciens id,
 quod fieri solet, aut debet, contra se indicat. car. 40. nu. 3

I N D E X.

- Facta aut consilio, & ratione geruntur: aut impetu, & affectione.** car. 5. nu. 4
- Factum quid ad defensionem fuisse per cōiecturas probatur.** car. 42. nu. 16
- Facultas delinquendi quomodo consideretur?** car. 37. nu. 2
- Facultas occidendi quando præstari uideatur, & unde indicium tractatus oriatur?** car. 38. nu. 3
- Fama bona in genere tollit indicia in specie.** car. 27. nu. 20
- Fama bona tuetur reum à tortura.** car. 27. nu. 9
- Famæ malæ indicium cessat, si probetur à tribus annis citra reum fuisse bonæ uitæ.** car. 16. nu. 7
- Famæ, seu dicto gentium an & quando sit credendum? c. 44. numero.** 2
- Fama est solum preparatorium inquisitionis, non autem fundamentum torquendi reum.** car. 45. nu. 7
- Fama mala ad hoc ut noceat, debet esse in eodem genere mali.** car. 16. nu. 5
- Fama mala an non solum in eo, in quo quis infamatur, sed etiam in alijs rei opinionem grauet?** car. 16. nu. 4
- Fama mala non sufficit, nisi conuictus fuerit de infamia.** car. 16. nu. 8
- Fama quando faciat indicium ad torturam?** car. 45. nu. 2
- Fama quid sit, & quomodo consideretur: & an faciat sufficiens indicium ad torturam?** car. 16. nu. 2
- Fama quid sit, & quomodo diffiniatur?** car. 45. nu. 4
- Fama rei est à iudice examinanda.** car. 16. nu. 2
- Fama, seu infamia præcedere debet inquisitionem, alias non proceditur, nisi in casibus exceptis.** car. 16. nu. 6
- Fama sola non debet parere aliquod indicium ad torquendum,**

I N D E X.

- sed ad inquirendum tantum, siue ad coadiuuandas alias probationes.* car. 45. nu. 10
- Fama sola quis torqueri non debet.* car. 45. nu. 3
- Fama uehemens an faciat indicium ad torturam? c. 45. n. 12*
- Fama unde originem traxerit, an sufficiat inspicere, ad hoc, ut ex ea possit ad torturam procedi? car. 45. nu. 9*
- Familia an reum se defendentem impune possit occidere.* car. 114. nu. 14
- Famulus fugiens a domino, an præsumatur domini res, si non adsint, furto subtraxisse? car. 54. nu. 21*
- Fidciussores non sunt recipiendi ubi pœna corporalis, aut banni ingeritur.* car. 113. nu. 9
- Frater non admittitur contra fratrem, nisi suam, suorum uè iniuriam prosequatur.* car. 97. nu. 2
- Frequentans locum maleficij, habet indicatiũ contra se. c. 9. n. 5*
- Frequentatio loci indicat propositum.* car. 29. nu. 2
- Fuga an aliquo casu faciat probationem.* car. 55. nu. 23
- Fuga famuli an contra eum faciat indicium ad torturam pro furto.* car. 54. nu. 22
- Fuga in præptu idẽ operatur, quod fuga in actu. c. 55. n. 26*
- Fuga per duos testes probari potest, sicut quodlibet aliud indicium.* car. 54. nu. 20
- Fuga probata in aliquibus casibus dicitur probatũ delictum.* / car. 54. nu. 17
- Fuga probata, probata etiam dicitur suspicio.* car. 54. n. 19
- Fuga quãdo tantum pariat indicium ad torturam? c. 53. n. 3*
- Fuga quotiens potest aliqua probabili causa colorari non facit indicium.* car. 53. nu. 6
- Fuga si alicui obijciatur in crimen, probata fuga, probatum*

- etiam crimen dicitur.* car. 54. nu. 18
- Fuga sola an præstet sufficiens indicium ad torturam, uel tantum faciat suspicionē, nisi cum alijs iungatur?** c. 53. nu. 2
- Fugiens ob suspicionem accusationis, uel inquisitionis, an excusetur? uel si aliquod indicium inde oriatur, an iuramento rei tollatur.** car. 53. nu. 8
- Fugiens post commissionem homicidium, an excusetur, si dicat se fugisse, quia timebat, ne consanguinei occisi ipsum offenderent.** car. 53. nu. 7
- Fugiens post querelam, seu inquisitionem formatam, contra se non indicat.** car. 53. nu. 5
- Fur an possit occidi pro parua re.** car. 75. nu. 6

DE L I T E R A H.

- Homicidium quot modis committatur?** car. 8. nu. 2
- Homicidium est maxime detestabile, & in præmeditato omnes tenentur.** car. 8. nu. 3
- Homicidium si noctu sequatur, quomodo iudex suspectum interrogare debeat?** car. 29. nu. 3
- Hominum mores, naturasque ex corpore, oculis, uultu, fronteque Zopirus Physiognomus noscere profitebatur.** car. 20. nu. 3
- Homo male famæ an alijs non concurrentibus possit torqueri, ex solo dicto torti?** car. 86. nu. 3

DE L I T E R A I.

- Iactans se aliquem occisurum, si eum occidat, propositum**

I N D E X.

- presumitur.* car. 41. nu. 9
- de ictu & uulnere standum est in arte peritis. Et ad hoc duo requiruntur medici, licet de consuetudine stetur dicto unius.* car. 66. nu. 3
- Illicitum committens ab illiciti poena non excusatur, quamuis tale illicitum ad optimum finem peruenerit.* c. 59. n. 6
- Illicitum si quis committat, ab illiciti poena non excusatur, licet tale illicitum ad optimum finem peruenerit.* c. 70. n. 2
- Impulsio quid sit?* car. 23. nu. 5
- Indicia ad torturam debent esse talia, ut suspectus sit reus, & alijs argumentis, ita probationi admoucantur, ut sola confessio deesse uideatur.* car. 65. nu. 8
- Indicia ad torturam sufficientia quomodo cognosci possint?* car. 14. nu. 3
- Indicia aliqua non sufficiunt ad procedendum ad aliquam poenam capitalem.* car. 61. nu. 2
- Indicia ante delictum ex quibus capiuntur?* car. 15. nu. 13
- Indicia causarum quae sint?* car. 22. nu. 1
- Indicia debent esse perfecta in genere suo, ut de reo quaestio haberi possit.* car. 12. nu. 2
- Indicia debent esse plene probata per testes reddentes rationem dicti sui etiam non interrogatos, qui testes etiam de circumstantijs sunt percunctandi.* car. 72. nu. 4
- Indicia debent esse probata in genere suo, aliter per ea non proceditur ad torturam.* car. 72. nu. 1
- Indicia dicti & facti, quibus non solum cognoscitur propositum, sed etiam reus, cum ignoratur.* car. 28. nu. 8
- Indicia ex animi & corporis commutatione ante delictum contingentia à quibus tractata, & an indicent propositum?*

tum?

CAR. 21. NU. 5

Indicia ex animi & corporis commutatione contingentia ante delictum magis urgent ad indicandū propositum, quàm post delictum ad indicandum maleficium. CAR. 22. NU. 6

Indicia ex impetu & affectione ad non premeditatum maleficium nascuntur. CAR. 5. NU. 6

Indicia imperfecta ubi tendunt ad diuersa tota, non coniunguntur ad probationem faciendam, secus si tendant ad unum totum. CAR. 73. NU. 22

Indicia indubitata, non sunt adeo indubitata, quin aduersus ea probari possit. CAR. 62. NU. 4

Indicia in genere suo debent esse clara & perfecta, & plene probata. CAR. 72. NU. 2

Indicia maleficij premeditati ex dicto. CAR. 41. NU. 2

Indicia necessario non concludunt, quando ueritas potest aliter se habere, CAR. 61. NU. 6

Indicia noua que dicantur? CAR. 83. NU. 9

Indicia omnia oriuntur ex quatuor locis, & per tria tempora. CAR. 5. NU. 2

Indicia, per que arguitur de delicto, sed non de proposito. CAR. 49. NU. 2

Indicia persone sine causis non ualent. CAR. 22. NU. 3

Indicia post delictum ex quibus oriuntur? CAR. 39. NU. 2

Indicia potiora quare requirantur quando queritur de interfectore, quàm quando queritur de proposito? CAR. 18. N. 3

Indicia premeditatum demonstrantia, propter affectum in non premeditatum euadunt, ut quando rixantes sibi casu obuiant. CAR. 6. NU. 10

per Indicia proceditur in tribus delictis, homicidio, furto,

R

I N D E X.

- et adulterio. car. 8. nu. 2
- Indicia propositi ex quibus in delicto oriuntur, & deducantur? car. 34. nu. 2
- Indicia propositi scire quare expediat? car. 6. nu. 8
- Indicia quæ oriuntur ex fuga, oriuntur etiam ex præparamentis fugæ. car. 55. nu. 25
- Indicia, quæ trahuntur ex his, quæ consequuntur delictum, quæ sint? car. 52. nu. 2
- Indicia, quæ vim plenæ probationis habent in civilibus, non sufficiunt ad condemnandum in criminalibus. c. 63. n. 24
- Indicia quamvis urgentissima non sufficiunt ad damnandum reum in crimine capitali, etiã si sint talia, quæ mentem iudicis adeo coerceant, ut aliter credere nõ possit. c. 62. n. 26
- Indicia remota per duos testes probari debent, aliter non habebunt vires iudiciorum: Et an testes debeant esse omni exceptione maiores? car. 22. nu. 3
- Indicia secundum antiquos, ex quibus locis capiebantur? car. 40. nu. 2
- Indicia sufficientia ad torturam cognosci possunt, licet de eis non possit tradi certa doctrina. car. 65. nu. 6
- Indicia verbi duplicem vim habent. car. 42. nu. 22
- Indicijs etiam urgentissimis quis non est damnandus capitaliter, sed est torquendus potius, ut possit super certo iudicari. car. 63. nu. 34
- Indicijs hominem iudicare exemplo pernitosum est, cum sæpe per ea innocentes fuerint damnati. car. 63. nu. 33
- In iudicijs indubitatis non potest quis damnari, sed tantum torqueri. car. 95. nu. 10
- Indicijs non precedentibus si inquisitio formetur, et reus con-

fitetur, & ratificet, damnari tamē non poterit. c. 70. n. 2

Indiciorum an certa doctrina dari possit? car. 7. nu. 23

Indiciorum cognitio non solum ex nobis, sed ex rebus ipsis
etiam provenit. car. 7. nu. 24

Indiciorum copia debet dari à iudice ante torturam; licet iudices captos statim torqueri hodie inbeant, quorum obsequantia nulla lege nititur. car. 69. nu. 2

Indiciorum duo sunt genera. car. 14. nu. 4

Indiciorum exemplum dari debet reo opponere uolenti. c. 69. n. 2

Indiciorum gradus ut cognoscantur, non est recedendum à locis Oratorum. car. 75. nu. 10

Indiciorum loci, & origo, remissine. car. 65. nu. 7

Indicium ad torturam ex dicto offensi quando oritur? c. 44. numero. 6

Indicium aliud est remotum & leue, aliud propinquum, & graue. car. 14. nu. 6

Indicium efficax ex consilio, & ratione habetur. car. 5. nu. 5

Indicium indicans propositum, indicat & interfectorem, licet non semper puniatur de proposito. car. 14. nu. 5

Indicium omne, quod indicat propositum, indicat & interfectorem, sed non è contra. car. 6. nu. 9

Indicium oritur à nomine, si cum eo mala fama concurrat. car. 20. nu. 2

Indicium oritur contra eum, qui dicit se primo occisum inuenisse, uel primo homicidium uidisse. car. 46. nu. 5

Indicium propinquum quodnam sit? et quod remotum? c. 14. n. 7

Indicium propositi à pallore oritur contra reum. c. 21. n. 2

Indicium propositi contra eum oritur, qui dixerit, quod traheret occiso unam pennam de ala: Vel quod faceret eum nudum.

B

I N D E X.

- Le capitare, uel quid simile.* car. 41. nu. 2
- Indicium proprie non est, quod facit unus testis de uisu, sed se
miplena probatio.* car. 72. nu. 8
- Indicium quando oriatur ex dicto torti sine alijs indicijs?*
car. 86. nu. 2
- Indicium remotum à maleficio per duos testes probari debet,
proximum uero & immediatum per unum, quod si per
duos probetur, non indicium, sed plenam faceret proba-
tionem.* car. 72. nu. 7
- Indicium uarie diffinitur, & diuersimode nuncupatur. c. 14.
numero.* 1
- Indubitata legi, debent esse indubitata iudici.* car. 63. nu. 36
- Ingerens se est suspectus.* car. 46. nu. 6
- Inimicitia est indicium remotum à maleficio.* car. 26. nu. 2
- Inimicus an poterit torqueri, quando quis fuit interfectus, &
nescitur à quo, si inimicitia fuerit capitalis?* car. 26. nu. 1
- Inimicus etiam suspectus quæ probare debeat ne torqueatur?*
car. 26. nu. 3
- Inimicus interfecti, si uisus fuerit solus ambulare in loco deli-
cti cum gladio euaginato, reperto interfecto, poterit con-
demnari.* car. 50. nu. 16
- Innocentia rei etiam confessi & condemnati omni tempore
est querenda.* car. 55. nu. 24
- de Innocentia rei omni tempore queri potest.* car. 95. n. 12
- Innocentia rei quandoq; per causas cognoscitur.* car. 91.
numero. 3
- Inquisitio an formari possit per iudicem originis contra sub-
ditum pro delictis commissis extra territorium?* car. 111.
numero. 30

I N D E X .

- Inquisitio est de iure diuino. car. 101. nu. 3
- Inquisitio facta aliquo instigante sapit accusationem, unde instigator ad expensas condemnatur, si inquisitus absoluitur. car. 112. nu. 15
- Inquisitio formari nõ debet nisi pro grauioribus criminibus. car. 110. nu. 4
- Inquisitio formari non potest post lapsum annorum uiginti, nec etiam accusatio admittitur. car. 110. nu. 7
- Inquisitio in quibus differat ab accusatione. car. 111. nu. 12
- Inquisitio loco libelli succedit, & est remedium in defectum accusationis. car. 110. nu. 6
- Inquisitione pendente si superueniat accusator quando audietur? car. 111. nu. 18
- Inquisitio non præcedentibus legitimis inditijs est ipso iure nulla, & quæcunque ab ea sequuntur corruunt. c. 94. n. 5
- Inquisitio quid continere debeat? & an idem quod accusatio? car. 110. nu. 11
- Inquisitio quotuplex sit? & quæ dicatur generalis? c. 110. numero. 9
- Intellectus l. decurio C. de poenis. car. 46. nu. 15
- Intellectus l. libellorum. ff. de accusatio. car. 100. nu. 8
- Intellectus l. de minore. s. tormenta. ff. de questio. c. 45. n. 11 & car. 57. nu. 6
- Intellectus l. questionis modum ff. de questio. car. 66. nu. 11
- Interrogatoria in criminalibus sunt à Iudice ex se testibus deponentibus faciendæ, nec debent omitti, cum sint de iure Diuino. car. 72. nu. 5
- Intrinsicæ in criminalibus probantur p extrinsicæ. c. 53. n. 2
- Is uidetur fecisse, qui prædicit facere. car. 42. nu. 12

I N D E X.

- Iudex abstinere debet à nouis tormentis.** CAR. 81. NU. 2
- Iudex animaduertit quo animo quid quisq; faciat, non quo
ouentu utatur.** CAR. 25. NU. 4
- Iudex, antequam torqueat reum, tenetur declarare, ueritatem
aliter haberi non posse.** CAR. 74. NU. 3
- Iudex debet esse promptior ad torturam in delictis, quæ oc-
culte committuntur, præcedentibus tamen aliquilibus in-
dicijs.** CAR. 70. NU. 5
- Iudex debet examinare, & interrogare testes, perinde ac si
rens contradictor adesset.** CAR. 103. NU. 2
- Iudex debet iudicare ea quæ certo scit, non autem per indicia,
quamuis urgentissima.** CAR. 63. NU. 3 2
- Iudex debet ostendere torquendum medicis, ut moderate eum
torqueat.** CAR. 81. NU. 4
- Iudex examinans testes ad offensam, eos debet interrogare
de toto negotio, unde possit explorare reorum innocen-
tiam, nam testes debent deponere pro utraque parte.** C. 72
numero. 6
- Iudex ex seipso etiam nemine petente debet quærere defen-
siones reorum.** CAR. 61. NU. 1 2
- Iudex immoderate torquens, an excusetur, si tortus ad instan-
tiam ipsius Iudicis confessus fuerit, se fuisse legitime tor-
tum.** CAR. 81. NU. 6
- Iudex indebite inquirens tenetur ad omnes expensas, & inte-
resse partis indebite uexate.** CAR. 110. NU. 1
- Iudex licet cognoscat aliquod delictum, tamen non procedet,
nisi præcedant super eo clamor et diffamatio.** C. 110. NU. 3
- Iudex licet uiderit homicidium committi, damnare tamen non
potest delinquentem, nisi de homicidio fuerit legitime pro-**

- batum.** car. 62. nu. 29
- Iudex maleficiorum temere, & rei ueritate indiscussa iudica
re, aut reum condemnare non debet.** car. 95. nu. 19
- Iudex non admittet aliquod genus remuntiae defensionis factae
per reum, nisi uere iudex cognoscat reum nullas habere
defensiones.** car. 69. nu. 12
- Iudex non debet male praesumere de his, quae lege concedun-
tur,** car. 58. nu. 5
- Iudex non debet plus oneris imponere, quam lex, imò mens
iudicis debet esse conformis legi.** car. 58. nu. 3
- Iudex non expectata requisitione accusatoris hodie reum tor-
quet.** car. 85. nu. 7
- Iudex per sortilegia inquirens, potest puniri, quammis reus
reperiatur culpabilis.** car. 59. nu. 5
- Iudex potest procedere ex officio super accusatione proposi-
ta accusatore desistente.** car. 98. nu. 8
- Iudex querere debet defensiones rei, etiam post latam senten-
tiam, si ratio innocentiae constiterit.** car. 96. nu. 22
- Iudex quando ad capturam procedere possit?** car. 112. nu. 1
- Iudex quando et quibus precedentibus ad inquisitionem pro-
cedat?** car. 110. nu. 1
- Iudex quando reum torquere uult, debet tria considerare, que-
ritatem criminis, tormentorum, & personae rei. c. 81. n. 2**
- Iudex quo pacto debeat interrogare reum in tormentis, ne
uideatur suggerere, siue procedatur super inquisitione, si
ue super accusatione?** car. 93. nu. 8
- Iudex si habebat plenas probationes, uel manifesta indicia
reum damnat, & non torquet.** car. 75. nu. 1
- Iudex si torqueat reum testibus conuictum, & ille negando**

I N D E X.

- perseueret, postea propter aliquas probationes non poterit damnari, licet aliqui Veterum contrarium obseruauerint. car. 75. nu. 2
- Iudex tenetur ex officio dare copiam indiciorum reo, licet ipse eam non petat. car. 69. nu. 10
- Iudex tenetur inquirere de conditione testis, licet pars nil dicat. car. 69. nu. 7
- Iudex uidens delictum committi, non potest tamen sine alijs probationibus reum torquere. car. 50. nu. 23
- Iudicare ualens quid probabile, aut non probabile habeatur, idem acerrime iudicabit, quid uerum, aut non uerum in singulis rebus sit. car. 7. nu. 23
- Iudices abhorreere debent tormenta, nec facile ad ea prosilire, nec in omni causa, nec in omni persona, nec quibuslibet indicijs. car. 69. nu. 5
- Iudices an quando desunt indicia contra aliquem, procedere possint per sortilegia? car. 72. nu. 20
- Iudices cauere debent, ne homicidas quæredo, homicidæ fiant, & ne alios iudicando, se ipsos condemnent. car. 62. nu. 28
- Iudices debent esse solliciti, & curiosi in explorando facto, et defensionibus reorum, & non debent quærere ius ante factum. car. 62. nu. 13
- Iudices ex indicijs etiam indubitanis quempiam condemnare non debent. car. 62. nu. 8
- Iudices huius mundi debent iudicare secundum prudentiam, quæ cadit in hominem, relinquendo cetera iudicio Dei. car. 61. nu. 32
- Iudices non nisi auditis, & pensatis defensionibus, reorum iudicare meminerint. car. 62. nu. 10

I N D E X

- Iudices non nisi per probationes luce meridiana clariores debent reum condemnare ad mortem, cum in occultis uerse tur iudicium Dei tantum.** car. 63. nu. 30
- Iudices per causas reum quærent, cū is ignoratur.** c. 25. n. 6
- Iudices scire debent per aliqua indicia hominem non posse damnari.** car. 63. nu. 28
- Iudici ante omnia constare debet de delicto.** car. 110. nu. 10
- Iudicis interest ratione humanitatis, & intuitu religionis, indefensum non occidere.** car. 69. nu. 12
- Iudicis interest ratione humanitatis, & intuitu religionis iustum non occidere.** car. 62. nu. 22
- Iuramentū aliquod in criminalibus non præstatur causa purgandi aliquas suspiciones, siue indicia.** car. 54. nu. 13
- Iuramento probatur ea, quæ in animo consistunt.** c. 53. nu. 9
- Iuramentum purgationis est quoddam remedium extraordinarium.** car. 54. nu. 16
- Iurati an teneantur denuntiare delicta, quæ de iure non sunt punienda?** car. 107. nu. 10
- Iurati, qui tenentur denuntiare, etiam casus fortuitos notorie impunibiles denuntiare debent.** car. 109. nu. 18
- Iuratus tenetur denuntiare delictum finito officio suo, de quo non habuit ante notitiam.** car. 107. nu. 3

DE L I T E R A L.

- Latrones de se confessi interrogantur de socijs, mandatoribus, & receptatoribus.** car. 85. nu. 3
- Latrones, falsatores monetæ, & mandatarij, possunt in tortura interrogari de consocijs, idq; procedit etiam in sex alijs casibus.** car. 85. nu. 2

I N D E X

- Locus deprehensus domi pulchræ mulieris, est manifestus adulter, maxime si probetur aliquod signum uenericum, secus in sacerdote.** car. 80. nu. 9
- Leuia delicta quæ dicantur?** car. 75. nu. 5
- Libello eodem potest agi contra producentem falsos testes, & contra falsarios testes.** car. 102. nu. 16
- Libellus est per accusatorem edendus, hodie tamē per Italiã accusatio fit simpliciter.** car. 101. nu. 6
- Loci opportunitas ex quibus queratur?** car. 35. nu. 2
- Loci si sint diuersi, diuersa coniectura concipitur contra reum?** car. 29. nu. 1
- Locus in delicto deliberationis indicium an præbere possit?** car. 35. nu. 1
- Locus, in quo quis præter consuetudinem fuerit, uel in quo uersari non consueuerat, uel non debebat, propositi indicium præbet.** car. 33. nu. 1
- Locus quot modis accipitur?** car. 29. nu. 9
- Locutio in aure quando indicet mandatum, uel consilium?** car. 41. nu. 6

D E L I T E R A M.

- Maleficium apparere prius debet, quàm de proposito, aut reo queri debeat.** car. 9. nu. 1
- Maleficium tollere licet etiam per incantationes demonum, dummodo animus non recedat à Deo.** car. 58. nu. 2
- Malitia, & Incontinentia rei, indicia maleficij præstat, unda caput erunt accusationis, uel inquisitionis.** car. 25. nu. 3
- Mandatum seu consilium præsumitur si quis locutus fuerit cum aliquo, & ille statim iuit, & occidit.** car. 41. nu. 8

I N D E X

- Maritus & pater uxoris post quadraginta dies accusare prohibentur, multasq; ob alias causas ab uxoris accusatione repellitur.** car. 97. nu. 4
- Maritus non potest accusare uxorem de adulterio, si ipse de adulterio, uel lenocinio conuincatur, hodie tamen hoc corrigitur.** car. 97. nu. 3
- Mandatum praesumitur contra dominum, qui famulo suo dixit. non redeas domum, nisi sentiam aliquid noui, si famulus aliquem occiderit.** car. 41. nu. 8
- Malus qui semel fuit in eodem genere mali semper praesumitur malus.** car. 23. nu. 12
- Medici quando in criminalibus examinati debeant deponere de ueritate, & quando de credulitate?** car. 77. nu. 7
- Membrorum suorum nemo est dominus.** car. 113. nu. 19
- Mendaciter respondens an possit torqueri?** car. 48. nu. 1
- Mentiri in quibus liceat propter salutem?** car. 48. nu. 3
- Mercatores falliti possunt torqueri, ut indicent pecunias, scripta, & alia credita.** car. 74. nu. 2
- Mercatores fugitiui, & decoctores torquentur ut indicent scripta, & pecunias sibi datas ad negociandū. c. 78. nu. 21**
- Minans an possit impune offendi ab eo, cui minatus est, in illo actu minandi?** car. 42. nu. 19
- Minans, & tactans de aliquem occidendo, an sit solitus minas exequi, quomodo consideretur?** car. 42. nu. 13
- Minans, quando non constat de interfectore, an possit torqueri?** car. 42. nu. 17
- Minae praecedentes indicant propositum, quando constat minantem occidisse eum, cui minatus est.** car. 42. nu. 19
- Minatum fecisse ad sui defensionem quando praesumatur?**

I N D E X

- Edr. 42. nu. 15**
- Minitus- si minantem occidat an præsumatur ex proposito occidisse?** car. 42. nu. 14
- Minor. etas in quibus casibus non excuset, quin reus torqueatur?** car. 77. nu. 10
- Minor. xiiij. annis non torquetur, sed ferula cæditur, ut ueritas sciatur, non ut damnetur.** car. 77. nu. 9
- Minor. xxv. annis accusare præhibetur.** car. 98. nu. 12
- Minor. xxv. annis non potest torqueri, nisi ei sit datus curator.** car. 76. nu. 2
- Minor. xxv. annis pro accusatore regulariter examinari non potest, secus in inquisitione.** car. 3. nu. 16
- Modus delicti patrati, deliberationis indicium præstat.** car. 36. nu. 1
- Modus percutiendi præcogitationem ostendit.** car. 36. nu. 2
- Mores boni faciunt præsumi pro reo, mali uerò mores contra reum.** car. 89. nu. 19
- Mortui quando possint accusari, & quando non?** c. 99. n. 2
- Mulier clamās sibi uim inferri, facit indicium, si reus fuit cognitus.** car. 44. nu. 10
- Mulier prægnans non torquetur, sed expectatur, ut pariat, & post partum supersedetur per quadraginta dies, & si dubitetur, an sit prægnans, obstetrices & medici sunt cõsulendi, quos sufficit de credulitate deponere.** c. 77. nu. 6
- Multitudo, magnitudo, multiplicatio, & geminatio, uulnerū propositum indicat.** car. 37. nu. 4
- Mutilati membris, uel aliqua parte corporis uiciati in criminali causa an contra clericos admittantur?** car. 79. nu. 3
- Mutans pecuniam ei, qui statim delinquit, præsumitur ad-**

I N D E X

istor. car. 32. nu. 4

D E L I T E R A N.

- Natio** *presumptionem de hominū natura prebet.* c. 19. n. 2
- Natura** *quædam in homine est, quæ ipsum cogit, aut fateri, aut aliter delictum manifestare, & hæc quo nomine uocetur?* car. 7. nu. 5
- Negatiua** *coarctata loco & tempore potest probari, quia equipollet affirmatiuæ.* car. 13. nu. 6
- Negatiua facti** *ubi habet annexam determinationem loci, uel temporis, uel alterius rei, indirectam habet probationem.* car. 13. nu. 3
- Negatiua probatio** *non admittitur in probatione intuitiua, ut quando testes deponunt uidisse factum, & sunt in sufficienti numero, & quando qualitas testium est in iure approbata.* car. 13. nu. 8
- Negotijs attributa** *quomodo considerentur?* car. 14. nu. 8
- Negotium omne** *per tria tempora certioribus argumentis arguitur.* car. 14. nu. 12
- Nemo debet ex presumptionibus damnari,** *sed probationibus luce clarioribus, cū de hominis uita agitur.* c. 6 l. n. 2
- Nemo est dominus membrorum suorum.** car. 62. nu. 27
- Nemo reperitur,** *qui non metuat, oderit, speret, & irascatur, per quas causas delinquitur.* car. 26. nu. 4
- Noctu agens** *presumitur male agere.* car. 35. nu. 2
- Nomen turpe habens** *primò est torquendus.* car. 82. nu. 5
- Nominatio rei** *debet esse in tortura, aut statim deposito reo de tortura, aliter ea non ualet.* car. 86. nu. 6
- Nominati per tortum** *quando sine alijs indicijs possint tor-*

I N D E X

- queri, & quando non?* car. 86. m. 4
Nominatus per tortum ex hoc solo non torquetur, sed so-
lum inquireretur, fallit in casibus, in quibus reus interro-
gari potest. car. 86. nu. 1
Notarius debet scribere ream sponte fuisse confessum, quan-
do adest aliquis terror. car. 87. nu. 4
Notarius non debet scribere ream sponte confessum, si ali-
quo terrore fateatur. car. 90. nu. 5
Notarius non potest nec debet scribere ream sponte confes-
sium, sed sufficit ut scribat, quo loco, quo tempore, quibus
verbis confiteatur. car. 91. nu. 9

D E L I T E R A O.

- Obuians sorte si occidat, non punitur, de premeditato, licet**
animum occidendi habuerit. car. 25. nu. 3
Occasio deliberationis indicium prebet, & quomodo ea con-
sideretur? car. 36. nu. 1
Occasio que proprie sit? & ex quibus oriatur? c. 36. nu. 2
Occidens aliquem in loco, in quo uersari non soleat, presu-
mitur consulto occidisse, & tale iter fecisse occidendi cau-
sa. car. 33. nu. 2
Occidens eum, quem tempore illatorum uulnerum bannitum
fuisse asserit, utrum si in processu non appareat an antea
uel post uulnera fuerit bannitus, pro uulneribus fit con-
dennandus? car. 104. nu. 4
Occidens hominem in pratorio, uel ecclesia, presumitur de
liberate occidisse. car. 35. nu. 3
Occidisse ex proposito ille presumetur, qui alicui pre-dixe-

I N D E X

- rit, quòd si senserit rumorem, non se moueat. Vel quòd
sentiet aliquid noui.** CAP. 41. NU. 4
- Occidisse ille præsimitur, qui occidendi causam habuit.**
CAP. 24. NU. 2
- Offendentis qualitas demonstrat animum fuisse, uel nõ fuisse
offendendi.** CAP. 89. NU. 24
- Offensi dicto quando non fit credendum? nec inde oriatur in-
dicium ad torturam?** CAP. 44. NU. 7
- Offensi dictum, quando cognoscere non potest ob aliquas cir-
cunstantias offendentem, non facit indicium ad torturam.**
CAP. 44. NU. 8
- Offenso non creditur sine alijs qualitatibus, etiam quòd ha-
beret in manibus corpus Christi. Et quid si fit in articulo
mortis, & id iuret?** CAP. 43. NU. 8
- Offensus quando non præsumat mentiri?** CAP. 44. NU. 9
- Operarij cõducti ad laborandum in alieno loco accusari nõ
possunt, nisi per dominum eis fuerit protestatum, uel nisi
sint ei loco, de quo agitur, vicini.** CAP. 99. NU. 4

DE L I T E R A P.

- Pallor an indicium faciat ad torturam.** CAP. 56. NU. 1
- Pallore in reo superueniente, quando interrogatur à iudice,
ob id reus non torquetur.** CAP. 56. NU. 3
- Papa, aut Imperator non potest facere aliquam legem, per
quam tollantur defensiones reorum.** CAP. 69. NU. 9
- Papa, uel Imperator non potest cõcedere priuilegia, uel con-
dere legē contra dispositionē iuris naturalis. c. 80. n. 13**
- Pater & filius si sint correi, à filio incipiendū est questio.**

car. 81. nu. 4

Pauper prohibetur accusare, nisi sit fidedignus. c. 98. n. 11

Pecunie suggestæ, & alia similia accommodata sunt adiumenta, & instrumenta ad aliquid agendum. car. 35. n. 4

Pecuniam accipiens ut occidat, si ad proximum actum deveniat, homicidij pœna punitur, licet homicidiũ non sequatur, idem in crimine seditionis, & in emente uenenum, ut alteri daret. car. 8. nu. 5

Perseuerare in cõfessione quã et quõ reus dicitur? c. 93. n. 1

Per quæ male presumitur de laicis, bene presumitur de clericis. car. 80. nu. 8

Persona rei qualis sit in omni delicto ante omnia intiuendum est. car. 15. nu. 1

Persona sicut indicat potestatem & uoluntatem fuisse reo, ita ex contrarijs non fuisse demonstratur. car. 22. nu. 4

Personæ quæ ab accusando arceantur? car. 98. nu. 7

Personæ qualitas ad argumenta, & indicia habenda, est consideranda. car. 38. nu. 11

Personæ qualitas demonstrat animum fuisse, aut non fuisse offendendi. car. 15. nu. 2

Personæ qualitas indicium in criminalibus prestat: quæ tamen sola, cum sit remota, non sufficit, nisi cum causis iungatur. car. 5. nu. 2

Personæ uicia sicut onerant delinquentem, ita contraria eleuant. car. 38. nu. 12

Phyltra amatoria ab amãte propinata libidinis faciendæ gratia censentur. car. 24. nu. 4

Physiognomia mala facit presumi in genere quæ ad scelera procliuum, sicut à bona, bene presumitur. car. 19. nu. 1

Pluribus

- Pluribus rixantibus si quis fuerit occisus, cōtra inimicum, si de indiuiduo non constet, præsimitur, & ex hoc is poterit torqueri. car. 26. nu. 3
- Positioni duo continenti respondens, si dicat de uno non credere, an de alio fateri credatur? car. 47. nu. 5
- Prædicamenta, circa quæ uidetur uersari omnis quæstio, sunt decem. car. 7. nu. 11
- Præmeditatum an præsumatur, si non appareat de pura rixa. Et in quibus casibus fallat? car. 12. nu. 5
- Præmeditatum maleficiū nō præsumitur, nisi appareat de antecedenti proposito. Et quō id probari possit? c. 12. nu. 1
- Præsentia adhibita delicto facit indicium occulti auxiliij, si personæ fuerint antè delictum congregatæ. car. 38. nu. 8
- Præsentia si delicto adhibeatur, deliberationis indicium oritur, modò illa præsentia fiat animo se immiscendi, si opus esset. Secus si fortè fortuna: & quando quis dicatur adesse causa se immiscendi? car. 32. nu. 10
- Præsumptio iuris & de iure non recipit probationes in contrarium, secus de præsumptione iuris. car. 14. nu. 11
- Præsumptio propositi insurgit contra illum, qui asportauit bona sua de loco, ubi homicidium commisit, ad locum, ad quem postea confugit, uel si bona, uel eorū maiorem partem alienauerit. car. 31. nu. 5
- Probandi onus incūbit accusatori & accusato, quā quis fugit, sed quā quis nō aufugit, incūbit solū accusatori. c. 55. n. 27
- Probatio coniecturalis est triplex, circa ea, quæ indicant delictum, sed non propositum. car. 49. nu. 3
- Probatio contra indicia etiā indubitata admittitur. c. 61. n. 7
- Probatio indirecta in criminali cā sepe cōceditur. c. 13. n. 2

I N D E X

- Probatio quæ sit per uisum, omnibus alijs est maior. Et tunc dicitur plena probatio, quando fit per duos testes de uisu omni exceptione maiores.** car. 49. nu. 2
- Probatio semiplena releuat accusatorem à calūnia, nisi reus contrarium plene probet.** car. 104. nu. 5
- Processu non formato non deuenitur ad tormenta, & an id procedat in manifesto, & notorio criminoso, & in inuen- to in flagranti crimine?** car. 67. nu. 1
- Proditorū propositū p̄ modū p̄cutiēdi cōcipitur. c. 37. n. 5**
- Progenies bona, uel mala, bonum, uel malum indicium præ- stat.** car. 19. nu. 2
- Prohibere potens si nō prohibeat, præsumitur particeps cri- minis, & an hinc oriatur præsumptio occulti auxiliij?** nu. 9
- Prohibere ualens, si non prohibeat an, & quando particeps criminis, & auxiliator existimetur?** car. 38. nu. 10
- Prohibens reum capi uidetur conscius criminis, si affuit deli- cto, non si incidenter accurrat.** car. 39. nu. 5
- Propositi suspicio ex quibus tollatur.** car. 27. nu. 3
- Propositum ante delictū a quibus factis, dictiue inducatur.** nu. 7
- Propositū ex leuibus causis præsumitur, n̄ delictū. c. 25. n. 9**
- Propositum ex quibus indicatijs arguatur?** car. 9. nu. 3
- Propositi coniectura ex loco, ubi quis offenditur, capitur.** nu. 4
- Propositū indicantia qualia esse oporteat?** car. 14. nu. 10
- Propositum indicat, si quis uisus fuerit frequentare uiam qua illum, quem occidit, transitorium sciebat.** car. 29. nu. 4
- Propositum indicatur, si ueteres hospites, aut cientes domi**

delinquentis fuerint, uel delinquentem habuerit malos famulos. car. 32. nu. 2

Propositū nō arguitur, qñ rixa fuerit inopinata, licet causæ præcedāt, tã secūdū legē Mosis, q̄ iura ciuilia. c. 23. n. 7

Propositum non censetur, nisi industria, & infidiæ intercesserint. car. 23. nu. 8

Propositū præsumitur cōtra eū, qui dixit, nō diligo talē, uel sum ei nociturus si potero, si eū postea occiderit. c. 41. n. 3

Prouocato ignoscitur. car. 106. nu. 7

Pudorem rubor, terrorem pallor, ac tremor, & dentium crepitus consequuntur. car. 21. nu. 3

DE L I T E R A Q.

Qualitas offendentis inducit excusationē, siue accusationē, & demonstrat animum fuisse, uel non fuisse offendendi. car. 38. nu. 13

Qñ constat quis fecerit, lex de eo præsumit oē malū propter secutū effectum: secus qñ queritur quis fecerit, quia non præsumit pro leui causa occidere. car. 25. nu. 10

Querendum est quot, & quantæ sint in reo causæ, ut earum causa deliquisse uideatur. car. 23. nu. 2

Querēdū nō est de animo, nisi ubi de reo cōstat. c. 49. nu. 2

Quilibet admittitur ad defendendos reos. car. 62. nu. 17

DE L I T E R A R.

Rōnatio quid sit? & qñ interfuisse uideatur? car. 23. nu. 6

Receptans scienter malefactorem in domo sua post delictum præsumitur particeps criminis, & poterit torqueri, nisi receptus sit recipientis consanguineus, uel aliqua alia iusta causa probetur. car. 39. nu. 4

Recipiens literas debiti si nihil dicat uidetur debitum fateri,

I N D E X

- Et quomodo id procedat? Et an id in criminalibus habeat locum? CAR. 47. NU. 4
- Relaxari fideiussoribus quibus casibus reus minime debeat, licet poena corporalis non ingeratur? CAR. 113. NU. 11
- Relaxatio rei capti quando statim fieri debeat absque expensis non expectata sententia? CAR. 113. NU. 2
- Relaxatus cum fideiussoribus non idoneis potest iterum capi, et cogitur idonee fideiubere, nec fideiussores ob talem capturam liberantur. CAR. 113. NU. 12
- Religiosis magis creditur, quam laicis in omni probatione facienda, et in quocunq; alio negotio. CAR. 80. NU. 11
- Renuntiare defensionem suam an reus possit? et an iudex id admittere debeat? CAR. 96. NU. 21
- Reperti in crimine an ex hoc solo conuincantur, ut de facto puniri possint? CAR. 51. NU. 1
- Reperti in domo, ubi perpetratum est maleficium, et nescitur a quo, poterunt torqueri, et an ex hoc possint damnari? CAR. 51. NU. 2
- Reperti in loco delicti, uel in loco proximo possunt torqueri, maxime si fuerint inimici interfecti, et reperti cum armis. CAR. 51. NU. 4
- Repertus in flagranti crimine potest a quocunq; capi, sed non detineri, nisi per uiginti horas. CAR. 113. NU. 4
- Repertus prope mortuum cum gladio poterit torqueri, et an damnari? CAR. 51. NU. 5
- Repetere reum in tortura si iudex intēdat, debet in actis interloqui, quod supersedet a tortura incōpta, sed non perfectē data. CAR. 83. NU. 7
- Responsio rei dicentis, si feci, feci ad meam defensionem in

INDEX

- criminalibus non est admittenda.* car. 89. nu. 16
- Responsio rei dubia parit indicia contra eum, quia uidetur uelle iudicem fallere.** car. 89. nu. 17
- Rei ad torturam ducti, & interrogati quid sciant de tali re, si respōdeant dixisse. Et interrogati, quid dixerint, respōdeant, esse scripū, & aliud respōsum dare nolint, an possint torqueri, donec iudici aliter respōdeant?** car. 68. n. 4
- Rei defensiones contra causas.** car. 27. nu. 2
- Rei sponte se tormentis supponentes, sine indicijs torqueri non debent. Idem si accusator & reus petant se torture subijci.** car. 78. nu. 14.
- Rei terreri possunt in casibus, in quibus non possunt torqueri.** car. 71. nu. 9
- Reos ter interrogatos non respondentes accusationi, perinde ac confessos Brutus damnauit, cuius tamen opinio non est seruanda.** car. 68. nu. 3
- Reus absens non damnatur si contra eum non fuerit probatum delictum.** car. 10. nu. 8
- Reus ante torturā est audiendus, quia potest tale quid probare, quo probato non deueniretur ad torturā.** c. 69. nu. 5
- Reus captus an debeat audiri, an uero possit statim de crimine condemnari?** car. 62. nu. 14
- Reus ex eo quia captus, non debet de crimine damnari, nisi aliter de maleficio conuincatur.** car. 69. nu. 4
- Reus interrogatus per iudicem, si non respondeat, potest etiā sine indicijs torqueri.** car. 47. nu. 3
- Reus in tortura est de se interrogandus, nō de alijs.** c. 84. n. 3
- Reus in tortura si de facto proprio interrogetur, aliquę circumstantiæ an sint exprimendæ?** car. 84. nu. 2

I N D E X

- Reus non conuincitur ob aliqua indicia , ut poena capitali damnatur.** car. 6 1. nu. 2
- Reus nõ debet à Iudice torqueri, nisi ad instantiam accusatoris, sed de consuetudine contrariũ obseruatur.** c. 8 2. n. 2
- Reus non torquetur si de corpore non constet , nec procedi potest per inquisitionem, aut accusationem, nec sponte confessus hoc casu damnatur.** car. 8 5. nu. 8
- Reus ob contumaciam bannitus, si postea capiatur, poterit sine alijs indicijs torqueri.** car. 7 1. nu. 7
- Reus post didicita testificata, & conclusum in causa, potest super eisdem probare, secus accusator.** car. 1 3. nu. 7
- Reus potest probare contrarium etiam post didicita testificata, & potest torqueri : & an prædicta indicia sine alijs sufficiant?** car. 2 2. nu. 2
- Reus presumitur discessisse ob causam, per quã accusatur, siue inquiritur, nisi aliam iustam causam probet.** c. 5 3. n. 4
- Reus pro quolibet sufficienti indicio an possit ter quassari?** car. 8 3. nu. 3
- Reus repertus in flagranti crimine, an de facto puniri possit?** car. 6 2. nu. 2 4
- Reus suspectus debet interrogari, ubi fuerit, cum quibus commederit tempore delicti.** car. 2 7. nu. 6
- Reus ter solũ debet in tortura repeti, sed antiquitus, ex causa octies repetebatur.** car. 8 3. nu. 1 0
- Reus ut de tractatu possit condemnari, tria concurrere debent secreta locutio, inimicitie capitales cum occiso, & quod homicidium sit secutum incontinenti.** car. 2 9. nu. 2
- Rixa quando censeatur pura, & quando præmeditata?** car. 3 2. nu. 8

40
I N D E X
DE L I T E R A S.

- Sacerdos amplexans mulierem, præsumitur facere causa benedicendi.** car. 80. nu. 10
- Sacerdotes committentes delicta facinorosa, seu atrociora possunt accusari, & puniri per iudicem laycum.** car. 99. n. 6
- Sanguis clamat uindictam contra interfectorē.** c. 10. nu. 2
- Sapientis animum paulisper moueri & contrahi, & palleſcere neceſſe eſt, non opinione mali percepta, ſed quibuſdā motibus rapidis, & inconſultis officium mentis atque rationis peruertentibus.** car. 56. nu. 4
- Senes, ſeu decrepiti non torquentur, nec aliàs corpore imbecilles.** & nu. 12. car. 77. nu. 12
- Seruus torquetur ut indicet conſocios, maxime quādo ſumus in atrocioribus, uel in nece domini, nā interrogatur, quo mandante, id fecerit, & qui ſint participes.** car. 85. nu. 4
- Sexus, etas, animi natura, conditio, fortuna, amictus, riſus, & ingreſſus ſuſpicionē contra reum præſtat.** c. 19. nu. 3
- Signa leuia in hæreſi ſufficiunt ad torturam, ea tamen debent plene probari.** car. 72. nu. 3
- Signa maleficij à reo ſunt per iudicem petenda ad confeſſionis uerificationem.** car. 92. nu. 4
- Sociorum qualitas ſuſpicionem maleficij & propoſiti inducit.** car. 39. nu. 1
- Solicitans, ſiue quæritans quod ad eum non ſpectat, indicat contra ſe.** car. 40. nu. 2
- Solitus delinquere quis dici poſſit?** car. 18. nu. 4
- Sortilegia nec eſt ad inquirendū indiçiū præſtant.** c. 58. n. 3
- Sortilegijs & diuinationibus Caldei præcipue uſi ſunt in Syria.** car. 59. nu. 7

I N D E X

- Sortilegijs, & diuinationibus multi ad tormenta procedunt.*
car. 58. nu. 1
- Sortilegijs ne omnia salus est querenda, uel recuperanda.*
car. 58. nu. 4
- Statutum prohibens accusatorem, uidetur etiam prohibere iudicem inquirentem.*
car. 110. nu. 8
- Statutum tribuens beneficium inquisitioni an extendatur ad accusationem, & e contra?*
car. 111. nu. 13
- Suspiciones male trahuntur ex conuersatione, & uictu.*
car. 17. nu. 2
- Suspicio nõ est iusta causa fugæ, sed per eam arguitur, quòd reus deliquerit.*
car. 54. nu. 10
- Surdus, & mutus, à natura non possunt torqueri, nec etiam damnari, nisi ex dictis testium.*
car. 77. nu. 5

D E L I T E R A T.

- Tacens habetur pro contradicente in onerosis, & obligantibus personam, nisi ultra taciturnitatem fecerit aliquem actum, qui uideatur uenire ad probationem actus.*
car. 47. nu. 6
- Taciturnitas domestici parit indicium ad torturam, exemplum ibi ponitur.*
car. 47. nu. 2
- Taciturnitas imitatur confessionem.*
car. 47. nu. 1
- Taciturnitas nocet, quotiens reus tenetur respondere negando, aut confitendo.*
car. 47. nu. 7
- Tactus indicium affert, sed fallax. Idem de odore, gustatu, & simili alio sensu: possunt tamen facere suspicionem.*
car. 57. nu. 1

I N D E X.

- in Tempore que considerari oporteat, & que in occasione?
 car. 36. nu. 3
- Temporis duplex est significatio, generaliter enim, & specialiter accipitur. car. 34. nu. 2
- Temporis longinquitas est inspicienda, nam sepe oportet commetiri cum tempore negocium. car. 34. nu. 5
- Temporis spacium quomodo consideretur? car. 35. nu. 3
- Tēpus ad indicia elicienda quō considerari debeat. c. 34. n. 4
- Tempus, & occasio in quibus inter se differant? c. 36. nu. 4
- Tempus præteritum maxime ualet, nam & que fiant, et que futura sint, ex præteritis colliguntur. car. 14. nu. 9
- Tempus propositi argumenta præbere potest. car. 34. nu. 2
- Tempus reddit graue delictum. car. 35. nu. 2
- Tempus speciale ad inditia magis confert, probationesque affert inexpugnabiles. car. 34. nu. 3
- Terror leuis non indicat metum, nisi cadat in constantem uirum. car. 90. nu. 3
- Testes celeriter respondentes, antequam totus articulus eis legatur præsumuntur falsi, & an ex hoc possint torqueri? car. 78. nu. 18
- Testes deponentes de negatiua, præferuntur testibus affirmantibus etiam dignioribus. car. 13. nu. 4
- Testes deponentes in genere, et non in specie super causis non probant. car. 24. nu. 6
- Testes duo requiruntur ad probandum indicia remota à maleficio. car. 50. nu. 4
- Testes et infames nõ nisi instigati falsum deponunt. c. 50. n. 10
- Testes examinantur citato reo, et existente cõtradiçtore, alias repetuntur, & an hodie id obseruetur? car. 103. nu. 8

I N D E X.

- Testes in criminalibus nunquid debeant esse omni exceptione maiores?** CAR. 104. NU. 5
- Testes inducti ad probandum indicia an debeant esse omni exceptione maiores?** CAR. 73. NU. 9
- Testis inhabiles in casu accusationis admitti non debent etiam ad torquendum.** CAR. 50. NU. 12
- Testes inhabiles inhabilitate iuris positiui periuri, & criminali possunt à Papa ad testificandū habilitari.** c. 80. n. 12
- Testes non idonei in casu inquisitionis admittuntur, quia tunc cessat periculum corruptionis.** CAR. 50. NU. 9
- Testes non idonei in inquisitione admittuntur, secus in accusatione.** CAR. 121. NU. 17
- Testes non publicati non inducunt aliquam probationem concludentem, quia eorum dicta possunt per oppositiones minui, ac tolli per aliā probationem et contrariā.** c. 69. n. 2
- Testes plures singulares super diuersis indicijs deponentes an coniungantur ad faciendam probationem, ut oriatur indicium ad torturam?** CAR. 73. NU. 12
- Testes post didicita testificata in inquisitione ex officio formata recipiuntur, secus in accusatione.** CAR. 121. NU. 14
- Testes nō publicati nō inducūt aliquā probationē.** c. 62. n. 15
- Testes quando omni exceptione maiores ad probandū requirantur, et quando etiā non integri admittantur?** c. 12. n. 4
- Testes semel examinati non debent iterum super eodem examinari: & quid si iterum examinati contrarium primo deposuerint, utrum dictum ualeat?** CAR. 103. NU. 3
- Testes si dixerint uidisse duos solos rixari, et uidisse in fine rixæ unum uulneratum, ex hoc poterit ad condemnationem procedi.** CAR. 50. NU. 15

I N D E X.

- Testes specialiter examinati super mala fama an preferantur
testibus deponentibus in genere de bona fama? c. 17. n. 12
- Testibus non testimonijs creditur. car. 45. nu. 13
- Testi inimico etiam in casu inquisitionis credendum non est.
car. 50. nu. 12
- Testis clericus uacillans nõ torquetur pp dignitatẽ. c. 79. n. 6
- Testis debet esse omni exceptione maior, quando tractatur de
condemnando, secus de torquendo. car. 50. nu. 8
- Testis de uisu ut faciat indicium ad torturam debet deponere,
quod interfuerit maleficio, alias secus. car. 50. nu. 3
- Testis non idoneus dicitur, qui laborat morbo animi, non cor-
poris. car. 79. nu. 4
- Testis non idoneus per aliquod priuilegium idoneus fieri non
potest. car. 52. nu. 7
- Testis qui dicit unum in iudicio, & aliud extra iudicium, inci-
dit in falsum, ut saltem torqueri possit. car. 78. nu. 19
- Testis qui non est omni exceptione maior in quibus probet
car. 50. nu. 6
- Testis si unum dicat in iudicio, & aliud extra iudicium cui di-
cto standum sit? car. 78. nu. 20
- Testis uacillans, seu aliter de falso conuictus in causa civili
eque punitur, ac in causa criminali. car. 78. nu. 16
- Testis uacillans torquetur, alias secus: & quando dicatur ua-
cillare? car. 78. nu. 15
- Testis unum dicens extra iudicium, contrarium uero in iudi-
cio, an de falso puniatur? car. 103. nu. 4
- Testis unus de uisu facit indicium, nisi aliæ circumstantiæ resi-
stant. car. 50. nu. 7
- Tormeta et questiones nisi certis in rebus interponi Antiqui

I N D E X.

- noluerunt. car. 65. nu. 4
- Tormenta haberi non debent, si alia leuiori, uel ueriori uia
ueritas haberi potest, licet indicia præcedant. c. 74. nu. 1
- Tormenta multi populi reuenerunt, quia plus mali, quam bo-
ni ciuitatibus attulerunt. car. 65. nu. 3
- ad Tormenta non est deueniendum, nisi constet de homine mor-
tuo, & de cadauere, & de uulneribus. car. 66. nu. 2
- Tormenta sunt moderate adhibenda. car. 82. nu. 5
- Tormentis & quæstionibus non semper fides est adhibenda.
car. 65. nu. 2
- Tormentis, humanitatis, religionis & iurifactorum ar-
gumenta repugnant. car. 65. nu. 2
- Tormentorũ modus erit iuxta qualitatem indiciorũ. c. 83. n. 2
- Tormentorum ordo quis sit? car. 82. n. 2
- Torquendi arbitrium iudices sibi arrogare non debent, quia
nullum arbitriũ habere possunt, nisi pro reo. c. 65. n. 10
- Torquendi qualitas, circa tormentorum metum est conside-
randa. car. 90. nu. 4
- Torquendum esse neminem nisi in subsidium probationum,
quomodo intelligatur? car. 63. nu. 35
- Torquere aliquem si non constet delictum, exemplo pernitio-
sum est, quod etiam procedit in accusatis de furto, & ue-
neficio. car. 67. nu. 6
- Torqueri an possit reus ex dicto unius testis de uisu, maxima
si testis sit omni exceptione maior? car. 49. nu. 2
- Torqueri licet reus consentiat, iudex eum torquere non debet
sine indicijs. car. 72. nu. 8
- Torqueri non debet reus non publicato processu. c. 69. n. 1
- Torqueri non debet reus non præcedentibus indicijs, alias in-

I N D E X.

- Reus punitur, licet per talem torturam reus repertus fuerit commisisse crimen obiectum.* car. 70. nu. 2
- Torqueri non potest reus ex indicio remoto à maleficio, sed alia simul requiruntur.* car. 16. nu. 3
- Torqueri possunt tam mares, quàm fœminæ, & omnes, qui non sint iure excepti.* car. 76. nu. 2
- Tortura an & quando possit repeti?* car. 82. nu. 2
- Tortura an sit incipienda à debiliore, an uero ab eo, qui ueriusimiliter scit ueritatem?* car. 82. nu. 3
- Tortura datur in supplementum in causis criminalibus, quando ueritas haberi non potest.* car. 54. nu. 14
- Tortura debet constare in processu, aliter ex brachijs rei cognoscetur.* car. 81. nu. 7
- Torturæ metus equipollet torturæ.* car. 90. nu. 2
- Torturæ repetitio non debet excedere tres uices, ne in infinitum procedatur.* car. 83. nu. 4
- Tortura grauior est pœna, quam utriusque manus abscissio.* car. 74. nu. 2
- Tortura incipiēda est ab eo, q̄ solitus est delinquere. c. 51. n. 3*
- Tortura in clericos an non debeat esse ita seuera, sicut contra laycos?* car. 79. nu. 5
- Tortura in criminalibus succedit loco iuramenti. c. 54. n. 19*
- Tortura inchoanda est ab eo, qui habet malam physiognomiam.* car. 20. nu. 2
- Tortura inferri potest omni tempore, dummodo delictum sit atrox.* car. 81. nu. 2
- Tortura non adhibetur in causis criminalibus leuis præiudicij, licet legitima præcedant indicia; & an pro talibus uilis persona possit torqueri.* c. 74. nu. 3

I N D E X .

- Tortura reduci debet ad tres dies separatos, & pro qualibet uice reus debet habere tres eleuationes, & depositiones.**
car. 83. nu. 5
- Tortura utrum in causis ciuilibus adhiberi possit? c. 74. nu. 1**
- Torti & confessi de se, de consuetudine totius Italiæ in omni casu de socijs interrogantur.**
car. 85. nu. 6
- Tortus an iurare debeat facta nominatione correi in tortura?**
c. 86. nu. 5
- Tortus Bononiæ pro delicto ibi commisso, ob quod non est corporaliter puniendus, si in tormentis confessus fuerit se plura maleficia extra Bononiense territorium perpetrasse, an à potestate Bononiæ possit ultimo supplicio condemnari?**
car. 95. nu. 15
- Tortus confessus de se potest interrogari de socijs in omnibus delictis, quæ uerissimiliter non committuntur sine socijs.**
car. 85. nu. 5
- Tortus & confessus de se, an & in quibus casibus possit interrogari de socijs sine indicatijs?**
car. 85. nu. 2
- Tortus relaxatur, si accusator, dato sibi termino ad probandũ, et deducendũ quicquid intēdit, nil probauerit. c. 83. n. 9**
- Tortus ultra tres uices, dicitur tortus immoderate, & uidebitur fateri ui & cruciatu tormentorum.**
car. 83. nu. 6
- Tractatus initia, & consiliorum ex loco comprehenduntur.**
car. 29. nu. 6
- Tractatus præsumi potest ex loco, ubi reus fuerit. c. 28. nu. 2**
- Tractatus præsumitur quando homicidium committitur cum multitudine personarum, nisi ex accidenti, seu casu tales personæ superuenerint.**
car. 37. nu. 2
- Trāsitus p̄ uiā incōsuetā propositi indicatiũ præbet. c. 29. n. 3**

I N D E X .
DE L I T E R A V .

- Valetudinarij torqueri nō possunt, si morbus talis sit, ut torturā pati nequeāt sine periculo uitæ, uel corporis. c. 77. n. 8**
- Variatio, seu mēdaciū in qbus et circa quæ noceat? c. 48. n. 2**
- Veneno quē esse mortuū ex quibus cognosci possit? c. 12. n. 3**
- Veneno quem esse necatū indicat liuor, aut tumor cadaueris. car. 12. nu. 2**
- Verborum qualitas animum demonstrat, unde is uidetur fecisse, qui prædixit facere. car. 6. nu. 7**
- Vestigia in luto, niue, aut puluere reperta, seu uestimentum, uel quid simile, in loco delicti inuentum, ad habenda indicia, contemplanda sunt. car. 10. nu. 10**
- Vestigia, seu forma pedis in niue, luto, aut puluere relicta, an faciāt indicium ad torturā, uel ad cōdemnationē? c. 55. n. 2**
- Vicini habent indicia contra se, quando rei nō reperiūtur, maxime in furtis, quia saltem scire præsumuntur. c. 52. n. 6**
- Viles personæ, & exercentes uiles artes an non admittantur in testes, nisi cum tortura? car. 78. n. 17**
- Viles personæ pro re parua torqueri non possunt. c. 74. n. 4**
- Visus si aliquis sit exire cum gladio sanguinolento, uel uisus fuerit fugere uersus nemora, delicti indicium manifestum habere dicitur. car. 56. nu. 2**
- Visus uibrare gladium contra uulneratum, licet non sit uisus uulnerare, poterit torqueri. car. 50. nu. 14**
- Visus exire cum gladio sanguinolento non habet tam indubitatum contra se indicium, ut ex eō damnari possit, cum esse possit, quod eo non obstante non solum non occisor, sed nec uulnerator fuerit. car. 62. nu. 9**
- Voces populi uanæ non sunt audiendæ: nec eis est credendum.**

I N D E X.

cap. 45.

nu. 6

Vox clamantis exaudita non habet uim probationis, sed indicij, nisi alia concurrant.

cap. 43. nu. 3

Vox hominum est fallax, quia reperiuntur multi consimilem habere uocem.

cap. 43. nu. 2

Utilis reipub. non torquetur, nisi in criminibus atrocibus.

cap. 77.

nu. 4

F I N I S.

E R R A T A.

Pagi. 3. a fronte linea 2. post uerbū Maximi, adde, ops. Pagi. 8. a frō. lin. 7. homicidio, lege adulterio. Pagi. 27. b. lin. 21. secundum lege sunt. Pagi. 32. a fron. lin. 1. delinquentem l. delinquens. Pagi. 57. a fron. lin. 23. cap. 9. uult dicere 8. & sic duo sequentia cap. in numero corriges. Pagi. 70. a fron. lin. 19. nu. 9. l. in quibus non possunt torqueri.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S.

Omnes sunt quaterniones.

VENETIIS APVD COMINVM
DE TRIDINO MONTISFERRATI.

M. D. L V I I.

